

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**TÜRKİYE'DE ÇOCUK İSTİSMARI, ÇOCUK İSTİSMARINI
ÖNLEYİCİ SOSYAL POLİTİKALAR VE
DİYARBAKIR ÖRNEĞİ**

İNCİ AYDIN

**ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL YAPI VE SOSYAL ÇALIŞMA BİLİM DALI**

ŞUBAT 2019

**TÜRKİYE’DE ÇOCUK İSTİSMARI, ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEYİCİ
SOSYAL POLİTİKALAR VE DİYARBAKIR ÖRNEĞİ**

İnci AYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL YAPI VE SOSYAL ÇALIŞMA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

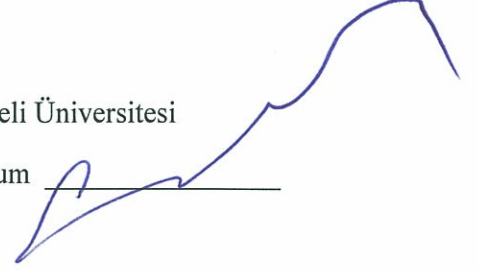
ŞUBAT 2019

İnci AYDIN tarafından hazırlanan “Türkiye’de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar Ve Diyarbakır Örneği” adlı tez çalışması jüri üyeleri tarafından OY BİRLİĞİ/~~OY~~ ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Erdiç YAZICI

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

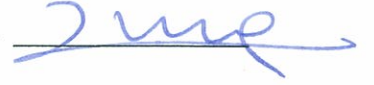
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Prof. Dr. Şenay GÖKBAYRAK

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Ankara Üniversitesi

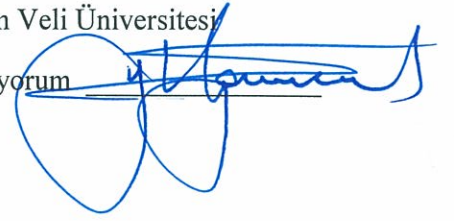
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Prof. Dr. Yücel UYANIK

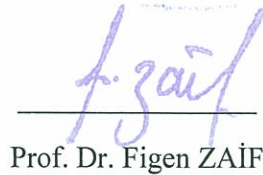
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 01.02.2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İnci AYDIN
01/02/2019

TÜRKİYE’DE ÇOCUK İSTİSMARI, ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEYİCİ SOSYAL POLİTİKALAR VE DİYARBAKIR ÖRNEĞİ

(Yüksek Lisans Tezi)

İnci AYDIN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Şubat 2019

ÖZET

Çocuk istismarı konusu geçmişten günümüze gelen bir konu olmakla birlikte toplumun bilgi düzeyi arttıkça, insanların bu konuda bilinçlenmesiyle daha çok gün yüzüne çıkan bir konu olmuştur. Bu konuda medya yayınları yapılmış, kitap ve dergiler yazılmıştır. Ayrıca sempozyum, seminer ve konferans gibi çalışmalar sayesinde daha rahat bir şekilde ifade edilmiştir. Ayıp olarak nitelendirilen çocuğun cinsel istismarı konusu, artık bilinçli ailelerimizle beraber hem çocuğun ve ailenin psikolojisi düşünülerek psikolojik yardım alınma yoluna gidilmekte, hem de bu durum mahkeme aşamasına taşınarak, çocuğun mağduriyetinin hakkı aranmaktadır. Çocuğun fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik gibi her açıdan istismar ve ihmal edilmesi söz konusudur. Tezimde, çocuk istismarı ve çeşitleri anlatılıp, Diyarbakır ilinde Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Form 3’ün uygulanıp, anketin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.00 programına göre yorumlanması yapılmıştır. Çalışmamda SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.00 programına göre elde edilen bulgulara örnekler verilecek olunursa; Cinsiyet ile ihmal (ailem zayıf not alsam dahi umursamaz) maddesi arasında anlamlı fark vardır. Aileleri tarafından hiç umursanmayanların oranı erkek çocuklarda daha fazla (29,7<18,2) iken, sürekli umursananların oranı kız çocuklarda daha fazla (71,1>54,5) gözlemlendi. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (kemer, sopa, oklava veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırılırım) arasında anlamlı fark vardır. Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (91,5>83,1) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (16,9>8,5) gözlemlendi. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında anlamlı fark vardır. Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların (seni döverim, evden atarım denilmesi) oranı kardeş sayısı 3 ve 3’ten fazla olan çocuklarda daha fazla (89,9>77,8) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3’ten az olan çocuklarda daha fazla (22,2>10,1) gözlemlendi. Bulgular kısmında bu sonuçlar yorumlanıp analizleri yapılmıştır. Ayrıca tezimde dünyada ve ülkemizde çocuk koruma politikaları yer almış olup, çocuk istismarı konusunda çeşitli kurum ve kuruluşların uyguladığı sosyal politikalar anlatılmıştır. Araştırmamın amacı; çocuk istismarı ve ihmali konusunda ülkemizdeki genel durumu istatistiklerle anlatmak, Diyarbakır ilinde ortaokul düzeyinde olan çocuklara, Çocuk İstismarı Tanılama Anketi - Form 3 uygulanarak, çocukların çocuk istismarı - ihmali durumunun analizinin yapılması ve yurt dışında, ülkemizde pek çok kurum ve kuruluş tarafından çocuk istismarı, ihmali konusunda uygulanan sosyal politikaları genel olarak anlatmak, toplumumuzdaki bu konudaki duyarlılık ile önleyici bakış açısının sağlanmasını oluşturmak amaçlanmıştır.

Bilim Kodu : 113509

Anahtar Kelimeler : Çocuk istismarı, cinsel istismar, ekonomik istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, ihmal, sosyal politika

Sayfa Adedi : 218

Danışman : Prof. Dr. Erdinç YAZICI

CHILD ABUSE AND SOCIAL POLICIES PREVENTING CHILD ABUSE IN TURKEY: THE CASE OF DIYARBAKIR

(M. Sc. Thesis)

İnci AYDIN

GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

February 2019

ABSTRACT

Although the issue of child abuse is a matter that has come from the past, as the level of knowledge of the society increases, it has become more and more a topic that people have become aware of. Media publications and books and journals were written on this subject. In addition, thanks to the symposiums, seminars and conferences it has been expressed in a more simpler manner. The issue of sexual abuse of the child, which is considered to be a shame, is going to seek psychological help by considering the psychology of both the child and the family together with our conscious families, and this situation is moved to the court stage and the right of the child is being sought. It is clear that children are abused and neglected in all aspects such as physical, emotional, sexual and economic. In my thesis, child abuse and its varieties were explained and the Child Abuse Diagnosis Questionnaire - Form 3 was applied in Diyarbakır province and the questionnaire was interpreted according to SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.00 program. For the sake of examples of findings obtained according to Statistical Package for Social Sciences (SPSS) program 22.00 in my study; There is a significant difference between gender and negligence (even if I get poor mark, my parents don't take any notice) It was observed that the ratio of children who have never been cared by their family is higher in boys (29,7<18,2), while the ratio of those who have constantly been cared is higher in girls (71,1>54,5). There is a remarkable difference between income level and physical abuse (chastising with arches, sticks, rolling pin or similar hard objects) It was also observed that the ratio of those, who have never been subjected to physical abuse is higher (91,5>83,1) in children with middle, upper and high income levels while the ratio of those, who have been subjected to physical abuse at times and at all times is lower (16,9>8,5) in children with low and lower income levels. There is a significant difference between the number of siblings and emotional abuse (I'll beat you, I'll kick you out of the house), too. The ratio of those who have never been subjected to emotional abuse (Saying that I'll beat you, I'll kick you out of the house) is higher (89,9>77,8) in children who have 3 or more than 3 siblings, while the ratio of those who have been exposed at times and at all times is higher (22,2>10,1) in children who have less than 3 siblings. These results were interpreted and analyzed in the Findings section. In my thesis, child protection policies in the world and in our country have taken place and social policies implemented by various institutions and organizations about child abuse are explained. The purpose of the research is to explain the general situation in our country in terms of child abuse and negligence of it, to analyze the situation of child abuse and neglect in secondary school level in Diyarbakır province through applying the Child Abuse Diagnostic Questionnaire - Form 3, and finally to explain the social policies applied by many institutions in our country in respect of child abuse and negligence and to create a preventive perspective on this issue in our society.

Science Code : 113509

Key Words : Child abuse, sexual abuse, economic abuse, physical abuse, emotional abuse, neglection, social policy

Page Number : 218

Supervisor : Prof. Dr. Erdinç YAZICI

TEŞEKKÜR

Tezimin en başından ve tamamlanmasına kadar büyük destek veren, samimi ilgisini, iyi niyetini benden hiç esirgemeyen, yüksek lisans eğitimim süresince, tüm tecrübelerini ve bilgisini benimle paylaşan, sayın tez danışmanım Prof. Dr. Erdiç YAZICI hocama,

Beni her durum ve şartta en iyi koşullarda büyütüp yetiştiren, hayatım boyunca bana sürekli destek olup bugünlere gelmemi sağlayan, teşekkürlerin yetmeyeceği sevgili annem Sebahat ÖZDEMİR ve tezimin her aşamasında bana manevi desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Mehmet Aydın'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ÇOCUK VE ÇOCUK İSTİSMARI

1.1. Çocuk Kavramı ve Tanımı	7
1.2. Çocuk İstismarı	7
1.2.1. Çocuk İstismarının Tarihçesi	8
1.2.2. Çocuk istismarının Dünya’daki Durumu.....	11
1.2.3. Çocuk İstismarının Ülkemizdeki Durumu	15
1.2.3.1. Çocukluk dönemi istismarın yaygınlık oranı.....	16
1.3. Çocuk İstismarı Çeşitleri.....	18
1.3.1. Çocuğun Cinsel İstismarı.....	18
1.3.1.1. Aile içi cinsel istismar: “Ensest”	22
1.3.1.2. Pedofili.....	26
1.3.1.3. Bilişim yoluyla cinsel istismar.....	29
1.3.1.4. Cinsel istismarın nedenleri	32
1.3.1.5. Cinsel istismara uğramış çocuklarda olan değişiklikler	34
1.3.1.6. Cinsel istismar mağduru çocuğu olan ailelerin yapması gerekenler	37

Sayfa

1.3.1.7. Cinsel istismar mağduru çocukların olayı anlatma süreci.....	39
1.4. Çocuğun Fiziksel İstismarı.....	40
1.4.1. Fiziksel İstismar Uygulama Şekilleri.....	45
1.4.2. Fiziksel İstismar ile Karşılaşılabilecek Ortamlar	46
1.4.3. Fiziksel İstismarın Tıbbi Tespiti.....	46
1.4.5. Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Olası Etkileri.....	49
1.4.6. Genel Olarak Fiziksel İstismarın Çocuk Üzerindeki Sonuçları.....	50
1.5. Çocuğun Duygusal İstismarı	52
1.5.1. Duygusal İstismarın Sonuçları.....	56
1.6. Çocuğun Ekonomik İstismarı.....	60
1.6.1. Çocuk İşçiliği	64
1.6.2. Çocuğun Ekonomik İstismarının Sonuçları	67
1.7. Çocuk İhmali.....	68
1.7.1. İhmal Sonucu Çocukta Ortaya Çıkabilecek Durumlar	70
1.7.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinde Rol Oynayan Etmenler	71

2. BÖLÜM**ÇOCUK İSTİSMARINDA HUKUK VE SOSYAL POLİTİKALAR**

2.1. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Hukuksal Boyutu.....	73
2.1.1. Ülkemizde Çocuk Hakları	81
2.1.1.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....	81
2.1.1.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu	81
2.1.1.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	82
2.1.1.4. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu	83
2.1.1.5. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu	84
2.1.1.6. 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu.....	84

Sayfa

2.1.1.7. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	85
2.1.1.8. 4857 Sayılı İş Kanunu.....	85
2.1.1.9. 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu.....	86
2.2. Sosyal Politika Kavramı.....	87
2.3. Sosyal Politika ve Devlet	88
2.4. Dünya’da Çocuk İstismarına Karşı Uygulanan Sosyal Politikalar	91
2.5. Türkiye’de Çocuk İstismarı Hakkında Sosyal Politikalar.....	98
2.5.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Çocuk Koruma Sisteminin Tarihsel Gelişimi	99
2.5.2. Türkiye’de Çocuk Koruma Sosyal Politikaları.....	101
2.5.3. Günümüz Türkiye’sinde Çocuk İstismarına Karşı Uygulanan Başlıca Sosyal Politikalar	104
2.5.4. Sağlık Bakanlığı Tarafından Uygulanan Sosyal Politikalar	104
2.5.6. Emniyet Genel Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Sosyal Politikalar.....	106
2.5.7. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Çocuk Hakları İzleme Komitesi Tarafından Yapılan Çalışmalar	106
2.5.9. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü.....	107
2.5.10. Çocuğun Aile Yanında Bakımı.....	110
2.5.10.1. Koruyucu aile hizmetleri.....	111
2.5.10.2. Evlat edinme hizmetleri	111
2.5.10.3. Çocuk ve gençlik merkezleri	112
2.5.10.3.1. Türkiye’de çocuk bakımında bulunan kuruluş sayısı ve bakılan çocuk sayısı (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016)	113

3. BÖLÜM**DİYARBAKIR’DA ÇOCUK İSTİSMARI: ORTAOKULLARDA
YÜRÜTÜLEN ALAN ÇALIŞMASININ SONUÇLARI**

Sayfa

3.1. Gereç ve Yöntem.....	115
3.1.1. Çalışma Grubu	115
3.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	115
3.1.3. Verilerin Toplanması	115
3.1.4. Veri Toplama Araçları	116
3.1.4.1. Kişisel bilgi formu.....	116
3.1.4.2. Çocuk istismarı tanılama anketi - formu 3 (ÇİTA T 3).....	116
3.1.5. Çalışmanın Etik Yönü.....	117
3.1.6. Verilerin Toplanması ve Analizi	117
3.2. Bulgular.....	118
3.2.1. Verilen Cevapların Dağılımı	118
3.3. Genel Değerlendirme	182
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	189
KAYNAKÇA.....	193
EKLER.....	201
EK-1. Kişisel Bilgi Formu	202
EK-2. Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3	203
EK-3. Etik Kurul İzni.....	210
EK-4. Valilik Oluru	213
ÖZGEÇMİŞ	218

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1. Türkiye İstatistik Kurumu 2015-2016 yılları, geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri.....	63
Çizelge 2.1. Türkiye’de kuruluş sayısı ve bakılan çocuk sayısı	113
Çizelge 3.1. Cinsiyet ile fiziksel istismar (annem-babam beni tokatlar) arasında ilişki	118
Çizelge 3.2. Cinsiyet ile ihmal (ailem zayıf not alsam dahi umursamaz) arasında ilişki	119
Çizelge 3.3. Cinsiyet ile ihmal (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında ilişki.....	120
Çizelge 3.4. Cinsiyet ile ihmal (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında ilişki	121
Çizelge 3.5. Cinsiyet ile ihmal (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında ilişki	122
Çizelge 3.6. Cinsiyet ile ekonomik istismar (zaman zaman karnımı doyurmak, ihtiyaçlarımı karşılamak için çalışmam gerekir) arasında ilişki.....	123
Çizelge 3.7. Cinsiyet ile ekonomik istismar (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım) arasında ilişki	124
Çizelge 3.8. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında ilişki	125
Çizelge 3.9. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder) arasında ilişki	127
Çizelge 3.10. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır) arasında ilişki.....	128
Çizelge 3.11. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) arasında ilişki ..	130
Çizelge 3.12. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti) arasında ilişki.....	131
Çizelge 3.13. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı) arasında ilişki	133
Çizelge 3.14. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) arasında ilişki	134

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.15. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) arasında ilişki.....	135
Çizelge 3.16. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz) arasında ilişki	136
Çizelge 3.17. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz) arasında ilişki	138
Çizelge 3.18. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında ilişki	139
Çizelge 3.19. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında ilişki	140
Çizelge 3.20. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var) arasında ilişki	141
Çizelge 3.21. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında ilişki	143
Çizelge 3.22. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan birileri vardır) arasında ilişki	144
Çizelge 3.23. Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında ilişki.....	145
Çizelge 3.24. Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (bir işte çalıştırıldığımda, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır) arasında ilişki.....	147
Çizelge 3.25. Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) arasında ilişki.....	148
Çizelge 3.26. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (gerizekalı, aptal denilmesi) arasında ilişki.....	150
Çizelge 3.27. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında ilişki	151
Çizelge 3.28. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum denilmesi) arasında ilişki.....	152
Çizelge 3.29. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür ederler) arasında ilişki.....	153
Çizelge 3.30. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine vururlar, birbirlerini itip kakarlar) arasında ilişki.....	155

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.31. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi bir yerlere kapatırlar) arasında ilişki.....	156
Çizelge 3.32. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (ailemde bana bağırıp çağıran biri var) arasında ilişki.....	157
Çizelge 3.33. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemden birisi beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) arasında ilişki.....	159
Çizelge 3.34. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni tokatlar) arasında ilişki.....	160
Çizelge 3.35. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni arada sırada cezalandırmak için çimdikler, saçımı çeker veya itekler) arasında ilişki.....	161
Çizelge 3.36. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) arasında ilişki	162
Çizelge 3.37. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam bana kızınca terlikle, sopayla veya başka bir şeyle vurur) arasında ilişki	163
Çizelge 3.38. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) arasında ilişki.....	165
Çizelge 3.39. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (kemer, sopa, oklava veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırılıyorum) arasında ilişki.....	166
Çizelge 3.40. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemdeki kişiler beni itip kakar) arasında ilişki.....	167
Çizelge 3.41. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı veya gitmememi umursamaz) arasında ilişki..	168
Çizelge 3.42. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında ilişki	170
Çizelge 3.43. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (üzüldüğümde, sıkıldığımda, ağladığımda ailemde benimle ilgilenen birileri olur) arasında ilişki.....	171
Çizelge 3.44. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında ilişki.....	172
Çizelge 3.45. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var) arasında ilişki.....	173

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.46. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında ilişki.....	174
Çizelge 3.47. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan kollayan birileri vardır) arasında ilişki	176
Çizelge 3.48. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (zaman zaman karnını doyurmak, ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma gereksinimi) arasında ilişki.....	177
Çizelge 3.49. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım) arasında ilişki.....	178
Çizelge 3.50. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında ilişki.....	179
Çizelge 3.51. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) arasında ilişki.....	181

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
AB	Avrupa Birliği
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇİM	Çocuk İzlem Merkezi
ÇİTA-T 3	Çocuk İstismarı Tanılama Anketi - Tarama Formu 3
ÇSGB	Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DSM-V-TR	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
IPEC	Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Programı
SHÇEK	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SPSS	Statistical Package for Social Sciences / Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Çocuk, masum, bulunduğu ortamdaki etkilenen ve ihtiyaçlarını karşılaması için başkalarına bağımlı bir varlıktır. Dolayısıyla toplumun geleceği için çocuğun yetişmesi, psikolojik, fizyolojik, sosyal ve ahlaksal gelişimi ile ilgili önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Çocuklar ne kadar çok ahlaksal, ruhsal ve fiziksel sağlıkla yetiştirilebilirlerse, yetişkin olduklarında topluma o kadar çok faydaları olur. Her kuşak geçmiş kuşaklardan aldığı kültürel, ahlaki mirası korur geliştirir ve kendinden sonraki kuşaklara bırakır. Çocuğun psiko-sosyal, kültürel ve biyolojik gelişiminin sağlanması sağlıklı kuşakların oluşumunun ana koşuludur.

Çocuğun doğduğu andan itibaren ilk karşılaştığı toplumsallaşma kurumu ailedir. Ebeveyn–çocuk ilişkilerinde, anne, babanın çocuğuna ilişkin bakım ve eğitimi içeren ana-baba davranışları ve çocuğun bu davranışları benimsemesini sağlar ve ona göre toplumda davranmaya başlar. Çocuğun tüm gelişimlerini destekleyip çocuk yetiştirmek anne babalar için oldukça emek verilmesi gereken bir dönemdir. Ancak, sosyo-ekonomik durum yetersizliği, anne – babanın boşanması, istenilmeyen çocuk olunması veya çocukların ekonomik, fiziksel, cinsel, duygusal istismara veya ihmale uğramaları gibi birçok faktörlerden kaynaklı, çocukların devlet koruması altında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde illerde yurtlarda, sevgi evlerinde veya koruyucu ailenin yanında kalması söz konusu olabilmektedir.

Gelişiminin henüz tamamlamamış olan çocuk emeğinin kullanımı veya çocuğun erken yaşta çalışma hayatında zorunlu olarak bulunması sorunu, birçok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de yaşanan temel problemlerden biri haline gelmiştir. Ancak, çocukların çalışmalarına neden olan toplumsal etkenler, toplumdan topluma değişebilmektedir. Hatta ülkemizde bulunan yedi bölgeye göre de çocuk işçiliği, bölgelerin ihtiyaç durumlarına göre değişiklikler gösterebilir. Ailenin ekonomik durumuna destek olmak amaçlı çalışma veya evde şiddet gören çocuğun evden kaçması ve sokakta çalışması gibi her ne sebeple olursa olsun çocukların çalışma yaşamında yer alması, çocuk açısından sosyal, psikolojik ve fiziksel gelişim sorunlarına sebep olabilmektedir.

Aileleri veya başkaları tarafından istismara maruz kalan çocuklar tüm dünyada mevcuttur. Çocuk istismarını 5 ana kategoriye ayırabiliriz; cinsel istismar, ekonomik istismar,

duygusal istismar, fiziksel istismar ve ihmal şeklinde gerçekleşebilmektedir. Çocukların istismar çeşitleri ile risk altında olması önleyici tedbirler ile durum oluştuktan sonra koruyucu ve yaşanan travmatik olayın etkisini en az düzeye indirici tedbirlerin oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Ülkemizde de çocuk istismarı ve ihmali medyada yer alan haberler ve bu konuda toplumun duyarlılığının giderek de artması ile bu konuda çalışmaların ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çünkü toplumun temel yapısı çocuklardan oluşur ve sağlıklı her kuşak bir sonraki neslin de sağlıklı devamını sağlamış olur.

Çocukların ekonomik olarak istismar edilmesi durumunda, çocukların sokakta, sanayide, tarlada gibi birçok yerde çalıştırılması sorunu vardır. Çalışan çocuk akranları gibi okula gitmek, okul çıkışı fiziksel-psikolojik gelişimine uygun etkinliklere katılmak veya dinlenmek, ders çalışmak yerine çalışmaya mecbur bırakılabilir. Ülkemizde zorunlu öğretim 12 yıla çıkarılarak çocukların çalıştırılması yerine okula gitmeleri desteklenmektedir. Ancak kırsal kesimdeki bazı aileler ne yazık ki ekonomik durumlarından kaynaklı çocuklarını tarlada veya başka yerlerde çalışmaya zorlayabilmektedirler.

Sanayileşmeyle beraber kırsal alandaki işsizliğe çözüm olarak, kırdan kente göçler artmıştır. Hızlı nüfus artışı, aşırı ve düzensiz kentleşmeye ve işsizliğe yol açmıştır. Bu nedenlerle çoğu aile yoksullaşmış, gelirlerin düşmesi, kentin zorlayan ihtiyaçları ve yoksulluk nedeni ile çocukların gelirine gereksinim duyulmuş, çocuklar aile bütçesine katkıda bulunmaya zorlanmış, onların çalışması aileler için yaşamsal bir anlam kazanmıştır. Özellikle sokak yaşamına giren çocukların her açıdan sömürülebileceği ve toplum kurallarına uymayan, yasal olmayan eylemlere kolayca katılabileceği düşüncesi ile bu çocuklar toplumda önemli bir risk grubunu oluşturmaya başlamıştır.

Çalışan çocuklar sorunu, çok faktörlü bir sorundur. Çünkü çocukların birçok alanda çalışması söz konusudur. Çalışan çocuk sorunu, pek çok alanı kapsadığından, çözümü de çocukların çalıştığı sektörleri kapsamaktadır. Ayrıca, sorunun ortaya çıkmasını etkileyen etmenler de çözüm yollarında oldukça önemlidir. Çalışan çocuklar sorununa etki eden ailesel faktörler, ailenin ekonomik olarak düşük düzeyde olması, sorunun başlangıcı olarak kabul edilip, çocukların çalışmasına yol açan ülke düzeyindeki yoksulluk, işsizlik, göç gibi faktörler ise sorunun giderek artan yüzünü oluşturmaktadır.

İstismar çeşitlerinden en ağır olanlarından biri olan cinsel istismara maruz kalan çocuklar, aileleri tarafından desteklenmesi, ailecek uzman desteği alması oldukça önemlidir. Çocuğun cinsel istismara uğrama durumu, aile içerisinde enstest ilişki şeklinde olabileceği gibi aile dışından yetişkin pedofil tarafından da gerçekleşebilir. Araştırmalara göre cinsel istismara uğrayan çocukların büyük çoğunluğu tanıdıkları kişiler tarafından(akraba, komşu, arkadaş vs.) maruz kalmaktadır. Bu çocukların kendilerini iyi bir şekilde ifade etmeleri, yaşanan durumu anlatma süreci de olayın aydınlatılmasında oldukça önemlidir. Bu konuda ülkemizde Çocuk İzlem Merkezleri kurulmuştur. Cinsel istismar mağduru çocuk bu merkezde adli görüşmeci(psikolojik danışman, psikolog vs.) eşliğinde ifade vermektedir ve çocuk yaşadığı travmatik durumu anlatırken örselenmemesine veya en az şekilde örselenmesine dikkat edilmektedir.

Çocuğun bir yetişkin tarafından; cinsel doyum için kullanılması, çocuğun kıyafetlerini çıkarmaya zorlanması, fuhşa zorlanması, cinsel içerikli sözlere maruz bırakılması veya pornografi gibi suçlarda cinsel obje olarak kullanılması cinsel istismardır. Çocuğun cinsel istismarı, çocuğun genital bölgesine dokunma, teşhircilik, ırza geçmeye kadar çok geniş yelpazedeki tüm davranışları kapsamaktadır. Cinsel istismarda çocuğun isteğinin olup olmadığına bakılmaz, ülkemizde çocukların cinsel istismardan korunması da kanunlarımızla güvence altına alınmıştır ve olumsuz durumlarda adli süreç başlamaktadır.

Çocuğun cinsel istismarı çeşitlerinden birisi de aile içinde enstest durumudur. Enstestin çocuk üzerindeki etkileri; şiddet kullanımına, seksüel aktivitelerin şekline, çocuğun yaşına, gelişim dönemine ve çocuğun yaşadığı travma öncesi psikolojik durumuna bağlı olarak değişebilmektedir. Ailenin olaya tepkisi de konu üzerinde etkileyici rol oynamaktadır. Cinsel istismar mağduru çocuk çok mutsuzdur. Davranışları zıttır, aşırı saldırgan, agresif veya içe kapanık, özgüvensiz de olabilir. Bazı çocuklar utangaç, korkak da olabilirler.

Cinsel istismar mağduru çocuk ailesi, arkadaşları ve çevresi tarafından dışlanma korkusu ile bu durumu kimseyle paylaşmayabilir. Ayrıca çok küçük yaşta cinsel istismara maruz kalan çocuk cinsel içerikli kelimeleri tam olarak bilemeyip konuyu anlatmakta zorlanabilir hatta çocuk cinsel istismara uğradığının bilincinde olmayabilir. Örneğin, 2-3 yaşındaki çocuğun cinsel istismar olayını anlayamaması söz konusu olabilir. Bu nedenle aileler mahremiyet eğitimini çocuklarına ortalama 3 yaşından itibaren vermeleri gerekmektedir. Bilinçlenen çocuk özel bölgelerini tanıır ve olası bir olumsuz durumla karşılaştığında neler

yapacağını bilir. Kötü dokunma olarak adlandırılan olumsuz durumda o an çocuk çığlık atıp ortamdan uzaklaşmaya çalışmalı ve en güvendiği kişiye olayı anlatmalıdır. Bu nedenle çocuklara verilecek mahremiyet eğitimi oldukça önemlidir.

Ülkemizde istismar olgularının yaygınlığı, Türkiye İstatistik Kurumunun verilerinde de yer aldığı gibi araştırmamda Diyarbakır ilinde Ortaokulda öğrenim gören 401 öğrenciye Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Form 3 uygulanmış olup, cinsiyet, sosyo – ekonomik düzey, kardeş sayısı değişkenlerine göre anket sonuçları SPSS programına göre analiz edilip, yorumlanıp bulgular kısmında istatistikli olarak yer almıştır.

Toplumda çocuğa yönelik cinsel istismar, ihmal çoğu kez inkâr edilebilmekte ya da durum yayılmadan kapatılabilmektedir. Bu konuda çocuklar, yaşadıkları travmatik durumu güvendikleri kişi/kişilere anlatabilir, bu kişilerin bilinçli bir şekilde ve çocuğun sağlığını düşünerek hareket etmesinde fayda vardır. Çocuk öğretmenine, hastaneye gittiğinde sağlık personeline anlatabilir ya da aile, arkadaş çevresinden kişilere anlatabilir. Özellikle öğretmenlerin ve sağlık profesyonellerinin bulundukları özel konum ve mesleki eğitimleri nedeniyle başkalarının göremediği, bilemediği konularda bu çocuklara daha çok yardım edebilirler.

Çocuğun ailesinden veya başka kişiler tarafından kaza dışı yaralanması olarak tanımlanabilen fiziksel istismar durumlarında, çocukların hem psikolojik hem de fizyolojik zarar görmesi olabilmektedir. Fizyolojik zararlara bakıldığında, çocuğa vurulması, çocuğun çimdiklenmesi, itilmesi, yakılması ya da ısırılması söz konusu olabilir. Fiziksel istismara uğrama açısından risk faktörlerine bakıldığında anne–babadan kaynaklanan durumlarda, anne-babanın genç olması, ilk çocuklarının olması, çocuk gelişimi konusunda bilgi yetersizliklerinin olması, çocukken yaşadıkları travmatik durumlar veya kendilerinin de şiddete maruz kalmaları, alkol, uyuşturucu kullanımı, psikolojik bozukluklar gibi birçok faktörler anne babanın çocuklarına zarar vermesinde risk oluşturabilmektedir.

Çocuklara bakmakla yükümlü olan veli/vasileri ya da aileleri tarafından çocukların ihmal edilmesi durumunda, çocuğun beslenmesi, barınması, eğitim ve sağlık gibi temel gereksinimleri karşılanmamaktadır. Ayrıca çocukların fiziksel, psikolojik/duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişmelerini olumsuz etkileyen durumlarla karşı karşıya gelebilmektedir. Çocuk ihmali ve istismarında, çocuklar aileleri yerine, devlet yurtlarında

veya koruyucu ailelerin yanında kalmaları sağlanabilmektedir. Günümüzde çocuk istismarı ve ihmali, önemli bir sağlık ve toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

İstismara maruz kalan çocuklara yönelik tanı ve tedavi çalışmalarında, çocuk istismarını önlemeye yönelik sosyal politikalar üretilmesinde farklı meslek grubu ve organizasyonların çok sayıda olması gerekmektedir. Farklı meslek gruplarının(doktor, polis, hâkim vs.) bir arada ekip olarak çalışması gerekliliği istismarın tedavisi ve önlenmesinde en önemli adımı oluşturmaktadır. Ayrıca üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının da devletle işbirliği içerisinde çalışması ile çocuk istismarını önleyebilmek veya durum oluştuktan sonra gereken çalışmaları yapmak için oldukça önemlidir.

Çocukların çalışması/çalıştırılması, şiddete, cinsel istismara maruz kalması gibi olumsuz durumlara karşı ülkemizde sosyal politikalar üretilmektedir. Bu sosyal politikalarla aileler bilinçlenmeye başlamakta ve toplumsal duyarlılık artmaktadır. Kamu spotlarının yapılması, medya faktörü ile çocuk istismarı konusunda duyarlılığın ülke gündeminde yer alması, sempozyumlar, seminerler, çalıştaylar düzenlenmesi ile ülke geneli çocuk istismarı konusunda bilinçlenme giderek artmaya başlamıştır. Ebeveynler başta olmak üzere okullarda veya dışarıda diğer kurumlardan çocuklara mahremiyet eğitimi verilmektedir. Bu eğitimlerle çocuk, istismar durumunda travmatik olay gerçekleşmeden önce, sırası veya sonrasında neler yapabileceğini öğrenmektedir.

Güçlü, sağlıklı ve uzun vadeli yaşayacak bir toplum oluşturmanın ilk şartlarından biri geleceğin büyükleri olan bugünün çocuklarının ekonomik, duygusal, fizyolojik ve cinsel açıdan istismardan uzak ve sağlıklı olarak yetiştirilmesinden geçer. Kültürün içinde gizlenen, gölgesinde kalan çocukların cinsel istismarı, çocukların dışarıda çalıştırılması ile çocukların ekonomik istismarı, sürekli sözel olarak şiddete maruz kalınarak çocukların duygusal istismarı, bedensel şiddete maruz kalınarak çocukların fiziksel istismarı gibi pek çok çocuk istismarı konusu ülkemizde projeler üretilerek ortaya çıkarılmaya çalışılmakta, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı gibi pek çok kurum ve kuruluş ile de sosyal politikalar yapılarak çocuk istismarında hem önleyici hem de durum oluştuktan sonraki aşamada yapılabilecekler hakkında çalışmalar yapılmaktadır. Yasal ve psikolojik süreç konusunda ülkemizde yapılan faaliyetlerde giderek artmaktadır.

Aile içi iletişimin kuvvetli olduğu, mutlu olarak büyüyen çocuklar yetişkinlik dönemlerinde de mutlu olabilmektedirler. Çocuk anne babasının davranışlarını model alır ve yetişkinliğinde de kendi çocuklarına uygulayabilmektedirler. Bu nedenle de sağlıklı toplumların oluşabilmesi için geleceğimiz olan çocukların bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması, geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu çocukların sağlıklı gelişmeleri için her türlü ihmal ve istismardan korunmaları gerekmektedir.

Tezim 3 bölümden oluşmaktadır. 1. bölüm “Çocuk Ve Çocuk İstismarı”, 2. bölüm “Çocuk İstismarında Hukuk Ve Sosyal Politikalar” ve 3. bölüm “Diyarbakır’da Çocuk İstismarı: Ortaokullarda Yürütülen Alan Çalışmasının Sonuçları” şeklindedir. Nitel ve nicel araştırmaların yer aldığı çalışmamın amacı, çocuk istismarı konusunda literatür taraması yapılarak, çocuk istismarının çeşitleri, nedenleri ve bu konudaki sosyal politikalar gibi bilgilere yer vermek ile Diyarbakır ilinin farklı bölgelerinde ortaokullarda okuyan çocuklara Çocuk İstismara Tanılama Anketi Tarama Form 3’ü uygulayarak ve SPSS 22.00 programı ile sonuçları elde edip bulgular kısmını oluşturup, analizler yapmaktır.

1. BÖLÜM

ÇOCUK VE ÇOCUK İSTİSMARI

1.1. Çocuk Kavramı ve Tanımı

Çocuk kavramı, kanunlarımızda yer alan maddelere göre tanımlanılacak olunursa;

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanuna göre çocuk; daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi ifade ederken, korunma ihtiyacı olan çocuk; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu ifade eder.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda çocuk; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi ifade eder.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Kanunlarda da yer alan çocuk kavramı onsekiz yaşından küçük olan herkes çocuk tanımlaması şeklindedir. İnsan gelişimi, döllenmeden başlayarak hayatın sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Gelişim dönemlerindeki yaşlar, çeşitli kaynaklara göre farklılık göstermektedir. Genel olarak doğumdan sonraki ilk 2 yıl bebeklik, 3-6 yaş ilk çocukluk, ilkökul yıllarını kapsayan 7-11 yaş ikinci çocukluk, 12-18 yaş ergenlik dönemi olarak kabul edilir. Dolayısıyla pedagojik açıdan da çocuk kavramı, çeşitli dönemleri olan ve onsekiz yaşına kadar olan süreci kapsadığı söylenebilir.

1.2. Çocuk İstismarı

Çocuk istismarı, çok geniş anlamda, belli bir zaman dilimi içerisinde bir yetişkin tarafından çocuğa o kültürde kabul edilmeyen bir davranışın uygulanmasıdır. Başka bir söyleyişle çocuğun büyüme ve gelişimini olumsuz yönde engelleyen her türlü davranış, çocuk istismarıdır(Polat, 2007: 27). 0-18 yaş grubundaki çocuğun kendisine bakmakla yükümlü kişi veya kişiler tarafından zarar verici olan, kaza dışı ve önlenemez bir davranışa maruz

kalması çocuk istismarıdır. Bunun çocuğun fiziksel, psikososyal gelişimini engelleyen, gerçekleştiği toplumun kültür değerleri dışında kalan ve uzmanı tarafından da istismar olarak kabul edilen bir davranış olması gerekmektedir(Polat, 2007: 35). Kültürlere göre şekillenebilen çocuk istismarı çeşitleri vardır. Örneğin, ülkemizde amcalar, teyzeler küçük çocukların başlarını okşar, kucaklarına alıp severler ve toplumumuzda bu durum normal kabul edilir. Ancak bazı başka toplumlarda, ülkelerde bu davranış çocuk istismarı niteliğinde sayılıp, kabul edilmeyebilir.

Dünya Sağlık Örgütü'nce, “çocuğun sağlığını, fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin, toplum veya ülkesi tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar” çocuk istismarı olarak kabul edilmektedir(Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu [SHÇEK] ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2010: 7).

Çocuk istismarı çeşitli nedenleri ve dramatik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psiko-sosyal kapsamlı ciddi bir sorundur.

En genel anlamda “çocuk istismarı ve ihmali” 18 yaşın altındaki çocuğun, ondan sorumlu kişi ya da kurumlar tarafından, gelişimini her yönden zedeleyici biçimde fiziksel, cinsel ve zihinsel zarar görmesi olarak tanımlanmaktadır. Bazı uzmanlar çocuk istismarını, çocukların maruz kaldığı zararların bir türü olarak belirtmektedirler. Çocuk istismarı olarak değerlendirilebilmesi için, olgunun, insan için de zararlı görülmesi, çocuğa hasar verici etkide bulunması ve önlenabilir olması gerekmektedir(Yavuzer, 2012: 57). Bir davranışın çocuk istismarı olarak nitelendirilebilmesi için çocuk üzerinde fiziksel, cinsel, psikolojik olarak etki bırakması gerekir. Sözel istismara maruz kalan bir çocuğun psikolojik olarak uğradığı zarar çok fazla olabilmektedir. Sözel istismar mağduru çocuk sözcüklerinin anlamını yaşı gereği bilmediğinden o an umursamayabilir ancak, çocuk büyüdükçe istismarla ilgili kelimeler ya da davranış aklına geldikçe, istismara uğradığını fark edip, travma anını tekrar yaşıyor gibi zarar görebilir.

1.2.1. Çocuk İstismarının Tarihçesi

Tarih boyunca çocukların fiziksel, cinsel, sözel, ekonomik gibi birçok istismar ve çeşitlerine maruz kaldıkları bilenen bir gerçektir. İslamiyet'ten Önce kız çocukları diri diri

toprağa gömülerek öldürülmekteydi veya diğer topluluklarda, ülkelerde çocuklara yönelik farklı istismarlar uygulanabilmekteydi.

Tarih boyunca enste izin verdiği bilinen toplumların sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Mısır Firavunları ailesinde, erkek kardeşlerin abla ile evlenmesine izin verilir, fakat enstelin öteki çeşitleri yine de yasaklanırdı. Firavunlar yarı tanrı sayıldığı için, bu yasağın evrenselliğini sarsmadığı kabul edilir. Ayrıca Roma imparatorluğu döneminde Kral Guarthigirmus'un kızı ile evlenerek bir oğul sahibi olduğu tarih kitaplarında belirtilmektedir (Tuğrul, 2010: 21). Bazı enst olayları tarihte kabul edilebilir bir durum iken günümüzde kabul edilemez bir gerçektir.

Tarihte çocuk istismarı kapsamında, Yunan Mitolojisinde yer alan Zeus'un kardeşi Hera ile evlenmek için babası Uranus'u öldürmesinin hikâyesi vardır. Ayrıca, Tevrat'ta Kabil ile Habil kendi kız kardeşleri ile evlenmişlerdir. Eski çağda özellikle totemlerin ana soyuna dayalı toplumsal yapılarında çocuk anneye aittir. Baba ile çocuklar arasında kan bağı bulunmamaktadır. Bu nedenle baba kız arasında cinsel ilişki ya da evlilik totem tabusu veya eksogami kuralını bozmamaktadır. Sadece kavimde adam kızı ile yaşadığı için kınanır veya onay görmez(Tuğrul, 2010: 22). Bazı topluluklarda enst ilişkilerin varlığının tarihte normal karşılanması söz konusu olsa da aslında babanın kızı ile yaşaması gibi olumsuz durumların da onay görememesi, enstelin kabul edilmemesi ile ilgili tepkili durumdur.

Tarih boyunca çocukların, erişkinlerin batıl inançlarına kurban edildikleri bilinmektedir. Örneğin, insanların yeni bir köprü veya bina inşa ettiklerinde, çocukları “kuruluş kurbanı” olarak inşaatın içine gömdükleri veya yeni bir işe başladıklarında ya da savaşa giderlerken “tanrılarını hoşnut etmek için” çocuklarını kurban olarak katlettikleri belgelerle sabittir (Topçu, 2009: 93). Kartaca'da (Tunus), bulunan “Tophet” isimli bir mezarlıkta İ.Ö. 400 ve 200 yılları arasında bırakılmış mezar kapları ortaya çıkarılmıştır. Bu kapların çoğunda ebeveynleri tarafından kurban edilmiş çocukların kemiklerinin bulunduğu ve bunların bazısının da ölü doğmuş bebeklere ait olduğu görülmüştür. Bunun olası nedeni olarak, çocuğun canlı doğmadığı durumda Tanrıları memnun etmek için büyük çocuğun öldürülerek kurban verilmesi gösterilmiştir (Topçu, 2009: 94). Çocukların yanlış inançlarla öldürülmesi geleneği, çocuk istismarının ne kadar önemli düzeyde olduğunu göstergelerindendir. Tarihte çocukların istismara uğrayıp öldürülmesi durumu var iken,

günümüzde de ne yazık ki çocukların istismara uğraması ve öldürülmesi durumu söz konusu olabilmektedir ve medyaya yansıyanları da takip edebilmekteyiz.

Tarihte çeşitli toplumlarda çocukların ilahlara kurban edilmesi geleneği yaygın olarak görülmektedir. Çocuk istismarının en ağır şekli olarak kabul edilebilecek olan çocuk öldürmeye, çeşitli örnekler verilebilir. Bunun tipik bir örneği Mısır Firavunu Pharaoh'ın tüm yeni doğan erkek çocuklarını öldürülmesini emretmesi olayıdır. Bu en ağır şeklinin dışında, çocuklara yönelik başka tür eylemlerin de bulunduğu görülmektedir. Çocukların bazı organlarının kesilmesi ve sakat bırakılmaları eski zamanlarda görülen olgulardır. (Polat, 2007: 330). Tarihte görüldüğü üzere çocukların fiziksel, cinsel, psikolojik-duygusal her türlü istismara ve ihmale uğraması normal bir durum gibi karşılaştıkları söylenebilir. Günümüzde ise, çocuk istismarı konusunda bu yaşananlar, asla kabul edilemez ve suç olarak kabul edilip, adli yargılama süreci başlanır.

Antik Yunan'da babaların çocuklarını öldürme hakkına sahip olduğu, ırka ait özellikleri korumak adına özürlü bebeklerin öldürüldüğü bilinmektedir. Bunun belirgin bir örneği; Sparta'da fiziksel kusurlu çocukların halk tarafından açık bir şekilde öldürmesine izin verilmesidir. Avustralya'daki bir kabilede halkın yaygın görülmeyen durumlardan korkmasının sonucu olarak, doğal olmadıkları gerekçesiyle ikiz bebekler öldürülmüştür. Ayrıca Hindistan ve Çin'de kız çocukları kurak geçen yaz aylarında veya zor ekonomik koşulların olduğu dönemlerde öldürülmüşlerdir (Zengin, 2014: 16). Yanlış inançlar, bilgisizlik gibi çeşitli nedenlerle gerçekleştirilen çocuk ölümleri, çocuk istismarında en doruk seviye olarak nitelendirilebilir. Çocukların gelenekten ya da yanlış inanç gibi sebebi ne olursa olsun öldürülmesi kabul edilemez bir gerçekliktir.

Çocuk istismarı çok geniş perspektifte ele alınması zorunluluğu olan bir konudur. Çocuk istismarı için insanlık tarihi kadar eski olduğunu söylemek mümkündür. Ama istismar kavramının konuşulmaya başlanması ve konu ile ilgili sistematik çalışmaların yapılması ancak son yüzyıl içinde görülmeye başlanmıştır. Çocuk istismarı, ilk kez 1960'larda konuşulmaya başlanan bir konudur. Amerika'da, İngiltere'de sonra da tüm Avrupa da bu konu 1970'li yıllarda yaygın olarak çalışılmaya başlanmış ve toplum tarafından da konuşulmaya başlanmıştır(Polat, 2007: 24). Eskiden beri söz konusu olan ancak toplumların daha çok bilinçlenmesiyle beraber daha çok gün yüzüne çıkan ve konuşulmaya başlanan çocuk istismarı, giderek daha da önemli bir konu haline gelip, sempozyumlar,

seminerler, yazılan yazılar veya medya aracılığıyla da tüm dünyadaki önemini korumaktadır.

Bundan 50 yıl önce normal kabul edilen bir davranışın bugün olması gereken davranışın dışında kalması çocuk istismarında çok önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Örneğin, İngiltere’de dayak, 19. yüzyıl başında okullarda kemerle vurarak uygulanan yönetmeliğe bağlı bir cezalandırma yöntemi iken bugün değil kemerle vurmak hafif bir fiske vurmak bile hemen vuran kişi hakkında soruşturma yapılmasına neden olmaktadır (Polat, 2007: 27).

Çocuk istismarında kültürel görüşlerdeki değişimlerin başlangıcı Amerika’daki “Çocuk Refahı Hareketleri”ne kadar dayanmaktadır. 1828 yılında, New York’da ilk olarak çocuk suçlular için bir ev kurulmuş, bu ev aynı zamanda istismara ve ihmale uğramış çocukları barındırmada da kullanılmıştır (Polat, 2001: 15). 1871 yılında çocuklara yapılan haksız muameleyi önlemek amacıyla New York’ta başka bir topluluk kurulmuş ve bunun örnekleri Amerika ve İngiltere’de devam etmiştir. 1909 yılında, ilk olarak Beyaz Saray’da bebek ölümlerinin önlenmesine yönelik bir adım atılmıştır (Polat, 2001: 23). Toplumların çocuk istismarı konusunda bilinçlenmeye başlaması ile çocuk istismarına yönelik önlemler alınmaya başlanmıştır.

1.2.2. Çocuk istismarının Dünya’daki Durumu

Çocuk istismarı, tüm dünyada var olan bir sorundur. Bazı toplumlar için bu sorun daha geriplanda tutulsa bile ailelerin, ülkelerin bilinçlenmesi ile göz ardı edilemeyecek bir konudur. Dünya medyasında da bu konuda bilinçlenmeyle ilgili bilgiler arttıkça, toplumların duyarlılığında ve önleyici tedbirlerde veya istismar oluştuğundan sonra yapılması gerekenler hakkında sistemli bir yapıda daha çok artış oluşmaktadır.

Dünya’da bazı kadınların çocukluk döneminde uğradığı istismarı, yetişkinliğinde de kimseye söylemediği hakkında araştırma bulunmaktadır. Romero, Wyatt, Loeb, Carmona ve Solis (1999)’dan aktaran Bulut, yetişkin kadınlarla yapılan çalışmada kadınların yaklaşık % 60’ının cinsel istismara uğradıklarını açığa vurmadıklarını bulunmuştur. Başka bir çalışmada da kurbanların % 40’ı bu rahatsız edici anıları sürekli olarak zihinlerinde taşımalarına rağmen, bunu hiç kimseye söylememiş; % 5’i ise yalnızca aile doktorlarına

açmışlardır (Bulut, 2007: 144). Cinsel istismara maruz kalan çocuklar ileride yetişkin olduğunda dâhil toplum tarafından dışlanma, ayıplanma, olumsuz davranışlara, sözlere maruz kalmamak için veya daha pek çok sebeplerden kaynaklı, bu durumu kimse ile paylaşmamayı tercih edebilmektedirler. Töre ve namus cinayetlerinin olduğu kültürlerde cinsel istismarın ortaya çıkması daha zor olabilmektedir.

Ülkeler arasında kültürel farklılıklar olduğu için her kültürde istismar olarak neyin kabul edildiğinin saptanması gerekmektedir. Kuzey Afrika'da kadın ve erkek sünnetini de içeren kabul ayinleri ya da Yeni Gine'deki bazı kabilelerde genç erkekler arasında oral ve anal seks yapılmaktadır. Ama bu toplumlarda böylesi uygulamalar çocukların büyüüp yetişkinler arasındaki yerlerini alabilmeleri için gerekli görülmektedir. Bu çocukların kabul ayinlerine katılmalarının engellenmesi ise istismar olarak kabul edilmektedir (Şirin ve Yenibaş, 2007: 353). Toplumlardaki gelenek göreneklere göre, çocuk istismarı durumuna bakış açısı değişebilmektedir.

Polat (1997)'den aktaran Şirin ve Yenibaş, İngiltere'de haftada en az 4 çocuk istismar ve ihmal nedeniyle ölmektedir. Her yıl 4 yaşından küçük her 1.000 çocuktan en az birinin fiziksel istismara uğradığı ve her 10.000 çocuktan birinin de fiziksel istismar nedeniyle yaşamını yitirdiği belirlenmiştir. Lynch (1999)'dan aktaran Şirin ve Yenibaş, İngiltere'de 18 aylıktan küçük olup da bir yeri kırılan her 8 çocuktan biri istismara uğramaktadır. 1983-1990 yılları arasında İngiltere'de cinsel yönden istismar edilen çocuklar üzerinde yapılan bir araştırma sonucuna göre ise, cinsel istismarın %50'si aile üyelerinden biri tarafından, %25'i yabancı kişiler tarafından, %25'i ise çoğunlukla ailenin veya çocuğun tanıdığı biri tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir. İstismara uğrayan çocukla %20'si tek ebeveynli çocuklardır (Şirin ve Yenibaş, 2007: 63). Cinsel istismara uğrayan çocuklar genellikle aile veya çevresindeki tanıdıkları kişiler tarafından bu duruma maruz kalabilmektedirler.

Dünyada çalışan çocuklara ilişkin sayısal verilerin temin edildiği son kaynak olan, Çalışmaya İlişkin Temel Haklar ve İlkeler Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Bildirgesinin İzlenmesi Çerçevesindeki 2006 Küresel Raporu' na göre, Dünyada çalışan çocukların %69 gibi çok büyük bir kısmı tarım sektöründe, %22'si hizmetler sektöründe, %9'u ise sanayide bulunmaktadır. 5-14 yaş kategorisinde ise ekonomik olarak faal 191 milyon çocuğun 166 milyonunun çocuk işçi olduğu, bunun 74 milyonunun ise tehlikeli işlerde çalıştığı belirtilmektedir (Şirin ve Yenibaş, 2007: 10). Dünyada çocuk işçi sayısı oldukça yüksek

olup, çocukların tehlikeli işlerde çalışması, gelişimleri açısından olumsuz riskler taşımaktadır.

İngiltere merkezli İnternet İzleme Vakfı'nın 2016 raporuna göre, geçmişte çocuk istismarına yönelik içeriği yayınlayan internet sitelerinin büyük bölümü Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yer alırken, Hollanda 2016'da Amerika ve Kanada'yı geçerek ilk sıraya yerleşti. Rapora göre internet üzerinde en fazla çocuk cinsel içeriği yayınlayan site 20 bin 972 ile Hollanda kaynaklı. Bu toplam çocuk istismarı içeriğinin yüzde 37'sini oluşturuyor. Onu 12 bin 492 ile ABD ve 8 bin 803 siteyle Kanada takip ediyor. Fransa listede 6 bin 099 ile dördüncü, Rusya ise 4 bin 176 ile beşinci sırada bulunuyor. Rapora göre 2016 yılında çocuk cinsel içeriği içeren linkler Kuzey Amerika'da yüzde 20 oranında azalırken, Avrupa'da ise yüzde 19 oranında arttı (İnternet İzleme Vakfı, 2016).

İsveç'te çocuğun tüm sorumluluğu devlet tarafından üstlenilmiş olup anne-babanın söz hakkı minimaldir. Yani devlet çocuk için doğru bulduğu yöntem ve organizasyonu anne-babaya danışmadan uygulayabilmektedir. Daha da ötesi çocuk anne-babaya karşı sorumlu olmadığı gibi onları şikâyet edebilme hakkına sahiptir. Bunun tam zıt örneği, Arap ülkelerindeki çocuklarda tüm söz hakkının ebeveynlere ait olduğunu görmekteyiz. Kız çocuklarının eğitimi toplumsal şartlanmalardan dolayı yasaklanmaktadır (Polat, 2007: 25). Toplumlara göre çocukların bilişsel, fizyolojik gelişimi şekillenebilmektedir. İsveç'te çocuk koruma merkezli devlet anlayışı ebeveynlere göre daha öncelikli olması söz konusu iken, Arap ülkelerinde ise ebeveynler çocuk haklarını ihlal edebilmektedir.

Amerika'da çocuk istismarından korunma ulusal komitesinin devlete ait çocuk koruma servislerinden yaptığı bir araştırmaya göre 1993'de 2.989.000 kayıtlı olgu olduğu bildirilmiştir. Bunların yaklaşık %47'si ihmal, %30'u fiziksel istismar, %11'i cinsel istismar; %2'si duygusal istismar; %9'u da diğer tip kötü davranma şekillerinden oluşmaktadır (Polat, 2007: 371).

Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO) - Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Programı (IPEC)' in 2013 yılında yayınladığı “Küresel Tahminler ve Eğilimler 2000–2012” raporuna göre, dünya çapında 5–17 yaş grubundaki 168 milyon çocuk yani dünyadaki çocuk nüfusunun %11'i çocuk işçi olarak çalışmaktadır. Bu çocukların 85 milyonu ise sağlıklarını, güvenliklerini ve ahlaki gelişimlerini tehlikeye atan işlerde çalışmaktadır. Küresel

Tahminler ve Eğilimler Raporu, 2000 yılından beri her dört senede bir yayınlanmaktadır. Buna göre 2000 yılında 246 milyon olan çocuk işçiliği ve 171 milyon olan tehlikeli işlerde çocuk işçiliği, en büyük azalmasını 2008–2012 yıllarında kaydederek bugünkü seviyeye düşürülebilmiştir (Tat, 2016: 117). Çocukların ekonomik istismarı olan çocuk işçiliği sayısı dünyada oldukça yüksektir. Gelişim dönemlerini henüz tamamlamayan çocukların ağır, tehlikeli işlerde çalışmaları, hem psikolojik hem de fizyolojik gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca tehlikeli işlerde çalışan çocuğun her an can güvenliği sorunu oluşabilmektedir.

Finkelhor (1994) 19 ülkede çocuğun cinsel istismarını araştıran çalışmalardan yola çıkarak, cinsel istismara uğrama oranının, kız çocuklarında %7-36, erkeklerde %3-29 olduğunu, kız çocuklarının erkeklere oranla 1,5-3 katı daha fazla istismar edildiklerini ortaya koymuştur. Yakın zamana kadar yapılan çalışmalar da benzer sonuçlar vermektedir (Uluslararası Aile Konferansı - II, 2012: 289).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2017 yılı raporunda, her yıl 15 yaş altı yaklaşık 41 bin çocuğun cinayete kurban gittiğini tespit etti. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) Kasım 2017'de yayımladığı "Tanıdık Bir Yüz: Çocukların ve Gençlerin Hayatlarında Şiddet" başlıklı çalışmada her 7 dakikada bir gencin şiddet sonucu öldürüldüğü kaydedildi (Dünya Sağlık Örgütü, 2017). Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan çocuk ölümleri, önüne geçilmesi gereken ciddi bir sorundur.

Ayrıca teknolojinin gelişmesi ile internet yoluyla çocuk istismarı yaygınlaşmaya başlamaktadır. Çocuklara yönelik istismar vakalarının öne çıktığı alanlardan birini internet içerikleri. İnternette özellikle çocuklara yönelik şiddet ve cinsel içerikli yayınları azaltma hedefiyle İngiltere'de kurulan "İnternet İzleme Vakfı", 2016 yılında çocuk istismarına dair içeriklerin yer aldığı 57 bin 335 internet sitesi tespit etti. Vakfın raporunda, internet mağdurlarının yüzde 89'unun kız çocukları olduğu ve bu içeriklerin yüzde 60'ının da Avrupa merkezli sunuculardan elde edildiği kaydedildi. Bu tür sitelerin yüzde 92'sinin Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Fransa ve Rusya'dan yönetildiği ifade edildi (Dünya Sağlık Örgütü, 2017). Günümüzde artık birçok evde internet bulunmaktadır. İnternetin yararlarının yanında riskleri ve zararları ile de karşı karşıya kalmaktayız. Özellikle çocukların bilinçsiz bir şekilde interneti kullanması durumunda her an istismara uğrama riskleri vardır. Bu nedenle ailelerin güvenli internet paketleri kullanarak ve

çocuklarına internet kullanımı hakkında eğitim vererek önleyici tedbirler alması oldukça önemlidir.

O. Adıgüzel, H. Yüksel, M. Yüksel (2015) tarafından yapılan çalışmalarda, “2000-2012 yılları arasındaki, 5-17 yaş grubunu kapsayan çalışan çocukların cinsiyete göre dağılımlarına göre 2012 yılında toplam 168 milyon olan çocuk işçilerin oranları; erkek işgücünün sayısı 100 milyon ile %12.2 iken; kız işgücünün sayısı ise 68 milyon ile %8.9’dur. Her yıl çocuk işçiliği sayısının hem erkek bazında hem de kız çocuk işçisi bazında azaldığı görülmektedir. Bu durum Uluslararası Çalışma Örgütü’nün Çocuk İşçiliğini Önlenmesi Uluslararası Programı (IPEC) desteğiyle tüm dünyada yürüttüğü 1.000 kadar programla çocukların çalıştırılmasına karşı yapmış olduğu programların amacına uygun olarak gerçekleştirildiğinin en temel göstergesi”dir.

1.2.3. Çocuk İstismarının Ülkemizdeki Durumu

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çocuklarımız istismar tehlikesi ile karşı karşıyadır. Ülkemizde ailelerin duyarlılığı, tutumları “çocuk istismarına hayır” şeklinde oldukça ülkemizde çocuk istismarının önüne geçilmesi veya en az seviyeye indirilmesi gerçekleşecektir. Her bireyin bu konuda üzerine düşen sorumlulukları hakkında bilinçlenmesi eğitim yolu ile sağlanabilir. Herkes eğitimlere katılamayabilir ancak teknoloji sayesinde internetten veya diğer kitle iletişim araçları ile çocuk istismarı konusunda üzerimize düşen sorumluluklar, dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilinçlenebiliriz.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun 1997 yılında ülke genelinde yaptıkları çalışmada; 7-14 arası yaş gurubu katılımcılarının sonuçlarında; %56 oranında ebeveynlerinin kendilerini dövmediklerini, bağırmadıklarını, sadece yapmalarını istemediklerini söyledikleri, %22.2’si ise dövmediklerini ama çok bağırıldıklarını, %11.1 oranında hem annelerinden hem de babalarından dayak yediklerini, %40.9’u ebeveynlerinin çok iyi anlaştıklarını ve hiç kavga etmediklerini, % 15’inin okul ortamında öğretmenlerin kötü davranışlarından rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir(Polat, 2007: 374). Yapılan bu araştırma neticesinde, çocukluk döneminde aileleri tarafından sözel istismara maruz kalma ihtimalinin, fiziksel istismara maruz kalma ihtimaline göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

1.2.3.1. Çocukluk dönemi istismarın yaygınlık oranı

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından 2008 yılında yürütülen Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması, 7-18 yaş grubu çocukların günlük yaşamlarında maruz kaldıkları istismar türü ve yaygınlığına ışık tutmaktadır. Araştırma sonucu hazırlanan özet raporda, çocukların %5’inin duygusal istismar, % 43 ünün fiziksel istismar, %25’inin ihmal ve %3’ünün cinsel istismar mağduru olduğu belirtilmiştir(Uluslararası Aile Konferansı - II, 2012: 290).

Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) verilerine göre, dünya nüfusunun 2017 yılında %30,2’sini çocuk nüfus oluşturdu. En yüksek çocuk nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla; %55,8 ile Nijer, %55,1 ile Uganda ve %54,8 ile Mali oldu. Türkiye %28,3 ile 167 ülke arasında en fazla çocuk nüfusa sahip 97’nci ülke oldu(Türkiye İstatistik Kurumu, 2017).

İllere göre çocuk nüfus oranı incelendiğinde, 2017 yılında en yüksek çocuk nüfus oranına sahip olan il, %46,7 ile Şanlıurfa oldu. Şanlıurfa ilini %45,2 ile Şırnak ve %43,7 ile Ağrı izledi. Çocuk nüfus oranı en düşük olan üç il ise sırasıyla %17,2 ile Tunceli, %18,4 ile Edirne ve %19 ile Kırklareli oldu(Türkiye İstatistik Kurumu, 2017).

Evlenme istatistiklerine göre; 16-17 yaş grubunda olan kız çocuklarındaki resmi evlenmelerin toplam resmi evlenmeler içindeki oranı 2013 yılında %6,2 iken 2017 yılında bu oran %4,2’ye düştü(Türkiye İstatistik Kurumu, 2017). Çocuk yaşta evliliklerin resmi kaydı olmayan ve istatistiklere yansımayan oranları da göz önüne alınacak olunursa istatistikî bu oran yükselebilmektedir, ancak toplumsal duyarlılık ve bilinçlenme arttıkça bu oranın daha da düşmesini bekleyebiliriz.

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2016 yılında 15-17 yaş grubundaki çocukların işgücüne katılma oranı %20,8 iken, bu oran 2017 yılında %20,3 olarak gerçekleşti. İşgücüne katılma oranlarına cinsiyet bazında bakıldığında, 2016 yılında işgücüne katılma oranı erkek çocuklarında %27,8 iken aynı oran kız çocuklarında %13,4 olarak gerçekleşti. Bu oran 2017 yılında ise erkek çocuklarında %28,5 iken, kız çocuklarında %11,8 oldu(Türkiye İstatistik Kurumu, 2017). Erkek çocukların kız çocuklarına oranla işgücüne katılma oranının daha yüksek olduğunu görülmektedir.

Çocuk cinsel istismarının şu andaki yaygınlık oranı kesin olarak bilinmemekle birlikte, hâlihazırdaki çocuk kuşağı büyüdüğünde ve yaşadıkları deneyimleri açıkladıklarında, istismarın şuanki durumuyla ilgili daha fazla bilgi sahibi olunabilecektir. Günümüzde meydana gelen hızlı sosyal değişimler, değişen ve yeniden şekillenen aile yapısı, yüksek orandaki yer değiştirme-taşınma(mobilité) ve manevi değerlere verilen önemin azalması nedeniyle, çocuk cinsel istismarı vakalarının geçmişte olduğundan daha fazla yaygınlık gösterdiği ve giderek artmakta olduğunu düşündürmektedir(Bulut, 2007: 141). Cinsel istismar durumları hem bireysel hem de çevresel faktörlerin etkisine göre ortaya çıkabilmektedir. Birey, gelenek göreneklerin vermiş olduğu olumsuz baskın düşüncelerden soyutlanma hissettikçe, kendisini daha rahat bir şekilde ifade etmeye başlar. İstismar durumunu çocuklar nasıl anlatacaklarını tam olarak bilemeyebilirler. Çocukta cinsellikle ilgili kelime bilgisinin eksik olması, dışlanma, ayıplanma korkusu gibi nedenlerle durum ortaya çıkamayabilir ve yaygınlık oranı net olarak istatistiklere yansımayaabilir.

Türkiye’de yaşayan 7-18 yaş arasındaki çocukların % 56’sının fiziksel istismara, % 49’unun duygusal istismara ve % 10’unun cinsel istismara tanık olduğunu görülmektedir. Fiziksel istismara tanık olma en fazla ev dışında gözlemlenirken, duygusal istismara tanıklık ev ve ev dışı ortamlarda benzer oranlarda gerçekleşmektedir. Cinsel istismara tanıklık ise, daha çok okul ortamında yine bir çocuğun başka bir çocuğa uyguladığı haliyle karşımıza çıkmaktadır. Yaşanılan çevre, çocukların cinsel istismara tanık olduğu diğer bir ortamdır. Çocuklar bu davranışların nedenini, istismarı yapan kişinin karakteri/huyu olarak göstermektedir(SHÇEK ve UNICEF, 2010: 30). Çocukların yetiştirilmesinde mahremiyet eğitiminin erken yaşlardan itibaren verilmesi önemlidir. Mahremiyet eğitimi ile çocukların özel bölgelerini koruma, iyi dokunma-kötü dokunma kavramlarını bilmeleri sağlanarak, çocukların cinsel istismara maruz kalmasında yaşanan travmatik durumun hemen ortaya çıkması kolaylaşır. Ayrıca çocuğun özel alanına birisi müdahale ettiği zaman çocuk tepkisini daha iyi bir şekilde ortaya koyar.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2016 yılında yayınlamış olduğu Adalet İstatistiklerinden Güvenlik Birimine Gelen Getirilen Çocuklar başlıklı istatistiklerden çocuk istismarının da içinde bulunduğu mağdur çocuk sayısı; 2012-2016 yılları arası her yıl artarak devam etmiştir. Bu mağdur çocuklar, cinsel, fiziksel, sözel, ekonomik vs. her tür istismara uğrayan çocuklardan oluşmaktadır. 2011 yılında toplamda 111.857 olan mağdur çocuk sayısı 2016 yılında artarak toplam 158.343 olmuştur. Kız çocukların 2012 yılında mağdur

olma sayısı, 51977 iken 2016 yılında 71824 olarak artmıştır. Erkek çocukların 2012 yılında mağdur olma sayısı, 59880 iken 2016 yılında artarak 86519 olmuştur. Sokakta çalışan çocuk sayısı 2012 yılında; 2213 iken 2016 yılında azalarak 520'ye düşmüştür. Sokakta yaşayan çocuk sayısı 2012 yılında 17 iken, 2016 yılında 13'e düşmüştür(Türkiye İstatistik Kurumu, 2016). Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan verilere göre, ekonomik, fiziksel, cinsel, duygusal istismar mağduru olan çocuk sayısında 2012-2016 yılları arasında artış vardır. Ayrıca sokakta yaşayan ve sokakta çalışan ihmal edilen çocuk sayısında düşüş vardır.

1.3. Çocuk İstismarı Çeşitleri

Çocuk istismarı, çok geniş anlamda, belli bir zaman dilimi içerisinde bir yetişkin tarafından çocuğa o kültürde kabul edilmeyen bir davranışın uygulanmasıdır. Başka bir söyleyişle çocuğun büyüme ve gelişmesini olumsuz yönde engelleyen her türlü davranış çocuk istismarıdır. Bu tip davranışların iki değişkene bağlı olduğu görülmektedir. Birincisi zaman içerisinde değişiklikler göstermesidir. Bundan 50 yıl önce normal kabul edilen bir davranışın bugün olması gereken davranışın dışında kalması çocuk istismarında çok önemli bir boyutu oluşturmaktadır. İkinci faktör ise bu davranışların kültürler arasında farklılıklar göstermesi ve ülkeden ülkeye değişiklikler göstermesidir(Polat, 2007: 27).

Dünya Sağlık Örgütü(WHO), çocuğa yönelik kötü muameleyi dört kategoride mütalaa etmektedir; fiziksel istismar, duygusal istismar, ihmalkâr davranış ve cinsel istismar(Aile ve Şiddet Tebliğler- Uluslararası Aile Konferansı - 2, 2012: 286) şeklindedir. Çocuk istismarı; çocuğa yönelik fiziksel, cinsel, duygusal şiddet uygulanması ve çocuğun ihmali olarak dört ana başlıkta değerlendirilmektedir(Polat, 2007: 24).

Çocuk istismarı çeşitleri farklı kaynaklarda farklı sayılarda olabilmektedir. Bu nedenle, çocuk istismarının çeşitlerini genel olarak fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal istismar ve ihmal olarak beş ayrı kategoriye ayırabiliriz.

1.3.1. Çocuğun Cinsel İstismarı

Çocuklara bakmanın kültürlerde farklı şekilleri ve farklı tanımları olduğundan, istismar ve ihmalin tanımına göre o kültürde nelerin kabul edilebilir, nelerin istismara yönelik olduğu

tespit edilmelidir. Bütün kültürlerde çocuklara kötü muamelelerin bir yeri ve tanımı vardır. Bir kültürde kabul edilebilir ve edilemez çocuğa yönelik muameleleri birbirinden ayırmak için o kültürü iyi tanımak gerekir. Emile Olsen isimli Türkiye'de araştırma yapan bir antropolog yaz günü suda çıplak olarak çocuğunun oynamasına izin vermesinin Toros'larda bir köyde kadınlar tarafından çocuk hastalanır diyerek yadırgandığını, bu kadınların çocuk çabuk hastalanır diye yaz günü çocuklarına kalın tulumlar giydirdiğini anlatmaktadır(Polat, 2007: 33). Kùltürler çocuk istismarı tanımlamasında önemli yer tutmaktadır.

Çocuğun cinsel istismarı, çocuğun cinsel uyarı için kullanılmasıdır. Genital bölgeleri elleme, teşhircilik, röntgencilik, pornografide kullanımdan ırza geçmeye kadar bütün davranışları kapsamaktadır. İstismarcı kişi çocuğa sunduğu hediyeler yoluyla onu kandırarak ya da tehdit veya cezalandırma uygulayarak çocuğun susmasını sağlar(Kutsal, 2004: 3). Çocukların cinsel istismardan kendilerini koruma amaçlı mahremiyet eğitiminin verilmesi önemlidir. Çocukların özel bölgelerini koruma ve istismar durumunda istismarcının suç işlediğini bilmeleri konusunda hem ailelerin hem de çocukların bilinçli olmaları önem taşımaktadır.

Çocuğun cinsel istismarı konusunda birçok tanım vardır. Bazı tanımlar çok kısa ve öz olmakla beraber diğer bazı tanımlar detaylı ve bu formattaki çocuk istismarı konusunda özel bazı faaliyetleri de tanımlamaktadır. Cinsel istismar hareketlerinde mutlaka bir vücut kontağının olması gerekmez. Cinsel istismar çeşitleri olan teşhircilik ve röntgencilikte olduğu gibi olabilir. Özellikle bir yetişkin çocuğu banyo yaparken ya da çıplak izlemesi ya da bir yetişkinin iki veya daha fazla çocuğu birbiriyle cinsel aktivitelerde bulunmaya zorlama ve onları izleme ya da videoya kaydetmesi de cinsel istismardır(Polat, 2015: 154). Çocuğun cinsel istismarının birçok çeşidi vardır. Çocuğa kötü dokunmanın dışında, çocukların izlenmesi, onlarla ilgili cinsel içerikli hayal kurulması ve bundan zevk alınması da çocuğun cinsel istismarıdır.

Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezinin yayınladığı tanıma göre; çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin cinsel stimülasyonu için kullanılmışsa, çocuğun cinsel istismarı olarak kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından eğer bu çocuğun diğeri üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya bariz bir yaş farkı varsa da gerçekleştirilebilir(Polat, 2007: 93). Cinsel istismar,

gelişimsel olarak hazır olmayan veya kendisine ne yapıldığını anlamayan veya yapılane onay verdiğini söylemeyen bir çocukla erişkinin veya diğer bir çocuğun ya da gencin, toplumsal yasakları ve yasaları çiğneyerek cinsel ilişki kurmasıdır (Topçu, 2009: 42). Çocuğun cinsel istismarı, bir çocuğun başka bir çocuk veya yetişkin birisi tarafından cinsel içerikli cümlelerle duygusal anlamda istismar edilmesi, çocuğu elleme, dokunma gibi cinsel anlamda temas edilmesi, çocuğun üstü çıplakken izlenmesi ya da çocuk ile vücut olarak birleşmede bulunulması gibi pek çok şekilde çocuklar cinsel istismara maruz kalabilirler. Çocukların sözel olarak veya temas yolu ile cinsel istismara maruz kalması, psikolojik olarak travma yaşamasına sebebiyet verebilmekte, çocukta içe kapanma veya saldırgan davranışlarda bulunma gibi sorunlara yol açabilmektedir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda; “çocuk cinsel istismarı” deyiminden; on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, şeklinde tanımlanmıştır.

Cinsel istismar %77 olasılıkla aile, %11 diğer akrabalar, %5 bakımla ilgisi olmayan kişiler, %2 ise çocuğun bakımı ile ilgilenen diğer kişiler tarafından uygulanmaktadır. Faillerin çoğu 20-40 yaşları arasında olup, hafif derecede kadın üstünlüğü vardır, ancak sadece cinsel istismar açısından bakıldığında erkekler daha ön planda yer almaktadır (Ovayolu, Serindağ ve Uçan, 2007: 15). Çocuğun cinsel istismara uğraması durumunda, olayın şüphelisi genellikle aile, akrabalar veya çocuğun tanıdığı kişilerin olduğu söylenebilir. Toplumumuzda yabancı, serseri olarak nitelendirilen kişiler çocukları cinsel istismara daha çok maruz bıraktığı gibi yanlış inançlar oluşabilir ama istatistiklerden de anlaşılıyor ki çocukların daha çok tanıdığı kişiler tarafından cinsel istismara maruz kalma riskleri vardır.

Cinsel istismarı; temas içermeyen, cinsel dokunma, oral-genital seks, interfemoral ilişki, seksüel penetrasyon, cinsel sömürü, başka istismar türlerini de içeren cinsel istismarlar biçiminde 7 kısma ayırarak değerlendirmek mümkündür (Polat, 2006: 38).

Seksi konuşma: İstismarcının, çocuğun cinsel özelliklerine yönelik veya çocuk üzerinde gerçekleştirmeyi istediği cinsel faaliyetleri anlattığı ve başka cinsel öneri ve yorumlarda bulunduğu konuşma türüdür.

Teşhir: İstismarcının kurbanı göğüs, penis, vajina, anüs gibi özel bölgelerini gösterdiği ve/veya mağdurun önünde mastürbasyon yaptığı istismar türüdür.

Röntgencilik: İstismarcının açıkça veya gizli olarak kurbanı soyunukken veya istismarcıyı cinsel olarak tatmin eden aktivitelerde bulunurken gözlemesidir.

Cinsel Dokunma: Vücudun özel bölgelerine yapılan herhangi bir dokunmadır.

Oral-Genital Seks: İstismarcının çocuğun genital organlarını yalaması, öpmesi, emmesi veya ısırması veya çocuğun oral yoldan kendiyile birleşmesini sağlamasıdır.

Interfemoral İlişki: İstismarcının penisini çocuk mağdurun bacakları arasına yerleştirdiği ilişki türüdür.

Seksüel Penetrasyon: İstismarcının kurbanın bir vücut deliği açıklığına girişi ile gerçekleşir(Polat, 2006: 38,39). Çocukların, cinsel istismarın birçok şekline maruz kalma riski vardır. Her istismar biçimi çocuk üzerinde kalıcı hasarlara sebebiyet verebilmektedir. Bu nedenle ailelerin başta olmak üzere, kreşlerin, okulların, çeşitli kurum ve kuruluşların çalışmaları ile çocuk istismarı konusunda çocuklara mahremiyet eğitimi verilmesi oldukça önemlidir.

Çocukluk çağında istismar farklı şekillerde olabilir; cinsel ilişki kurmak, genital bölgenin okşanması, ekshibisionizm, oral temas, pornografik filmlerde kullanılması gibi her türlü ilişki istismar grubunda değerlendirilebilir. Çoğunlukla istismar edici kişilerin erkek olduğu görülmektedir. En önemli boyutlardan birisi de olayların bildirilmemesidir. %50'ye yakın olgu bildirilmemektedir. Bildirilmeme olayları çocuğu cinsel olarak istismar eden kişinin tehdit etmesi durumudur(Polat, 2015: 156). Aynı zamanda erkek çocuklarında kendisi hakkında ne düşünüleceği ve nereye başvuracağını bilememesi de durumların saklı kalmasındaki etkenler arasındadır(Polat, 2007: 94). Cinsel istismarının yapılış şekilleri bakımından, sözel kötüye kullanım, cinsel içerikli teknolojik iletişim kanalları ile konuşmalar, teşhircilik, röntgencilik, dokunma, ensest, pedofili gibi pek çok şekilde çocuklarımız mağdur bırakılabilmektedir. Mağdur çocukların, bu durumu en çok güvendikleri kişilerle(anne, baba, abla, öğretmen, hala, teyze vb.) ile paylaşması oldukça önemlidir.

İstismara yol açan risk etmenleri; çocuk açısından bireysel düzeyde; yaş, cinsiyet, sağlık durumu, gelişim basamağı ve davranış; var olan koşul/durum düzeyinde; ebeveyn-çocuk etkileşimi, aile dinamikleri, yetiştirme tarzları, aile içi şiddete maruz kalma; daha geniş koşullar/durumlar düzeyinde; toplumsal etmenler, sosyal destek ve aile ilişki sistemi; son olarak kültürel koşullar/durumlar düzeyinde; inançlar, normlar ve değerlerdir. Çocuk ve gencin zihinsel ve bedensel engelli olması, şizofreni, bipolar bozukluk, dürtü denetim bozukluğu, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu gibi ruhsal bozukluğunun olması, cinsel istismara uğrama riskini artırabilir (Paslı, 2017: 40). Çocuğun hem bireysel, psikolojik yapısı hem de çevre koşulları cinsel istismar için risk koşulları taşıyabilmektedir.

1.3.1.1. Aile içi cinsel istismar: “Ensest”

Ensest; evlenmeleri hukuksal, ahlaki ve dini açılarından yasaklanmış yakın akraba olan kadın ile erkeğin cinsel ilişkide bulunmaları anlamında kullanılmaktadır. Cinsel sapkınlık olan ensest “akraba aşkı” olarak da tanımlanmaktadır (Ovayolu, Serindağ ve Uçan, 2007: 15).

Araji ve Finkelhor (1986) çocuğun cinsel istismara maruz kalması açısından, üvey baba ile yaşamasının güçlü bir risk faktörü oluşturmasını ensestten kaçınma mekanizmasının başarısızlığı ile açıklamakta ve doğal babalara göre üvey babaların çocuğa karşı olan cinsel duygularında daha az ket vurmaya sahip olduklarını ileri sürmektedirler. Bunun nedeni, üvey babanın, üvey kız evlat bulunan aileye sonradan katılmasının, kız çocuğa karşı olan ket vurmaya ya tamamen ortadan kaldırabilmekte veya etkisini azaltabilmektedir. Oysaki doğumundan beri aynı aile ortamında sürekli birlikte yaşamış olan öz baba ile kız evlat arasında, seks ilişkisine karşı ket vurma gelişebilmektedir. Ancak, bu yaklaşım, ensest ilişkisinde cinsel güdünün varlığını kabul etmekle birlikte, bu güdünün kökenine dair tam bir açıklama getirememektedir (Topçu, 2009: 97). Ensest ilişkide, üvey baba faktörü yasak ilişkinin yaşanma riskini arttırmakta, üvey babanın duygularını kontrol edememe gibi psikolojik açıdan da olumsuz duygu duruma sahip olunmasıyla ilişki yaşanabilmekte ve çocuk cinsel istismara maruz kalabilmektedir.

Ensest mağduru kızlar 14-15 yaş civarında bu ilişkiye karşı durmaya başlarlar. Bunun nedeni kızların bu yaşlarda istismarın anlamını kavramaları, hamilelik beklemediğini farkına varmaları ve kendileri için bir şeyler yapmaları durumunda olduklarını

anlamalarıdır. Ancak kız çocukları istismar edilmekten kendilerini kurtarmaya çalıştıklarında, kızgınlıklar ve kırgınlıklar ortaya çıkar(Topçu, 2009: 95). Ergenlik döneminde değişen bedene uyum sağlama ve cinsiyet hakkında bilgilenme sürecindeki artışla beraber çocuklar yaşadıkları cinsel istismar olayının olumsuzluğunu fark edip, bu durumun karşısında durmaya başlayabilirler.

Anne babaların enstest mağduru çocukları ile iletişime geçerken olayın kim tarafından, ne zaman, nasıl olduğunu araştırırken dikkatli olmalarında fayda vardır. Çünkü çocuklar yaşanan travmatik durumu her anlattıklarında örselenebilirler, travmayı sanki yeniden yaşıyormuşçasına hissedebilirler. Bu nedenle ailelerin çocuklarının psikolojisini düşünerek, bilinçli bir şekilde iletişime geçmeleri gerekmektedir.

Ensteste dikkati çeken en önemli noktalardan birisi, ana-babaların ya da ebeveynlerin davranışlarındaki travmaya neden olan farklı yaklaşımdan ziyade, olguda cinsel ilişkinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılmasıdır. Ama burada eğer çocuğun öncelikli yararından bahsediyorsak, o zaman cinsel ilişkinin gerçekleşip gerçekleşmemesi yanında, çocuğa yönelik davranışların fiziksel temas olmasa bile yıkıcı etkiler yapacağını unutmamamız gerekmektedir. Enstest fiziksel hasar kadar, hatta ondan daha fazla, duygusal anlamda ruhsal hasarlar yaratmaktadır(Polat, 2006: 37). Enstest durumunda, çocuk ile fiziksel birleşme olmasa bile psikolojik anlamda çocukta travmatik durum oluşabilir. Çocuklar bu travmanın etkisi ile yetişkinlik dönemlerinde aile hayatında olumsuzluklar, iletişim bozuklukları yaşayabilirler.

Enstest, istismar tipleri içinde en kötü etkiyi yaratan ve o denli de gizli kalan bir olgudur. Aile içinde olması, çocuğun ailenin dağılmasına ya da babasının hapse girmesine neden olacağı korkusu yüzünden çocuğun açıklamaya çekindiği bir durumdur. Ya tesadüfen ya da başka psikotik hastalığın altındaki gizli neden olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuk istismarının en dramatik ve saptandığında hemen önlem alınması gereken tipi olan enstest için bugün ülkemizde çok kısıtlı merkezler olduğunu belirtmek gerekmektedir. Yapılan çalışmalarda cinsel şiddete uğrayan 185 kişinin 48'i aile içi cinsel şiddette maruz kaldığı, yani %26'sı enstest mağduru olduklarını belirtmiştir. Sezgin'in 1993'de yaptığı çalışmada enstest olgularında cinsel saldırıların; %58'i baba, %17'si öz ağabey, %8'i amca-dayı, %6'sı üvey baba, %6'sı kuzen, %4'ü ise üvey ağabey tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir(Polat, 2006: 373). Ensteste öz babanın çocuklarını istismar etme durumu,

üvey babadan daha fazla olduğu görülmektedir. Çocuklar ailelerini korumak amaçlı bu durumu gizlemeyi tercih edebilmektedirler. Ancak belli bir süre sonra bu konuda bilinçlenmeye başlanıldıkça veya başka sebeplerden bu durum ortaya çıkabilmektedir.

Ensest ailelerinde, baba ile kız çocuk arasındaki cinsel ilişkileri, annelerin ruhsal bozukluklara sahip olmalarına dayanarak açıklamak da olanaklı görünmemektedir. Bu gibi ailelerde annelerin, çoğunlukla evde olmayan, alkol kullanan, sağlık veya önsel ya da başka sorunları olan kişiler oldukları yönünde yollar bulunmakla birlikte, belirgin ruhsal bozuklukları olduğu saptanmamıştır (Topçu, 2009: 95). Ensest ilişki yaşanan ailelerde annenin çocuklarını ihmal etmesi, ilgilenmemesi, çocuğun fizyolojik, duygusal veya maddi ihtiyaç gibi pek çok ihtiyacının karşılanmaması gibi durumları söz konusu olabilmektedir.

Ensest yasakları, toplumsal bir kural oluşturduğundan sosyal ve kültürel bir olgudur. Toplum tarafından ayıplanması ve büyük çoğunlukla çok yakın akrabalar tarafından gerçekleştirilmiş olması gizli tutulmasına neden olmaktadır. Ensest geleneksel olarak biyolojik akrabalığı olan aile bireyleri arasındaki ilişki olarak değerlendirilmektedir. Bu ilişki türü tarihte hep yasaklı bir tabu olarak görülmüştür. Klasik ensest ilişki sadece kan bağına dayanmaktadır. Yakın ilişkilerin kurulduğu, ebeveyn bağının ve güvenin oluşmuş olduğu veya ebeveynlerle olan ensest ilişki uzun yıllar boyunca görülmezlikten gelmiştir. Bu nedenle son yıllarda ensestin daha genel bir yaklaşımla çocukta cinsel istismar olarak değerlendirilmesi ve sadece cinsel ilişki dışında daha geniş anlamda cinsel içerikli davranışları da içermesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır (Ovayolu, Serindağ ve Uçan, 2007: 15,16).

Ensest için risk faktörleri;

- Annenin pasif, bağımlı, olgunlaşmamış, cinsel engellemeleri olan ve çocuklarını korumaktan aciz biri olması,
- Düşük zekâ ve eğitim düzeyi,
- Çocuğun anne ile yakın duygusal ilişki kuramaması,
- Annenin çocuğa cinsel eğitimi cezacı bir tutumla vermesi,
- Çocuğun babadan sevgi alamaması,
- Yetişkinlerin çocukla aynı oda ya da yatağı paylaşmaları,
- Annenin hasta olması ya da evi terk etmesi,

- Ebeveynin geçmişinde suç ya da intihar girişimlerinin olması,
- Babanın uzun yıllar sonra eve dönmesi ve anneyi yaşlanmış, kızı ise büyümüş bulması, çocuklar için enstest risk faktörleri arasındadır(Polat, 2007: 143). Enstest ilişkide birçok risk faktörü bulunmaktadır. Çocuğun, ailenin ruhsal durumu, karakteristik gelişim, ebeveynler arası cinsel sorunlar gibi pek çok risk etmeni vardır ve bu durumlar bir bütünlük içerisinde enstest ilişkiye sevk edebilmektedir.

Çocuk yaşadığı travmatik enstest durumunu, çoğu zaman başkalarından gizlemek isteyebilir. Bunun nedeni olarak, enstest mağduru çocuk ailesine zarar gelmesini, dağılmasını engellemek, istismarcı tarafından tehdit edilmeyi önlemek, yaşadığı durumun aileden bir başkasının başına gelmesini önlemek veya başka sebeplerden dolayı da gizlemeyi tercih edebilir.

Cinsel istismara maruz kalan çocuklar, genellikle doktora geldiklerinde gerçek nedeni saklayarak başka sorunlardan şikâyet ederler. Olayın gerçek nedenlerini uzmanların dikkatli ve şüpheli davranarak ortaya çıkarmaları gerekmektedir. Yoksa olayı atlayabilmek çok kolaydır. Annesinin ya da babasının yanında konuşamayan çocuk, çoğu olguda onların suçun birer parçası ya da göz yumanı olmalarından dolayı korkar ve susmayı tercih eder. Yapılan çalışmalarda cinsel istismar olgularının % 35'inin daha önce fiziksel istismar olarak bildirildiği, ancak dikkatli bir çalışma sonucu gerçekte cinsel istismar olduğunun ortaya çıkarılabildiği görülmektedir. Kız çocukların % 25'inin cinsel istismara uğradığı, ancak cinsel istismara uğrayan bu kızların yalnızca yarısının yaşadığı olayı bildirdiğini belirtmektedirler. Cinsel istismara uğrayan çocuklarda çok büyük bir travma oluşmaktadır(Polat, 2006: 196). Cinsel istismar durumunda çocuklar bu durumu ayıp olarak nitelendirip gizlemeyi tercih edebilmektedirler. Ancak, fiziksel bir darbe alıp veya karın ağrısı gibi somatik rahatsızlıklardan dolayı hastaneye götürülen çocuklarda, yapılan incelemelerde cinsel istismara maruz kaldıkları ortaya çıkabilmektedir. Çocukların cinsellikle ilgili kelimeleri çok sık söylemeleri veya yürümede bozuklukların ortaya çıkması gibi durumlarda cinsel istismar için şüphe çeken durumlar söz konusu olabilmektedir. Ailelerin çocuklarının davranışlarını takip etmeleri bu durumda oldukça önemlidir.

1.3.1.2. Pedofili

Pedofili DSM-V-TR (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı) ölçütlerine göre; en az 6 aylık süre boyunca, kişide ergenlik dönemine girmemiş bir çocukla (genellikle 13 yaşında ya da altında olanlarla) cinsel aktivitede bulunmakla ilgili yineleyen, cinsel yönden uyarıcı yoğun düşümler, cinsel itkiler ya da davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Tanı konulabilmesi için kişinin en az 16 yaşında olması ve istismarcının istismar edilen çocukla arasında en az 5 yaş olması gerekir (Polat, 2015: 165).

Hall ve Hall (2007)'den aktaran Topçu, pedofili sadece erkeklere özgü değildir. Kadınların da bu tür cinsel istismar ilişkisinde bulundukları gözlenmiştir. Ancak, cinsel istismarda bulunan kadınların oranı erkeklere göre %1 gibi düşük düzeydedir (Topçu, 2009: 52). Maletzky(1993)'den aktaran Topçu, yapılan bir araştırmada, mahkûm olmuş 4 bin 402 pedofil suçlusunun %0,4'ünün kadın olduğunu bulunmuştur. Ancak bu oranın gerçek pedofil kadın oranını yansıttığı kabul edilmemektedir. Kadın cinsel istismarcıların sayısının sanıldığından fazla olduğu tartışılmaktadır (Topçu, 2009: 52). Kadınların pedofil olmaları söz konusu iken, toplumdaki bakış açısının etkisi ile bu durumun daha çok erkekler tarafından yapılması beklenilmektedir ve kadın pedofil konusu daha geri plana düşmektedir.

Pedofillerin mağdur seçiminde belli koşulların olup olmadığını araştırdıkları ve buna göre mağdurlarını belirledikleri görülmektedir. Bu konuda yakalanmamak için çok dikkatlidirler. Savunmasız, ailesi tarafından ihmal edilen, ebeveynleri ayrılmış, evde ailesi genellikle bulunmayan, ilgisiz ailelerin sevgiye muhtaç çocukları seçer, sır saklama yeteneklerini test eder ve onlara kendi kişisel zevklerine hizmet eden planlananı gerçekleştirmek uğruna sevgi gösterir gibi davranırlar. Seçtikleri çocuklar kendi akrabaları değildir. Çocukların kolayca ulaşılabilecek olmamasından daha çok, ilişkinin devamını sağlayacak ve sevgi gösterileri ile kendisinden kolayca kopmayacak çocukları tercih ederler (Polat, 2015: 165). Pedofiller çocuk mağdurları seçerken kendilerine bağımlılık geliştirecek çocukları seçmeye daha çok özen gösterirler. Bu nedenle de sevgi konusunda açlık hissi çok fazla olan çocukları seçerler. Sevgi ihtiyacı en çok olan yerlerden biri de ailesi tarafından bakılmayıp, ihmal edilip veya başka nedenlerle yurda yerleşmiş, orada kalan çocuklardır. Yurtta kalan çocuklar kendilerine sevgi sözcükleri kullanan kişilere karşı psikolojik olarak daha çok hassastırlar ve bu

ihtiyaçlarını karşılamak için karşısındaki kişiye tanımadan bağlanma gösterebilirler. Bağlanma gösterdikleri kişi pedofili ise, ozaman yurttan kalan çocukların cinsel istismara uğrama riski oluşmaktadır. Ailesi tarafından ihmal edilmiş çocuklar için de bu risk söz konusudur. Ailelerin demokratik bir şekilde çocukları ile ilgilenmeleri ve her türlü ihtiyaçlarını karşılamaları oldukça önemlidir.

Toplumumuzdaki gelenek göreneklere göre yetişkinler tarafından çocukları kucaklama, öpme, sarılma, sevgi ve ilgi gösterilmesi söz konusudur. Çocuklara yapılan bu iyi dokunma var iken, bazı yetişkinler tarafından da çocukları istismar etmeye yönelik kötü dokunma söz konusu olabilmektedir.

Finkelhor, pedofiliyi “yetişkinin ergenlik öncesindeki çocuğa bilinçli bir cinsel ilgi duyduğunda yapılan bir davranış” olarak tanımlar. Araştırmacı, ocuğa karşı duyulan cinsel ilgiyi iki davranışın birinden çıkarır. 1) Kadın veya erkek yetişkin birinin, cinsel uyarılma amacıyla çocuğa dokunması, 2) Yetişkinin ocukla ilgili cinsel fantezilerle mastürbasyon yapmasıdır. Araştırmacı pedofiliyi, cinsel istismar veya ocuk tacizinden daha geniş bir anlamda tanımlamakta ve tanım kapsamında fanteziyi de almaktadır. Cinsel istismar veya pedofili fiillerinde bulunan kişiler, bunu tüm yaşamları boyunca srdrmazlar. Bu nedenle, ocuk istismarı ve pedofili kavramları, çocuklara karşı belirli bir zaman içinde cinsel ilgi duyan kimselere ilişkin olarak kullanılması gerekir(Topçu, 2009: 46). Pedofiller, ergenlik öncesinde olan, vücut hatları henüz daha gelişmemiş ve oyun ağı döneminde olan çocuklara karşı, cinsel yönden ilgi ve isteklilik duyarlar.

G, cinsiyet ve yaş hiyerarşisinden beslenerek zeminini sağlamlaştıran her yaştan kız ve erkek ocuk taciz ve tecavüze maruz kalabilmektedir. Mağdurlar “hayır” demeyi bilemeyecek ocuk yaşlarda olabileceği gibi yetişkin yaşlardaki kişiler de olabilirler(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu – zet Rapor, 2009: 14). Aynı evde birden çok kız ve erkek ocuk, aynı zamanda ya da farklı zamanlarda istismar edilebilmektedir. Bu durum bazı hallerde aşağıdaki örnekteki gibi ilk çocuğun mağduriyeti ortaya çıktıktan sonra yapılan araştırma sırasında fark edilmektedir. Olayı bize aktaran avukat, ensest vakasının ortaya çıktığı durumlarda evdeki diğer çocuklarla/gençlerle ilgili bilgi sahibi olmanın gerekliliğini özellikle vurgulamıştır(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu – zet Rapor, 2009: 14). Pedofililerin toplumdaki yaygınlığını belirlemek güçtür. Ancak, Türkiye’de çocuklarla ilgili izlenen porno içerikli videolar

internet, flash bellek vb. iletişim araçları ile tüm ülkede bu durum yayılmış vaziyettedir. Pedofililer çocuklara bedensel olarak bakarak haz alabilirler veya çocukları okşayarak, öperek, seviyormuş gibi davranarak da onlardan haz alabilirler, aynı zamanda çocukları izledikleri veya gördükleri zaman da haz alabilen psikolojik olarak sağlıklı olmayan bireylerdir.

Pedofililerin büyük çoğunluğu erkekler arasından çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar, pedofili suçlarının genellikle 40 yaş dolayında olduklarını, birçoğunun evli ve kendi çocukları olduğunu, yaşlı pedofililerin henüz olgunlaşmamış küçük çocuklara yöneldiklerini, genç pedofil suçlarının ise 12-15 yaşları arasındaki ergenlik döneminde olan kızları tercih ettikleri göstermektedir. Pedofil suçları, yabancılar arasından değil fakat mağdurun akrabaları ve yakınları arasından çıkar(Topçu S. 2009: 50). Pedofil istismarcıları kurbanlarını önceden bilirler ve kurdukları cinsel nitelikli ilişki, genellikle fiziki bir zorlama olmadan belirli bir süre devam eder. Pedofili, çocukla yetişkin arasında geçen teke tek bir ilişki olarak bilinmekle birlikte, son yıllarda Batı ülkelerinde birçok yetişkin ile grup halinde çocukların katıldığı cinsel istismar olayları görülmüştür. Bazı olgularda, pedofili suçlusunun kurbanı tarafından kışkırtıldığı veya baştan çıkarılmaya çalışıldığı iddia edilmiş fakat bunların sayısının, toplam pedofili olguları içinde çok az olduğu anlaşılmıştır(Topçu S. 2009:51,52).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, pedofili eylemleri temel olarak erkekler olarak üzere, bir yetişkin (18 yaş üzeri) tarafından ergenlik yaşı öncesindeki (12 yaş altı) bir çocuğa yönlendirilmiş cinsel davranışlardır. Ayrıca bazı pedofililer kızlar yerine erkekleri tercih edebilmektedirler. Bazıları da her iki cinsi de tercih edebilmektedirler. Kızlara yönelik sekiz ile on yaş civarı çocukları erkeklerde ise biraz daha büyük çocukları istismar mağduru olarak tercih edebilmektedirler(Polat, 2007: 189). Pedofillerin yöneldiği kız ve erkek çocuklarının yaş aralığı değişebilmektedir.

Pedofil çoğunlukla, sapık cinsel uyarılma öncesinde depresif bir durum sergilediği, anksiyeteden kaynaklanan sıkıntı duygusu, başarısızlık ve güçsüzlük hissi yaşadığı belirtilir(Polat, 2007: 190). Pedofililer ruh dünyasında yaşadığı aşağılık benlik algısını bastırmak ve gücünü yetişkinlere gösteremediği için ve kendisini daha iyi bir şekilde kendi kendine kanıtlamak, rahatlamak için çocukları istismar ederek güç gösterisinde bulunabilirler.

1.3.1.3. Bilişim yoluyla cinsel istismar

İnternetin artmasıyla yaygınlaşan çocuk pornografisi meraklıları işe önce porno karikatürleri takip ederek başlıyor, bu merak çocuk pornografisine kadar gidiyor. Ancak burada da durmuyor, bir süre sonra kendileri bizzat çocuk pornosu çekmeye çalışıyor. Son aşama ise ilişkiye girme isteği oluyor(Ayral, 2010: 22). Çocuk istismarında bilişim yolunun etkisi oldukça yüksektir. Çocuklara bedensel olarak ulaşma yollarının kapalı olmasında bilgisayar, telefon, tablet vb. teknolojinin gelişmesi ile flash bellek ile çocukların görüntülerine ulaşmak oldukça kolaydır. Bu durum aynı zamanda suç olup, çocukların korunması kanunlarla kontrol altına alınmaktadır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile beraber bilgi kaynaklarından biri olan internet çok büyük önem taşımaktadır. İnsanlar bilmedikleri konularda, akıllarına takılan en küçük ayrıntıya bile internet aracılığıyla ulaşabilirler. İnternetin daha pek çok faydasının olduğu kadar, sanal bir dünya olması sebebiyle, bazı istismar risklerini de beraberinde getirmektedir. Bu istismar riskleri, kişileri doğru olmayan bilgiler sunarak onları yanlış yönlendirmek, internet üzerinden kişilerin özel bilgilerine ulaşarak onları maddi ve manevi sıkıntıya düşürmek, kişileri dolandırmak gibi pek çok konuda riskler oluşturmaktadır. Dünyada internetin zararları arasında en travmatik düzeyde olabilecek olan istismar şekli, çocukların internet üzerinden cinsel istismara uğrama riski olabilmektedir.

İnternet herhangi bir merkez tarafından yönetilmeyen global bir iletişim aracıdır. Bütün bilgilerin toplanacağı tek bir nokta da mevcut değildir. Herhangi bir anda internetin kapsamını belirlemek neredeyse olanaksızdır. Araştırma kurumlarını birbirine bağlamayı amaçlayan bir deneysel proje olarak ortaya çıkış tarihi olan 1969 yılından beri muazzam bir gelişme kaydetmiştir. 1981 yılında, 300'den daha az sayıda bilgisayar internete bağlıydı; fakat 1996 yılı itibariyle bu sayı 9.400.000 üzerine çıkmıştır. Bu sayı, 1999 yılı itibariyle yaklaşık 200 milyon kişidir. 2006'da ise bu rakam 20 katına çıkmıştır(Polat, 2007: 193). Dünyada giderek artan düzeyde bilgisayar kullanımı söz konusudur. Bu durum çocuk istismarı görüntülerinin internette yayılmasına sebebiyet verebilmekte, pedofil gibi ruhsal bozukluğa sahip kişiler tarafından da çocuğun cinsel içerikli videolarının izlenilmesi, zevk alınması gibi dezavantajlı durumları da oluşturabilmektedir.

İnternette mesajlaşma programları ile beraber çocuklar karşılarında kendi yaşlarında birinin olduğunu düşünüp rahatlıkla arkadaşıyla konuşmuşçasına konuşabilir. Daha sonra fotoğraflarını atabilir, hatta kamera bile açabilirler. Çocuklar karşısındaki kişi için yetişkin yaşta bir pedofili olma riskini düşünemeyebilirler ve güven duyup, aile problemlerini anlatabilir, kişisel bilgilerini verebilir hatta ev adresini de verebilirler. İnternetin faydaları olduğu kadar sayısız risklerini de göz ardı etmemiz gereklidir ve ailelerin bu konuda bilinçlenerek, güvenli internet kullanımı gibi tedbirli ve kontrollü davranması gereklidir. Ayrıca aileler ile çocuklar arasında güvenli bağ, iletişim kurularak, çocukların internette girdikleri siteler veya arkadaşlık ilişkileri, sohbetleri hakkında aileleri ile rahatlıkla konuşabilmeleri önemlidir.

Çocukların internet üzerinden cinsel istismarı çeşitli yollarla gerçekleştirilebilmektedir. Çocuk pornografisi biriktirmek / üretmek, sohbet odalarında çocuklar ile cinsel içerikli konuşmalar gerçekleştirmek, kamera kullanarak çocuklarla görüntü ve fotoğraf alışverişinde bulunmak gibi yolları olabilmektedir. Birincisi, çocuk istismarının ve onu yaymanın isimsiz ve kolay bir araçtır. İkincisi, pedofililerin çocuk görüntülerini paylaşacakları, değiş tokuş edenleri ve çocuk pornografisi ticareti yapacakları bir yoldur. Bu durum internet üzerinden çocuk paylaşmaya, satın almaya ya da satmaya kadar varabilir. Çocuk pornografisindeki artış olağanüstü düzeydedir. Amerikan Gümrüğü, çocuk pornografisine yönelik web sitelerinin 1.000.000'dan fazla olduğunu, çocuk pornografisinin her yıl 2-3 milyar dolarlık bir endüstri oluşturduğunu tahmin etmektedir. National Society for Prevention of Cruelty to Children'nin 2003 tahminlerine göre, her hafta web sitelerinden 20.000'in üzerinde pornografik çocuk görüntüsü postalanmaktadır(Sanderson, 2010: 165).

Pedofillerin internette çocuk pornografisiyle ilgilenmelerinin birkaç nedeni vardır. Bu ilgilenme şekli, çok çeşitli çocuk fotoğrafları toplamakla, çocuklara uygunsuz cinsel davranışlarda bulunmak arasında değişir. Çocuk pornografisi, kendini tatmin etme materyallerine kolay erişim sağlayan pedofil ağlarına gizli bir destek sağlar. Bu sanal topluluklar, çocuklara cinsel ilgi duymayı meşru kılarak ve normalleştirerek, pedofillere güç ve kontrol artışı sağlar(Sanderson, 2010: 167).

İnternette kötü niyetli kimselere, çocuklarla iletişim kurmalarını veren sayısız sohbet odaları ve siteler bulunmaktadır. Pedofiller, bu siteler ve sohbet odaları vasıtasıyla,

çocuklar hakkında bilgi edinebilmekle ve gerçek hayatta buluşmak için çocukları kullanabilmektedirler. İnternette pedofiller için hazırlanmış milyonlarca çocuk pornografik resim ve videolarına rastlamak, bunları kopyalamak veya pazarlamasını yapmak olağan hale gelmiştir(Topçu, 2009: 60). Finkelhor, Mitchell ve Wolak(2000)'den aktaran Topçu, çocuk istismarcıları, çocuklarla cinsel ilişkilere olağan gibi bir görünüm kazandırmak, içsel kontrolü kırmak, çocukları cinsel faaliyetlere çekmek ve çocuk istismarını yaymak amacıyla internette çocuk pornografisini kullanmaktadırlar. İnternet, çocuk pornografisi vasıtasıyla şantaj ve tehditte bulunmaya da hizmet etmektedir. Bunları yapanların, genellikle yetişkin erkekler olduğu bilinmekle birlikte, yapılan bir araştırmada internet cinsel istismarcılarının yaşının 18'den küçük ve 3/1' nin de kadın olduğu bulunmuştur(Topçu, 2009: 62). Kadınların da internetten cinsel istismar şüphelisi olma durumu söz konusu iken erkeklerde bu oranın daha fazla olduğu görülmektedir.

Yaşanmış bir internet istismarı öyküsü; 12 yaşında bir erkek çocuk, internette tanışıp arkadaş olduğu 11 yaşında bir kızla sonunda buluşmaya karar verir. Çocuk, buluşma yerine geldiğinde karşısında, 11 yaşında bir kız değil fakat yetişkin bir erkek bulur. Bu kimse çocuğa, internette tanıştığı kız arkadaşının babası olduğunu ve kızının kendisini evde beklediğini söyleyerek birlikte eve gitmelerini teklif eder. Çocuk, eve geldiklerinde kendilerinden başka kimsenin olmadığını görür ve adam tarafından porno resimlere bakmaya zorlanır(Topçu, 2009: 65). Bunun gibi birçok yaşanmış öykü vardır. Ayrıca internetten çocuklara yönelik siber zorbalık ile pek çok çocuğun ölümü ile sonuçlanmıştır ve siber zorbalık, daha sonra bilişim yoluyla istismara dönüşme riski de taşımaktadır.

İnterneti, çocuklara karşı işlenen suçlar için kullanmak onları iki kere mağdur duruma düşürmektedir; ilk seferinde, istismar edildiklerinde ve ikincisi istismara ekran karşısındaki milyonlarca kişi şahit olduğunda gerçekleşmektedir. Çocukların cinsel istismarının bu boyuttaki tartışmasını yaparken gizli, daha sık meydana gelen şekline, aile içinde meydana gelmiş olanlara gönderme yapma riski de göze alınmış olur. Bu fiiller çocuğa saygı duymayan yaşamı öğrendiği kişiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Şiddete yer veren internet sitelerine çocukların ulaşması oldukça güçtür. Bu siteleri izleyip bulmak ulusal güvenlik güçlerinin ve interpolün görevidir. İnternet üzerindeki pedofili ağlarından korkmak yerine aileler, küçük çocukların ebeveynleri ve çocukların kendisine yönelik kampanyalar ile bu ağların potansiyel etkisine karşı konulması daha doğru olacaktır. Bu

kampanyalarda, internette sörf yaparken karşılaşılabilecek tehlikeler konusunda önlemler, kanunların hatırlatılması üzerinde odaklanılmalıdır(Polat, 2007: 192).

1.3.1.4. Cinsel istismarın nedenleri

Çocuk cinsel istismarında, tacizcilerin veya istismarcıların genelde erkek olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, cinsel istismar olgularının %90'ından fazlasında, istismarcıların erkek olduğunu göstermektedir. Yetişkinlerin küçük kızlarla cinsel ilişkilerinin %95'inin ve erkek çocuklarla cinsel ilişkilerinin %80'inin erkekler tarafından yapıldığı bulunmuştur. Cinsel istismar suçun genellikle erkekler tarafından oluşması, istismarcıların çoğunun kendilerinin istismar kurbanı olmalarına bağlanmaktadır. Cinsel istismar mağduru kişilerinin çoğunluğunun annelerinin de yüksek oranda istismar öyküsüne sahip olabilmektedir(Topçu, 2009: 252). Cinsel istismar mağduru çocuklar yetişkin olduklarında, cinsel istismar suçu işleme ihtimali yükselmektedir ve erkekler tarafından cinsel istismar suçunun işlenme oranı kadınlara göre daha yüksektir.

Çocukların her yaşta cinsel istismar mağduru olma ihtimalleri vardır. Çocuklar en çok 8-12 yaş arasında, ergenlik öncesi dönemde cinsel istismara uğramaktadırlar. Çocuklar cinsel istismara uğramalarının yaş ile oranları; 0-3 yaş arası, yaklaşık %10, 4-7 yaş arası yaklaşık %28, 8-11 yaş yaklaşık %26, 12 ve üstü yaklaşık %36'dır(Topçu, 2009: 262). 12 yaş üstünde çocukların cinsel istismara uğrama risklerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

Cinsel istismarın genellikle düşük sosyal sınıflarda olduğu görüşü yanlıştır. Cinsel istismar her sosyal sınıftan çocukların uğrayabileceği en gerçekçi yaklaşımdır. Mutluluğun olmadığı evde büyümek cinsel istismar için güçlü risk faktörü oluşturmaktadır. Bunun nedeni mutluluğun olmadığı evlerde, çocukların daha az gözetim ve denetim olanağına sahip olmalarıdır. Ayrıca, mutsuz evde büyüyen çocuklar ilgi ve sevgi görmeye daha güçlü gereksinim duyarlar. Bu gereksinim çocukları, cinsel ilişkiye karşılık ödül olarak ilgi ve sevgi gösteren istismarcıların tuzağına kolaylıkla düşürebilir. Yapılan araştırmalarda, çocukluk çağında bir süre doğal anneleri veya babaları olmadan yaşamak zorunda kalan kadın ve erkeklerin, yüksek düzeyde cinsel istismar riski altında kaldıkları bulunmuştur. Çalışan anneye sahip olan çocukların cinsel istismar riski daha fazladır. Engelli veya süregelen bir hastalığı olan ebeveynlerin çocuklarına gerektiği gibi yararlı olamadıklarından

bu ailelerin çocukları, daha yüksek oranda cinsel istismara uğrama riskine sahiptirler(Topçu, 2009: 265).

Cinsel istismar mağduru çocuklarda, anne baba sevgisi almamış, aile sevgisi ve özlemi içinde olan, dolayısıyla sevgi açlığı yaşayan çocukların kendilerine ilgi ve sevgi gösteren kişilere yönelmeleri ve ilişki kurmaları beraberinde cinsel istismara uğrama durumuna sebebiyet verebilmektedir.

Çocuğun iletişime geçtiği bütün yetişkinlerden aşırı derecede şüphe duymak sağlıklı bir şey değildir ama yetişkinler ne kadar nazik olursa olsunlar taşıdıkları art niyetlere karşı gözü açık tutma açısından faydası vardır. Ebeveynlerin, çocuklarıyla uzun zaman geçiren bir şahıs hakkındaki duygularını sorgulamaları da önemlidir. Bu kişiye yönelik şahsi duyguları ve beraberken ne tür aktivitelerde bulundukları konusunda ebeveynler ile çocuk arasında açık bir diyalog olması, ilişkinin niteliğini denetleme açısından fayda sağlar(Sanderson, 2010: 358). Ailelerin çocuklarının arkadaşlık ilişkilerini veya yetişkinlerle iletişimlerini, baskı yapmadan kontrol altında tutmalarında fayda vardır. Çocukların bilişsel yapısı gelişim aşamasında olduğundan, yetişkinler tarafından her an kandırılma riski taşıyabilirler. Bu nedenle aileler, çocuklarının arkadaşlık ilişkilerinde hem özgüvenli yetişmelerinde destek olmalılar hem de ilişkileri hakkında bilgi sahibi olmalarında dikkatli davranmalıdırlar.

Çocukların “Oedipus ve Elektra” dönemleri olarak adlandırılan, karşı cinse ilgi gösterme ve karşı cinsiyeti tanıma dönemi olan bu dönemden başlayarak, çocuklara aileleri tarafından özel bölgeleri koruma, iyi dokunma – kötü dokunma eğitimi verilmeye başlanabilir. Özel bölgelerini koruma eğitimi almış bir çocuk kendisine benzeri bir davranışta bulunan olunca neler yapması gerektiğini bilir ve cinsel istismar ile ilgili bir durum oluşmadan önleyebilir veya durum oluşsa bile ailesine özel bölgelerine dokunulduğunu iletebilir. Ancak bu konuda eğitim almamış bir çocuk bu durumla karşılaştığında kötü dokunma olduğunu anlamayabilir, cinsellikle ilgili kelimeleri tam olarak bilmediğinden nasıl anlatacağını bilemeyebilir ve defalarca kötü dokunma gerçekleşebilir. Bu nedenle mahremiyet eğitimi almamış çocuklar cinsel istismar riski karşısında ne yapacaklarını bilemeyebilirler.

1.3.1.5. Cinsel istismara uğramış çocuklarda olan değişiklikler

Çocukların, cinsel istismarı tanımlama veya gösterme yeteneğinde olduklarına inanılmalı ve ciddiye alınmalıdır. Çünkü çocuklar, böyle bir hikâye uydurmak için gereken entelektüel ve cinsel deneyime sahip değildir (Ovayolu, Serindağ ve Uçan, 2007: 18). Ergenlik öncesi çocukların cinsellikle ilgili kelime hazinesi yeterli olmadığından, eğer bir çocuk cinsel içerikli kelimelerden bahsediyorsa bu kelimeleri nereden, nasıl öğrendiği araştırılmalı ve cinsel istismar durumu varsa ortaya çıkarılmalıdır.

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda görülebilecek sonuçlar; çocuğun yaşına uygun davranış ve aktivitelerde gerileme vardır. Örneğin; tuvalet alışkanlığı kazanmış çocuk enürezis, enkoprezis olabilir veya bebekçe konuşabilir. Çocuk yetişkinlere, diğer çocuklara veya eşyalara karşı agresif şekilde davranabilir. Çocuk, yaşına uygun aktivitelerden kendini soyutlanabilir. Fiziksel belirtiler artar; çocuk daha sık hastalanabilir. Çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel gelişiminde yavaşlama olabilir. Çocuk sinirli bir mizaca sahip olabilir. Çocuk, ebeveynlerine veya ebeveyn yerine koyduğu kişilere aşırı bağımlıdır (Şirin ve Yenibaş, 2007: 57). Çocuklarda cinsel istismarın pek çok olumsuz sonucunun olduğundan söz edilebilir. Ailelerin bu konuda bilinçlenerek bu ve benzeri sonuçları çocuklarında gözlemlemeleri durumunda duyarlı olmaları önemlidir.

Çocuğun cinsel istismarı durumunun, kısa süreli ve uzun süreli etkileri olabilmektedir. İnsan psikolojisinde bireysel farklılıklar olduğu için cinsel istismara uğramış çocuklar üzerinde olayın sonucu çocukların karakterlerine göre de kısa ve/veya uzun süreli şeklinde görülebilir.

Kısa süreli etkileri

Başa gelen kötü durumun inkâr edilmesi, uyku bozuklukları, kendini yakın çevre ve toplumdan soyutlama duygusu, insanlar arasında küçük düşme ve utanma duygusu, özellikle günlük ihtiyaçları için başka insanlara artan bir şekilde bağımlı hale gelme, geriye dönük olarak olayı sık sık hatırlama ve bunu saplantı haline getirme, ruhsal yönden kendini güçsüz hissetme, duygusallaşma ve bunun neticesinde mevcut problemleri abartma, anormal bir şekilde agresif olma, normalin dışında yaramazlık yapma, söz dinlememe,

okula gitmeyi istememe cinsel istismarın mağdur üzerindeki kısa süreli etkilerindendi(Ayral, 2010: 116)

Uzun süreli etkileri

Cinsel istismarın mağdur üzerindeki uzun süreli etkileri ise, fizyolojik nedeni tespit edilemeyen psikolojik kökenli ağrılar (migren, sırt ve cinsel organ ağrıları), bulantı ve kusma, rahim kistleri ve urlar, vajinal enfeksiyonlar, bedenin çeşitli bölgelerinde uyuşma duygusu, çeşitli deri hastalıkları ve alerjiler sık sık karşılaşılan sorunlar arasındadır. Çocuğun bu evrede yaşadığı depresyon, genellikle kızgınlık ve içe dönen şiddetli öfkenin bir sonucudur. Mağdur geriye dönük hatırlamalarında, hayallerinde ve görmüş olduğu rüyalarda saldırıyı tekrar tekrar yaşamaktadır. Olayın meydana geldiği yere benzer yerler ve faille ilgili çağrışım yapan şahıslarla ilgili fobiler ortaya çıkar(Ayral, 2010: 117). Cinsel istismarın kısa süreli veya uzun süreli etkileri çocuk üzerinde pek çok olumsuz durum oluşturduğu için, ailenin de çocuğa bu süreçte destek olması oldukça önemlidir. Çocuğun biyolojik ve psikolojik yardım almasının yanında gerekirse tüm ailenin de psikolojik açıdan uzman yardımı almasında fayda vardır.

Çocuğun cinsel istismarının duygusal belirtileri; utanç, aşağılanma, nefret, kendinden bezme, kendini hor görme, kendi halini düşünme, suçluluk, mahcubiyet, korku, kaygı, kafa karışıklığı, şaşkınlık, güçsüzlük, çaresizlik, kendinden şüphe etme, güvensizlik, inisiyatif kullanamama, aşağılık duygusu, değersizlik, yetersizlik, öfke, kin, soğukluk gibi durumlar gözlemlenebilir(Sanderson, 2010: 290). Böylece duyguları o kadar kutuplaşır ki ne hissettiğini kontrol edemez, bunun yerine bu iki uç nokta arasında salınır durur. Duygularını kontrol edememenin ikincil bir ürünü, kendisini sakinleştirmeyi veya teskin etmeyi başaramamasıdır. Çocuk istismarının sonucu olarak başkalarına karşı beslediği güvensizlik, onun diğer yetişkinlerden yardım ve teskin edilmeyi istemesini engeller. Çocuk yaşadığı duygusal hengâmeyi açıklayamayacak kadar dehşete düşer ya da olayın ortaya çıkmasından veya bir kere daha istismara uğramaktan korktuğu için başkalarına ihtiyaç duyar. (Sanderson, 2010: 291). Çocuk istismarı, çocuklarda ruhsal bozukluklara sebebiyet verebilir. Çocuk yalnız kaldığı bir anda bu durum ile karşılaşması ve o an kendini güçsüz hissetmesi ve beraberinde gelişen özgüven eksikliği, aşağılık duygusu, yoğun kaygı, şok geçirme gibi duygu durumları ile karşılaşma ihtimali vardır.

Aşırı derecede irkilme tepkileriyle karşılık veren çocuk, gergin, sinirli ve kaygılı görünebilir, rahatlatılma ve onaylanma arayışı içinde sürekli gözünü dört açmış bir vaziyette başkalarına yönelebilir. Çocuk savunmasız görünür, yoğun bir şekilde bağımlılık ihtiyacı ve genel anlamda muhtaçlık sergiler, bağımsız davranamaz. Bu gibi çocuklar nadiren sevinçli ve canlı olurlar. İçleri neredeyse ölmüşçesine, kötü ve çökmüş görünürler. Gerçekten sarsılmışa benzerler(Sanderson, 2010: 292). Ayrıca çocuklar yalnız kalmamak için ebeveynlerine veya güçlü olarak gördükleri kişilere karşı bağımlı kişilik geliştirebilirler. Bağımlı olduğu kişilerin yanından ayrılmak istemeyebilirler ve o kişilerin yanında kendilerini rahat ve güvende hissedebilirler.

Cinsel istismarın sonuçları

Zedelenmiş cinsellik; cinsel istismara uğramış çocukta cinsel duygu ve tutumlar normal gelişimlerinden sapabilir ve uygun olmayan biçimler alabilir. Çocukta ihanet duygusu; istismarcı, çocuğun insanlarla duyduğu güvenin sarsılmasına ve çocukta ihanete uğrama duygularının yerleşmesine neden olacaktır. Çocukta acizlik; istek ve iradesi dışında cinsel amaçlı kullanıldığı ve bunu engelleyemediği zaman çocuk kendini çaresizlik ve acizlik duyguları içinde bulacaktır. Çocukta damgalanmak duygusu; çocuğun cinsel istismar olayına eşlik eden “kötülük, utanç, suçluluk” gibi kavramlar zamanla onun benlik algısına karışır ve kendini böyle algılamaya başlar(Polat, 2007: 143). Çocuklar cinsel istismara uğradıklarında kendilerini bu durumdan kaynaklı utanma duygusu ile suçlayabilir ve sonucunda depresif eğilimler sergileyebilirler. Aşırı suçluluk duygusu ve depresyon gibi olumsuz duygu durumları ortaya çıktığında çocuklarda intihar eğilimleri de görülebilir.

Çocuk istismara uğradıktan sonra korkulu rüyaları oluşabilir, sürekli kâbus görme ve gece çığlıklarla uyanma gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Yaşanan bu travmatik olay, bilinçaltına işlenir ve gece rüya şeklinde kâbus olarak çocuğun karşısına çıkabilir. Ayrıca çocukta uykuya dalma da güçlük, gece uyanınca tekrar uyuyamama gibi uyku problemleri ortaya çıkabilir.

Çocuklarda cinsel istismar önemli bir halk sağlığı sorunudur ve uzun dönem olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Uzun dönemde gözlenen olumsuz sonuçlar için tek bir sendrom yoktur, ancak cinsel istismar bir grup bozukluk için risk etmeni olarak kabul edilmektedir. Cinsel istismar mağduru çocukların pek çok riskli sonuçlarla karşılaşması durumu

olabilmektedir ve aynı zamanda kendilerinin de yetişkinlik dönemlerinde cinsel istismarın şüphelisi saldırgan kişi pozisyonuna geçmeleri de söz konusu olabilir.

Cinsel istismar mağduru çocuk olmanın genel olarak sonuçları; psikolojik sonuçları; çocukta suçluluk, utanma, gerilim, korku, çöküntü, öfke, düşük özsaygı, sır tutma hakkında endişeler, çaresizlik duygusu ve aşırı seviyede başkalarını memnun etme ihtiyacı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Fiziksel yan sonuçları; üreme organlarında yaralar, istenmeyen hamilelikler, zührevî hastalıklar, iştah kaybı, uyku bozuklukları ve uyurken altını ıslatmadır. Zihinsel sonuçları; kısalmış dikkat süreleri ve yoğunlaşma problemleri şekillerini almaktadır. Davranış bozuklukları; saldırgan davranma, öfke nöbetleri, uyuşturucu kullanma, suç işleme, içine kapanma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kendi kendini mahvedici tepkiler: intihar düşüncesi ve teşebbüsü ile kendini yaralama ve sakatlama şeklinde ortaya çıkmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü [EGM], 2011: 90). Benzeri daha çok pek çok sonuçla karşılaşılabilir. Cinsel istismara uğrayan çocuklardan, bu sonuçlardan bazen hepsi bazen de çok az bir kısmının gözlemlenmesi durumu olabilir. Çocuğun ruh ve beden sağlığına, ailesine, çevresine ve bu konuda yardım alınma durumlarına göre de sonuçlar az veya fazla oranda değişiklik gösterebilir.

1.3.1.6. Cinsel istismar mağduru çocuğu olan ailelerin yapması gerekenler

Cinsel istismar mağduru çocuklara ilk yapılması gereken istismarın sonlandırılması ve çocuğun korunmaya alınmasıdır. Çocuğunuzun yaşadığı olayları küçümsemeyin ya da yok saymayın (Tuncer, 2018: 11). Ne hiçbir şey olmamış gibi duyarsız davranın ne de aşırı panik ve öfkeyle karşılayın. Olanlardan dolayı çocuğu ya da kendinizi suçlamayın. Çocuk, büyük olasılıkla tanıdığı ve muhtemelen de sevdiği, güvendiği birisinden hiç beklemediği bir travmaya maruz kalmıştır. Ebeveyn olarak, çocuğun sığınabileceği güvenli ve korunaklı bir sığınak olunmalıdır. Çocuğunuzun mahremiyetine saygılı olun. Çocuğun yaşadığı olayları gerekli mercilerle uygun bir şekilde paylaşmasına yardım edin. Gerekecekçe çocuğun yaşadıklarını başkalarıyla paylaşmayın, çocuğa sık sık olayı hatırlatmak ya da anlattırmaktan kaçının. Cinsel istismar bildirilmesi zorunlu hallerden birisidir (Tuncer, 2018: 12). Bir çocuğun cinsel istismara maruz kaldığını bildiği halde, bunu bildirmemek veya gereğini yapmamak suça göz yummak anlamına gelir ve yasal sorumluluğu vardır. Bu nedenle durumu yetkili mercilerle paylaşma konusunda cesaretli davranın (Tuncer, 2018: 13). Cinsel istismar mağduru çocuklar yaşanan travmatik olayın etkisini

atlatabilmeleri için ailelerinden destek almaları çok önemlidir. Eğer aileler bilinçli bir şekilde çocukları ile iletişim kurarlarsa çocukların yaşanan travmatik olaydan en az düzeyde etkilenmesi olur. Çocuğun cinsel istismarı ensest ilişki şeklinde ise ozaman ailede yaşanan olumsuz olaya destek vermeyen ebeveynin desteği veya mahkemenin vereceği kararlar kuruma yerleştirme söz konusu ise çocuk yurdunun vereceği destek çok önemlidir.

Ailelerin çocuklarına cinsel istismardan korunmaları için öğretmesi gereken davranışlar; çocuklara, güvenliklerini sağlama, bedenlerinin kendilerine ait olduğunu, bedenlerini korumayı, hayır demeyi, birisi onlara kötü, rahatsız edici bir şey yaparsa arkadaşlarından, yardım isteme öğretilmelidir. Ayrıca, onlara inandığınızı, dokunulmayı reddetmeyi öğretin. Çocuklar kendilerinin ellenmesi ve öpülmesi durumunda hayır diyebilmelidir. Çocuklara, güvenliklerini korumak için gerekirse yabancılarla konuşmamayı öğretin(Polat, 2007: 145). Başta aileler olmak üzere okulların rehberlik birimlerince de çocuklara mahremiyet eğitiminin verilmesi oldukça önemlidir.

Anne-babalar çocukları 4 yaşına yaklaşırken, çocuğa vücudunun kendisine ait olduğu bilincini vermelidir. Bu bilincin oluşturulmasındaki en büyük sorumluluk ebeveynlere düşer(Güneş, 2016: 79). "İzin verirsem dokunabilirsin" farkındalığı, "bedenim bana aittir" bilinciyle birlikte verilmelidir. Çünkü çocuğun, kendi bedeni üzerindeki hâkimiyetini öğrenmesi yetmez. Aynı zamanda bu beden üzerinde söz hakkı olduğunu da bilmelidir. Anne-baba, bu açıdan bakıldığında, çocuklarını "hoayatça" kullanmaktan mutlaka kaçınmalıdır. Her ne kadar çocuk, anne-babanın bir parçası olsa da ayrı bir bireydir, farklı bir yaşam sürecine hazırlanır. Ebeveynler, çocuklarını 4-5 yaşından sonra onları öperken, "Seni öpebilir miyim?" diye müsaade istemelidir. Bu davranış, "bedenim bana aittir" bilincinin oluşmasında oldukça etkilidir(Güneş, 2016: 80). Çocuklar en yakını olan anne babasının bile izin alarak öptüğünü gördükçe, çevresinde olan herkesin kendisini öpmek için izin alması gerektiğini öğrenecektir. Çocuğun kendisini öpenlerin, izinsiz öpmemeleri gerektiği konusunda çocuk kendisini savunmaya başlayacaktır ve bu durumu ebeveynleri ile paylaşacaktır.

Özellikle 4 yaşından itibaren çocuk, ev içinde veya ev dışında çıplaklık bulunmamalı, giysilerini kendisinin giyip çıkarmasına izin verilmelidir. Böylece, kendi çıplaklığına karşı bilinçsizce bir alışkanlık kazanır ve buna bilinçli olarak refleks geliştirir. Başkalarının yanında kendini çıplak görmeye alışkın olmayan çocuk, giysilerinin birileri tarafından

çıkarılmasından büyük rahatsızlık duyar(Güneş, 2016: 94). Ailelerin cinsel istismar mağduru olmadan çocuklarına bu konuda eğitim vermeleri önemlidir. Ancak çocuk istismara uğramışsa ve aile mahremiyet eğitimi vermişse, çocuğun sakladığı durum varsa, bu konuda bilinçlenen çocuk yaşanan olumsuz durumu daha rahatlıkla ifade etmeye başlar.

1.3.1.7. Cinsel istismar mağduru çocukların olayı anlatma süreci

Asma(2000)'den aktaran Yiğit, cinsel istismara uğrayan çocukla ilgili yapılacakları şu şekilde açıklamıştır; çocuk yargılanmamalı, suçlanmamalı, çocuğun öyküsünden şok olmuş, ürkmüş gibi davranışlar sergilenmemeli, toplum ve akranları arasında kabul görmeleri sağlanmalı, aşağılanmamalı, başka istismara maruz kalmamaları için önlem alınmalı, çocuğa bir enest ilişki kurbanı gibi bakılmamalı ve davranmamalı, çocuğun benlik saygısı güçlendirilmeli, özgüveni sağlanmalı, güçlü yönleri ortaya çıkarılmalı, suçlamaktan kaçınmak, verilen yardımın en önemli dayanağıdır(Yiğit, 2005: 97). Aileler bu tarz yaklaşımla çocukları ile iletişim kurarlarsa, çocuk kendisini güvende hissedip, travmatik durumu daha rahat anlatacaktır. Bu nedenle ailelerin çocuk ile iletişimleri, çocuğu anlayan ve empatik bir yaklaşım ile olmalıdır. Bu yaklaşımla çocuklar yaşadıkları olumsuz durumu daha iyi bir şekilde ailelerine, en güvendiklerine anlatabilirler.

Çocuğa verilecek faydalı bir örnekle, anne babasından sır saklaması gerekmediği öğretilmelidir. Sırlarla sürprizleri ayırt etmesine yardım edilebilir. Sırlar, anneye doğum günü hediyesinin ne olduğunu söylememek gibi güzel şeyler olabilirken, aynı zamanda yetişkinlere kötü şeyleri anlatmamanın bir yolu da olabilir(Sanderson, 2010: 358). Çocuklara özel bölgelerine dokunma veya bu bölgeler hakkında konuşma ile ilgili yaşadıkları durumu sır olarak saklamaması gerektiği anlatılmalıdır.

Çocuk yaşadığı şeyden rahatsız da olsa yaşadıklarının yanlışlığını bilmeyecek ve bunu ifade edemeyecek kadar küçük bir yaşta olabilir. Erken yaşta başlayan taciz ve tecavüz çocuğun babayla, ağabeyle, dedeyle yaşanan ilişkinin normalde böyle olduğunu zannedecek bir algı oluşturmaya neden olabilir(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2009: 22). Saldırgan mağdurun sessizliğini korumak için her yolu deneyebiliyor. Ancak fiziksel tehditlerin yanında olayın ortaya çıkmasının kendisi ve ailesi üzerinde oluşturacağı toplumsal baskı da çocukların sessiz kalmalarına neden olmaktadır(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu – Özet Rapor, 2009:

23). Çocuğun yaşadığı mağduriyeti hakkında kendini ifade etmesinin önünde iç içe geçen ve birbirini güçlendiren birçok engel olabilmektedir. Çocuk böylece kendini rahat hissedemeyip yaşadığı travmatik durumu anlatmakta zorlanabilmektedir.

Ensestin açığa çıkma durumunda; çocuk, sözleri ya da davranışlarıyla mutlaka bir şeyler söyler(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2009: 57). Çocuğun cinsel istismara uğrama durumuna yetişkinler şahit olursa durum ortaya çıkabilir(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2009: 58). Ensestin açığa çıkması için mağdura öncelikle diğer aile üyeleri destek olabilir, diğer kardeşler de mağdursa, aynı evde birden fazla çocuğun taciz ve tecavüze maruz kaldığı durumlarda ortaya çıkabilir(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2009: 59). Ensest mağdurları, saldırıların devam ettiği dönemde ya da saldırıların üzerinden zaman geçtikten sonra yaşadıkları değişik ruhsal sorunlar için ruh sağlığı uzmanı ve psikologlara danışabilmektedirler. Bazı hallerde mağdur ya da mağdurun bir yakını doğrudan ensest sorununu paylaşmak ve bir destek almak için uzmanlara başvurabilirken çoğu durumda sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları sırasında ortaya çıkabilmektedir(Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2009: 61-62). Çocuk istismarlarının ortaya çıkmasında başta çocuğun konu hakkında bilinçlenmeye başlamasıyla, kendisinin bu durumu anlatmaya karar vermesi ya da ailenin çocuğun davranışlarındaki farklılığı, çocukta psikolojik sorunları gözlemlemesi ile ortaya çıkabilmektedir.

Çocuk istismarı konusunda seminerler, sempozyumlar düzenlendikçe, kitaplar, araştırma yazıları yazıldıkça veya kitle iletişim araçları gibi birçok bilinçlenme çalışmaları yapıldıkça toplumumuzda bu konuda bilinen yanlış inançlar değişmektedir. Ayrıca toplumumuzda gelenek göreneklerden kaynaklı çocuğun cinsel istismarı durumunu gizleme durumu söz konusu iken yapılan çalışmalarla bilinçlenmeye başlayan aileler bu durumu gizlemek yerine, önce çocuğun psikolojisini düşünerek yasal yollardan haklarını aramaya başlayabilirler.

1.4. Çocuğun Fiziksel İstismarı

Şiddet konusu günümüzde en önemli sorunlardan birisidir. Çeşitli ülkelerde veya toplumumuzda, bazen okulda bazen sokakta bazen evde gibi pek çok yerde ve toplumun farklı kesimlerinde fiziksel, cinsel, duygusal ya da ekonomik şiddetle karşılaşan çocuklar

vardır. Bu çocuklar şiddet konusunda bazen tanık, bazen mağdur, bazen de uygulayıcı olarak karşımıza çıkabilmektedirler.

Fiziksel istismar için çok sayıda tanım olmasına karşın hepsinin ortak noktası; çocuğun sağlığını olumsuz etkileyen ve vücutta iz bırakan lezyonların ve yaralanmaların bulunmasıdır(Polat, 2007: 42).

Fiziksel istismar, ana babanın sırf kendi bencil duygularının etkisi altında kalarak çocuğu sürekli dövmesi, ona acı vermesi olarak tanımlanır. Bu tür ana babalar, çocuğun gelişimiyle ilgili herhangi bir amaç taşımazlar, çocuk kendilerine rahatsızlık vermediği sürece çocuğun varlığının farkında değildirler. Fiziksel istismar, bir kaza durumu söz konusu olmaksızın çocukta yaralanma, berelenme, yanma, zehirlenme, kırık çıkık veya ölümle sonuçlanabilecek her türlü kasıtlı erişkin davranışlarını içerir(Şirin ve Yenibaş, 2007: 23). Çocuğun fiziksel istismarı, bir erişkin tarafından, cezalandırma, disiplin, öfke boşaltma ya da başka amaçlarla çeşitli yöntemlerle çocuğa uygulanan fiziksel şiddeti içermektedir ve çocukların onlara bakmakla yükümlü kişilerin elinde fiziksel açıdan zarar görerek, bedensel bütünlüklerinin bozulmasıdır.(Yalçın, 2011: 13). Çocukların yetişkinler veya arkadaşları tarafından vücutlarına vurulması, vücutlarının incitilmesi veya çimdiklenmesi gibi durumların olması, çocuğun fiziksel istismara uğradığının göstergesidir. Aileleri, arkadaşları veya başka bir erişkin tarafından fiziksel olarak hasara uğramış çocukta ruh sağlığı bozukluklarının çıkması söz konusu olabilir.

Fiziksel istismar, duygusal istismar ile birlikte çocuk istismarının en sık görülen tiplerinden birisidir. Bizim gibi, kültürlerinde dayağı disiplin yöntemi olarak kabullenmiş toplumlarda fiziksel istismar olgularına çok daha sıklıkla karşılaşılmaktadır. Fiziksel istismar çocuğa şiddet uygulanmasıdır. Şiddet uygulamasını vücuda yansıtması doktorun vücutta saptadığı; sıyrık ve ekimozlardan başlayarak kemikteki çatlak, kırık gibi lezyonları ve iç organ hasarlarıdır. Fiziksel istismara yaklaşımdaki temel kriterlerden birisi de vücutta iz bırakan lezyonun varlığıdır(Polat, 2007: 59). Çocuğun vücudunda görünür şekilde izlerin olması fiziksel istismarın varlığının belirtisidir ve fiziksel istismara uğrayan çocuk doktor muayenesinden geçerken fiziksel istismarla beraber cinsel, sözel, duygusal istismarlar da varsa durum ortaya çıkabilir.

Fiziksel istismar en geniş anlamda “çocuğun kaza dışı yaralanması” şeklinde tanımlanabilir. En yaygın rastlanılan ve belirlenmesi en kolay olan istismar tipidir. On sekiz yaşından küçük çocuk ya da gencin anne, baba ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğraması ya da yaralanma riski taşımasıdır. Bu hasar, itaati sağlama, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacıyla elle ve/veya aletle vurularak, itilerek, sarsılarak yakılarak ya da ısırılarak çocuğun vücudunun herhangi bir yerinde iz bırakacak şekilde ya da iz bırakmasa da şiddet uygulayarak çocuğa bir zarar vermesidir. Yaralanma ile gelen her çocukta fiziksel istismar olasılığı akla getirilmelidir. Bundan şüphe duyulduğunda dikkatli öykü alınıp fiziksel muayene yapılmalı, incelemeye rutin radyolojik tetkikler ve kan sayımı da eklenmelidir(Gören ve Tıraşçı, 2007: 70). Fiziksel istismarda çocuğun yaralanması söz konusudur ve vücudunda gelen hasarlar nedeni ile doktor muayenesi olup tedavi olmasında fayda vardır.

Dayağa maruz kalan çocuklar ileride çeşitli psikolojik sorunlar yaşayabilecekleri gibi kişiliklerinde de ciddi patolojiler gelişebilir. Saldırgan, bencil, uyumsuz olabilecekleri gibi çeşitli bağımlılıklar da geliştirebilirler. Ya da, pasif, özgüveni eksik, başkaları tarafından yönetilmeden tek başlarına hareket edemeyen bireyler haline gelebilirler(Weilburger, 2009: 90). Fiziksel istismara uğrayan çocuklar, kendini ifade etmede zorlanabilir, özgüvenlerinde azalma veya başkalarına bağımlı kişilik geliştirme gibi sorunlarla karşılaşabilirler.

Dayağın olduğu bir evde yetişen çocuk da kardeşini veya arkadaşlarını dövecektir. Saldırgan çocuk temelde güvensiz, doyumsuz ve sevilmediğine inanan çocuktur. Kendine özsaygısı azdır. Dürtülerini kontrol etmeyi öğrenememiştir. Böyle çocukların anne babaları ya çok sert ve hoşgörüsüz, ya tutarsız davranışlar içinde ya da gevşek bir disiplin anlayışına sahip olabilmektedirler(Weilburger, 2009: 93). Sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar ailesinden şiddet davranışını gördükçe anne babayı model alıp, benzeri davranışları kendisinden daha küçük kardeşlerine uygulayabilir.

Ekonomik olarak güçlük çeken ailelerde, diğer ailelere nazaran çok daha fazla aile içi şiddeti gerçekleşmektedir. Fakirliğin getirdiği sosyoekonomik sorunlar doğrultusunda; birey tepkisini ailesine karşı göstermektedir. Fakir ailelerde yokluğun verdiği eksiklik nedeniyle iç çatışmalar yaşanmaktadır. Fakir ailelerin çocukları zengin olan ailelerin çocuklarıyla ve onların sahip oldukları imkânlarla yüz yüze gelince bir eksiklik

hissetmektedirler ve bunu da ailelerine yansıtmaktadırlar ve giderek saldırgan tutum sergilemektedirler. Fakirlik nedeniyle okulunu bitiremeyen bireyler bilinçsiz ve cahil kalabilmektedir bu nedenle yanlış yollara sapmaktadırlar, araştırmalar sonucu şiddetin en çok eğitimden yoksun kalmış aileler ve onlar tarafından yetiştirilmiş bireylerce sergilendiği saptanmıştır (Weilburger, 2009: 19).

Aile içinde kız çocuklarına yönelik şiddetin bir boyutunu da erkek kardeşler oluşturmaktadır. Kendi kız kardeşinin gençlerle çıkmasını istemeyen ve kız kardeşine dayak atan genç, başkalarıyla çıkmak ister. Ama kız kardeşinin erkek arkadaşını ve bu konudaki her hangi bir dedikoduyu hazmedemeyen genç delikanlı, hemen kız kardeşine şiddet uygular. Alt sosyo-ekonomik düzeylerdeki ailelerde erkek çocuk, anne için de şiddet aracı olmaktadır. Babadan çok erkek çocuk anneye kafa tutmakta, onu denetlemekte ve sert davranışlarda bulunmaktadır. Erkek çocuk, evin babadan sonra gelen yöneticisi olarak bu yetkiye sahip olmaktadır. Bu yüzden oğlundan çok korkan anneler de vardır(Tezcan, 2003: 22). Toplumumuzda gelenek göreneklerimizizin etkisi ile bazı yerlerde erkeklerin otoritesinin daha ağır bastığı olabilmektedir ve bu nedenle başta baba otoritesi olmak üzere, en büyük erkek çocuk aile içinde anneden daha çok söz ve idare hakkına sahip olabilmektedir.

16 bin çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada yüzde 34'ünün dayak yediği gözlemlenmiş, ceza dosyaları üzerinde yapılan bir çalışmada ise dosyaların yüzde 1.5'inin çocuklara karşı işlenen suçlara ilişkin olduğu bildirilmiştir. Erişkinlerle yapılan bazı çalışmalar neredeyse üç kişiden birinin çocukluğunda ya da gençliğinde dayak yediğini göstermektedir. Çocuğa karşı şiddeti açıklamak için bir takım temel yaklaşımlar geliştirilmişse de bu yaklaşımların hiç birisi tek başına çocuğa yönelik şiddetin nedenlerini açıklayamamaktadır(Yalçın, 2011: 14). Çocukluğunda fiziksel şiddete uğrayan bazı anne-babaların bilinçaltlarına “çocuklara fiziksel şiddet uygulanabilir” şemasının yerleşme riski olduğundan, kendi çocuklarına da bu şekilde davranma ihtimalleri artabilir.

A. Bahar, G. Bahar ve H. Savaş(2009) tarafından yapılan çalışmalarda, “disiplin amacıyla veya başka nedenlerle aile içinde çocuğa yönelik şiddet tüm kültürlerde sık rastlanan bir durumdur. Ülkemizde kültürel özellikler ve gelenekler, çocuğu dövme gibi istismar olarak kabul edilen davranışların toplum tarafından kabul edildiğini göstermektedir. ‘Dayak cennetten çıkmadır’, ‘Kızını dövmeyen dizini döver’, ‘Öğretmenin vurduğu yerde gül biter’ gibi atasözlerimiz bunlara örnektir. Fiziksel istismara uğramış kişilerde intihar

düşünceleri ve girişimlerine daha yüksek oranda rastlanılmaktadır. Madde kötüye kullanımı, kişilik bozuklukları, tehlikeli cinsel deneyimler gibi sorunların yanı sıra bazı psikiyatrik hastalıklar da fiziksel istismar ve ihmale uğramış çocuklarda sık görülmektedir. Fiziksel istismar vakalarının tedavisinde amaç çocuğu hasardan korumak ve aile ilişkilerini güçlendirmek olmalı”dır. Fiziksel istismarı destekleyici cümlelerde ve davranışlarda bulunmak bu davranışın toplum olarak normal kabul edilmesine sebebiyet verebilir. Çocuk bir hata yaptığında “Dayak cennetten çıkmadır” şeklinde düşünmek yerine, çocuğu anlayan, ona değer verildiğini gösteren ve yaptığı hatalı davranışı açıklamalı cümlelerle empati kurdurarak düzeltmeyi hedefleyen kapsamlı olmalıdır.

Çocuğa yönelik şiddet, en temel çocuk hakları ihlali olup karşı karşıya olduğumuz toplumsal bir sorun ve bir halk sağlığı sorunudur. Çocuğa yönelik şiddet, ülkelere göre farklı yerel özellikler gösterse de, ne yazık ki tüm dünyada karşılaşılan yaygın ve önemli bir sorundur. Yapılan araştırmalar tüm dünyada çocukların ev, okul, çalışma ortamı gibi bulundukları tüm ortamlarda şiddete uğradıklarını göstermektedir(Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu[UNICEF], Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu, 2011: 59). Çocuğa yönelik fiziksel istismar durumu ile her an karşılaşılması söz konusu olabilmektedir. Aileler ve okullar tarafından “ Çocuk Hakları” konusunda öğrencilere eğitimler verilerek, çocuk şiddete maruz kaldığında haklarının onu koruyacağı öğretilmelidir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 19. maddesi uyarınca şiddet, “cinsel istismar da dâhil olmak üzere her türlü fiziksel veya zihinsel şiddeti, yaralama ve tacizi, ihmal ve ihmalkâr muameleyi, kötü muameleyi ve suiistimali” içermektedir. Bu tanım kendi evinde veya ev dışında bir ortamda fiziksel istismara maruz kalan çocukları kapsamaktadır. Şiddet sadece yetişkinlerle çocuklar arasında değil, çocukların kendi aralarında da birbirlerine zarar vermesi şeklinde olabilmektedir.

Aksaray ve diğerleri (2013) “her yıl dünya üzerinde bir milyondan fazla insan kendisine uyguladığı, kişilerin birbirlerine uyguladığı şiddet davranışı nedeni ile ölümcül olmayan yaralanmalar yaşamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü 2000 yılında tüm dünyada 1.6 milyondan fazla kişinin şiddet davranışına maruz kalmak yoluyla hayatını kaybettiğini, şiddet davranışına bağlı ölümlerin yaklaşık yarısının intihara, üçte birinin cinayete, geri kalanlarının ise diğer şiddet olaylarına bağlı olduğunu bildirmiştir. Dünya Sağlık

Örgütü'ne göre şiddet, önlenilecek ve öncelikli bir halk sağlığı sorunudur. Fiziksel yaralanma dışında yaşanan ruhsal acı ve kederin insana maliyeti ise sayısal veriler üzerinden hesaplanamayacak kadar büyük”tür.

1.4.1. Fiziksel İstismar Uygulama Şekilleri

Fiziksel istismar çeşitli kategorilerde incelendiği ve farklı alt başlıklarının bulunduğu görülmektedir. İstismarı yapan kişilere göre;

Ebeveyn tarafından istismar; aile içinde çocukların kaza dışı yaralanmaları sonucu ortaya çıkar.

Kurumda istismar okul, yuva, yetiştirme yurdu veya kamp gibi kurumlarda yönetici ya da öğretmenler tarafından uygulanan istismar olgularıdır(Polat, 2007: 59).

Fiziksel istismar uygulanma şekline göre ise iki başlık altında incelenebilir.

Aletsiz saldırılar; bunlar istismarın bir alet kullanılmaksızın yapıldığı olayları kapsamaktadır. Tokat, yumruk, itip-kakma, tekme, sarsma ve çimdikleme gibi uygulamalar ile çocukta lezyonların oluştuğu gözlenmektedir.

Aletli saldırılar; bu tür saldırılar ise istismarın bir alet kullanılarak, çocukta çeşitli lezyonların oluşturulduğu durumlardır. Kullanılan araçlar genellikle kemer, kayış, herhangi bir ev eşyası (telefon, tava vs.), hortum, sigara, ütü veya sıcak su kullanımıdır(Polat, 2007: 60).

Çocuğa yönelik fiziksel istismarın uygulama şekilleri genel olarak; çocuğa işkence yapmak, çocuğun vücudunun herhangi bir yerine, gözüne, kulağına, cinsel organlarına vb. yabancı cisim sokmak veya toprak, tuz, yanıcı-yakıcı maddeler atmak, sürmek. Çocuğun vücuduna iğne batırmak (özellikle uyuşturucu bağımlıları tarafından uygulanmakta), çocuğu kötü şartlardaki bir yere ceza amaçlı kapatmak, vücudunda sigara söndürmek, üzerine soğuk su veya kaynar su dökmek, vücudunu ütü ile yakmak, çocukların bilinçli olarak zehirlenmesi, herhangi bir ilaç ya da kimyasal madde ile olabilir (alkol, sedatif ilaçlar, aspirin, kostik maddeler, insektisitler vb.). Kaza ile ilaç veya kimyasal madde alan küçük çocuklar normalde az miktarda alabilirler ki bu da hayati tehlikeye neden

olmaz(Polat, 2015: 157). Çocuğa yönelik her türlü fiziksel istismarın uygulanmasında bu durum suçtur ve adli yargılama süreci başlanılması gerekmektedir. Ülkemizde çocuk hakları kanunlarla güvence altına alınmış olup, bu durumu uygulayanlara karşı cezai işlem yapılmaktadır.

1.4.2. Fiziksel İstismar ile Karşılaşılabilecek Ortamlar

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması şiddetin gerçekleştiği beş temel ortamı da ortaya koymuştur. Bu ortamlar, şiddetin ortaya çıkabileceği izleme alanlarını anlatmaktadır. Evde veya aile içinde şiddet, okullarda ve eğitim ortamlarında şiddet (örneğin, şiddete dayalı ve aşağılayıcı disiplin önlemleri), kurumlarda şiddet (her türlü kurum bakımı, koruyucu aileler ve çocuklara bakılan diğer ortamlar, sığınma evleri, engelliler ve gençlere yönelik kurumlar gibi alternatif bakım kurumları ve ceza infaz kurumları gibi kurumlardaki şiddet uygulamaları bu kapsamdadır). Çalışma ortamlarında şiddet (ev işlerinde çalışan, zorla çalıştırılmak veya cinsel sömürde kullanılmak üzere alıkonulan), toplumda ve sokaklarda şiddet (savaş durumları dışında, kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar, çeteler tarafından uygulanan şiddet ve örgütlü suça karışan gençler) durumları söz konusu olabilmektedir(Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2013: 13).

Pek çok ortamda çocukların fiziksel istismara maruz kalabilme riski vardır. Önemli olan çocukları her türlü istismardan korumak için duyarlı bir toplum ve duyarlı bir aile yapısı oluşturulmasıdır.

1.4.3. Fiziksel İstismarın Tıbbi Tespiti

Genel fiziksel muayenede travmatik lezyonların bulundukları bölgeler ve bunların renkleri belirtilmelidir. Bu bulgulardan özellikle kol, ense ve bacakta görülenler istismar açısından anlamlıdır. Genel fiziksel muayene sonrası genital bölge muayenesine devam edilir. Küçük çocukları muayene etmek üzere donatılmış bir odada çocukların çoğunu muayene etmek mümkündür(I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, 2011: 118).

Fiziksel incelemenin ilk amacı mağdurun tıbbi ihtiyaçlarını tespit etmek ve delilleri toplamaktır. İkinci amacı ise daha sonra delil olarak kullanılabilecek bulguları toplamaktır.

Adli laboratuvar için örnek toplamak ancak mağdur olaydan en geç 72 saat sonra getirilirse anlamlıdır. Toplanan tüm örnekler eğer adli amaçla toplanıyorsa, alındığı bölge ve ilgili bulgularla birlikte etiketlenmelidir. Paket ve zarflar, inceleyen tarafından mühürlenmeli ve imzalanmalıdır. Her etikette; hastanın kimliği, örnek adı, alındığı bölge, alındığı zaman ve tarih, inceleyen imzası bulunmalıdır. Örnekleri içeren tüm paketler özenle mühürlenmelidir. Bunlarla ilgili olan herkesin, bunlara ancak imza karşılığı ulaşabilmeleri temin edilmelidir, örnekler polise veya adli laboratuvarlara teslim edilene kadar mutlaka kilit altında tutulmalıdır(I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, 2011: 119). Çocuk istismara uğradıktan sonra deliller yok olmadan, çocuğun hemen adli muayeneye yönlendirilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle kanunların verdiği haklar doğrultusunda polis ve adli süreç devreye girerek yaşanan mağduriyetin şüphelisini bulma amaçlı çalışmalara da başlanılır.

Çocuk istismarında teşhis konabilmesi için en önemli aşama anamnezin doğru ve gerektiği gibi alınmasıdır. Anamnez; öykü, fiziki bulgularla birlikte doktoru en iyi bilgilendirecek kaynaklardır. Bazen fiziksel bulguların yeterince bariz olmaması durumunda, sadece öykü ve çocuğu getiren kişilerin ilettikleri aydınlatıcı olmaktadır. Öykü, ileri aşamalarda hukuki delil olarak da kullanılabileceğinden çok önemlidir. Genellikle istismar olaylarında çocuk tek tanıktır. Bu açıdan çocuğun söyledikleri çok önemlidir. Tüm bunlara karşın önlem olarak artık video kamera çekimleri ile çocukların ifadesinin alınması yaygın bir yöntem olarak gelişmiş ülkelerde kullanılmaktadır(Polat, 2007: 60). Çocuk yaşadığı mağduriyeti en yakınına, çocuk polisine, avukata, hâkime gibi pek çok kişiye anlatması olabilmekteydi, çocuk yaşadığı travmatik anı sürekli dile getirmesi, çocuğun örselenmesine sebebiyet vermekteydi ama ülkemizde artık “Çocuk İzlem Merkezleri” ile çocuklar tek bir yerde olayı anlatarak, olayın birden çok anlatılmasının önüne geçilmiştir. Ele geçirilen bulgular ile çocuğun ifadesi çocuk istismarının aydınlatılmasında oldukça önemlidir.

Çocukta kalçalar, genital bölge, karın (abdomen), vücudun arka ve yan bölgeleri özellikle de yüzün yan kısımlarındaki lezyonlar sıklıkla istismarı düşündürür. Karın kısmındaki sıyrıklar künt travmada bile ender rastlanan bir olaydır. Genital ve anal bölgelerdeki sıyrıklar genellikle istismarı özellikle de cinsel istismarı düşündürmelidir. Eğer ifadeler farklıysa o zaman yaralanmanın çocuğun dediği gibi mi, yoksa bakmakla yükümlü kişinin dediği gibi mi olduğu hekim tarafından saptanmalıdır. Sonra da çocuğun bu yaralanmayı yapabilecek düzeyde olup olmadığının, gelişiminin saptanması gerekir. Eğer ebeveynler çocuğun gelişimi ile orantısız bir lezyonu çocuğun yaptığını söylüyorlarsa veya çocuktaki

lezyonlar anlatılan olaya göre çok daha şiddetli ise, o zaman büyük olasılıkla anlatılan hikâye doğru değildir ve bu olay kaza- dışı bir yaralanma şeklinde yani istismar olarak değerlendirilmelidir(Polat, 2007: 62).

Fiziksel şiddet ile hastanelere başvuran her çocukta mutlaka “çocuk istismarı çeşitleri” düşünülmeli, çocuk ve ailesi ile ilgili kimlik bilgileri kayıt altına alınarak, çocuk için gerekli laboratuvar testleri ve tetkikler yapılmalı ve gerekirse çocuğun hastanede yatış işlemi yapılmalıdır.

Fiziksel istismar düşünülen olgularda öykü, fizik muayene bulguları ve tetkikler ile birlikte en iyi tanı ve bilgi kaynağıdır. Fizik bulguların yeterince belirgin olmadığı durumlarda yalnızca alınan öykü ve çocuğu getiren kişilerin davranışları aydınlatıcı olmaktadır. Öykünün kayıt edilmesi ileri dönemlerde hukuki delil olarak da kullanılabileceğinden çok önemlidir(Yalçın, 2011: 17). Çocuk istismarında hem adli tıp raporu hem de çocuğun ve olaya tanık olanların vereceği ifadeler oldukça önemlidir.

1.4.4. Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Çocuk İstismarı ve İhmali Biçiminde Yansıması

Annelerinin maruz kaldığı şiddete tanıklık eden çocuklar, iki-üç kat daha fazla istismar riski altındadır. Küçük çocuklar çoğu zaman, fırlatılan veya devrilen eşyalar sonucu yaralanmaktadırlar. Yapılan bir çalışma, 14 yaş üstündeki erkek çocukların % 62’sinin, araya girip, annelerini korumaya çalışırken yaralandığını ortaya koymuştur. Ayrıca, eşlerinin şiddetine maruz kalan kadınların çocuklarına daha sert cezalandırma metotları kullandıkları düşünülmektedir(Polat, 2007: 41). Şiddete maruz kalan kişiler, şiddet gördüğü kişiye karşı olan duygu ve düşüncelerini, kişinin savunma mekanizmalarından yön değiştirme devreye girerek, kendinden daha güçsüz kişilere yöneltmesi söz konusu olabilmektedir. Eşinden şiddet gören kadın çocuğuna şiddet uygulaması ile, çocuk anne-baba arasındaki şiddet davranışını gördükçe, bu davranışı benimseyebilir, kardeşi varsa kardeşine veya evde oyuncaklarına bu davranışı yönlendirebilir. Ayrıca, akranları ile oyun oynarken de zorbalık yapan pozisyonunda olabilir ve çevre tarafından çok fazla şikâyet edilebilir.

A. Bahar, G. Bahar ve H. Savaş(2009) tarafından yapılan çalışmalarda, “aile içerisinde ebeveynler saldırganca davranışlarını çocuklarına kolayca yöneltebilmektedirler. Örneğin, yetişkinlerin saygı görme isteği ve büyüyen çocuklarının bağımsızlık ve özerklik gereksinimleri sonucu itaat konusundaki çatışmalar gibi. Bu aşamada çocuğa yöneltilen öfke ve saldırgan davranışın nedeni olarak ana babaların denetimi elden bırakmama isteği; çocukların ise anne babaların sınır koymalarına gereksinimleri olması gibi psikolojik nedenler de düşünülebilir. Ayrıca bildirdiğine göre, anne babanın yaşının çok genç olması, işsizlik, ekonomik sıkıntılar, aile içi geçimsizlik, alkol ya da uyuşturucu kullanımı, çok çocuklu aile, anne babada ruhsal bozukluk gibi etmenler aile içinde çocuğun istismar ve ihmale maruz kalmasını arttırmakta”dır. Aile içinde ortaya çıkan öfke ve saldırganlığın hem eşler arasında hem de çocuklar üzerinde çok fazla olumsuz etkileri vardır. Bu olumsuz etkiler gelişim döneminde olan çocuklar üzerinde psikolojik, fizyolojik açıdan onarılamaz sonuçları ortaya çıkarabilmektedir.

Çocuk istismarı olgularına zamanında müdahale edilmediğinde, istismara uğramış çocuğun ölümcül yaralanmalara maruz kalma olasılığı yüksektir. Ölümlerin çoğunluğu ya elle vurma veya dövme, sarsma (sallama) fırlatma, düşürme ve daha az sıklıkla yanma ya da elle boğulma şeklinde oluşur. En yaygın ölüm nedeni kafa travmasıdır(Polat, 2007: 63). Çocuğun fiziksel istismarının ölümle sonuçlanma durumu söz konusu olabilmektedir. Çocuklarla iletişim kurarken çocuğun kendini ifade etmesine fırsat verilmeli ve çocuğun yaptığı davranış yanlışsa bile çocuğa şiddet uygulayarak değil, çocuk ile konuşularak eğitim verilmesi daha etkili ve sağlıklı olacaktır.

1.4.5. Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Olası Etkileri

Şiddet içeren ailelerde büyüyen çocuklar, bir tür post-travmatik stres bozukluğu olarak da tanımlanabilecek, bir takım fiziksel semptomlarla da karşımıza çıkabilmektedirler; boğaz ağrısı, grip benzeri tablo, uykusuzluk, gece idrar kaçırımları gibi bulgular ortaya çıkar. Bu semptomların, çocukların ortamdan uzaklaştırılmaları ile ortadan kaybolduğu gözlenmiştir(Polat, 2007: 41). Aile içi şiddetin çocuk üzerinde olabilecek etkileri; çocuklarda aşırı kaygı, korku sorunları, uyku bozuklukları ve kâbuslar, gelişim bozuklukları, çocuğun davranışlarında gerileme belirtileri, sinirlilik hali, saldırgan davranışlar, içe kapanma, mide, baş ağrısı gibi psikosomatik rahatsızlık belirtileri ortaya çıkabilir.

Aile içi şiddet durumunda çocuklar yaralanmasalar bile, ciddi olarak zarar görürler. Anne baba olayları gizlemeye çalışsa bile, çoğu zaman başarılı olamamaktadırlar. Çocuklar kendilerini suçlayabilmekte veya bütün enerjilerini anne – babalarının kavgalarını önlemek için kullanabilmektedirler. Uzmanlar, bu ortamda yetişen çocukların vücut dirençlerinin düşük, kendilerine güvenlerinin az, implus kontrollerinin zayıf, uzun süreli uyku bozuklukları olabildiğini vurgulamaktadırlar. (Polat, 2007: 41).

Fiziksel olarak istismar edilen veya örselenen çocuklar, yetişkinlerle iletişim kurmaktan kaçınırlar. Genellikle yetişkinlerin kendilerine dokunmalarından ürkerler, çevreyi dikkatle inceler, kolay yalan söylerler, kolay kolay ağlamazlar, başka bir çocuğun ağlamasından çok fazla etkilenirler. Davranışlarda aşırılık görülür, ya çok saldırgan ya da içe dönük olurlar. Kişilere güvenmezler ve çoğu zaman ev ortamında ya da fiziksel istismara uğradıkları ortamdan uzakta olmayı tercih ederler(Şirin ve Yenibaş, 2007: 24). A. Bahar, G. Bahar ve H. Savaş(2009) tarafından yapılan çalışmalarda, “çocuklukta fiziksel ve sözel olarak saldırganlığa maruz kalan yetişkinlerin ileriki yaşlarında depresyon düzeyleri, alkol kullanımı, anti sosyal davranış ve kendi çocuklarını cezalandırma gibi davranış özellikleri gösterdiklerini gözlemlemiştir. Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda yaşanan olumsuzluğun çocuk üzerinde farklı farklı sonuçları olabilmektedir.

Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar gördükleri muamelenin dışı yansıması olarak aşırı saldırgan çocuklar olabilmektedir. Bir diğer olasılıkta gördükleri muamele sonucu; bu durum karşısında ezilen, aşırı içe dönük, ürkek, yüksek kaygılı çocuklar olmaları da söz konusudur(Şirin ve Yenibaş, 2007: 24). Gelişimde bireysel farklılıklar olduğundan kişiden kişiye göre değişen sonuçlarla karşılaşılabilir.

1.4.6. Genel Olarak Fiziksel İstismarın Çocuk Üzerindeki Sonuçları

A. Bahar, G. Bahar ve H. Savaş(2009) tarafından yapılan çalışmalarda, “fiziksel istismar sonucunda kaçınılmaz olarak çocuğun vücudunda ısırma izi, sıyrık, yaralanma, kırık, yanık, morarmalar, vb. hasarlar görülmektedir. Fiziksel istismarın en kötü sonucu ise yaralanmalar sonucunda, çocuğun ölümüdür. Gözle görülebilir hiçbir yara-bere ya da iz olmasa da bir bebeğin şiddetlice sarsılması beyin zarı altı kanamasına yol açabilmektedir. Bu tür hasarlar çocuğun ölümüne neden olabileceği gibi onda zekâ geriliği, körlük ya da felce neden olabilmektedir. Daha ender olarak görülen bir istismar biçimi de çocuğun

karnına vurularak iç organlarına hasar verilmesidir. Fiziksel istismarın en önemli uzun süreli sonucu, istismara uğrayan çocuğun farklı ortamlarda bulunmaması ile gerçekleşen; çocuğun, şiddeti sorun çözmenin tek yolu olarak görmesi ve bu durumu içselleştirmesi”dir. Şiddet davranışını model alıp içselleştiren çocuklar yetişkin olduklarında bu durumun olumsuz sonuçlarına göre davranabilirler. Bu yetişkinler kendi çocuklarına şiddet gibi benzeri davranışı uygulayabilirler. Çocukların hem psikolojik hem de biyolojik sağlığı düşünülerek gelişimine destek verilmesi oldukça önemlidir.

İstanbul Çocuk Kurultayı İstanbul Çocukları Raporu(2000)'na göre şiddetin çalışan çocuklar ilerindeki etkileri; çocuğun bedensel, ruhsal, zihinsel, duygusal gelişimini zedelemektedir. En ufak hatalı davranış sonucu kızma, bağırma, dayakla karşılaşan çocuk çaresizliği, boyun eğmeyi ve kaderciliği çok erken yaşında öğrenmektedir. Yetişkin kimliğinde kendinden güçsüzlere karşı şiddeti yinelemeyi öğrenmektedir(Şirin ve Yenibaş, 2007: 24). İçe atılmış özlemler, doyum bulamamış gereksinimler önce kötümserlik ve kaygı haline, öfke dışı vurulmayıp içe yönelirse de sorunlara yol açabilmektedir. Çocuk ya saldırgan ve suça eğilim gibi özellikler göstermektedir. Silik insan tipine dönüşebilmektedir(Şirin ve Yenibaş, 2007: 25). Ekonomik olarak istismara uğrayan çalışan çocukların her türlü istismara uğrama riskleri bulunduğu ortamdan kaynaklı yüksek olduğu için, çocukların çevredeki sözel istismar, bağırma, hakaret ile karşılaşma veya fiziksel, cinsel istismara uğrama durumlarına karşı riskleri vardır. Bu duruma maruz kalan çocukların davranış bozukluğu gibi sorunları olabileceği için desteklenmesine her zaman ihtiyaç vardır.

A. Bahar, G. Bahar ve H. Savaş(2009) tarafından yapılan çalışmalarda, “fiziksel istismara uğramış çocuklar sosyal işlevsellik alanında yetersizlik ve yakın ilişki kurma güçlüğü yaşamakta; duygusal yoğunluğu az, öfke ve istismar davranışı içeren ilişkilerle dikkati çekmektedirler. Fiziksel istismar ve ihmale uğramış çocuklarda bilişsel yetilerde bozukluk ve akademik başarısızlığa sık rastlanılmaktadır. Fiziksel istismara uğramış kişilerde intihar düşünceleri ve girişimlerine daha yüksek oranda rastlanılmaktadır. Madde kötüye kullanımı, kişilik bozuklukları, tehlikeli cinsel deneyimler gibi sorunların yanı sıra bazı psikiyatrik hastalıklar da (kaygı bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) fiziksel istismar ve ihmale uğramış çocuklarda sık görülmekte”dir. Fiziksel istismarın sebebiyet verdiği pek çok olumsuz sonuç olabilmektedir. Bu sonuçlardan en çok riskli olanı intihara sebebiyet vermesidir.

Çocuk aşırı derecede hassas veya tam tersi duyarsızdır. Ağrılı uyaranlara karşı fazla tepki vermez. Fiziksel ceza gören çocuk içine kapalı, endişeli, korkak, çaresizdir, otokontrolü bozulmuştur, sürekli kâbuslar görür ve kendisini değersiz, terk edilmiş ve reddedilmiş hissetmektedir. Kendisine fiziksel şiddet uygulayan kişi ile temastan kaçınır, diğer kişilere karşı da endişeli tavır gösterir, evde yalnız kalmaktan korkar. Çocukluklarında fiziksel ceza görmüş üniversite öğrencilerinin yoğun kaygı ve depresyon yaşadıkları, sosyal ilişkilerinin olumsuz olduğu, hayattan hiçbir beklentilerinin olmadığı belirlenmiştir. Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda intihar düşünceleri ve girişimlerine daha yüksek oranda rastlanmaktadır(Yalçın, 2011: 22,23). Fiziksel istismara uğrayan çocukların pek çok olumsuz sonuçlarla karşılaşma durumu vardır. Çocuk fiziksel istismara uğradıktan sonra mutlaka tıbbi tedavisi yaptırılmalı ve psikolojik destek alması gerekmektedir.

Şiddet gören çocuğun ölüm ve sakatlanma riski vardır. Bunun yanı sıra, ruhsal gelişimsel anlamda çocuğun şiddetten etkilenmeme olasılığı yoktur; her şiddet yaşantısı çocukta değişen derecelerde ruhsal iz bırakır. Şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri yıllar sonra bile çocuğun yaşam kalitesini bozabilir. Bu etkiler şunları içerir; beyin gelişimindeki değişiklikler, yaralanmalar, berelenmeler ve kırıklar gibi fiziksel sağlık sorunları, öğrenmeyle ilgili sorunlar ve zekâ gelişiminin engellenmesi, ağır ruhsal bozukluklar (travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, kaygı bozuklukları vb.), başka kişilerle ilişkilerde güçlükler yaşama, alkol, uyuşturucu kullanma veya çok genç yaşta cinsel ilişkide bulunma gibi riskli davranışlar sergilemeye daha çok eğilimli olma, kişilik gelişiminde sorunlar olabilmektedir (UNICEF, 2013: 11).

Arkadaşları tarafından duygusal ve fiziksel istismara maruz bırakılan çocuk, bu durumu ailesinden saklayabilir veya ailesine anlatabilir. Özellikle ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkilerinin aile ilişkilerine göre ön planda olması ve bu duygu ile arkadaşlık ilişkisi zedelenmesin diye ergen çocuk sözel istismarı saklayabilir. Sözel istismar olarak başlayan konu büyüyebilir ve arkadaşları tarafından fiziksel istismara maruz bırakılabilir.

1.5. Çocuğun Duygusal İstismarı

Çocuğa bakmak ile yükümlü olan ebeveynler veya çocuğun velayeti kimdeyse o kişiler tarafından, çocuğun psikolojik sağlığını ve gelişimini olumsuz etkileyen davranışların

olması ve sağlıklı büyümesi, gelişimi için gerekli uygun ve destekleyici ortamın sağlanmamasında, çocuğun duygusal istismarı mevcuttur.

Duygusal istismar; çocuğun ruh sağlığını ve gelişimini bozan, reddetme, aşağılama, tehdit etme, suçlama, gibi söz ve davranışlara sürekli olarak maruz kalmasına, denir. Çocukların duygusal bütünlüğünü ve iç görüşünü bozan, kişiliklerini zedeleyen her tür süreğen eylem ya da eylemsizliğe denir. Sürekli eleştirme, aşağılama, yeteneklerinin ötesinde istek ve beklentiler olası saldırgan tutumlar, korkutma, davranışların aşırı kısıtlanması ve hoşgörülü olmayan yaklaşımlar çocuklara karşı yapılan duygusal istismarın başında gelmektedir(EGM, 2011: 89). Çocuklara yönelik sürekli olumsuz cümleler söyleme ya da olumsuz davranışlarda bulunulması ve çocukların kişiliklerine zarar verici bir ortam oluşması, duygusal istismara sebebiyet verebilmektedir. Bazı çocuklar duygusal yapıda olup, her olumsuz kelimeden psikolojik olarak daha çok etkilenebilmektedir ve duygusal istismarın sonuçları daha ağır gelebilmektedir.

Çocuğun duygusal bütünlüğü ve iç görüşünü bozan, kişilik gelişimini zedeleyen her türlü süreğen eylem ya da eylemsizlik olarak tanımlanan duygusal istismar bütün istismar türlerine neden olan bir durum olarak da görülebilir. Gerek tanımlanmasında ve fark edilmesinde gerekse de önlenmesi ve yasal olarak kanıtlanmasında yaşanan güçlükler nedeniyle en az anlaşılan ve üzerinde daha az çalışılan istismar türüdür. Çocuğun duygusal istismarı tek başına da olabilir ya da fiziksel veya cinsel istismar ile birlikte de görülebilir. Bu nedenle en sık yaşanan istismar türü olarak düşünülmektedir. Ayrıca duygusal ihmal ve istismar çok kolay fark edilebilen bir sorun olmadığı için görülme oranı hakkında kesin bir sonuç verilememektedir (İşeri, 2006: 31).

Duygusal istismar, çocuk ve gençlerin, kendilerini etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalarak ya da ihtiyacı olan ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılarak toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları durumudur. Bu davranışlar; yaş, statü, bilgi, konumu gibi özellikleri ile çocuk veya gencin üzerinde etki sahibi olan kişi ya da kişiler tarafından uygulanır. Ebeveynlerin, çocuğu reddetme, tek başına bırakma, yıldırma, suça yöneltme, duygusal tepki vermeyi reddetme, aşağılama, kendi çıkarına kullanma ve vaktinden önce yetişkin rolü verme gibi davranışları duygusal istismara neden olmaktadır(Ayral, 2010: 13). Duygusal istismarda, çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerine uygun hem ruhsal hem de fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmaması

ile ihmal edilmesi vardır. Kendisini yalnız hisseden çocuk dışlanmışlığın etkisi ile özgüvensiz olabilir ya da daha hırçın ve agresif davranışları olabilir.

1983 yılında toplanan uluslararası duygusal istismar toplantısında şu ortak tanım üzerinde fikir birliği oluşmuştur. "Duygusal istismar çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan veya yapılması gerekli olan ancak ihmal edilen toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlardır"(Polat, 2007: 230).

Duygusal örselenme bağımsız olarak görülebileceği gibi çoğunlukla fiziksel örselenme ile birlikte görülür. Duygusal olarak örselenmiş çocuklar her zaman fiziksel olarak da örselenmiş değildir. Bununla birlikte fiziksel ve cinsel olarak örselenen çocuklar her zaman duygusal olarak da örselenirler. Fiziksel ve cinsel istismarın somut hasarı, izleri yok olduktan sonra da duygusal istismarın izleri devam eder(Şirin ve Yenibaş, 2007: 26). Duygusal olarak istismar edilen çocuklarda, fiziksel ve cinsel istismara uğramış olma durumları da olabilir. Çocuğa yönelik sözel istismar olarak başlayıp, daha sonradan öfkesini kontrol edemeyen yetişkin tarafından çocuğa fiziksel istismar uygulanabilir. Daha hafif gibi gözükse de çocuk sadece duygusal istismara uğramış olsa dahi ruhsal çöküntü sebebiyle çocukta kalıcı hasarlar oluşabilir.

Çocuğun ev içinde duygusal şiddet yaşantısı/deneyimi; çocuğa yüksek sesle ve saldırganca bağırılması, çağırılması ve da çığlık atılması; aptal, tembel ya da benzeri kötü sözler söyleyerek aşağılaması; onun konuşmasını, kendini ifade etmesini engellenmesi veya reddedilmesi; onun cep harçlığın ya da benzer bir biçimde ihtiyaçlarını karşılayabileceği olanakların elinden alınması; sevdiği bir şeyin yasaklanması; evden dışarı çıkmasının yasaklanması; onun iznin olmadan, günlüğünün, mesajlarının ya da e-postalarının okunması; onun iznin olmadan çantasının, çekmecelerinin, ceplerinin karıştırılması; çocuğun kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırılması; onun diğer insanların önünde kasıtlı olarak çok kötü ya da aşağılanmış hissettirecek şekilde utandırılması ya da mahcup edilmesi; ona “keşke ölseydin ya da hiç doğmasaydın” denmesi; onun bırakılmak ya da terk edilmekle tehdit edilmesi; onun evden atılmak ya da evden uzaklaştırılmakla tehdit edilmesi; onun eve alınmaması ve ona zarar verilmekle tehdit edilmesidir(Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi, 2012: 23). Çocuklar ev dışında risk altında oldukları kadar evde de aile üyeleri tarafından duygusal istismara

uğrama riski ile karşılaşabilmektedirler. Evde duygusal istismara uğrayan çocuk, kendisini psikolojik açıdan iyi hissetmeyerek evden uzaklaşmanın yollarına bakabilir ve evi terk edip, sevgi duygusunu dışarıda arama girişiminde bulunabilir. Ev dışında sevgi ihtiyacı karşılsın düşüncesi ile evi terk eden çocuklar, yanlış arkadaşlık ilişkileri kurabilir ve cinsel istismar mağduru olabilirler.

Çocuklar ve gençler, uğramış oldukları sözel saldırıya, utanma, suçluluk, değersizlik, kızgınlık ve yetersizlik duyguları ile tepkide bulunur ve saldırının anılarını aradan yıllar geçtikten sonra dahi, acı duyarak canlı bir biçimde anımsarlar. Sözel saldırıda kim bulunmuşsa ona olan güven yitirilir ve bu güven kaybı, çocuk ve gencin aşağılık duyguları ve yitirilmiş kendilik değeri ile birlikte, kavgalı akran ilişkilerine neden olur(Topçu, 2009: 41). Hakaret edilmek, küçük düşürülmek, alay edilmek veya eleştirilmek, kişide sanıldığı gibi unutulup giden etkiler bırakmaz. Çocuklar kendilerine edilen hakareti benimseyip bu hakarete göre davranışlar sergileyebilir.

Çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan veya yapılması ihmal edilen, toplumsal ve bilimsel ölçülere göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlardır. Eğer yetişkin davranışlarından dolayı çocuğun fiziksel, bilişsel ve psiko-sosyal gelişiminde duraklama, gerileme, engellenme görülüyor ise erişkinlerin davranışları duygusal istismara yol açan davranışlar olarak kabul edilmektedir(Yavuzer, 2012: 57). Çocukların gelişiminde ortaya çıkabilecek bozukluklar, duraksamalar yetişkinlerin çocuk ile iletişimde düşündürücü etmenlere sebebiyet verebilmektedir. Yetişkinin çocukla ile iletişimde kullandığı olumsuz sözler çocuk açısından psikolojik olarak travmatik an oluşturuyor olabilir. Çocukla iletişimin sağlıklı olması için her anne babanın veya çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin en azından çocuk gelişimi ve çocukla iletişim eğitimlerini almış olmasında fayda vardır.

Duygusal istismar kavramı, 1983 yılında toplanan Uluslararası Duygusal İstismar Toplantısında “çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan veya yapılması gerekli olup da ihmal edilen toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlardır” şeklindeki ortak tanımla açıklanmıştır. Bu davranışlar yaş, bilgi ve konum gibi özellikler ile çocuk veya gencin üzerinde güç sahibi olan kişi ya da kişilerce gerçekleştirilmektedir. Bu tür davranışlara maruz kalan çocuklar bilişsel veya fiziksel açıdan hemen veya gelecekte zarar

görmektedir(Pişi, 2013: 30). Duygusal istismarın temelinde çocuğun psikolojik hasar yaşaması vardır. Bunun oluşumu da iki nedene dayanmaktadır. 1. Kendilerine bakmakla yükümlü kişiler tarafından olumsuz olarak etkilendikleri tutum ve davranışlara maruz kalmaları. 2. Gereksindikleri ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılmaları(Polat, 2007: 229). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde yer alan "sevgi" ihtiyacı karşılanmayan çocuklarda depresyon veya başka psikolojik sorunlar oluşabilmektedir.

Duygusal istismar iki özelliği ile diğer tür istismarlardan ayrılmaktadır. Bunlar, fiziksel ve cinsel istismarda olduğu gibi somut fiziksel bulguların bulunmayışı, tek başına bulunabileceği gibi birçok olguda diğer istismar türleriyle birlikte bulunduğu tespit edilmiştir. Cinsel ya da fiziksel istismara uğramış bir çocuğun bunun uzantısı olarak aynı zamanda duygusal istismara da maruz kaldığı görülmektedir(Polat, 2015: 199). Çocukların bazen duygusal istismara uğradığı anlaşılamayabilir. Çocuk üzerinde herhangi somut bir delilin olmayışı çocuğun duygusal istismarının anlaşılmasını güçleştirebilir. Çocuklarda ortaya çıkan davranış bozukluklarının nedeni duygusal istismardan kaynaklanabilir, ancak bunu başka nedenlerle açıklama girişiminde ebeveynler bulunabilirler. Ebeveynlerin veya başka bireylerin çocuk ile iletişimde kullandığı her cümle oldukça önemlidir ve çocuk üzerinde psikolojik hasar oluşturuca olabilir.

Duygusal istismara neden olabilecek başlıca ebeveyn davranışları şu şekildedir. Yetişkinin çocuğunu reddetme davranışı; yetişkin bireyin çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamaması, onu yokmuş gibi davranması, yetişkinin çocuğu tek başına bırakması; ebeveynin çocuğunu kendinden uzak tutması, yetişkinin çocuğunu yıldırması; ebeveynin çocuğunu sözleriyle, davranışları ile korkutması, yetişkinin çocuğunu suça yöneltmesi; toplumsal açıdan kötü olunmasını sağlama, yetişkinin çocuğunu aşağılaması; çocuğunun küçük düşmesini sağlama, yetişkinin çocuğunu kendi çıkarına kullanması; ebeveyn kendi çıkarına göre çocuğunu kullanması durumudur. Çocuklara vaktinden önce yetişkin rolünün verilmesi ve tüm bu maddeler, çocuklarda duygusal istismarı oluşturabilecek nedenlerdir(Polat, 2007: 234,235).

1.5.1. Duygusal İstismarın Sonuçları

Evlilik anlaşmazlığı, ebeveynlerin, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarına ve işaretlerine olan duyarlılıklarını azaltabilir ve bu nedenle ebeveynler ve çocuklar arasındaki duygusal

ilişkilerin ya da bağlanmaların kalitesi azalabilir ve çeşitli türdeki çocukluk problemlerinin oranında artış olabilir. Evlilik işlevselliğinin zayıflığı aynı zamanda kardeş ilişkilerinin kalitesini azaltarak bu ilişkinin daha fazla kardeş rekabeti ve kardeş çatışması ile sonuçlanmasına yol açabilir. Ebeveynler arasındaki anlaşmazlığın aile içindeki diğer ilişkiler üzerindeki dolaylı etkileri, çocuklar üzerinde olumsuz etki oluşturan tek mekanizma değildir. Ebeveynler arası çatışmaya tekrar tekrar maruz kalmak da kendi içinde çocukların işlevselliğini etkileyebilir (Cummings ve Davies, 2014: 38). Aile içerisindeki çatışmalara maruz kalan çocuk, ebeveynlerinin o anki gergin anlarının olumsuz yansımalarına şahit olmuş olur ve kendi ruh dünyasında bu durumun çok fazla olumsuz etkisine kapılabilir. Ebeveynler arası gerginlik, tartışma ortamı çocuklarının yanında değil başka bir odada baş başa yapmalarında, çocuk psikolojisi açısından fayda vardır. Ebeveynlerin yaşanılan olumsuz durumdan kaynaklı çocukları ile iletişime geçmelerinde azalma durumu veya kalitesiz, verimsiz ilişki durumu söz konusu olabilir. Bu durum da çocuk duygusal açıdan kendisini yalnız hissedebilir ve yeterince ilgi sevgiyi alamadığında davranış bozuklukları ortaya çıkabilir.

Çocukların arka plan öfkesine olan davranışsal tepkilerinin, yetişkinler arasındaki diğer arka plan duygusal etkileşimlerine (duygulanım, olumlu duygu gibi) olan tepkilerinden anlamlı düzeyde farklı olması, çocukların öfkeyi bir uyaran olarak ayırt ettiklerini göstermektedir. Yapılan gözlemler, arka plan öfkesinin çocuklarda sıkıntıya ve duygusal uyarılmaya neden olduğu görüşünü desteklemektedir. Ancak çocukların davranışlarının gözlemlenmesi, bize çocukların gerçekte tam olarak ne hissettiklerini kesin olarak söyleyemez. Diğer bir deyişle, kaygı gibi örtük süreçler, açık davranıştan tam olarak çıkarılamaz. Bu yüzden, bir çocuğun arka plan öfkesiyle karşılaştığında yüzündeki donakalma tepkisi bir tereddüte işaret edebilir, fakat kesin olarak korku ya da sıkıntı anlamına gelmek zorunda değildir (Cummings ve Davies, 2014: 41). Çocuklar evde yaşanan gerginliklerin farkındadırlar, o anda verdikleri tepki geçici olabilir ya da bu durumu benimseyip, çocukta kalıcı hasarlara da sebebiyet verebilir.

Türkiye İstatistik Kurumu Çocuk İşgücü Anketi 2016 sonuçlarına göre; anne veya babaların çocuklarına verdikleri en fazla ceza %72,6 ile azarlama olduğu görüldü. Bunu, %48,7 ile internetin yasaklanması ve %40,8 ile televizyon izlenmesine izin verilmemesi cezaları izledi. Anne ve babaların çocuklarına verdikleri en az cezanın ise %8,9 ile odaya kapatma cezasının olduğu görüldü. Bu cezayı, %14,2 ile harçlığının kesilmesi ve %14,3 ile

arkadaşları ile görüştürülmeme cezaları izledi. Çocuklara verilen en fazla ceza nedeni eğitimi ihmal etmesi oldu. Aile yapısı araştırması, 2016 sonuçlarına göre; anne ve babaların çocuklarına verdikleri ceza nedenleri incelendiğinde, en fazla ceza nedeninin %65,9 ile çocuğun eğitimi ihmal etmesi olduğu görüldü. Bunu sırasıyla, %46 ile çocuğun internette/bilgisayarda çok fazla oyun oynaması ve %33,3 ile kendi bakımını yapmaması ve odasını toplama gibi görevlerini yerine getirmemesi konuları izledi. Anne ve babaların çocuklarına verdikleri en az cezalar ise %9,2 ile kılık/kıyafet tarzı, %10 ile ölçsüz para harcaması ve %10,5 ile eve geç gelmesi nedenleriyle oldu(Türkiye İstatistik Kurumu, 2016). Çocuklara ebeveynleri tarafından verilen en yaygın ceza türü duygusal istismara sebep olabilecek, azarlama olduğu görülmüştür. Çocuğun sürekli azarlanması veya ailesinin kendisi üzerinde azarlama ile baskı kurması, çocuğun psikolojik olarak olumsuz etkilenmesine neden olur.

Duygusal istismarla ilgili bilimsel çalışmaların oldukça yeni olması ve etkilerinin somut olarak görülebilmesi sebebiyle bu istismar türünün uzun vadeli etkileri konusunda çok fazla bilgi toplanamamıştır. Buna karşın duygusal istismarı incelemeye yönelik klinik olay çalışmaları ve bilimsel araştırma sonuçları derlenerek bu istismar türünün çocuk ve gençler üzerindeki etkilerinin; alt ıslatma, parmak emme, dışkı kaçırma, yeme bozuklukları, yalan söyleme ve çalma, bağımlılık, başarısızlık, duygusal açıdan tutarsızlık ve uyumsuzluk, organik temeli olmayan büyüme bozukluğu, depresyon, güvensizlik, içe dönüklük, intihar, saldırganlık, cinayet, olumsuz benlik kavramı ve düşük benlik saygısı, dış kontrol odaklı olma, her şeye boyun eğme, uyku bozuklukları, mantıksız istekler olduğu görülebilmektedir(Erol, 2007: 24). Çocuklarda duygusal istismarın hafif, orta veya ağır dereceli olumsuz sonuçları ile karşılaşılabilir. Başta alt ıslatma, dışkı kaçırma gibi sorunlarla başlayıp, daha sonra duygusal istismarın derecesine, sıklığına bağlı olarak, çocuğun depresif ruh halinde artış olup, intihar etme girişimlerine kadar gidilebilir.

Mc Carthy'e göre sürekli olarak duygusal istismara hedef olan çocuk ya da ergen düş kırıklığına uğrar ve bu yaşadığına karşı genellikle iki tür tepki gösterir. Birinci tür tepkide; çaresizlik içinde, ağlamamak ve kişilik bölünmesine uğramamak için bu davranışları içselleştirebilir, aileye bağlı olma duygusunu reddedebilir ve savunucu bir tutum içine girebilir. İkinci tür tepkide ise çocuk ya da ergen bunu yapan aileye bağımlılık gösterebilir, onlarla özdeşleşip desteklerine ihtiyaç duyarken, öfke ve bağımlılığını bir arada bulunduğu bir ikilem yaşayabilir. Duygusal istismara uğrayan gençler çevreyle ve toplumla

bütünleşmede sorun yaşayabilir. Endişe kontrolleri düşük olduğu için tepkisel ve kışkırtıcı davranışlara yönelebilirler(Erol, 2007: 25). Duygusal istismar mağduru çocuk, yaşadığı bu olumsuz durumu benimsemesi ve ailesinden model aldığı olumsuz davranışları ileride kendisinden küçüklere, güçsüzlere, çevresindeki çocuklara veya çocuklarına yansıtabilir.

Duygusal istismarın sonuçlarından biri de "bedensel tepki verme"de, ebeveyn çatışmasına bir tepki olarak kaygının hipotetik yapısını kurmada oldukça önemlidir. Öfkeye maruz kalma ile çocukların sosyal ve duygusal işlevsellikleri üzerindeki etkileri arasında aracı bir süreç olarak tetiklenen duygusal ve fizyolojik uyarılma başlıca aday olduğu için bedensel tepkiler, yetişkinlerin öfkesine maruz kalmanın çocuktan nasıl etkilediğinin yorumlanması bakımından oldukça önemlidir(Cummings ve Davies, 2014: 42). Çocuk ebeveyninin öfkesine maruz kalması gibi durumlarda bu ortamdan kaynaklı, davranış bozuklukları, yoğun stres altında hissedip kendini tırnak kemirme, alt ıslatma, korkulu rüya görme gibi problemlerle karşılaşma ihtimali vardır.

Yetişkinler, kendi çocuklarına uyguladıkları istismarın etkileri konusunda istismarın çocuklar üzerinde olumsuz ya da olumlu etki bıraktığı ya da hiç etkilemediği şeklinde farklı görüşlere sahiplerdir. Yetişkinlerin büyük bölümü, istismarın çocuklarının hayatını kötü etkilediğini; güven eksikliği yarattığını; arkadaş edinemediklerini, kendini ifade etmekte zorlandıklarını belirtmişler, çocuklarda aileye karşı korku duymasına yol açtığını söylemişlerdir. Saldırganlaşmak, hırçınlaşmak, kıskanmak, derslerinde başarısız olmak, yetişkinlerin kendi çocuklarında gözlemledikleri diğer olumsuz etkilerdir. Bazı yetişkinler ise çocuklarına yönelik gerçekleştirdikleri bu istenmeyen davranışların bir "ders" olduğunu düşünmektedirler. Böylece çocuk hatasını anlamış, yapmaması gereken davranışı bir daha tekrarlamamıştır. Yetişkinlerin dile getirdikleri diğer olumlu etkiler ise, çocuğun itaatkâr olması, çevreye karşı terbiyeli davranmasıdır. Yetişkinler kendilerinin uyguladıkları istismarlardan sonra üzüntü ve pişmanlık duyduklarını belirtmişlerdir (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, 2010: 22).

Yetişkinler tarafından çocuklara ahlak eğitimi vermek, saygılı olmalarını öğretmek gibi amaçlarla yapılan, duygusal istismara sebebiyet verebilen yanlış eğitimler sonucunda, çocuklarda davranış bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olabilir. Çocuklarda olumsuz ahlak eğitimi yerine pedagojik açıdan çocukla ile iletişim kurularak verilen eğitim çocuk için daha etkili olacaktır.

1.6. Çocuğun Ekonomik İstismarı

Gelişim dönemi içinde olan çocukların duygusal, psikolojik, fizyolojik gibi her türlü gelişimini engelleyici, çocuk haklarını ihlal edici işlerde yardım amaçlı ücretsiz veya az bir ücretle işgücü olarak çalışması veya çalıştırılması çocuğun ekonomik istismarıdır.

Çocukların çalışma nedenleri Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve kültürel sorunları ile yakından ilgilidir. Gelir dağılımındaki giderek artan adaletsizlik, yaygınlaşan yoksulluk, köyden kente hızlı bir şekilde göç ve bunun sonucunda ortaya çıkan toplumsal ve ekonomik sorunlar, kaçak işçiliğin artması, çocuk emeğinin ucuz olması ve işverenin de ucuz iş gücünü tercih etmesi sonucunda, çalışan ya da çalışma hayatına itilen çocuk sorunu ortaya çıkmaktadır. Ekonomik istismara maruz kalan çocuklar, yaşlıları okulda eğitimini sürdürürken veya parkta oyun oynarken, çalışmak zorunda bırakılmışlardır. Bu suçun mağdurları; sokaklarda mendil, çiçek, sakız, şeker veya sigara satan, trafikte tehlikeli bir biçimde araç camlarını silmeye çalışan veya zorla dilendirilen çocuklar olarak karşımıza çıkmaktadır(Ayral, 2010: 11). Çocukların çeşitli nedenlerle ağır işler altında çalıştırılması, ekonomik istismar edilmesi, çocuğun hem bedensel gelişimini hem de psikolojik gelişimini olumsuz etkiler. Örneğin; hamallık yapan çocuklarda sürekli eşya, ürün taşımaktan kaynaklı kemik, kas gelişiminde olumsuz etkilenme söz konusu olabilir veya cam silen, mendil satan çocuklarda, trafik ışıklarında cam silmek-mendil satmak için arabaya yaklaştıklarında, arabadan olumsuz cümlelerle karşılaşp, sözel istismara maruz kalabilirler. Çocukların ekonomik istismara uğrayıp, ardından duygusal istismar veya başka istismara uğrama riskleri vardır.

Çocuk istismarına ilişkin son kategori ekonomik istismardır. Çocuğun ekonomik istismarı denildiğinde; eğitim ve öğretim süreçlerinden alıkonularak, fiziksel, psikolojik, ruhsal ve toplumsal gelişmelerine uygun olmayan koşullarda çalıştırılan çocuklar anlaşılmaktadır(EGM, 2011: 89). Ekonomik istismara maruz kalma riski en çok taşıyanlar arasında sokak çocukları bulunmaktadır. Sokak çocukları her türlü istismara açık ve korumasız olan çocuklardır.

Çalışan Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi–İzmir Projesi Raporunda(2005) yer alan, çocuk işçiliğinin temel nedenleri yoksulluk, göç, geleneksel bakış açısı, eğitim olanaklarının yetersizliği, işsizlik, işverenlerin çocuk işgücüne talebi, mevzuatın

yetersizliği ve etkin uygulanmamasıdır. Bu nedenlerin her biri bir diğerrinin hem nedeni hem sonucu olabilmekte böylece bir kısır döngü ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çocuk işçiliğinin temel nedenlerini, bir bütün içinde değerrlendirmek yararlı olacaktır(Karaman ve Özçalık, 2007: 33). Çocuk işçiliğinin pek çok nedeni olabilmektedir. Önemli olan bu nedenleri önleyici tedbirle ortadan kaldırılmasıdır. Ülkemizde de çocuk işçiliğini önlemek amaçlı zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması gibi birçok tedbirler vardır. 12 yıl boyunca devam şartı olan ve okula gelen çocuklar eğitim haklarından yararlanmış olacaktırlar. Ancak okul çıkışı ailenin sosyo-ekonomik durumuna yardımcı olmak gibi pek çok amaçtan dolayı çocuk çalışmaya gidebilir ve ekonomik istismara maruz kalabilir.

Çocukların çalıştırılmalarını gerektiren nedenlerin başında, yoksulluk ve eğitimsizlik gelmektedir. Çalışan çocukların, kendi yaşlıtları oynayıp, eğlenip, güven içinde öğrenimlerini sürdürürlerken, bu çocuklar ekmek parası kazanma savaşı içinde, çocukluklarını yaşamadan olgunlaşırlar. Bu dengesiz yaşam ve geleceğre ilişkin güvensizlik, onları sadece uyum bozukluğuna itmekle kalmamakta, aynı zamanda çeşitli davranış bozukluklarına da neden olabilmektedir. Böylece daha erken yaşlarda suça yönelme olasılığı artmakta, çalışan çocuklar kesimi büyük bir suçlu grubunu oluşturmaktadır(Yavuzer, 1996: 238). Çalışan çocukların aile eğitimi başta olmak üzere okul eğitiminden de uzak kalması, toplumsal ve ahlaki gelişiminin de olumsuz etkilenmesine sebebiyet verebilmekte, bu çocuklarda suça yönelme durumları daha fazla oluşabilmektedir.

İş yerlerinde çocukları bekleyen tehlikeler şunlardır;

Meslek hastalıkları, iş kazaları, siyasi baskı, din baskısı, şiddet ve cinsel tacizdir(I. İstanbul Çocuk Kurultayı, 2001: 508). Çalışan çocuklar dezavantajlı gruptadır ve her an çeşitli istismarlara uğrama riskleri vardır. Her çocuğun istismar ile karşılaşma riski söz konudur, ancak çalışan çocukların dış çevrede farklı farklı kişilerle iletişim kurmalarından bu risk daha fazla olabilmektedir.

Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından 1973 yılında kabul edilen 138 sayılı anlaşmayla, iş ya da çalışma hayatına başlamak için en düşük yaşın, zorunlu okul eğitiminin tamamlandığı yaştan aşağı olamayacağı hükmüne bağlanmıştır. Ve Uluslar arası Çalışma Örgütünün istatistiklerine göre 10-14 yaş grubunda dünyada tespit edilebilen 80

milyon çocuk işçisi vardır. Bu çocuklar, güvenli olmayan, tehlikeli işlerde ve kötü koşullar altında çalışmaktadırlar. Atauz (1999)'dan aktaran Şirin ve Yenibaş, yapılan araştırmalarda çalışma yaşamı boyunca çocukların %47'si bir ile üç kez arasında kaza geçirmiştir. Genelde aşırı çalışan ve düşük ücret alan, hem eğitim alıp hem çalışan çocuklar, okulda da daha az başarılı ve daha devamsız öğrenciler olmaktadır(Şirin ve Yenibaş, 2007: 38). Çocukların düşük ücretle uzun saatler çalışması, okul yerine işte olmaları, çocukların eğitim hakkını engellemekte ve çocuklar okula gelemedikleri için derslerden geri kalıp başarı durumları düşebilmektedir.

İnsanlar, çocukları çalışmaktan ya da sokaklardan kurtarmaları gerekiyormuş gibi bir duygu içinde oldukları için, meseleyi bu çocuklara bakmak ve korumak şeklinde düşünme eğilimindedirler. Dolayısıyla akla gelen ilk iş, çocuklara yiyecek ve giyecek dağıtmaya ya da bir yetimhane inşa etmeye koyulmaktır. Bu tür yaklaşımların sorunu, daha sonra göreceğimiz gibi, kalıcı çözümler sağlamadaki başarısızlıklarıdır. Bunları yapmakla aksine bir bağımlılık oluşturmaktadır(Ennew, 1998: 14).

Sokaktaki çocuklar, ailesinden giderek daha az destek alan, ailenin geçim sorumluluğunu sokaklarda, pazarlarda çalışarak paylaşmak zorunda kalan çocuklardır. Bu çocuklar için, yaşadıkları evler, oyun, kültürel faaliyet ve günlük yaşam mekânları olmaktan çıkmıştır. Sokağın çocukları, günlük geçimlerinin mücadelesini, ailelerinden hiçbir destek almaksızın, yalnız başlarına veren daha küçük bir gruptur. Bu çocuklar genelde “terk edilmiş” diye adlandırılırsalar da, güvensizlik duygusu, istenmeme ve şiddete maruz kalma gibi nedenlerle onlar da ailelerini terk etmiş olabilirler. Bir adım daha giderek UNICEF'in ve öteki kuruluşların bazı yayınlarında, aileleriyle hiçbir bağı kalmamış olan “terk edilmiş” çocuklar ile “sokakta yaşamayı seçen” ve ailesiyle “nadiren” temasta bulunan çocuklar arasında da ayırım yapılmıştır(Ennew, 1998: 15).

Bazı çocuklar ailesi tarafından istenmeyip, dışlanabilmektedirler, bazı çocuklar da ailesini istemeyip sokakta yaşamayı tercih edebilmektedirler. İstismara uğrayan ya da ihmale maruz kalıp ailesi ile beraber yaşamayı istemeyen çocuklar, terk edilen çocuklar devlet güvencesi altında çocuk yurdu, sevgi evi gibi resmi kurumlarda bakım ve ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Sokakta yaşayan çocukların genel anlamda evlerinden kaçıp sokağa gelmelerinin nedenleri şunlardır; ekonomik güçlükler, aile kurumundaki çözülme, parçalanmış aile, kalabalık aile, aile tarafından zorla çalıştırılmak, toplumsal istikrarsızlık, şiddet, fiziksel, cinsel istismar, eğitimsizlik, ilgisizlik ve ihmal, sevgisizlik, macera düşkünlüğü, büyük şehirlerin renkli yaşamına merak, düşük zekâ düzeyi olarak nitelendirilebilir(Şirin ve Yenibaş, 2007: 39). Çocuklar ailesinden göremediği sevgiyi, ilgiyi dışarıda başkasında bulabilir düşüncesi ile evden kaçma girişiminde bulunabilirler. Evden kaçan çocuklar, macera düşkünü olup kaçan, sevgilisinin sevgisine, ilgisine kapılıp kaçma davranışında bulunanlar veya diğer bazı sebeplerden de kaçanlar, dışarıda aradıklarını bulamadıklarında pişmanlık duygusu yaşayabilmektedirler. Ancak bu süreçte istismara uğrama riskleri oldukça fazla olup, olumsuz durumlarla karşılaşabilmektedirler.

İstatistiklerle sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocuk verileri

2015 ve 2016 yılında Güvenlik Birimine gelen veya getirilen sokakta yaşayan, yaşamaya itilen ve sokakta dilendirilme, mendil satma, cam sildirme gibi durumlara maruz bırakılan çocuk sayıları aşağıdaki şekilde gibidir.

Sokakta çalışan ve yaşayan çocuklar

Çizelge 1.1. Türkiye İstatistik Kurumu 2015-2016 yılları, geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri

GELİŞ NEDENİ	2015			2016		
	Toplam (2015)	Erkek	Kadın	Toplam (2016)	Erkek	Kadın
Sokakta çalışan	1 538	1 031	507	520	322	198
Sokakta yaşayan	19	14	5	13	8	5

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; 2015 yılında sokakta çalışan toplam 1538 çocuk, 2016 yılında 520'ye düşerek, sokakta çalışan çocuk sayısında azalma olduğu görülmektedir. Ayrıca; 2015 yılında sokakta yaşayan toplam 19 çocuk, 2016 yılında 13'e düşerek, sokakta yaşayan çocuk sayısında azalma olduğunu görülmektedir(Türkiye

İstatistik Kurumu, 2016). Ülkemizde çeşitli kurum ve kuruluşların uyguladığı sosyal politikalar, ailelerin duyarlı olması ile sokakta çalışan ve yaşayan çocukların sayısında 2015-2016 yılları arasındaki istatistiklerde düşüş olduğu söylenebilir.

Ebeveyni tarafından çocuğun parasını almak ve geri vermemek, zorla istemediği bir işte çalıştırmak, istediği halde çalıştırmamak / işe yollamamak veya zorla çalıştırmak, eline hiç para vermemek gibi çocukların karşılaşılabileceği durumlar söz konusu olabilmektedir(Weilburger, 2009: 17). Çalışan çocuklar, ailesi tarafından da bazı olumsuz durumlarla karşılaştırılabilir. İstemediği halde çocuğun zorla çalışması, okula gönderilmemesi eğitim hakkının elinden alınması çocuk için ağır bir durumdur.

1.6.1. Çocuk İşçiliği

Türkiye’de Çocuk işçiliği; Anadolu’da geçim biçiminin büyük ölçüde tarıma ve hayvancılığa dayalı olduğu devirlerde çocuklar, diğer toplumlarda da benzeri gözlendiği gibi, küçük yaşlarda ya ailenin ya da topluluğun işlerine yardım ederek yetişmekteydiler. Bu anlamda özel bir meslek eğitimi söz konusu değildi. Ancak ticaretin gelişmeye başlamasıyla birlikte belli zanaat ve meslek alanlarında özel eğitilmiş insanlara ihtiyaç duyuldu. Bu ihtiyaç, büyük ölçüde Ahilik kurumuyla karşılandı. Bu sistemde çırak-kalfa-usta şeklinde bir yetiştirme silsilesi takip ediliyordu. Ahilik düzeninde yetişenler, mesleğin incelikleri yanı sıra pek çok etik kurala da uymak zorundaydı(Duyar ve Özener, 2003: 26). Anadolu’da Ahilik düzeni olarak çocuklara meslek öğretilmesi, aynı zamanda eğitim verilmesi durumu vardı. Erken yaşta mesleki açıdan eğitilen çocuk bu işi yerine getirmek için çalışmaya başlayabilmekteydi. Ahilik düzeninde eğitim almayıp evde ailesiyle olan çocuklarda ebeveynlerine yardımcı olmak amaçlı, tarım ve hayvancılıkla uğraşma veya baba mesleğinde çalışma gibi durumlar söz konusu olabilmekteydi. Günümüzde de baba mesleğini erken yaşlarda öğrenip devam ettiren çocuklar, çocuk işçiler vardır.

Sokakta çalışan çocukların, büyük çoğunluğu (%90) erkek çocuklarından oluşmaktadır. Genel olarak ayakkabı boyacılığı, kâğıt mendil, sakız, su, simit, milli piyango bileti, kırtasiye malzemesi gibi satıcılık, araba camı silme, mezarlıklarda su taşıma, mezarların temizlenmesi, çöp toplama, çiçek, dini kitap ve malzeme satma gibi işlerde çalışmaktadırlar. Çocuklar, dengeli ve yeterli beslenememektedir. Bir kısmı geceyi sokakta ya da çöplüklerde geçirmektedir. Çocukların % 72’si yorgunluktan şikâyetçidir. Çoğunluk

olarak uzun süre ayakta durmak, ağır yük taşımak, saatlerce yürümek zorunda olmak, sıcak ve soğukta dışarıda kalmak temel şikâyet nedenlerini oluşturmaktadır. Birçoğu halk tarafından kötü muameleye maruz kalmaktadır ve temel eğitimleri aksamaktadır (Erol, 2007: 26). Gelişim dönemindeki çocukların bedensel güçlerinden fazla işlerde sürekli çalışmaları, gelişimlerinin sağlıklı olarak ilerlemesini engeller.

Çocukların çalıştırılması, hem biyolojik gelişim hem de psikolojik gelişim gibi çocuğun her türlü gelişimini olumsuz etkileyecek faktörlere sahiptir. Ayrıca çocukların erken yaştan itibaren çalıştırılmaya başlanması demek çocuğun her türlü istismara (ekonomik, duygusal-sözel, cinsel, fiziksel gibi) açık olması, risk altında olması demektir.

Ekonomik ve sosyal nedenlerle bulundukları yerden başka yörelere 3-7 ay arasında değişen sürelerle mevsimlik olarak aileleri veya kardeşleri, yakınları ile birlikte çalışmaya giden çocuklar işin niteliği ile ilgili olarak çok çeşitli risklere maruz kalmaktadır. Bunlar, sağlıksız, derme çatma çadırlarda elektrik, su vb. altyapı hizmetlerinden yoksun biçimde yaşamlarını sürdürmektedirler(Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı[ÇSGB], 2006: 27). Geçici süreli çalışan, mevsimlik çalışan çocukların tarım işçisi, inşaat işçisi gibi sıfatlarla çalıştırılması her türlü gelişimlerini, eğitim haklarını olumsuz etkilemektedir.

Çalışan çocuklar çalışma ortamlarında fiziksel risklerle karşılaşmaktadırlar. 6-17 yaş grubunda çalışan çocukların %1.6'sının bir iş kazası veya mesleki hastalık geçirdiği görülmektedir. Bir iş kazası veya mesleki hastalık geçiren çocuklarda ilk sırayı %26.1 ile kırık veya çıkık, ikinci sırayı %19.5 ile burkulma veya incinme, üçüncü sırayı ise %15 ile enfeksiyon hastalıklarının aldığı görülmektedir(ÇSGB, 2006: 19). Çocuk işçiliği, çocukların fiziksel olarak gelişimlerini de olumsuz yönde etkileyip, kırılma, incitme, mikrobik durumla karşılaşması gibi olumsuz yaşantılar oluşturabilmektedir. Çocukların bu durumlardan kaynaklı bakıma ihtiyaçları vardır ve ebeveynlerinin üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirmesi oldukça önemlidir. Çocuk bakılmazsa, hastane tedavisi yaptırılmazsa çocuk ihmali durumunun ortaya çıkması söz konusu olur ve çocuklarda ciddi hastalıklar oluşabilir.

Çocuk İşgücü Anketi 2016 sonuçlarına göre; çocukların işgücüne katılma oranı 15-17 yaş grubunda %20,8 oldu. Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2016 yılında 15-17 yaş grubundaki çocukların işgücüne katılma oranı %20,8, istihdam oranı %18 ve işsizlik

oranı %13,5 olarak gerçekleşti. Cinsiyete göre çocukların işgücüne katılımında ise farklılıklar gözlemlendi. Erkek çocuklarda işgücüne katılma oranı 2015 yılında %28,6 iken 2016 yılında %27,8'e düştü. Kız çocuklarında ise bu oran 2015 yılında %13 iken 2016 yılında %13,4'e yükseldi(Türkiye İstatistik Kurumu, 2016).

Özellikle Güneydoğu illerinde son yıllarda artan şekilde görülen çocuk işçiliğinin bir başka şekli ise, çocukların kiraya verilmesidir. Ekonomik nedenlerin arkasına sığınarak çocuklarını elçi adı verilen kişilere kiralayan aileler, hiçbir sosyal güvencesi olmadan sadece sağ-salim getirileceği sözüne dayanarak çocuklarını bu araçlara kiralamaktadırlar. Elçiler, çocukları tarla sahiplerine kiralamakta ya da yapılacak işi götürü usulde alarak ciddi kazançlar sağlamaktadırlar(Akbıyık ve Görücü, 2010: 213). Çocukların kiraya verilmesi, onların sağlıklarına önem verilmemesinin göstergesidir. Ayrıca bu durum çocukların ruh sağlığının, anne baba ile olan iletişimlerinin, güveninin bozulmasına sebebiyet verebilmektedir.

Çocukların çalıştırılmalarını gerektiren nedenlerin başında, yoksulluk ve eğitimsizlik gelmektedir. Çalışan çocukların, kendi yaşlıları oynayıp, eğlenip, güven içinde öğrenimlerini sürdürürken, bu çocuklar ekmek parası kazanma savaşımı içinde, çocukluklarını yaşamadan olgunlaşırlar. Bu dengesiz yaşam ve geleceğe ilişkin güvensizlik, onları sadece uyum bozukluğuna itmekle kalmamakta, aynı zamanda çeşitli davranış bozukluklarına da neden olabilmektedir. Böylece daha erken yaşlarda suça yönelme olasılığı artmakta, çalışan çocuklar kesimi büyük bir suçlu grubunu oluşturmaktadır (Yavuzer, 1996: 238). Çocukların sokakta çalışması/çalıştırılması durumunda, sokakta çocukları bekleyen tehlikelerle, çocuklarda davranış bozuklukları ortaya çıkıp, çocuklar suça sürüklenebilir ve Emniyet Müdürlüklerine bağlı Çocuk Şube Müdürlüklerinde işlem görüp, adli kayıtları oluşabilir. Hem istismar edilmiş bir çocuk işçisi hem de suça sürüklenen dezavantajlı grup oluşmuş olur.

Türkiye'de 1990 yılından itibaren başlayan çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik çalışmalar, 1992 yılında Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Programına (IPEC) katılmak üzere imzalanan Mutabakat Zabtı ile belirli bir ivme kazanmıştır(ÇSGB, 2006:7). Dünyada çocuk işçiliği ile mücadelede yaşanan yasal gelişmeler ve programlara, ülkemiz de dâhil olmuştur.

Çocuk emeğinin kullanımına sınırlama getirmeye yönelik mücadelelerde de ilk ciddi başarıları yaklaşık 1833'te Britanya'da sağlandı. Fransa'da çıkan fabrika yasaları da bunlara örnek gösterilebilir. Bu yasalarla Britanya'da dokuma fabrikalarında dokuz yaşından küçüklerin çalışması yasaklandı, Fransa'da ise 8-12 yaş arası çocukların günde 8 saatten fazla çalışmasının önüne geçildi ve 12 yaşına dek zorunlu eğitime tâbi tutulmaları gündeme geldi. Britanya'da 1874 yılında yeni bir yasal düzenlemeye gidilerek dokuma fabrikalarında yarım gün çalışmaya başlama yaşı 8'den 10'a, tam gün çalışma yaş sınırı ise 13'ten 14'e çıkarıldı. Belçika'da çocuk işçiliğini düzenlemeye yönelik ilk yasal girişimler 1848'de başladı ve 10 yaşından küçüklerin çalışmasına yasal engeller getirildi. Ayrıca 10-14 yaş dilimindeki çocuklar için çalışma süresi günde 6,5 saatle sınırlandırıldı (Duyar ve Özener, 2003: 21). Çocuk işçiliği ile mücadelede yasal girişimler oldukça önemli yer edinmiştir. Çocuk hakları ile ilgili birçok mevzuat düzenlemesi, sosyal politika planlaması yapılmış olup, bu konuda dünyadaki duyarlılık giderek artmıştır.

1.6.2. Çocuğun Ekonomik İstismarının Sonuçları

Çalışma yaşamında çocuklar çeşitli sağlık ve güvenlik risklerine maruz kalmaktadırlar. Halen çalışma yaşamında bulunan ve program dâhilinde belirli süreç içerisinde çalışma yaşamından çekilmesi öngörülen çocukların bu süre zarfında öncelikle sağlık ve güvenliklerinin sağlanmasının ön tedbir olarak alınması gerekmektedir. Çalışma yaşamından alınmakla birlikte, süre zarfında sağlık bakımından olumsuz etkilenmiş olan çocukların da gerekli tedavilerinin ve sağlık kontrollerinin yapılması, yaşamlarının bir dönemlerinde sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri ve eğitime devamlarına engel teşkil edici olumsuz sağlık risklerine maruz kalmaları için gerekli görülmektedir (ÇSGB, 2006: 31). Çalışma hayatında çocukların sağlık problemleri ve iş güvenliği açısından problemlerle karşılaştıkları bilinen bir gerçektir. Halen çalışan ve çalıştığı yerde riskler altında bulunan çocuklar vardır. Bu çocuklarımız dezavantajlı grup içinde yer almaktadır. Bu çocukların dışarıda her türlü istismara uğrama ihtimali vardır. Risk altında ve korunması gereken çocuklar için öncelikle sağlık ve güvenliklerinin sağlanmasına ihtiyaç vardır.

Çalışan çocuklar kapsamında birçok çocuk işçi, kimyasal ve biyolojik tehlikelerle dolu işlerde ve koşullarda çalışmaktadırlar. Çalışan çocukların fiziksel gelişimi, okula giden çocuklarla karşılaştırıldığında, önemli derecede geri kaldığı görülmüştür. Bunun yanında bazı işlerde çalışanların diğer istismar tiplerine maruz kaldıkları saptanmıştır. Örneğin, ev

işlerinde çalışan çocuklar sözel, cinsel ve fiziksel kötü muamele ile karşılaştıkları ve aç bırakıldıkları belirlenmiştir(Pişi, 2013: 35). Çocukların evde veya dışarıda çalışmasıyla her türlü istismara uğrama durumları oluşabilmektedir. İstismara uğramasa bile çocuğun fiziksel, biyolojik gelişimi geri planda kalabilmekte ve sağlık problemleri oluşabilmektedir.

En çok tolere edilemeyecek sömürü çocuğun tehlikeli çalışma şekillerinde çalışması olup bu durumlar çocuğun yaşamını tehlikeye sokmaktadır veya sağlıklı gelişmesini engellemektedir. Tehlikeli çalışma koşullarına örnek olarak; ailelerinden koparılmayı, fiziksel ve cinsel istismarı, fahişeliği, köleliği ve köle gibi çalışmayı, çok uzun çalışma saatlerini, ağır yük kaldırmayı, maden ve balık endüstrisi için toprak ve su altında çalışmayı, böcek zehirlerine ve tehlikeli aletlere ve eşyalara maruz kalmayı, şehirlerde yoğun kalabalığa ve trafiğe maruz kalmayı gösterilebilir(Polat, 2015: 192). Ağır şartlar altında çalışan çocuklar her an ölüm riski ile karşı karşıya kalabilmekte ve can güvenlikleri de risk altında olabilmektedir.

Çocuğun ekonomik istismarının psikolojik sonuçları da söz konusudur. Çocuklar yaşlarının gerektirdiği gelişim dönemin özelliklerine uygun oyunlar oynamayıp, yaşının gereği olan davranışlar yerine yetişkin bireyin yapması gereken sorumluluklar verildikçe çocukların, ruh sağlığı olumsuz etkilenir. Çocuklar oyun oynamak, içindeki enerjiyi boşaltmak ve hayal kurmak yerine, çocukların işte çalışması, mutsuzluğuna sebebiyet verebilmekte ve çocukta davranış bozuklukları ortaya çıkabilmektedir. Yetişkin birey konuşarak yaşadığı sıkıntıları, kaygıları anlatır ve rahatlar. Çocuklar ise konuşurken kelime hazineleri, anlatmak istedikleri konularda yetersiz kalabilir. Bu durumda oyunlar oynayarak çocuklar rahatlama yoluna giderler, ancak oyun oynamak yerine çalışmak zorunda kalan çocuklar psikolojik açıdan rahatlayamaz ve kaygı, stres düzeyi artabilir. Bu durumda çocuklarda öfkeli, gergin, agresif davranışlar oluşabilir.

1.7. Çocuk İhmali

Çocukta ihmal kavramı, çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve çocuğu fiziksel ya da duygusal olarak ihmal etmesi olarak tanımlanır. İhmal çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması durumudur; çocuk bakımının çocuğa zarar verecek şekilde göz ardı edilmesidir(Polat, 2007: 250). Çocuk

ihmalî veya pasif çocuk istismarı ana-baba veya bakıcıların çocuğun iyi yetişmesi, iyi durumda olabilmesi için gerekli temel gereksinimlerini örneğin bakım, koruma, beslenme, giyim, tıbbî bakım ve eğitiminin ihmal edilmesidir (Polat, 2015: 212). Çocuk ihmalî, temel ihtiyaçlar (yeme-içme) ilk sırada yer almak üzere çocuğun duygusal-psikolojik ihtiyaçları, anne babası veya velî vasisi tarafından ihmal edilmesidir.

İhmal, çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, giyim, barınma, tıbbî bakım ve gözetime yönelik temel ihtiyaçlar ile duygusal ihtiyaçları karşılamaması veya gerekli ilgiyi göstermemesi şeklinde tanımlanmaktadır (Şirin ve Yenibaş, 2007: 40). Çocuğun beslenme, barınma, korunma, sevilme gibi temel fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmamasıdır. Çocuk ihmalî, “ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı sorumluluklarını yerine getirmemesi” şeklinde özetlenebilir. Çocuğun bakım ve beslenme gereksinimlerinin yeterince karşılanmaması, gerekli tıbbî müdahalelerin yapılmaması, çocuğun tek başına bırakılması ihmal davranışına örnek olarak verilebilir (EGM, 2011: 90). Çocuk ihmalinde çocuğun ebeveynleri tarafından veya çocuğa bakmakla yükümlü olan kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından çocuğun yaşayabilmesi için fizyolojik ihtiyaçları başta olmak üzere, her türlü ihtiyacının (yeme, içme, tuvalet, sağlık vs.) karşılanmaması durumu vardır.

Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde yer alan biyolojik ve fizyolojik ihtiyaç, güvenlik ihtiyacı, sevgi ve ait olma ihtiyacı, saygı ihtiyacı, kendini gerçekleştirme ihtiyacı açısından çocukların ebeveynleri ya da bakmakla yükümlü olan kişiler tarafından desteklemesine ihtiyaç vardır. Biyolojik, fizyolojik ihtiyaç karşılanmayan ihmal edilen hiçbir çocuğun yaşam şansı yoktur. Beslenme olmadan hayat devam etmez. Bireyin gereksinim duyduğu ikinci ihtiyaç olan güvenli bir ortamda yaşaması, çocuğun kendisini dış tehditlerden ve doğal ortamın olumsuz şartlarından kurtarılmasını sağlar. Sevgisiz ortamda büyüyen çocuklar da ise mutsuzluk, depresif ruh hali, kaygı bozuklukları, stres gibi olumsuz psikolojik durumlarla karşılaşması söz konusu olabilmektedir. Benzer şekilde kendilerine saygı duyulmayan çocuklarda agresif davranışlar, içe kapanma, özgüven eksikliği gibi problemler görülebilmektedir. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı çocukta hayatta kalmak için, temel ihtiyaçlardan olmasa da çocukta var olan potansiyelin ortaya çıkarılması ve çocuğun bu konudaki başarılarını görmesi ve psikolojisine olumlu yönde katkı sağlaması yönünden önemlidir.

Çocuk ihmali, ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarının yerine getirmemesi şeklinde tanımlanabilir. Bir bütün olarak toplum, kurumlar ve bireyler tarafından geliştirilen ihmal davranışı, çocukların eşit hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılması sonucunda onların gelişimlerini engelleyici davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır. İhmal ve istismarı birbirinden ayıran en temel nokta istismarın aktif ihmalin ise pasif bir olgu olmasıdır. Çocuk ihmal ve istismarı çocuğun normal fiziksel ve zihinsel gelişimini kısıtlayıcı olan fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ihmal ve istismarı içermektedir. Ancak bunları birbirinden ayırmak oldukça zordur(Pişi, 2013: 7,8). Çocuk istismarı olarak nitelendirilen durumların birbirleri ile bağlantısının olması yüksektir. Örneğin, yetişkin tarafından çocuğa uygulanan sözel/duygusal istismar, daha sonradan çocuğa yönelik şiddet içerikli davranış olan fiziksel istimara ve daha sonra da çocuğun cinsel istismarına doğru giden bir süreç olabilmektedir.

1.7.1. İhmal Sonucu Çocukta Ortaya Çıkabilecek Durumlar

Kötü muamele görmüş çocuklar gelişememe, kötü beslenme, cilt hijyeninin yetersizliği, sinirlilik, bastırılmış kişilik ve diğer psikolojik ve fiziksel ihmal belirtileriyle doktora götürülürler. Böyle bir durumda (çoğunlukla istismar belirtileri dâhil) anne-babanın anlattıklarıyla klinik tablo ve çocuğun muayenesi ile elde edilen bulgular birbirini tutmaz(Polat, 2007: 252). Ebeveynler çocuklarını ihmal etmesi sonucunda hastaneye göturdüklerinde, bu durumu kendilerinin oluşturduğunu kabullenmek yerine savunma mekanizmaları devreye girip inkâr etme girişiminde bulunabilirler.

Çocukların olumlu (pozitif) sosyal davranış sergileme açısından baskılanmış olduğu görülmektedir. Bu çocuklar sıklıkla diğerlerinden ayrı olmayı tercih eder ve sosyal yönden başarılı değildir. Karşılıklı iletişim başlangıcı ancak birkaç kez yapar. Bu da ihmal edilmiş çocukların çevreden az uyarım aldıklarını, anne babanın rehberliğinden yoksun olduklarını düşündürür. Ayrıca bu çocuklar düşük düzeyde soru sorma ve keşfetme davranışı göstermiştir(Polat, 2007: 253).

İhmale uğramış çocuklardaki en temel gösterge okul öncesi çocuklardaki konuşma geriliğidir. İhmal eden annelerin çocuklara yeterince sözel uyarın sağlamaması nedeniyle ortaya çıkan bu durumun bebeğin sözel iletişim becerileri kazanmasını önlediği görülmektedir. Bu tip çocuklar fark edilmezlerse hep tepki vermeyen ve iletişim kurmayan

bir çocuk oldukları görülecektir. Yaş büyüdükçe çocuklarda dil geriliğinin okul başarısızlığına yol açtığı görülmektedir. Sözel ve sözel olmayan puanlardaki farklılık daha ileriki yaşlarda da devam eder(Polat, 2015: 214). Dil gelişiminde geri olan çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmede zorlanması ve bu durumun oluşturduğu olumsuz etki ile içe kapanma, saldırgan davranma gibi durumların ortaya çıkması mümkün olabilmektedir.

Çocuklarda ihmalin dolaylı belirtileri; büyüme geriliği, gelişim noksanlığı ve davranış bozuklukları olarak sınıflanmaktadır. Büyüme geriliği; organik nedeni olmayan büyüme geriliği, fiziksel ihmalin en önemli göstergesidir. Çocukla yeterince iletişim kurulamamış olması, beslenmesinin unutulması ve ilgisizlik başlıca sebepler olarak görülmektedir. Gelişim noksanlığı; ihmal olgusunun yaşandığı ailelerde çocuğun gelişim eksikliğinin temel nedeni uyarılma, olanak ve özendirme eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bu yoksunluğun üst düzeyde olduğu ortamlarda büyüyen çocuklarda bebeklerin doğumda normal oldukları halde daha sonra gelişim geriliği gösterdikleri saptanmıştır. Davranış bozuklukları; ihmal edilmiş çocukların ilgiyi üzerlerine toplamak için anti sosyal davranışlara yöneldikleri bazı araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur. Bu tip ortamlarda yetişen çocukların özenlik saygılarının düşük olduğu ve de çevrelerine düşmanca davrandıkları görülmektedir. Bu tip çocukların psikosomatik belirtileri de gösterdiği örneğin okuldan kaçma, gece işeyen, yatağa kaka yapma, tekrarlanan karın ağrısı görülmesine karşın kesin tanı kriterleri olmadığı unutulmamalıdır(Polat, 2015: 213). Çocukların ebeveynleri veya bakmakla yükümlü olan kişi veya kişilerce ihmal edilmesi durumunda, çocuklar bilişsel - psikolojik, fizyolojik - biyolojik her türlü gelişiminde olumsuz etkilenme durumları söz konusu olabilmektedir. Ailenin çocuk ile ilgilenmemesi, çocuğu ihmal etmesi ve bu durumda çocukta davranış bozuklukları ortaya çıkabilmektedir. Çocukta ortaya çıkabilecek davranış bozuklukları; alt ıslatma, kekeleme, parmak emme, tırnak yeme gibi durumlardır.

1.7.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinde Rol Oynayan Etmenler

Çocuk istismarı ve ihmali, kişisel, ailesel ve sosyal risk faktörlerinin karmaşık ilişkilerinden sonuçlanmaktadır. Bunlar; tek ebeveynlilik, ebeveynlerin alkol kullanımı, genç yaşta anne olma, düşük sosyo-ekonomik statü, ailede psikiyatrik hastalık, çocukta kronik hastalık, çocukken istismara uğrama öyküsü gibi faktörlerdir. Bu risk faktörlerine

ek olarak çocukları koruyan kollayan yasaların yetersiz olması, toplumdaki sosyal eşitsizlikler, savaşlar, silahlanma ve medyadaki şiddet mevcut riski daha da artırmaktadır(Kocaer, 2006: 37). Çocuk istismarı ve ihmeline sebebiyet veren pek çok sebep bulunduğu söylenebilir. Bu sebepleri imkânlar dâhilinde önleyici tedbirlerle minimize etmekte fayda vardır.

Çocukların istismarı ve ihmaliinde çocuğa yönelik yapılan her türlü istismarda, kötü muamelede ailenin etkisi oldukça fazla olması bilinen bir gerçektir. Çocuğun gelişimi, hareketleri, davranışları ailelerin çocuklarına karşı davranışlarını belirleyebileceği gibi, ailenin çocukla ilgilenmesi tutumları da çocuğun davranışlarını etkiler. Ailesel özelliklerden birisi de anne babanın genç yaşta olması henüz psikolojik olgunluğa ulaşmadan çocuk sahibi olmaları, hatta çocuk istismarı olarak nitelendirilecek olursa çocuk evlilikler de bu kapsama girebilir. Çocuğun istenilmedik ve beklenilmediği bir zamanda doğması gibi durumlarda anne babanın çocuğu istismar ettiği görülmektedir. İstenilmeyen bir çocuk olarak doğan çocuklara anne babasının yaklaşımı olumsuz tavırlar içerisinde olabilmektedir. Çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak yerine ihmal söz konusu olabilmektedir.

Çocuk ihmaliinde çevreden kaynaklanan nedenler de bulunmaktadır. Ebeveynlerin dar bir sosyal çevrede olmaları aynı zamanda çevreleri ile anlaşılamamaları da istismar ve ihmali arttırıcı etkisi vardır. Aile yaşadığı çevredeki insanlarla anlaşılamama gibi durumları ev içerisine yansıtıp, aile içerisinde iletişimsizlik, çatışma gibi olumsuz durumların, ailenin çocuklarına istismar ve ihmal gibi davranışlarına neden olabilmektedir.

2. BÖLÜM

ÇOCUK İSTİSMARINDA HUKUK VE SOSYAL POLİTİKALAR

2.1. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Hukuksal Boyutu

Türkiye’de Medeni Kanununda çocuğun korunması konusunda ayrıca bir başlık bulunmaktadır. Çocuk doğduğu andan 18 yaşına dek tüm temel hakları “Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde düzenlenmiştir. Kişi olarak toplum düzeni içindeki hukuksal korumu Medeni Kanunda, haklarının ezilmesi, yokmuş gibi varsayılması durumundaki yaptırımlar Ceza Kanununda, ceza yargılamasındaki hakları Ceza Muhakemesi Kanununda, korunmasına ilişkin kurallar ise Çocuk Korunma Kanunu ve Aile Kanununda düzenlenmiştir.

5395 Sayılı, 03.07.2005 kabul tarihli ve resmi gazetede yayımlanan, Çocuk Koruma Kanununda yer alan, korunma ihtiyacı olan çocuk kavramı; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu tanımlamaktadır. Bu çocukların koruyucu ve destekleyici tedbirlerle hakları korunmaktadır. Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan; danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye, eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine, bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine, sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına, barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya, yönelik tedbirdir(Resmi Gazete, 2005).

Türk Ceza Kanunun da fiziksel istismar; kasten adam öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet, kötü davranış suçları olarak, cinsel istismar ise isimleri farklı olmakla birlikte ırza geçme, ırza tasaddi, söz atma, sarkıntılık, teşhircilik, röntgencilik, fuhşa teşvik, çocuğun pornografide kullanılması olarak düzenlenmiştir. Çocuk istismarı ve ihmali niteliğindeki olaylarda gönüllü bildirimin oluşturduğu sorunları gidermek için 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile gönüllü bildirim sisteminden zorunlu bildirim sistemine geçilmiştir(Bekçi, 2006: 39). Çocuk istismarı ve ihmali, kanunlarda da ayrı bir başlık altında yer alması, durumun ciddiyeti ve ülkemizdeki bu konunun önemi de göstermektedir.

Dünyada Çocuk Hakları

1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirisi; Uluslararası alanda çocuk haklarının korunmasına yönelik yapılan ilk etkin girişim 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen Cenevre Çocuk Hakları Bildirisidir.

1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi

20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "Çocuk Hakları Bildirgesi" kabul edilmiş olup, bu Bildirge 'de yer alan bazı haklar şunlardır:

Çocuklar her türlü istismar, ihmal ve sömürüye karşı korunmalı ve hiçbir şekilde ticaret konusu olmamalıdır. Çocuk uygun bir asgari yaştan önce çalıştırılmayacak, sağlığını ve eğitimini tehlikeye sokacak fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişmesini engelleyecek bir işe girmeye zorlanmayacak ve böyle bir işe girmesine izin verilmeyecektir. Her çocuk, kendisinin ya da ailesinin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ve başka bir statü bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın bu haklara sahiptir. Çocuk, özel olarak korunur, yasalar ve başka yollarla sağlıklı ve normal biçimde, özgürlük ve saygınlık koşullarında bedensel, zihinsel, ahlaki, manevi ve toplumsal olarak gelişmesine olanak sağlayacak fırsat ve kolaylıklardan yararlanır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda, çocuğun çıkarları önde gelir. Çocuğun doğuştan başlayarak bir isme ve vatandaşlığa hakkı vardır(Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959). Çocuk Hakları Bildirgesi'nde yer alan maddeler ile çocuklarda

dil, din, ırk, cinsiyet vs. ayrım yapılmadan tüm çocukların hakları koruma altına alınması amaçlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Kasım 1989 tarih ve 44/25 sayılı kararıyla kabul edilip imza, onay ve katılıma açılmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi ise Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasası'nın 90. maddesi uyarınca iç hukuk normuna dönüşmüştür. Sözleşme, doğumdan ergenliğe ve genç yetişkinliğe kadar çocukların yaşamlarının tüm boyutlarını kapsamaktadır. Sözleşme on yıllık bir zaman diliminde geliştirilmiştir ve dünyadaki tüm çocukların mutlu, sağlıklı, doyurucu ve güvenli bir yaşam sürebilmesi için nelerin gerekli olduğu konusunda kapsamlı bir düzenlemedir(Kurt, 2016: 107). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi; çocukların bütün gelişim dönemlerini kapsayacak şekilde, onların mutlu, kaliteli bir yaşam standardı sağlamalarına yönelik ve Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan ihtiyaçların karşılanmasına yönelik maddeler de yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Tarafından Çocuklara Tanınan Haklar, Çocuk haklarının ve çocuk adalet sisteminin belirlenmesinde uluslararası bağlayıcılık taşıyan hukuksal bir belge olarak temel kanuni metin niteliği taşıyan Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarını düzenlemekte ve bu düzenlemeler doğrultusunda Sözleşme'nin giriş bölümünde ve genelinde ortaya konulan hedeflere ulaşılmasını sağlamayı öngörmektedir.(EGM, 2011: 83). Temel yaşama hakkı, ailesiyle birlikte olma hakkı olup, korunma hakları; çocuğun her türlü istismardan korunma hakkı, katılık hakkı; çocuğun düşüncelerini özgürce ifade edebilmesi hakkı gibi haklardır(EGM, 2011: 84). Çocuğun başta yaşama hakkı olması ile beraber diğer hakları da çocuğu her türlü istismar ve ihmalden korumaya yöneliktir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme; çocuğun her türlü şiddete karşı korunması, ailesiz çocuğun korunması, çocuk işçiliği, cinsel sömürü, çocukların kaçırılmaları, satılmaları ve fuhşa zorlanmaları, sömürünün diğer biçimlerine karşı koruma gibi çocukları her türlü istismar ve ihmalden koruyucu maddeler yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile İlgili Birleşmiş Milletler Kuralları

Pekin-Beijing Kuralları (Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kurallar)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 29 Kasım 1985 tarih ve 40/33 sayılı kararıyla kabul edilmiştir. Gençlerin insani gelişme sürecinin erken aşamalarında bulunmaları nedeniyle, fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişme açısından özel bakıma ve yardıma; barış, özgürlük, değer ve güvenlik koşullarında yasal korumaya gereksinimleri olduğu kabul edilmiştir. Mevcut ulusal yasal düzenlemelerin, politikaların ve uygulamaların gözden geçirilmesi gerekebileceğini belirleyerek, mevcut sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal ve hukuki koşullarda tamamen yerleştirilmesi güç de olsa en azından asgari sınırları belirleyecek bir sınırın belirlenmesi uygun görülmüştür(EGM, 2011: 88). Çocuk Adalet Sisteminde, çocuğun yüksek yararı gözetilerek ve fiziksel, psikolojik, sosyal gibi çocuğun birçok hakkı güvence altına alınarak, mağdur veya suça sürüklenen çocuklarla ilgili adalet sisteminin işleyişinin sağlıklı olması oldukça önemlidir.

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri)

Riyad ilkeleri, Genel Kurul'un 14 Aralık 1990 tarih ve 45/112 sayılı kararıyla kabul ve ilan edilerek, çocuk suçluluğunun önlenmesi için ulusal, bölgesel ve uluslararası nitelikte yaklaşımlara ve stratejilere gerek duyulduğunu belirleyerek, her çocuğun, ücretsiz eğitim başta olmak üzere temel insan haklarına sahip olduğunu teyit ederek, yasalarla herhangi bir sorun yaşasınlar ya da yaşamasınlar, kendi başına bırakılan, ihmale uğrayan, istismar edilen, uyuşturucu kullanımına sürüklenen, marjinal koşullarda yaşayan ve genel olarak sosyal risklerle karşılaşan çok sayıda çocuk olduğunu bilerek, suçluluğun önlenmesi ve toplumun esenliği yönünde benimsenen ilerici politikaların sağladığı yararları dikkate alarak düzenlenmiştir(Riyad İlkeleri, 1990).

Çocukların fiziksel, ekonomik, cinsel, duygusal istismar gibi her türlü istismara ve ihmale uğrama durumları ile çocukların başkalarına da her türlü zarar verme durumu söz konusu olabilir. Bu durumda mağdur çocukların koruma altına alınması ve örselenmeden içinde bulunduğu durumdan kurtarılması gerektiği gibi, suça sürüklenen çocukların da başta

ahlaki gelişimleri olmak üzere pek çok konuda çocuğun hem aile hem de devlet ve toplum tarafından desteklenmesine ve sağlıklı bireye dönüşmesine ihtiyaç vardır.

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları)

Genel Kurul'un 14 Aralık 1990 tarih ve 45/113 sayılı kararıyla kabul edilmiştir. Çocuk adalet sistemi, çocukların haklarının ve güvenliğinin lehinde davranır ve onların fiziksel ve ruhsal sağlıklarına destek olur. Bir çocuğun hapsedilmesi, başvurulacak en son tedbirdir perspektifi ile hareket edilir(Havana Kurallar, 1990).

Havana Kuralları'nın hükümleri özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocukların toplumla yeniden bütünleşmelerini sağlamaya yönelik tedbir ve önerileri içermektedir(EGM, 2011: 88). Henüz gelişimlerini tamamlamamış olan çocuklarımızın suç işlemesi ile özgürlüğünden yoksun kalması ve ardından serbest kalması durumunda bu çocuklarımızın toplumla yeniden bütünleşmesi, sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve kendisini geliştirebilmesi için desteklenmeye ihtiyaçları vardır.

Viyana Kuralları

1999 tarihinde kabul edilen Viyana Kuralları, hükümetlere kendi ülkelerinde çocuk adalet sisteminin nasıl uygulanması gerektiğini göstermekte ve muhakeme hukukuna ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Bu sistem ile ilgili olarak uluslararası kuralların ve standartların etkin bir biçimde uygulanmasının desteklenmesi ile ulusal programların bunlara göre düzenlenmesi hususunda hükümler içermektedir(EGM, 2011: 88).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne Ek Protokoller;

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ek protokoller çıkarılmıştır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuğun her türlü cinsel sömürü ve suistimalden korunmasına ilişkin 34 ve 35. maddesinde “Taraf devletlerin fuhuş ve pornografi dâhil, çocuğu cinsel sömürü ve suistimalden koruyacakları ve çocukların satışa, kaçırmaya ve fuhşa konu olmalarını önlemek üzere her türlü çabayı göstermek devletin görevidir” denmektedir. Bu maddeler uyarınca sözleşmeye ek olarak hazırlanarak 25 Mayıs 2000 tarihinde BM Genel Kurulu'nda kabul edilen ve bilahare imzaya açılan Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol, Türkiye Cumhuriyeti adına 8 Eylül 2000 tarihinde imzalanmış ve 28 Haziran 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir(Kurt, 2016: 109).

Çocukları her türlü cinsel istismardan korunmaya yönelik hazırlanan bu protokol ile bilişim yoluyla çocuk istismarının riskinin ve önleyici tedbirler alınması gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Günümüzde kullanımı giderek artan ve son derece hızla gelişen teknolojinin dezavantajlarından biri olarak da çocuk pornografisi suçu ile karşılaşabilmekteyiz ve bilişim yoluyla çocukların istismar edilmesi durumu söz konusu olabilmektedir. Hemen hemen her evde olan internet ile ruh sağlığında bozukluklar olan yetişkinler tarafından çocuklarımızın kandırılması söz konusu olabilmektedir. Özellikle sohbet, arkadaşlık sitelerinde kendilerini küçük yaşta tanıtan ve aslında yetişkin olan birey, çocukları kandırıp kamera açtırabilmekte ve çocuk olumsuz içerikle karşılaşabilmekte, duygusal istismara uğrayabilmektedir. Ayrıca kötü niyetli yetişkin kişi, çocukla buluşma yeri ayarlayarak görüşme gerçekleştirip, çocuğu her türlü istismara sürükleyebilmektedir. Ailelerin ve toplumun bu konudaki duyarlılığı arttıkça çocukları istismardan koruma açısından önemli adımdır.

Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne Ek, Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol, Türkiye tarafından imzalanarak 18.03.2004 tarih ve 25406 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Görüleceği üzere, çocuk hakları dünya savaşlarının yaşanması ve bu savaşlardan çocukların daha fazla etkilenmesi dolayısıyla uluslararası zeminde gündeme alınmaya başlanılmıştır. Ancak

bunun için ortak bir dil ve tavır geliştirilmesine ilişkin zorluklar yaşanmıştır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile çocukların her türlü ihmal, istismar ve kötü yaşam koşullarından korunmaları, gelişimlerinin ve katılımlarının sağlanması konusunda evrensel ilke ve çerçevelerin belirlenmesine çalışılmıştır. Ancak sözleşmeye yapılan eleştiriler kapsamında da görüleceği üzere bu konuda tam bir fikir birliği sağlanamamıştır(Kurt, 2016: 110).

Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi

Türkiye Uluslararası Çalışma Örgütüne 1932 yılında üye olmuştur. Türkiye 25.01.2001 tarihli ve 4623 sayılı Kanunla bu sözleşmeyi kabul etmiştir. Türkiye üyelik tarihinden günümüze 39 adet Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesini onaylamış ve bu sözleşmelerle kabul edilen kıstaslar kendi mevzuatlarımızda yer bulmuştur.

Türkiye’de 1990 yılından itibaren başlayan çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik çalışmalar, Türkiye 1994 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’yi, 1998 yılında İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesini ve 2001 yılında ise 182 sayılı Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Önlenmesi İçin Acil Önlemler Sözleşmesini onaylayarak çocuk haklarının korunması ve çocuk işçiliğinin önlenmesi yönünde kararlılığını ortaya koymuştur(ÇSGB, 2006: 28).

182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesine göre; çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin acilen ve etkili biçimde ortadan kaldırılmasını sağlayacak önlemlerin alınmasını öngörmektedir. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri arasında kölelik ve benzeri koşullarda çalıştırılma, silahlı çatışmalarda kullanılmak üzere zorla askere alınma, fuhuş ve pornografi amaçlarıyla ve yasa dışı işlerde kullanılma ve bu arada çocukların sağlığına, güvenliğine ve ahlaki değerlerine zarar verecek işler yer almaktadır(Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi, 2001).

Çocuk işçiliği toplumumuzda her an karşılaşılabileceğimiz bir durumdur. Yazın tarlada çalışan çocuk gibi mevsimlik işçi çocuklar, her daim yolda ışıklarda cam silen, mendil, su satan çocuk, tartıcı çocuk, çırak kalfa ilişkisinin olduğu sanayide veya başka yerde çalışan çocuk, evde çalışan çocuk gibi hafif veya ağır işlerde çalışan çocuklar pek çok yerde farklı

işlerde olabilmekteler ve bu durumda çocuk işçiliği söz konusu olmaktadır. Önemli olan bu çocuklarımızın kanuni yaptırımlarla haklarını korumak ve önleyici tedbirler alarak ulusal - uluslararası yasal mevzuatların ülkemiz tarafından onaylanıp, uygulanmasıdır.

138 Sayılı Çalışma Yaşamında Asgari Yaş Sözleşmesi (1973)

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından 06.06.1973 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye’de 09.12.1994 tarihli ve 4058 sayılı Kanun’la onaylanması uygun bulunan Sözleşme, 05.05.1998 tarihli ve 98-11184 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile onaylanmış ve söz konusu Kararname’nin 21.06.1998 tarih ve 3379 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir. Sözleşme özetle, işe kabulde asgari yaştan zorunlu temel eğitimin tamamlandığı yaştan daha düşük olamayacağını öngörerek çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır(Çalışma Yaşamında Asgari Yaş Sözleşmesi, 1994).

Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi

Bakanlar Kurulundan Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, Resmi Gazetede 10.09.2011 tarihinde yayımlanmıştır. Bu Sözleşmenin amaçları; çocukların cinsel sömürsü ve istismarını engellemek ve bunlarla mücadele etmek, cinsel sömürü ve istismara maruz çocuk mağdurların haklarını korumak, çocukların cinsel sömürü ve istismarına karşı ulusal ve uluslararası işbirliği geliştirmektir(Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, 2011).

Çocukların her türlü istismar ve ihmalden korunması hem ulusal hem de uluslararası mevzuatlarla düzenlenmiştir. Mevzuatlar gereğince yaptırım olmasına rağmen çocuk istismarı ve ihmali toplumumuzda kitle iletişim araçları ile gündemimizde günlerce kalabilmektedir ve toplum olarak bu konuda karşı duruşumuzu sergileyebilmekteyiz. Ancak pedofil gibi psikolojik rahatsızlığı olan kişiler hâlâ çocukları istismara sürükleyebilmektedirler ve bu kişilerin tedavi olması çocuk istismarının önlenmesinde oldukça önemlidir.

2.1.1. Ülkemizde Çocuk Hakları

2.1.1.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 18.10.1982 tarihinde kabul edildi ve Resmî Gazetede 09.11.1982 tarihinde yayımlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 41. Maddesine göre; devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Ayrıca, devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır(Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Anayasanın 41. maddesinde de yer aldığı üzere çocukların her türlü istismar ve ihmalden korunması önleyici tedbirlerin alınması gerekliliği üzerine durulmuştur.

2.1.1.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 22.11.2001 tarihinde kabul edilmiş, 08.12.2001 tarihli ve 24607 Sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 124. maddesi Medeni Hukuk açısından çocuk, cinsel istismara maruz kalır ve istismar eden de anne-baba olur ise velayetin kaldırılması, vasi ile vasiliğin iptali, istismar edilen çocuk hakkında koruma tedbirlerinin alınması gibi durumlar söz konusu olabilecektir. Bu önlemler içinde çocuğun korunması açısından en etkili ve en ağır önlem velayetin kaldırılmasıdır (çocuğun korunmasına yönelik hükümler 346-351. maddeler arasında yer almaktadır). Ayrıca Medeni Kanun 129. maddede aile içi (ensest ilişkiler) ilişkilerin bir devamı niteliğinde olabilecek yakın akrabalar arasında evlilik, kesinlikle kabul edilemez görülmüş ve yasaklanmıştır. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında, kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında, evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında evlenme yasaktır(Ayral, 2010: 35). Medeni Kanun'da yer alan maddelerle çocukların encest ilişkiye maruz kalmalarını önlemek amaçlı düzenlemeler yapılarak, bazı akraba evlilikleri yasaklanmıştır.

Medeni Kanunda, aile hukuku, bu Kanun'da ayrı bir bölüm olarak düzenlenmiştir. 12. maddesinde, on beş yaşını dolduran küçüğün, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabileceği belirtilmektedir. 124. maddesine göre erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenememektedir. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. 126. maddesine göre ise küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez. 328. maddesine göre ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Ayrıca üvey çocuklara da özen ve ilgi gösterilmesi gerektiği, çocukların bakımı konusunda menfaatlerinin gözetilmesi, görüşünün alınması gerektiği, çocuğun izinsiz evi terk edemeyeceği, çocukların eğitimlerine devam etmelerinin sağlanması, zihinsel ve bedensel özürlü bulunan çocuklara genel ve mesleki bir eğitim sağlanması, çocuğun korunması, çocuğun ailenin yanında zarar görmesi hâlinde anne babadan alınabilmesine ve kuruma yerleştirilebilmesine ilişkin hükümler yer almaktadır(Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2010: 148). Çocukların evlendirilme yaşı Medeni Kanunca koruma altına alınmıştır. Ancak resmi nikâh yapılmadan evlendirilen çocuklar için de toplumumuzun bilinçli ve duyarlı olmasında fayda vardır. Bu tür evliliklerin yasal mevzuatlar gereğince adli mercilere bildirilmesinde fayda vardır. Ayrıca psikolojik ve biyolojik gelişimlerini tamamlamamış çocukların küçük yaşta evlendirilmeleri ile yaşadıkları büyük bir travma olabilmektedir.

4721 sayılı Kanunun 346. maddesine göre, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düşerse ve anne-baba duruma çare bulamazsa hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır. 347. maddesi çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir (Türk Medeni Kanunu, 2001). Çocuğun, ailede istismar veya ihmale uğraması gibi durumlarda, çocuğun yüksek yararı esas alınarak mahkeme yolu ile başka koruyucu bir aile ya da resmi kurumlarda bakımının sağlanması yapılmaktadır.

2.1.1.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu(TCK)'nu 26.9.2004 tarihinde kabul edilmiş olup, 25611 Sayılı Resmi Gazete' de 12.10.2004 tarihinde yayımlanmıştır. Türk Ceza Kanunu Kanunu'nun 103. maddesine göre, çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar

hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz. 104. maddesine göre, cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. 94. maddede, çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı suçun işlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur(*Türk Ceza Kanunu, 2004*).

Çocuğun cinsel istismar mağduru olması durumunda, suçlu kişinin alacağı ceza süreleri Türk Ceza Kanunu'nda belirlenmiştir. Çocuğun cinsel istismara maruz bırakılması Türk Ceza Kanunu'nda yazan ceza süreleri çocuk cinsel istismarının detayına, eylemi yapan kişinin yaşı, akıl sağlığı yerinde olup olmadığına göre değişebilmektedir.

2.1.1.4. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Ceza Muhakemesi Kanunu(CMK) 04.12.2004 tarihinde kabul edilmiş; 17.12.2004 tarihli ve 25673 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Kanun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenlemektedir. 100. maddesine göre “ tutuklama” gerektiren haller yer alır, Türk Ceza Kanunun çocukların cinsel istismarı durumlarında suç işleyen kişiler tutuklanması yer almıştır. 226. maddesinde; bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır(Ceza Muhakemesi Kanunu, 2004). Çocuğun cinsel istismar mağduru olması durumunda, suçlu kişinin alacağı cezalar ve bunun nasıl uygulanacağı Ceza Muhakemesi Kanun'unda belirlenmiştir.

2.1.1.5. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 03.07.2005 tarihinde kabul edilerek, 15.07.2005 tarihinde resmi gazetede yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Korunma ihtiyacı olan çocuk; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu, ifade eder(Çocuk Koruma Kanunu, 2005).

Çocuk Koruma Kanunu ile çocuklarımız için ayrı bir mevzuat düzenlenmiş olup, çocukları ilgilendiren pek çok konuda maddeler yer almıştır. “Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk” başlıklı kısmında çocuk istismarı ve ihmali emniyet ve adliye birimlerinde yapılan iş ve işlemler hakkında bilgiler verilmektedir.

2.1.1.6. 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu 24.05.1983 tarihinde kabul edilmiş, 27.05.1983 tarihli ve 18059 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı; korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, özürlü, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir. 22. maddeye göre; korunmaya muhtaç çocukların reşit oluncaya kadar bu kanun hükümlerine göre kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir. Haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında mahalli mülki amirin onayı alınmak suretiyle bakım altına alınır(Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983). Ebeveyni veya bakmakla yükümlü olan kişi tarafından çocuğun istismar veya ihmale uğraması durumunda çocuk Sosyal Hizmetler Kanunu gereğince devlet koruması altına alınır.

2.1.1.7. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 20.03.2012 tarihinde 28239 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir(Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012). Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. bölümünde yer alan "Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler" başlıklı kısımda kadın ve çocuklara yönelik istismar gibi durumlarda koruyucu bakım hizmeti verilmesi yer almaktadır.

2.1.1.8. 4857 Sayılı İş Kanunu

4857 sayılı İş Kanunu 10.06.2003 tarihli 25134 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 4857 sayılı İş Kanununun "Çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı" başlıklı 71. maddesinde; on beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, on dört yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış olan çocuklar; bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler. On dört yaşını doldurmamış çocuklar ise bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde yazılı sözleşme yapmak ve her bir faaliyet için ayrı izin almak şartıyla çalıştırılabilirler(İş Kanunu, 2003). İlköğretimini tamamlamış çocukların çalıştırılabilecekleri hafif işler ve çalışma koşulları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir, denilmektedir(ÇSGB, 2006: 23). On beş yaşından küçük çocukların çalıştırılması yasak olup, on beş yaşından büyük çocukların da hafif işlerde çalışması, okulunu aksatmaması gibi koşulları sağlayarak çalışmasına izin verilmiştir.

2.1.1.9. 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 06.05.1930 tarihli 1489 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Çocuk çalıştırılması ile hükümler Kanunun “İşçiler Hıfzıssıhhası” adlı 7. bölümünde yer almaktadır. Kanunun 173, 174, 176 ve 282’nci maddeleri çocukların çalıştırılmalarına ilişkin uygulamaları içermektedir.

Bu Kanuna göre, on iki yaşından küçük çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü sanat müesseseleri ile maden işlerinde çalıştırılması yasaklanmıştır. On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve erkek çocuklarının günde azami sekiz saat çalıştırılabileceği ve bu çocuklara saat yirmiden sonra gece çalışması yaptırılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, mahalli belediyelerce bar, kabare, dans salonları, kahve, gazino ve hamamlarda on sekiz yaşın altındaki çocukların çalıştırılması yasaklanmıştır (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 1930). Çocukların kaç saat, nerede ve nasıl çalışacakları Umumi Hıfzıssıhha Kanun’u ile düzenlenmiştir.

Ülkemizde çocuk işgücüne yönelik mevzuatın çerçevesini oluşturan yasaları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Anayasa,
- 4857 Sayılı İş Kanunu,
- 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu,
- 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu,
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
- 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu,
- 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu,
- 1580 Sayılı Belediye Kanunu,
- 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu,
- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu,

yasalara uygun olarak çıkartılan tüzük ve yönetmeliklerdir.

Çocuk ve gençlerin korunması hususu, Anayasa’da güvence altına alınmıştır. Anayasa’nın 50. maddesinde; “Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar” denmektedir(ÇSGB, 2006: 22).

2.2. Sosyal Politika Kavramı

Çeşitli kurum ve kuruluşların kapsamında çocuğun cinsel, fiziksel, duygusal, ekonomik istismarı ile ihmali durumlarında bu çocuklara yönelik dünyada ve ülkemizde uygulanan pek çok sosyal politika hizmetleri bulunmaktadır. Çocukların, ailelerin sağlıklı ve kaliteli hayat standartlarına ulaşmaları, aynı zamanda sosyal hizmetlerin ve sosyal kurumların düzenlenmesi sosyal refah devleti anlayışının bir parçasıdır. Dünyada ve Türkiye’de sosyal refah devleti anlayışına göre çocuk istismarı durumunda uygulanan sosyal politikalar bulunmaktadır.

Sosyal politika, modern refah dünyasının ve standardı yüksek hayat şartlarının olmazsa olmalarındandır. Bu bağlamda, bir devletin sosyal devlet veya refah devleti olması için, sosyal politikalar geliştirmesi ve bu politikaları etkin ve etken olarak o ülkenin insanlarına, herhangi bir ayırım yapılmadan uygulaması gerekir. Sosyal politika uygulamaları, gerek dar anlamda ve gerekse geniş anlamda olsun, tüm toplumu kucaklayacak düzeyde olmalıdır. Eğer geliştirilen sosyal politikalar, iki ayrı sınıfa; yani en üst tabaka ve en alt tabaka olan toplum katmanlarına ayrı ayrı uygulanacak politikalar ise, o sosyal politikaların sıhhatli olduğundan ve sosyal bir devlete yakışır politikalar olduğundan söz edemeyiz (Ören, 2013: 1). Ülkeler tarafından uygulanacak sosyal politikaların toplumdaki tüm insanlara uygulanabilir ve etkili olması önemlidir.

Sosyal politika, ekonomik olaylardan doğan insanlar arası ilişkileri toplumsal bütün içinde inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bilim dalının konusunu, ekonomik olayların insanlar ve toplum yaşamı üzerindeki etkileri ve doğurduğu sosyal sorunlar oluşturmaktadır. Sosyal Politika bu niteliği ile toplumbilim ile ekonomi bilimini birbirlerine yaklaştırmakta ve toplumsal gerçeğin ekonomik yanını, bu gerçeğin bütünü içinde incelemektedir (Güven, 1995: 11). Sosyal politika insanlar arası ilişkileri kuvvetlendirmek, kişilerin yaşadıkları sorunları gidermek, önleyici tedbirler almak ve sorun oluşuktan sonra çözmek şeklinde söylenebilir. Sosyal politikayı ekonomi biliminden de uzak tutmamak gerekir. Çünkü bireyin hayat standartları, ekonomik koşullar tarafından belirlenmesi veya sosyal

politikaları üretirken, uygulamaya geçirirken ülke ekonomisinden de yararlanılması söz konusudur.

Sosyal politikayı sosyal sorunlar ve mücadeleler, devlet ve vatandaşlık anlayışındaki değişimler ya da haklar ve kurumlar açısından ele alıp anlatmak mümkün; bunların hepsi doğru olabilir. Ancak bu yaklaşım, birçok gelişmenin bulunduğu alan olan sosyal politikanın, ne doğuşunu ve gelişimini ne de ülkelere göre farklılığını anlamak için yeterlidir(Koray, 2012: 22). Tüm insanların, insan haklarından eşit olarak yararlanmasının gereğine inanmak gerekir; bu nedenle, insan haklarını bir bütün içinde ele almaya yönelik ulusal ve küresel düzeydeki bir sosyal politikaya ihtiyacımız var. Sosyal politika, bir arada yaşayabilmenin yalnız ahlaki boyutunu kurmakla kalmaz, toplumu bir arada tutan veya bütünleştiren bir harç görevi görür (Koray, 2012: 25). Bütün ülkeler, kendi toplumsal, sosyal ihtiyaçlarına bakarak, ekonomik durumlarını da gözетerek sosyal politikalar üretebilmektedir. Ancak ne yazık ki olumsuz bir gerçeklik olan çocuk istismarı durumlarına karşı devletlerin, hem önleyici hem de olay oluştuktan sonra travmatik durumun etkisini en az seviyeye indirici her türlü sosyal politikalar üretmesi ve uygulaması gerekmektedir.

Sosyal politika geniş çerçevede ele alındığında aşağıdaki faktörler, sosyal politikanın ana hedefleri arasında yer almaktadır. Fiziksel ve zihinsel özörlölerin ihtiyaçlarını karşılamak; emekli, hasta, dul, yetim, çocuk, işsizler gibi ekonomik ve sosyal risk altındaki grupların ihtiyaçlarını karşılamak, bunun için sigorta vb. kurumlar geliştirmek yer alır(Ören, 2013: 27). Sosyal politikanın hedefi toplumsal birlik ve bütönlöğü sağlamaya yönelik, zengin–fakir ayrımı yapılmadan, toplumdaki anlaşmazlıkları en az düzeeye indirmek ve tüm toplumun eşit bir şekilde yararlanacağı projeler üretmektir.

2.3. Sosyal Politika ve Devlet

İktisadi kalkınma sürecini etkileyen önemli olgulardan birisi de savaştır. Savaşların toplumların maneviyatında açtığı yaraların yanı sıra ekonomilerinde de büyük çöküntöler oluşturduğu görölmektedir. Çok istisnai durumlarda, ölkelerin yeni zengin kaynaklara sahip müstemlekeler kazandıkları durumlar hariç, savaş zorunlu olarak iktisadi gelişme seyrini olumsuz yönde etkiler. Savaş sonrası şartlarda yeniden toparlanma süreçlerinin

uzun yıllar aldığı görülmektedir. Türkiye bu duruma belki de iyi örnek teşkil edebilecek ülkelerden birisidir(Yazıcı, 2010: 308).

Günümüz modern zaman devletlerinin gerekliliklerinden biri de sosyal politikalarla sorun oluşmadan önleyici veya sorun oluşuktan sonra onarıcı sistemle devletin gelişmesi amaçlanmaktadır. Devletlerde insan haklarına önem verildikçe sosyal politikalar daha iyi ve çeşitli şekillerde uygulanabilmektedir.

Sosyal devlette gelir dağılımında adaleti sağlamak ve yoksullukla mücadele etmek; kamu gelirleri ve kamu harcamalarını kullanarak toplumdaki gelir düzeyindeki eşitsizlikleri kaldırmak, zenginden fakire doğru geliri yeniden dağıtmak, servet ve gelirler arasındaki dengesizlikleri azaltmaya çalışıp; milli gelirin adaletsiz dağılımı sonucunda yoksul düşen kişileri, güçsüzleri, düşkünleri, bakıma muhtaç çocukları korumaktır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 45). Sosyal devletin temel amaçlarından bir diğeri; işsizliği ortadan kaldırmak ve tam istihdamı sağlamak için mücadele etmek ve kişilerin bir iş edinmeleri için gerekli koşulları sağlayarak kendi geçimlerini temin edebilecekleri bir iş bulmaktır (Yay, 2014: 149).

06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulunca kurulması 03.06.2011 tarihinde kararlaştırılan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın söz konusu dönemde sosyal devlet özelliği taşıma açısından önemi büyüktür. Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı'nın başlıca görevleri olarak şunlar belirtilmiştir; sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek; sosyal ve kültürel dokudaki aşınmalara karşı aile yapısının ve değerlerinin korunarak gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek (Yay, 2014: 159).

Sosyal politika ve devlet arasındaki ilişki açısından önce devleti anlatmak gerekirse; devletin tanımı konusunda bir fikir birliği yoktur. Kapitalist öğretilerde Devlet, bireylerin yapamayacakları işleri yapan, Marksist öğretilerde ise proleterlerin burjuva tarafından sömürsünü güvence altına alan organize bir güçtür. Devlet ve sosyal devlet kavramlarını

incelerken bu kavramların doktrindeki yeri ve önemine bakmakta yarar vardır. Çünkü, sosyal bilimlerde teori ve doktrindeki yaklaşımların önemi göz ardı edilemez. Örneğin, sosyal politika kavramını doğrudan kullanmamakla birlikte 1909 yılında M. Veber refah devleti kavramını kullanmıştır. Almanya'nın sosyal devlet ve sosyal güvenlik doktrinde ilk sıralarda gelmesinde etkisi vardır. Benzer mantıkla gelişmiş ülkelerde de teori, pratik ilişkisi kurularak sosyal sorunlara çözüm aranmaktadır. (Yozgat, 2007: 1).

Sosyal Politikanın bir devlette işleyebilmesi için öncelikle devleti biçiminin sosyal devlet içeriğiyle örtüşmesi gerekir. Bu bağlamda da demokrat olmayan bir devlette sosyal politikanın optimal bir sosyal adalet ilkeleriyle bağdaşır bir biçimde işlerlik kazanması mümkündür(Yozgat, 2007: 31). Sosyal Politikanın devlet merkezli oluşu ve serbest piyasa şartlarına bırakılmaması prensibidir. Zira Sosyal Politika, sosyal nitelikli kamusal politikalar üretmeye yönelik konularla doğrudan bağlantılıdır ki, bu da devlet kontrolünde yürütülmesi gereken bir bilimsel ayrıcalığı beraberinde getirir. Bunun en önemli sebebi ise, sosyal politikanın kamu yararına ve kâr amacı gütmeyen politikaları üretmeyi hedeflemesidir. Bu bağlamda, devlet sosyal politika tedbirlerini hukuk ve kanun çerçevesinde koruma altına alır(Ören, 2013: 32). Sosyal politika ve hukuk kavramları birlikte düşünülmelidir. Başta insan hakları, insana verilen önem gelir ve ardından buna uygun her toplumun ihtiyacına uygun sosyal politikalar üretilir ve uygulanır.

Türkiye’de sosyal politikanın dar ve geniş anlamı açısından bakıldığında devletin sosyal alandaki varlığı (sosyal devlet) parçalı durmaktadır. Burada iki temel parça ve onlara eklemli küçük parçalar söz konusudur. İki temel parça ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıdır (Taşçı, 2017: 29).

Sosyal politika ve devlet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Devlet yönetimindeki bireyler, kurum ve kuruluşlar o devletin ihtiyaç analizlerini yapıp, sosyal politika, sosyal servisler, sağlık, sosyal güvenlik, eğitim, sosyal problem, suç, mağduriyet gibi birçok alanda her yaş grubundan kadın erkek herkese hitap eder, ihtiyaç doğrultusunda politikalar üretir. Üretilen sosyal politika devlet ve yönetim tarafından desteklenir ve uygulanmaya geçilir. Refah devleti için olması gereken insani yaşam koşulları ve kaliteli hayat standartları sağlanması amaçlanır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı isim değişikliği ve kapsam genişlemesi ile beraber Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak oluşturulmuştur.

2.4. Dünya’da Çocuk İstismarına Karşı Uygulanan Sosyal Politikalar

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2017'de yayımladığı "Çocuklara Yönelik Kötü Muamele" başlıklı raporda, dünya genelinde her dört çocuktan birinin fiziksel şiddete maruz kaldığı kaydedildi. Rapor, dünya çapında çocukların yüzde 23'ünün sarsılma, dayak, yeme ve dövülmeyi içeren fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtti. Raporda, çocukların yüzde 36'sının tehdit, azarlama, aşağılama ve baskı uygulama gibi duygusal şiddet mağduru olduğu kaydedildi.

Raporda yer alan sözel istismara maruz kalan çocukların oranının fiziksel istismar, şiddete oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Çocuğa bakmakla yükümlü kişiler, anne baba veya veli vasiler çocuklara sinirlendikleri zaman önce sözel uyarma düzeyinde artış uygulayarak sözlü hakaret vs. ederek harekete geçerler, bunu takiben fiziksel istismar, şiddet devreye girebilmektedir. Bazı kişiler de çocuklara, sözel istismar uygulamadan direk fiziksel istismar uygulayabilmektedirler.

WHO'nun 2017' de yayımladığı "Çocuklara Yönelik Kötü Muamele" başlıklı raporda; dünya genelinde kötü muamele gören çocukların yüzde 26'sı cinsel istismara maruz kalmaktadır, cinsel istismar mağdurlarının yüzde 18'ini kız çocukları, yüzde 8'ini ise erkek çocukları oluşturdu(Dünya Sağlık Örgütü, 2017). Rapora göre; kız çocuklarının cinsel istismara uğrama oranlarının erkek çocuklarına göre daha yüksektir.

Cinsel istismara uğrama riski kız erkek tüm çocuklar için mevcut olup, sadece kız çocukları cinsel istismara uğrar yaklaşımı yanlıştır. Kız ve erkek çocuklarının cinsel istismara uğrama riskleri göz önünde bulundurup, ailelerin bu bilinçle çocuklarına yaklaşımları ve eğitim vermeleri önemlidir.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) Kasım 2017'de yayımladığı "Tanıdık Bir Yüz: Çocukların ve Gençlerin Hayatlarında Şiddet" başlıklı çalışma da milyonlarca genç ve çocuğun fiziksel şiddet ve cinsel istismara maruz kaldığını ortaya

koydu(Dünya Sağlık Örgütü, 2017). UNICEF'in çalışmasında 28 ülkeden elde edilen veriler kullanıldı. Cinsel ilişkiye zorlanan 10 kız çocuğundan 9'unun bu olaya tanındıkları kişiler tarafından maruz kaldıkları vurgulandı. Düşük ve orta gelirli 38 ülkede 17 milyon, 28 Avrupa ülkesinde 2,5 milyon kadın, 15 yaşından önce cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kaldığını belirtti(Dünya Sağlık Örgütü, 2017). Dünyada 15 yaşından küçük olan çocukların cinsel istismara ve cinsel şiddete uğrama riski yüksektir. Cinsel istismarın şüphelilerinin de genel olarak dışarıdan tanınmayan biri değil, tanıdık aile, akraba, komşu, arkadaş vs. tarafından olduğu söylenebilir. Açıklanan sayısal veriler oldukça yüksektir ve ülkeler tarafından istismar çeşitlerine karşı önleyici tedbirler alınmalı veya durum oluştuktan sonra çocukları korumaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Çocuk hakları evrensel insan hakları kültürünün yapı taşı ve gelecek nesillerin insan hakları güvencesinin temelini oluşturur. Avrupa Birliği'nin de temel değerlerinden biri olan "insan haklarına saygı ilkesi" çerçevesinde çocuklar Avrupa Birliği politikaları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Avrupa Birliği'nin çocuklara ilişkin mevzuatının temelini Birleşmiş Milletler tarafından 1989 yılında hazırlanan ve 1990 yılında yürürlüğe giren "Çocuk Hakları Sözleşmesi" oluşturuyor(Oğuşgil, 2009: 80). İnsan hakları temelli olan çocuk haklarına dair düzenlemeler ile beraber çocuk ve haklarına olan saygıyı göstermektedir. Çocuk hakları ile beraber sosyal politikalarda üretilerek çocukların daha iyi yaşam koşullarına ulaşması sağlanmıştır.

Avrupa Birliği Üye ülkelerde; ergenlik çağındaki çocukların çalışması çok kesin kurallarla ve sıkı bir biçimde düzenlenmektedir. Bu nedenle, işverenler, gençlerin çalışma koşullarının yaşlarına uygun olmasını sağlamak zorundadır. Üye ülkeler, gençlerin ekonomik istismarları ile sağlık ve güvenliklerini, fiziksel, zihinsel, ahlaki ve sosyal gelişmelerini veya öğrenimlerini tehlikeye sokacak herhangi bir çalışmayı önleyecek önlemleri alacaklardır(Hermans, 2001: 36).

Fransa'da yerel yönetim bölgelerindeki sosyal hizmet kurumlarına bağlı üç ayrı daire bulunmaktadır. Bunlar Sosyal Yardım Dairesi, Anne ve Çocuk Sağlığını Koruma Dairesi ve Çocuk İçin Sosyal Yardım Dairesi'dir. Fransa'da çocuk ve gençlerin refahını gözetin ve Almanya'daki Jugendamt'ın muadili olan "Çocuk için Sosyal Yardım Departmanı" sadece kendi birimleri ile çalışmamaktadır. Çalışmalar aynı zamanda çevre birimler, çocukların

kendi aileleri, gönüllü olarak çalışan Koruyucu Aile Hizmetleri ile yürütülmektedir(Vatandaş, 2014: 137).

İngiltere’de ise çocuk koruma sistemi üç ayrı sınıflamaya tabi tutulmaktadır; gereksinim içindeki çocuklar, koruma gereksinimi içindeki çocuklar ve bakım altındaki çocuklar. İhmal ve suiistimale uğrayan çocukların hangi sınıflandırma içinde yer alacağı ise ilgili sosyal hizmet müdahale süreçlerinin uygulanmasının ardından ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte İngiltere’de okul ve hastane gibi kamu kurumlarında çocukların korunmasına ilişkin sorumlu bir yetkilinin bulunması zorunludur. Bu bağlamda da çocukların ve gençlerin istismarına ilişkin yönlendirmeler en çok okul ve hastanelerden gelmektedir. Bir istismarın tespiti durumunda devlet tarafından atanmış olan sosyal görevli, aile veya çocuğa yönelik destek hizmetleri sağlanmasına veya çocuğun aileden alınmasına yönelik süreci işletebilir. Bu arada 1989 Çocuk Koruma Kanununun 20. Maddesi gereğince eğer ailenin rızası var ise çocuk mahkemeye başvurmaksızın yerel yönetim bakımı altına alınabilir(Vatandaş, 2014: 138).

Jugendamt, Almanya’da aile bütünlüğünü korumak ve çocukların en iyi şekilde gelişebilmesine katkı sağlamak için oluşturulmuş sosyal bir kurumdur. Amacı çocuk ve gençlerin yetiştirilmesi, bakımı ve eğitiminde anne ve babaları desteklemek, aileler için olumlu yaşam koşulları sağlamaktır. Sorunları olan veya zor durumdaki çocuk ve gençler için bir başvuru merkezi konumundadır. Bununla birlikte, Alman Gençlik daireleri; çocuk bakımı organizasyonlarından eğitim danışmanlığına, gençlere yönelik hizmetlerin desteklenmesinden çocukların selametinin korunmasına kadar geniş bir çerçevede çalışmalarını yürütmektedir(Vatandaş, 2014: 140). Çocukların ekonomik istismarındaki sosyal politikalara yönelik düzenlemelerin başında hukuk alanındaki düzenlemeler gelmektedir. Çocukların çalıştırılması, yaş ve diğer şartlar bakımından yasalarla sınırlamalar getirilerek, 15 yaşın altındaki çocukların çalışmaları yasaklanmıştır. 15-18 yaş arasındaki çocukların çalıştırılması ise, çocuk hakları bakımından kanunlara güvence altına alınmıştır.

Çocuklara yönelik sosyal politikalarda her dönemde olmuştur ve ilk yetim yurdu M. S. 687’de kurulmuştur. Burada hemşireler bebekleri emziriyor, çocuklar 8 yaşına dek barındırıyordu. Daha sonra Roma’da Papa İnnocentus III, Tiber ırmağına atılan bebeklere yönelik benzer bir kurum oluşturmuştur. 1651 yılında Zacchias eserinde çocukta meydana

gelen yaralanmalardan bahsetmektedir. Burada özel öğretmeni tarafından ödevinin düzgün yapılmadığı gerekçesiyle boynunun arkasına vurularak gözlerinin öne fırladığı bir çocuk betimlenmiştir. Yazar bu tip olgular sonucu ölümün gerçekleşebileceğini vurgulamıştır. 1684 de Bonet eserinde çocuklarda meydana gelen kafa kırıklarından bahsetmekte ve bunların istismarla da meydana gelebileceğini söylemektedir(Polat, 2007: 334). Çocuklara yönelik her türlü istismarın yüzyıllar önce de varlığından söz edebiliriz. Her dönemin bu konuda kendi koşul ve imkânlarına uygun çocuk yuvası açma vs. sosyal politikalar uyguladıkları görülmektedir.

İngiltere ve Galler’da, 1991 yılında “Çocuklar Yasasının” yürürlüğe girmesinden sonra dayak cezası, çocuk bakım kurumlarında sona ermiştir. Almanya’da çocukların dayakla cezalandırılmasını yasaklayan önlemlere öncelik verilerek, çocuk istismarı ile daha çok hukuk devlet müdahalesi ile mücadele edilmektedir. Bu ülkede, ilk çocuk koruma merkezi 1976 yılında Berlin’de açılmış, daha sonra bunu 1978 yılında Münih’te açılan merkez izlemiştir. Günümüzde Almanya’da birçok çocuk koruma merkezi bulunmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komisyonu, 1985 yılında üye ülkelerin dayak cezasını tümüyle kaldırmaları yönünde bir tavsiye kararı almış ve dayak cezasının kınanması gerektiğini bildirmiştir. Çocukların dayakla cezalandırılmasını tümüyle yasaklayan ülkeler şunlardır: İspanya, Uruguay, Hollanda, Romanya, Hırvatistan, Güney Kıbrıs, Şili, Portekiz, Yunanistan, Ukrayna, İsrail, Venezuela, Letonya, Yeni Zelanda, Macaristan, İzlanda ve Bulgaristan(Şirin ve Yenibaş, 2007: 61). Çocuk istismarının önlenmesi ve çocukların daha güvenli ortamda yetişmelerini sağlamak amaçlı çocuk koruma merkezleri açılmıştır. Bu merkezlerde çocuk hakları temel alınarak, fiziksel istismar ile çocukları cezalandırma yasaklanmıştır.

Beş alanda Avrupa Birliği Politikalarının geliştirilmesi ve koordinasyonunu sağlayan bir finansal araç olan Progress Programına göre;

- İstihdam
- Sosyal içerme ve sosyal koruma
- Çalışma koşulları
- Ayrımcılıkla mücadele
- Toplumsal cinsiyet eşitliği,

Konularında program ekonomik kaynak sağlamaktadır.

Progress, Avrupa Birliği üye ülkeleri ve aday ülkelere açık bir programdır. Avrupa'nın 2020 yılına kadar akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme için yoksulluğun azaltılması hedefi AB'nin en önemli stratejisidir. AB liderleri 2020 yılına kadar yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele kapsamında 20 milyon insanın rehabilite edilmesini taahhüt etmektedirler. Yoksulluk ve sosyal dışlanmaya karşı Avrupa platformu hedefe ulaşmak için her düzeyde çalışmaktadır. Dezavantajlı grup içerisinde yer alan çocuklar için sosyal politikaların üretilmesinde Progress Programı destek vermektedir.

Progress Programı çocukların sağlıklı ve kaliteli yaşam standartları için ekonomik destek sağlamaktadır. Avrupa'da çocukların ihmal veya istismarı gibi risk altında olması ile yoksulluk gibi ekonomik açıdan da risk altında olmalarında, biyolojik ve psikolojik sağlıkları açısından Progress Programı ile ülkelerin sosyal politikaları olarak projeler üretilebilmektedir.

Avrupa Birliği'nin (AB) 2010-2020 dönemi için 10 yıllık kalkınma vizyonunu ortaya koyan "Avrupa 2020 Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme Stratejisi", 3 Mart 2010 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. Bu Strateji ile Avrupa Birliği'nin (AB) büyüme ve istihdam gündemi belirlenmiş olup, AB'nin 2008 yılındaki küresel ekonomik krizden kaynaklı yapısal kırılganlığının ortadan kaldırılması için rekabetçiliğinin ve verimliliğinin artırılarak, sürdürülebilir sosyal piyasa ekonomisinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Erken okul terk oranının %15'ten %10 seviyesine düşürülmesi, 20 milyon insanın yoksulluktan kurtarılarak, ulusal yoksulluk sınırı altında yaşayan AB vatandaşlarının sayısının %25 azaltılması(Avrupa Birliği Bakanlığı, 2017).

Dünyada çalışan çocukların sayısı yıllar içinde azalma göstermekle birlikte, 2012 yılı itibariyle 168 milyon çocuk işçi bulunmaktadır. Çocuk işçiler, toplam çocuk nüfusunun yaklaşık % 11'ine tekabül etmektedir. Bu çocukların yarıdan fazlası, yaklaşık 85 milyonu tehlikeli işlerde çalışmakta ve dünya çocuk nüfusunun % 5,4'ünü oluşturmaktadır. Çocuk işçi sayısının en fazla olduğu bölgeler Asya ve Pasifik bölgeleridir. Bu bölgelerde yaklaşık 78 milyon çocuk işçi bulunmakta olup, 835 milyon olan çocuk nüfusunun % 9,3'üne tekabül etmektedir. Sahra Güneyi Afrika, çocuk nüfusu içinde çocuk işçiliğinin en yaygın görüldüğü bölgedir. Bu bölgede 59 milyon çocuk işçi bulunmaktadır ve çocuk işçiler

bölgedeki 275 milyon olan çocuk nüfusunun % 21'ini oluşturmaktadır. Latin Amerika ve Karayipler'deki çocuk işçi sayısı 13 milyon olmakla birlikte, bölgedeki çocuk nüfusunun % 8,8'ini oluşturmaktadır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da ise 9,2 milyon çocuk işçi bulunmakta ve çocuk nüfusunun % 8,4'ünü kapsamaktadır(Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı[ÇSGB], 2017: 18).

Almanya'da sosyal refahı arttırmaya yönelik politikalar çok sayıda kurum tarafından yürütülmektedir. Ulusal düzeyde bakıldığında, Buntstag ve Bundesrat adlı Alman meclisleri istihdam ve sosyal güvenlikle ilgili kuralları ve araçları belirlemektedir. Ayrıca, aile, sağlık ve gelir politikalarının saptanması ve uygulanması da yetki alanlarında bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin yetki alanına ise; federal hükümet ve eyalet parlamentoları tarafından yüklenen bazı görevler ile adil gelir dağılımını sağlamak için yapılan sosyal yardımlar, yerel sağlık kurumları ve çocuk bakımıyla ilgili kuruluşlar girmektedir(Kurşun ve Rakıcı, 2016:144). Alman meclisleri çocuk bakımını sağlayan yerlerin desteklenmesinde çalışmalar yaparak, sosyal hizmet alanında destek sunmaktadır.

Avrupa ülkelerinde sosyal refah uygulamaları temelinde düzenlenecek işlerin ailenin sorumluluğunda oluşu; örneğin, ülkedeki kreş sayısının diğer Avrupa ülkelerinden daha az oluşu, ailelerin çocukları üzerinde mali sorumluluklarının sürmesi ve çocukların yetişkin olduktan sonra da çoğunlukla ailenin yanında yaşamaları gibi örnekler refah rejiminin aile merkezli yapısı hakkında önemli ipuçları verir(Kurşun ve Rakıcı, 2016: 145). Bu durumda çocukların ailelerin yanında bakımının sağlanması ile ailelere, devlet tarafından maddi yardım gibi birçok yardım yapılmasını gerektirmektedir.

İskandinav ülkelerinden olan Norveç'in sosyal refah seviyesi oldukça yüksektir. Doğurganlık oranı Batı Avrupa ortalamasından daha yüksektir. Analistler, bu durumu ülkenin cömert aile politikalarına bağlamaktadırlar. Bunun önemli bileşenleri arasında, uzun dönemli ücretli izinler ve çocuk bakımında verilen devlet destekleri yer almaktadır(Kurşun ve Rakıcı, 2016: 148). Çocuk bakımının ülke politikası olarak maddi ve diğer konularda desteklenmesi ile istismar ve ihmal edilen çocuk riski azalmaktadır. Çünkü yoksulluk, işsizlik gibi faktörler çocukların istismarına ve ihmaline sebep olabilmektedir.

Norveç'te kadınların bir işi vardır veya kadınlar aktif olarak iş arar. Bu nedenle çocuk yuvalarının en çok olduğu ülke Norveç'tir. İlkokulun ilk dört yılında da okul sonrası çocuklara ücretli bakım ve etüt sağlanır. Oluşturulan bu sistem ile anne ve baba aktif olarak çalışabilir. Yuvaların çoğunluğu devlete aittir. Devlet yuva parasının bir kısmını karşılar, çocuk henüz yuvaya başlamamışsa bu para doğrudan aileye verilir. Norveç'te okul, ders kitapları, ilkokul çantası, kırtasiye, kütüphaneler, sağlık hizmetlerinin tümü devlet tarafından karşılanır. Bunlar dışındaki ihtiyaçlar için diğer çocuklarla aynı oranda karşılayamayan çocukların ailelerine devlet ayrıca maddi yardım yapar(Albayrak ve Birinci, 2017: 76). Norveç'te çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesinde devlet tarafından önleyici sosyal politikalarda, çocukların ilk yıllarında, bakımları devlet tarafından maddi olarak yardım yapılarak sağlanılmaktadır, ayrıca çocuk yuvaları açılarak anne baba gönül rahatlığı ile çocuklarını ihmal etmeden yuvaya bırakıp işlerine gidebilmektedir. Ebeveynler, evde ise çocukları ile beraber kaliteli zaman geçirme şeklinde zamanlarını değerlendirebilirler.

Örneğin; her çocuğun yaşına uygun bir oyuncak, bisikleti olmalıdır, şeklinde düşünce yapısı ile Norveç'te çocuklar için fırsat eşitliği için çalışılmakta ve çocukların istismar/ihmal edilmesine karşı önleyici tedbirlerin alınması sağlanılmaktadır.

1896 yılında çıkan Guardianship Board Act ile çocukların korunması Norveç'te devlete verilmiştir. Bu yasaya göre aile tarafından ihmal edilen çocuklar için aileler uyarılmakta ve tehlike oluşması durumunda çocuklar ailelerinden alınarak koruyucu aile yanına verilmekteydi. 1983 yılında Çocuk Refahı Yasası ile bakıma muhtaç çocukları da dâhil ederek özellikle koruma önlemleri artırılmıştır(Albayrak ve Birinci, 2017: 79).

Norveç'te Barnevern Sistemi (Türkiye'de eski adı Çocuk Esirgeme kurumun şimdiki adı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü) tarafından sağlanan yardımlar; 2014 yılı sonuna kadar, 53088 çocuk ve genç (0-22 yaş aralığı) Barnevern hizmetinden yararlanmıştır. Bu yardım evde yardım şeklinde olabileceği gibi ağırlıklı olarak gönüllü olarak ev dışına yerleştirmeleri şeklinde olmaktadır. 2014 yılı sonuna kadar, çocuk refahı hizmeti yardım almış çocuklardan % 61'i evlerinde yardım almıştır(Albayrak ve Birinci, 2017: 79). Ailelerin evde maddi ve sosyal güvence ile desteklenerek çocuklarının bakımları ve ihtiyaçlarının karşılanması devlet politikası olarak ağırlıklıdır.

İsveç'te Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı'na bağlı Ulusal Sağlık ve Refah Kurulu vardır. Özel Aile Danışmanlığı Merkezi, yine belediyelere bağlı olarak Aile Çocuk Sosyal Servisi, Engelliler Merkezi, Çocuk ve Gençlik Rehabilitasyon Merkezleri bulunmaktadır (Albayrak ve Birinci, 2017: 83). Sokak çocukları veya her çocuk için madde bağımlılığı ile mücadele, çocuk istismarı ve ihmaliinde bu kurumlar tarafından çocuklara ve ailelerine destek verilmektedir.

İstismara ve ihmale uğrayan çocukların suça sürüklenme riskleri vardır. Suç işledikten sonra ise İsveç'te yapılan sosyal politikalarda, çocuk için onarıcı adalet sistemi uygulanarak, topluma yeniden sağlıklı birey olarak kazandırılması amaçlanmaktadır.

Aile içi şiddete uğrayan bir çocuk için; sosyal çalışmacı çocuğu izlemeye alır, şiddetin tekrarlanması durumunda çocuk sosyal hizmetlere gönderilir. İsveç'te gerekli önlemleri alma sosyal hizmetlerin ana görevidir. Sadece yaptırım söz konusu ise mahkeme karar alır. İsveç'te 15 yıldır “Kadın Huzurunu Bozma” ile ilgili uygulamalar mevcuttur. Şiddet olayında aile birlikte yaşarken oluyorsa uzaklaştırma yerine tutuklama yoluna gidilmektedir. Ayrı yaşam söz konusu ise uzaklaştırma kararı alınır. Alkol nedeniyle aile içi şiddet uygulayanlar alkol tedavisine zorunlu olarak gönderilir ve kontrol altında tutulur. Ayrıca, İsveçli doktorlar çocuğun şiddet gördüğü sonucuna varırsa sosyal hizmetlere bildirmek zorundadır (Albayrak ve Birinci, 2017: 90). Çocukların fiziksel istismara uğraması durumunun hem adli süreci hem de sosyal hizmetlerle politikalar üreten süreci bulunmaktadır. Çocuğa ve kadına yönelik şiddet, bir bütünlük içinde değerlendirilmiş olup, şiddet uygulayanların tutuklanması durumu bu suçu işleyen kişiler için önemli bir yaptırımdır. Çocukların psikolojik ve biyolojik tedavisi için devlet tarafından desteklerde sunulmaktadır.

2.5. Türkiye’de Çocuk İstismarı Hakkında Sosyal Politikalar

Tüm Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sosyal politikaların temelinde ailenin korunması ve güçlendirilmesi esası yer almaktadır. Toplumun en temel yapıtaşı olan aile kurumunun, kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı ve engelli tüm bireylerinin eğitimi ve sağlıklı olması, çalışma yaşamında güçlenmesi, toplumsal hayatta sağlıklı bir zemin oluşturacaktır (Uluslararası Aile Ve Sosyal Politikalar Zirvesi, 2013: 9).

Çocukların ailelerden alınmasına alternatif olarak ailelerin ekonomik yönden desteklenmesi ön plana konulmaya çalışılmaktadır. Oysa bu amaçla yapılan kampanyaların çok etkili olmadığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni de yapılan yardımların ihtiyacı karşılamada yetersiz olması ve süreli olmasıdır. Diğer alternatif ise Koruyucu Aile sisteminin yaygınlaştırılmasıdır(Altuntaş, 2016: 23). Ailelerin belli bir süreliğine maddi açıdan desteklenmesi ve çocuklarını bu şekilde yetiştirmeleri, verilen para miktarının ailelerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmaması, çocukların gelişimi açısından da tam faydalı değildir.

En az iki kuşak aile bireylerinin birlikte yaşadığı geniş aile, hısım ve akrabalar ile adeta bir dayanışma örneğidir. Çocuklar kalabalık içinde şefkat ve ilgi içinde büyür. Erkekler dışarıda aileleri için çalışırken, aile içinde kadınlar arasında aksamadan yürüyen bir işbölümü vardır. Bu aile modeli için en önemli sorun boşanmalardır; istismar, ensest gibi sorunlar son derece rahatsız edici olduğu için sadece geniş ailede değil çekirdek aile için de yok sayılmaktadır. Oysa aile kurumuna önem veren muhafazakâr yaklaşımın, ailenin güçlendirilmesi için bu tür sorunlarla cesaretle yüzleşip, sorunlara sahip çıkması ve çözüm araması beklenir. Nitekim özellikle son on yılda aileyi yücelten yaklaşımın giderek bu tür sorunlarla yüzleşmeye başladığı, “olması gereken” ile “olan” arasındaki mesafeyi dikkate aldığı görülmektedir(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı[ASPB], 2011: 41). Geniş aile yapısında büyüyen çocukların evdeki odalarda kardeşleri ile beraber uyumaları neticesinde başta birbirlerinin vücutlarını oyun amaçlı merak etmeleri ile başlayan süreç daha sonra cinsel istismara sürükleyebilir. Aile içi istismarda evin kalabalık olması önemli etkenken, çekirdek aile yapısına sahip olan çocukların da ensest riski söz konusudur.

2.5.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Çocuk Koruma Sisteminin Tarihsel Gelişimi

İslam toplumunda kimsesiz yetim veya öksüz kalmış çocuklara, dinin emirleri doğrultusunda sahip çıkılmasına ve aile eksikliğinin giderilmesine toplum üyeleri özel önem vermişlerdir. Bu doğrultuda geliştirilen ve uygulanan velayet uygulaması, akile uygulaması ve vasiyetnamelerde yetimlerin korunması ve kollanmasına yönelik hükümlerin konulması bunun göstergesidir(Özcan, 2006).

Çocuklarla politikalarda ilgili geleneksel yöntemlerin değişmeye başladığı dönem Tanzimat Dönemidir. Tanzimat Döneminden Cumhuriyet Dönemine kadar gelen dönemde;

Osmanlı Devleti'nde yaşanan savaşların ardından geride kalan çocukları koruma politikaların modern anlamda başlangıcı, özellikle 19. yüzyılda olmuştur ve çocukların bakım ve gözetimi için kurum bakımı modelinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili olarak, 1846 yılında dönemin sadrazamına sunulan hükümet raporunda, ailelerinden bağımsız yaşayan, başıboş dolaşan, geceleri camilerde, sokaklarda ya da metruk alanlarda yatıp kalkan çocuklardan bahsedilmiştir. Kültürümüzde “köprü altı çocukları” olarak bilinen deyim ile İstanbul'da Unkapanı ve Galata Köprüsü'nün altını mesken tutan korunmaya muhtaç çocuklar kastedilmiştir (Geçer, 2005). Tanzimat dönemi ile beraber ihmal edilmiş çocukların bakımı ve her türlü ihtiyaçlarının karşılanması için kurumların kurulması hakkında çalışmalar yapılması o dönemde konunun hassasiyetini göstermektedir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerde yaptığı savaşlarda çok sayıda şehit verip, Birinci Dünya Savaşı'nda açlık ve sefaletle maruz kalınması, düşmanın girdiği yerlerde öksüz ve yetim sayısını artırıp, bu konularda hizmet veren Darülaceze'nin yetersiz kalması, özellikle şehit eş ve çocuklarının barındırılması için devlet yeni çareler aramıştır. İşte bu sebeptendir ki; sadece şehit çocuklarını barındırmak, eğitmek ve zanaat öğretmek üzere Darüleytamlar oluşturmuştur. Ancak yetimler şehit çocuklarıyla sınırlı olmadığından ve diğer yetimlerin sayının da fazla olması sebebiyle bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, öncelikle şehit çocukları, ikinci etapta da Balkan Savaşı sonrasında kimsesiz kalan çocuklar Darüleytamlara kabul edilmişlerdir (Özkan, 2006: 216). Darüleytamlarla kimsesiz çocukların bakımlarının sağlanması, bu çocukların eğitilmesi ve yetiştirilmesi için de çalışmalar yapılmıştır.

Yoksul ailelerin çocuklarına yardım etmek amacı ile kurulan bir diğer kurum Osmanlı Fukaraperver Cemiyeti'dir. Cemiyet, korunmaya muhtaç çocukların sorunları üzerinde durmakla birlikte sosyal problemlerin önlenmesinde eğitimin önemli bir işleve sahip olduğunu da savunmuştur. Öte yandan 1895 yılında kurulan Darülaceze ile muhtaç yetişkinlere, engellilere ve 0-6 yaş korunmaya muhtaç çocuklara hizmet verilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra aynı yıllarda Dilenciliğin Önlenmesine Dair Tüzük ile dilenciliğin çocuklar üzerindeki sosyal ve ruhsal zararlarını önleyici tedbirler alınmak istenmiştir (Ummanel, 2017: 246, 247).

2.5.2. Türkiye’de Çocuk Koruma Sosyal Politikaları

II. Meşrutiyet’ten kısa süre sonra Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele nedeniyle çocuklarla ilgili sosyal politika konusuna yeterince ilgi gösterilmemiştir. Önceliğin vatan savunması olması ve çocukların, vatan savunması amacıyla cepheye gitmesi söz konusuydu. Çocukların savaş zamanı her türlü olumsuz ortamla karşılaşmaları çocuk istismarı ve ihmali riskini oluşturmaktadır.

Cumhuriyet döneminin ilk çocuk koruma önlemi 30.07.1921 günü daha önce kurulmuş olan Himaye-i Etfal Cemiyetinin benzeri olarak Atatürk’ün talimatlarıyla Çocuk Esirgeme Kurumunun kurulmasıdır(Gürer, Hançerli, Özer, Sevinç, 2011: 25). Çocuk Esirgeme Kurumunun kurulması ile korunmaya ve bakıma ihtiyacı olan çocuklar, ailesi tarafından ihmal edilen çocuklar illerde bulunan kurumlara yerleştirilmiştir.

Yıllardan beri kabul gören ve hiçte aykırı gelmeyen dayak olgusunun istismar kapsamına alınması ancak 1985’li yıllardan başlayarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde bu konudaki ilk çalışmaların hukukçular ve sosyal hizmet uzmanları tarafından yapıldığı gözlenmektedir. 1986 da Ankara’da Çocuk istismarını Önleme Derneği isimli bir dernek kurulmuş ama kitlelere yönelik çalışmalardan çok yaptıkları iki tane uluslararası kongre ile dikkati çekmişlerdir. Bu arada Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu istismara maruz kalan çocukların resmi tek başvuru merkezi olarak yıllardan beri elinden geldiğince faaliyet göstermektedir(Polat, 2007: 372). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ülkemizde önceden farklı isimlerle farklı şekillerde de bulunmaktaydı.

Ülkemiz savaş sonrası yeni kurulan devlet olarak en çok ihtiyaç duyulan şey hiç şüphesiz insan gücüydü. Bu sebeple Cumhuriyet’in ilanından sonra Türkiye’de nüfusu artırmaya yönelik politikalara ağırlık verilmiştir. 1927 yılında 13,6 milyon olan nüfus, 1935 yılında 16,2 milyona yükselmiş ve bunun %41,2’sini 15 yaşın altındaki çocuklar oluşturmuştur(Kontaş, 1998: 7). Savaş bitimi kurulan devletlerde yetişkin insan ölümünün olması ve çocukların sayısını arttırmaya yönelik planlamalar, çocuk nüfusunda artışa neden olur ve çocuk nüfusundaki artış ile çocukların daha sağlıklı imkânlarla büyüebilmeleri için de sosyal politikalara ihtiyaç duyulmuştur.

1949 yılında ve 5387 sayılı “Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun” çıkarılmıştır. Daha sonra bu kanun kaldırılarak, 1957 yılında 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanunu onaylanmıştır. 5387 sayılı Kanun hazırlanırken son derece dikkatli davranıldığı halde, mesele kanundan uygulama alanına döküldüğü anda kanunda nazara alınmayan aksak taraflar kendisini göstermiştir(Zevkliler, t.y).

Kalkınma Planlarından ülkemizde şuan uygulanmakta olan 2014-2018 yılları arasını kapsayan 10. Kalkınma Planıdır. 10. Kalkınma Planında; gençlere ve çocuklara yönelik hizmetlerin bütüncül bir yaklaşımla sunulması ve yaygınlaştırılması amacıyla yeni bakanlıklar kurulmuş ve strateji belgeleri hazırlanmıştır. Çocuk ve gençlerin fırsat eşitliğinin artırılmasına yönelik sağlık sigortasının kapsamı genişletilmiş; şartlı eğitim ve sağlık yardımları, ücretsiz kitap, okul sütü ve taşınmalı eğitim uygulamaları geliştirilmiş; erken çocukluk eğitimi yaygınlaştırılmış ve okullaşma oranları artırılmıştır. Ayrıca gençlere yönelik burs, kredi ve barınma imkânları iyileştirilmiş, gençlik merkezleri ve kampları ile hareketlilik programları yaygınlaştırılmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 41). 10. Kalkınma Planında yer alan çocuklarla ilgili maddeler ve gereken çalışmalar, ülkemizde birçok kurum ve kuruluş tarafından uygulanmaktadır. 11. Kalkınma Planı 2019-2023 tarihlerini kapsayacak şekilde planlanmıştır.

1983 yılında kabul edilen 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu kabul edilmiştir. Bu Kanunun amacı; korunmaya, bakıma veya yardıma ihtiyacı olan aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir(Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 1983). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile istismara uğrayan, koruma altına alınması gereken, yardıma ihtiyacı olan, bakımını karşılayamayan çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanması ile beraber psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ile de ruh sağlıkları ve bireysel, sosyal gelişimleri açısından desteklenmesi sağlanmaktadır.

Çocuk koruma politikası açısından önemli dönüm noktaların 1990’lı yıllardır. Bu dönemde yaygın toplumsal sorunlar olarak suça sürüklenen çocuklar, sokakta yaşayan çocuklar, fuhşa sürüklenen çocuklar ve sokakta çalışan çocuklar gibi yeni sorun alanları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu tarihe kadar çocuk bakım kurumları olan Çocuk Yuvası ve

Yetiştirme Yurtları yeni fiilinin bakım, eğitim ve rehabilitasyonuna uygun değildi. Yeni çocuk tipi hareketli, yaygın davranış bozuklukları geliştirmiş ve uzun süreli kurumsal kabul etmeyen özellikler göstermekteydi. Bu nedenle bu çocukların bakım, rehabilitasyonu için cumhuriyet tarihinde ilk kez geçici bakım kurumları “Çocuk ve Gençlik Merkezleri” ve “Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri” oluşturulmaya başlandı. Çocuk korumaya dönük bu kurumsal çeşitlere rağmen, niteliksel olarak ve kapasite açısından etkin bir yapılanma sağlanmıştır. Özellikle bu çocukların toplum ve aile içinde izlenmesi ve korunup ilişkin düzenlemelerde ciddi yetersizlikler devam etmektedir(Altuntaş, 2016: 23). İstismara uğrayan çocukların aile içinde bakımına devam edildiği süreçte, evdeki takibinin yapılmasının sıklaştırılmasında fayda olacaktır. Ayrıca bu çocukların yaşadıkları travmatik durumu atlatmaları psikolojik açıdan düzenli terapilerle desteklenmesi gerekmektedir.

Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti Devletinde çocuklarla(dezavantajlı, dilenen, cam silen çocuk gibi) ilgili her türlü desteğin verilmesi, çocukların gelişimi için gerekli olan projeleri de kapsayacak şekilde, 29 Haziran 2011’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulduktan sonra sosyal politikaların daha sistemli ve stratejik şekilde ilerleme durumu söz konusudur.

2014 yılı içerisinde çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik olarak “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika Program Çerçevesi”nin etkin olarak uygulanması, öncelikle en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamak amacıyla “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesinde Yerel Kaynakların Etkinleştirilmesi Projesi” yürütülmüştür. Proje kapsamında beş pilot ilde (Adana, Şanlıurfa, Gaziantep, Kocaeli ve Ordu) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde çocuk işçiliği izleme birimleri oluşturulmuştur. Bu birimler aracılığıyla etkin bir izleme sistemi kurularak, ildeki diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak suretiyle, çocuk işçiliğini önlemeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Proje kapsamında 2204 çalışan ve çalışma riski bulunan çocuğa ulaşılmış, 795 aile ile görüşmeler yapılarak 793 çocuk ve aileye rehberlik hizmetleri verilmiştir. Ayrıca pilot illerde 12 Haziran “Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü” etkinlikleri organize edilmiştir(Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2014: 5).

TÜİK 2012 yılı Çocuk İşgücü Anketi verilerine göre Türkiye’de ekonomik olarak faaliyet gösteren 6-17 yaş grubundaki çocukların sektörlere göre dağılımı incelendiğinde

çocukların % 44,7'sinin (399 bin kişi) tarım, % 24,3'ünün (217 bin kişi) sanayi ve % 31'inin (277 bin kişi) hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir. Sektör bazındaki sonuçlar, 2006 yılı sonuçları ile karşılaştırıldığında tarım sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 8,1 puan artarken, sanayi sektörünün payı 6,6 puan ve hizmet sektörünün payı ise 1,5 puan azalmıştır(Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı[ÇSGB], 2017: 20). Sosyal Ekonomik Destek Hizmeti uygulamaları ile ailenin ve çocuğun korunması konusu, üzerinde hassasiyetle durulması gereken öncelikli bir sosyal hizmet uygulamasıdır. Bu hizmet modeli ile salt ekonomik yetersizlikten kaynaklanan nedenlerden dolayı çocukların kurum bakımına alınmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle ailelerin desteklenerek aile bütünlüğünün korunması ve çocuğun aile ortamında sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesi Bakanlığın genel politikası olup bu anlayış çocuk politikasının da temelini oluşturmaktadır(ÇSGB, 2017: 41). Korunmaya muhtaç çocuklar, ailesi tarafından bakılamayan çocuklar, aile ihmali olmadan devlet tarafından ekonomik olarak desteklenmekte ve bu çocuklar kuruma verilmek yerine ailelerinin yanında daha iyi bir şekilde yetişmesi amaçlanmaktadır.

Ülkemizde ilk olarak 1988'de Çocuk İstismar ve İhmalini Önleme Derneği Ankara'da kurulmuştur. Bu dernek, toplumu ve ilgili kişileri bilinçlendirmek için ulusal ve uluslararası düzeyde toplantılar düzenlemekte, konuya ilişkin çeşitli yayınlar ve araştırmalar yapmaktadır(Polat, 2007: 17). Çocuk istismarı ve ihmali ile mücadele konusunda ilk olarak kurulan bu dernek dışında da günümüzde birçok dernek, kurum ve kuruluş vardır.

2.5.3. Günümüz Türkiye'sinde Çocuk İstismarına Karşı Uygulanan Başlıca Sosyal Politikalar

Türkiye'de Çocuk İstismarına Karşı Uygulanan Sosyal Politikalar kurum ve kuruluşların tek olarak veya ortak projelerle işbirliği şeklinde yapılmaktadır. Bunlarla ilgili sosyal politika çalışmaları genel olarak şu şekildedir;

2.5.4. Sağlık Bakanlığı Tarafından Uygulanan Sosyal Politikalar

2011 yılında kurulan ve 2012/20 sayılı Çocuk İzlem Merkezi(ÇİM) Genelgesine göre de ülkemizde işlevsel bir şekilde yaygınlaşması amaçlanan Çocuk İzlem Merkezleri,

geleceğimizin teminatı olan ve cinsel istismara uğrayan çocuklarımızın her türlü tehlikeden korunarak bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı, eğitilmiş ve topluma yararlı bireyler olarak sosyal hayatta yerlerini almalarını sağlamayı amaçlayan, ayrıca cinsel istismara uğrayan çocukların olayı defalarca anlatmasıyla gerçekleşen ikincil örselenmesini asgariye indirmek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitilmiş kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla kurulmuştur(Çocuk İzlem Merkezi Genelgesi, 2012).

2012/20 Sayılı Çocuk İzlem Merkezi Genelgesine göre; Cinsel istismara uğrayan mağdur çocukların; kolluk kuvvetleri, adli merciler ve sağlık kurumları tarafından ayrı ayrı değerlendirilmesi ve bu süreçte yaşadıklarını defalarca dile getirmek zorunda bırakılması, gizliliğin yeterince sağlanamaması, ilgili kurumlarda çocukla görüşme yapanların; çocuğun ruhsal durumunu gözeterek görüşme yapabilecek yeterlilikte eğitime sahip olmaması halinde, çocuğun uğradığı travma şiddetlenmektedir. Çocuk İzlem Merkezleri kuruluna kadar cinsel istismara uğrayan mağdur çocuk travmatik olayı kolluk birimine, adliyedeki yetkili birimlere, doktor raporu almaya götürüldüğünde hastane personeline gibi pek çok yerde birçok kişiye aynı travmatik olayı defalarca anlatmak mecburiyetinde kalmış olup, çocuklarda psikolojik olarak örselenme ve travmatik durumu defalarca yaşama gibi durumlar söz konusu olabilmektedir(Çocuk İzlem Merkezi Genelgesi, 2012). Yaşanan travmatik olayı çocuğun her birimde ayrı ayrı anlatması, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissetmesine ve çocuğun ruh sağlığını düzeltmede zorlanmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle çocuk olayı bir defa adli görüşmeci eşliğinde anlatarak, adli süreçte ve diğer yetkili birimlerde tekrar anlatmasının önüne geçilmiş olmaktadır.

Artık ülkemizde kurulan bu merkezlerle mağdur çocuk Sağlık Bakanlığı bünyesindeki Çocuk İzlem Merkezine yönlendirilerek, orada önce sağlık muayenesinden geçirilerek, sonra da adli görüşmeci olan psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, hemşire unvanlı adli görüşmeci kişiler tarafından, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun iletişime geçilir. Çocuk örselenmeden yaşadığı travmatik olayı uzman yetkili adli görüşmecilere aynalı odada tek seferde anlatırılır. Aynalı odanın diğer tarafından avukat, savcı, kolluk görevlisi, doktor gibi yetkili olan personeller çocuğun verdiği ifadeyi izler ve soru sormak istediklerinde adli görüşmecinin kulağında bulunan kulaklık ile birbirleri arasında iletişim sağlanır ve soru iletilir. Adli görüşmeci soruyu çocuğu örselemeyecek şekilde yöneltir ve

çocuğa sorulması istenen soruyu sorar. Çocuktan alınan bilgiler doğrultusunda adli süreç ve kolluk işlemleri başlar.

2.5.6. Emniyet Genel Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Sosyal Politikalar

Çocuk koruma politikalarına bağlı olarak Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Türkiye’de ilk çocuk bürosu 1962 yılında İstanbul’da kurulmuş ve 1967 yılında Ankara’da kurulmuştur, 1995 yılında ise Küçükleri Koruma Şube Müdürlüğü 24 ilde faaliyete geçmiştir. Bu birim daha sonra, 2001 yılında, Çocuk Şube Müdürlüğü ismini ve yeni amblemini almıştır(Öntaş, 2008: 28, 29). Çocuk hakları ve adaletin sağlanabilmesi için Emniyet Müdürlüklerine bağlı Çocuk Şube Müdürlüklerinin kurulması, mağdur veya şüpheli çocukların yetişkin bireylerden ayrı bir binada ve sivil kıyafetli polisler tarafından işlemlerinin yapılması, istismara uğrayan mağdur çocukların sosyal çalışmacı eşliğinde ifadelerinin alınması, kendilerini daha iyi hissetmelerine ve kendilerini daha iyi ifade edebilmelerini sağlar.

2.5.7. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Çocuk Hakları İzleme Komitesi Tarafından Yapılan Çalışmalar

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), bilindiği gibi yasama ve denetim fonksiyonlarını yerine getirmekte olup, TBMM’nin çalışmalarını yürütürken insan haklarına ve çocuk haklarına gereken özeni göstermesi beklenmektedir. Bu kapsamda TBMM’de insan haklarının incelenmesine yönelik İnsan Hakları İnceleme Komisyonu ve çocuk hakları ile çalışmak üzere de Çocuk Hakları İzleme Komitesi kurulmuştur. Tüm siyasi parti gruplarından temsilcilerin yer aldığı Çocuk Hakları İzleme Komitesi 2008 yılından bu zamana çalışmalarını yürütmektedir. Çocuk Hakları İzleme Komitesi, çocuklar veya çocuk savunucuları tarafından kendilerine iletilen ya da kamuoyu gündemine gelen konular doğrultusunda komite üyesi milletvekilleri aracılığıyla TBMM’de duyarlılık oluşturulması çalışması yürütmektedir. Geniş bir yelpazede çocuklara ve sorunlarına ulaşılması amaçlanmaktadır. Çocuk Hakları İzleme Komitesi’nin çalışmalarına, başta Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin Türkiye’deki uygulanmasını izlemekten sorumlu kuruluş olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere ulusal ve uluslararası birçok kuruluş katkı sunmaktadır(Kurt, 2016: 122).

2.5.8. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı isim değişikliği ve kapsam genişlemesi ile beraber Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak oluşturulmuştur.

Bir çocuğun korunma ihtiyacı olduğunu düşünen adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları çocuğun durumunu yükümlüdürler. Bildirimi alan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, çocuğun korunması için gerekli ilk bakım ve gözetimi sağlamakla görevlidir. Bunun için gerekiyorsa çocuğu kurum bakımına almalıdır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu(SHÇEK), bildirimi aldıktan sonra çocuk hakkında gerekli sosyal incelemeyi başlatmak, bu incelemenin sonucuna göre çocuk için uygun olan tedbir önerisini de içeren bir sosyal inceleme raporu ile mahkemeden tedbir uygulanmasını talep etmekle yükümlüdür. Eğer çocuğun içinde bulunduğu durum derhal bulunduğu ortamdan uzaklaştırılmasını veya başka bir koruyucu ve destekleyici hizmetten yararlandırılmasını gerektiriyorsa, o zaman önce bu tedbiri almalı ve hemen sosyal inceleme raporunu hazırlayarak mahkemeden uygun tedbire karar verilmesini talep etmelidir(EGM, 2011: 135). İstismara uğrayan çocukların bakım, rehabilitasyonu ve ihtiyaçlarının karşılanması durumu, önceden beri olan SHÇEK'ler tarafından karşılanmakta olup, SHÇEK'lerin 2011 yılından itibaren isim ve kapsam genişlemesi ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı il yapılanması tarafından yürütülmektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından çocuk istismarı ile ilgili sosyal politikalar hem Bakanlıkça hem de diğer kurumlarında ortaklığı ve işbirliği ile uygulanmaktadır.

2.5.9. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Bakanlığın çocuklara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek,

- Çocuklara yönelik sosyal hizmetler konusunda politika ve stratejiler belirlenmesine ilişkin çalışmaları koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,
- Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunması ve sağlıklı gelişimi için gerekli önleyici ve telafi edici mekanizmaları oluşturmak ve uygulamaya koymak,
- Geçici ya da sürekli olarak aile ortamından mahrum kalan veya yüksek yararı ailesinin yanında bulunmamayı gerektiren çocuklara, özel bakım ve koruma hizmeti sunmak,
- Özel surette korunması gereken çocuklara yönelik hizmetleri, habersiz denetimleri de kapsayacak şekilde yerinde denetlemek, tespit edilen aksaklıklara ve yetersizliklere karşı gerekli önlemleri ivedilikle almak,
- Özel surette korunması gereken çocuklara en nitelikli hizmetin verilebilmesini teminen, fiziki altyapı, nitelikli personel yetiştirilmesi ve istihdamı gibi hususlarda her türlü önlemi almak,
- Özel surette korunması gereken çocukların ilgili mevzuat uyarınca işe yerleştirilmesi işlemlerinde koordinasyonu sağlamak gibi politikalarla çalışan birimdir (Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2014: 50,51).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tek başına Genel Müdürlük olarak kurulması, ülkemizde çocuğa verilen önemi göstermektedir. İllerde de Çocuk Hizmetleri İl Müdürlükleri olarak hizmet verilmesi, il ve ilçe bazında istismara uğrayan çocuklara gereken yardım, bakım ve rehabilitasyonun sağlanması için hızlılık ve verimliliği artırır. Ancak istismara uğrayan çocuklar için daha duyarlı, kapsamlı ve nitelikli çalışmaların da artırılmasında fayda vardır. İstismara uğrayan çocuk için olay ortaya çıktıktan sonra, çocuğun ailesinin yanında, koruyucu aile veya yurttan yaşamaya başladığı andan itibaren denetim mekanizmalarının da artırılmasında fayda vardır.

Koruyucu ve önleyici bir hizmet modeli olarak geliştirilen “Ücretsiz Bakım Hizmeti” ile ekonomik güçlük içinde bulunan ailelerin çocukların % 3 kontenjan ayrılarak özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk kulüplerinden ücretsiz yararlanmaları sağlanmaktadır. Bu bakım türünden; ekonomik gücü yeterli olmayan ailelerin çocukları, ekonomik gücü yeterli olmayan, anne ve babası ölü olup, bir yakını tarafından bakılan çocuklar, ekonomik gücü yeterli olmayan tek ebeveyni ile yaşayan çocuklar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konukevlerinde bulunan kadınları, çocukları, cezaevlerinde

bulunan kadın mahkûmların çocukları yararlanabilmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kuruluşlarda korunma altında bulunan çocuklar, ekonomik durumlarına bakılmaksızın şehit ve malûl gazi çocukları, ekonomik gücü yeterli olmayan engelli ebeveyni olan çocuklar yararlanmaktadır. Aynı zamanda “Ücretsiz Bakım Hizmeti” ile ekonomik yetersizlik içinde olan ailelerin çocuklarının korunma altına alınmadan, aileleri yanında kalmaları ve gündüzlü kreş hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmaktadır(Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2016: 72, 73). Çocukların aileleri tarafından ihmale uğramadan, her türlü bakım ve ihtiyaçlarının karşılanması için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerince açılan ücretsiz bakım hizmeti ile kreşlerde çocuklar hem fiziksel hem de psikolojik gelişimleri için çalışmalar yapılmakta, hem de çocuklar eve geldiklerinde aileleri ile zaman geçirebilmektedir. Sosyo ekonomik durumu düşük olan ailelerin çocuklarına bakılması için yurda vermek yerine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bu politikası ile çocukların evlerinde kalmaları sağlanarak, daha kaliteli zaman geçirmesi desteklenmektedir.

Çocukların sevgi dolu ortamda büyümelerini amaçlayan, Sevgi Zinciri Uygulaması; Çocuk Yuvaları ve Çocuk Evlerinde korunma altında bulunan 0–6 yaş grubu çocukların, Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile diğer resmi kuruluşlar bünyesindeki anasınıfı-anaokulu hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmaktadır. Sevgi Zinciri Uygulamasının, yuva ortamında kalan çocuklarımızın, sosyal, duygusal, fiziksel, zihinsel, dil gelişimlerine, aile yanından gelen çocuklarla sosyal ilişki kurma ve sürdürme becerilerine oldukça yardımcı olduğu görülmektedir(ASPB, 2016: 73). İnsanların karakteristik özelliklerinin büyük oranda tamamladıkları yaş grubu ortalama 6 - 7 yaş olup, 0 – 6 yaş arasında istismara ve ihmale uğrayan korunmaya muhtaç çocukların yurtlardan ziyade sevgi evlerinde kalmaları, psikolojik, karakteristik gelişimleri açısından daha sağlıklı olacaktır.

Dezavantajlı gruptaki veya diğer çocukların da erişebilecekleri Resmi kurumlara bildirilen şikâyetler veya talepler;

- Çocuk Bakım Kurumları
- Çocuk Şube Müdürlükleri
- Çocuk İzlem Merkezleri (cinsel istismara uğrayan çocuklar)
- Okul Rehberlik Birimleri
- Çocuk Ceza İnfaz Kurumları
- 155 Polis,

- 183 Kadın/Çocuk/Engelli/Yaşlı,
- 170 Psikolojik Taciz Destek Hattı,
- 144 Sosyal Yardım destek Hattı,
- 147 Okul Yardım Hattı,
- 157 İnsan Kaçakçılığı,
- 156 Jandarma.

Ülkemizde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından çocuklar için yardım ve destek birimleri ve telefon numaraları oluşturulmuştur. Çocuklara ailede, okulda veya kaldıkları yerlerdeki sorumlu kişiler tarafından hakları hakkında eğitim verilip, ihtiyaç duymaları halinde hangi telefon numarasını kullanacağı öğretilmelidir.

Ülkemizde çocuklarla ilgili her dönem sosyal politikalar olmuştur. 1983 tarihinde, 2828 Sayılı Yasa ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu kabul edildi ve kurumun adı 2011 yılında Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak düzenlenmiştir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı sosyal politikalar ile korunma ihtiyacı altında bulunan çocukların daha sağlıklı, mutlu ve biyolojik-psikolojik gelişimleri açısından daha olumlu olması amacı ile yapılan hizmetlerden bazıları şunlardır;

2.5.10. Çocuğun Aile Yanında Bakımı

Aile Yanında Destek Faaliyetleri; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının, son yıllarda hizmet sunumunda yapmış olduğu değişikliklerle kuruluş bakım odaklı hizmetler yerine aile yanında bakım odaklı hizmetlere ağırlık ve öncelik vermektedir. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik gereği çocukların kurum bakımına alınmaksızın desteklenmesi kapsamında sosyal ekonomik destek hizmetleri yürütülmektedir. Bu hizmetler 81 İl Müdürlüklerince ülke düzeyinde korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç kişilere kurum bakımına alternatif hizmet olarak sunulmaktadır. Ekonomik yetersizlikten kaynaklanan nedenlerden dolayı kurum bakımına alınma riski bulunan kişilerin çocukları ailesi yanında ekonomik destek sağlanarak aile bütünlüğü korunmuş olmaktadır(ASPB, 2016: 74).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının istatistikî verilerine göre; koruma altına alınmadan aile yanında destek verilen 2012 yılındaki çocuk sayısı 33344'tür. 2016 yılı İstatistikî verilerine göre 84872 olup, koruma altına alınmadan aile yanında destek verilen çocuk sayısında artış olduğu görülmektedir(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Çocuğun aile yanında bakımının sağlanarak, devlet tarafından ailenin ekonomik olarak desteklenmesi ile çocuklar hem bedensel gelişim hem de psikolojik gelişim açısından daha sağlıklı bir şekilde evlerinde gelişimlerini tamamlayabilirler. Ayrıca çevresindeki kişilerle sosyal iletişime geçen veya eğitim hizmetinden kendi ailesinin yanındayken yararlanan çocuklarda, psikolojik açıdan daha çok kendine güvenen sağlıklı bireyler olarak yetişmesi durumu olabilmektedir.

2.5.10.1. Koruyucu aile hizmetleri

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanununa göre;

Koruyucu aile; mahkemece korunma kararı alınan korunmaya ihtiyacı olan çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda olduğu kadar Kurumun denetim ve gözetiminde bir "Koruyucu Aile" tarafından da yerine getirilebilir. Koruyucu aileye, korunmaya ihtiyacı olan çocuğun bakımı ve yetiştirilmesine karşılık olarak, ödeme yapılabileceği gibi koruyucu aile bu işi gönüllü olarak da üstlenebilir(Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının İstatistikî verilerine göre; 2016 yılında Türkiye'de koruyucu aile sayısı 4115'tir. Koruyucu aile yanında bakımı sağlanan 2012 yılındaki çocuk sayısı 1492'dir, 2016 yılında ise 5.004 olup, koruyucu aile yanında bakımı sağlanan çocuk sayısında artış görülmektedir(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Ailesi tarafından istismar veya ihmal edilmiş çocuklar devlet tarafından koruyucu ailelerin yanına yerleştirilerek, çocuklara hem aile sevgisi verilmiş olmakta hem de sağlıklı gelişimlerinin sürdürülmesi için ortam sağlanmış olmaktadır.

2.5.10.2. Evlat edinme hizmetleri

Evlat edinme; aileden yoksun çocuk için devamlı koruma içerir. Bir çocuğun evlat edinilmesi; bir yasal çocuk ebeveyn ilişkisi ruhsal eğitimsel ve sosyal ilişkiye dayandırılmalıdır (kan bağına

dayandırılmamalıdır) ve çocuğun ailesi çocuğun güvenlik önlemlerini karşılamak istemiyor ya da karşılamıyorsa çocuğun güvenlik önlemleri sağlanmalıdır. Eğer çocuğun rızası yoksa çocuğun evlat edinme hakkı olamaz. Evlat edinmenin amacı çocuğa aile bulmaktır, aileye çocuk bulmak değildir (Polat, 2015: 194).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının İstatistikî verilerine göre 2012 yılında evlat edinilen çocuk sayısı 12057'dir, 2016 yılında ise evlat edinilen çocuk sayısı 15007'dir ve aile yanında evlat edinilen çocuk sayısında artış olduğu gözlemlenmektedir(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Ülkemizde çocuk özlemi çeken, tedavi olup çocuğu olamayan veya çocuğu olmasına rağmen yeni bir evlat edinmek isteyen birçok aile vardır. Bir yandan da aile özlemi çeken, bir ailesi olsun isteyen çocuklar da yuvalarda bulunmaktadır. Ülkemizde Aile Ve Sosyal Politikalar Müdürlüklerince, çocuk sahibi olmak isteyen kişiler ve anne babasından ayrı kalmış çocuklar bir araya getirilerek, ailelerin evlat edinilmesi sağlanmaktadır. İhmal ve istismara uğrayıp yuvalarda yaşayan çocukların yeni güvenli bir aile ortamında yetişmeleri gelişmeleri ve yaşadığı travmatik durumları atlatmaları bakımından daha sağlıklı olur.

2.5.10.3. Çocuk ve gençlik merkezleri

24539 sayılı Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliğine göre; sosyal tehlikelerle karşı karşıya olan sokakta yaşayan çocuklar ile sokakta çalıştırılan çocuk ve gençlerin rehabilitasyonları ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamakla görevli, Çocuk ve Gençlik Merkezlerinin kuruluş ve çalışma esaslarını, hizmet standartlarını belirlemek, ilgili kişiler ve kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak ile hizmetin en etkili ve verimli şekilde yürütülmesine ilişkin kuralları saptamaktır(Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği, 2001).

Ayrıca; eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve bu gibi nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan veya sokakta çalıştırılan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacı ile kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları olan çocuk yuvaları, yurtları vs. çocukların kaldıkları yerler çocuk ve gençlik merkezleri kapsamındadır(Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği, 2001).

**2.5.10.3.1. Türkiye’de çocuk bakımında bulunan kuruluş sayısı ve bakılan çocuk sayısı
(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016)**

Çizelge 2.1. Türkiye’de kuruluş sayısı ve bakılan çocuk sayısı

Yıl: 2016 Ay: Aralık	Kuruluş Sayısı	Bakılan Çocuk Sayısı
Çocuk Yuvaları (0-12)	6	323
Yetiştirme Yurtları (13-18)	8	396
Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu (0-18)	4	254
Çocuk Evleri Sitesi (Sevgi Evi)	92	5.257
Çocuk Evleri	1.092	5.626
Çocuk Destek Merkezi	68	1.463
TOPLAM	1.270	13.319

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 2016 Yılı İstatistikî verilerine göre yukarıdaki şekle bakıldığında, Türkiye geneli çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, çocuk yuvası ve kız yetiştirme yurdu, çocuk evleri sitesi(sevgi evi), çocuk evleri, çocuk destek merkezi 2016 yılı kuruluş sayısı toplam 1270’dir, bakılan çocuk sayısı da 13319’dur. Ülkemizde çocukların ailelerinin yanında devlet tarafından ekonomik olarak desteklenerek, koruyucu aile sistemi geliştikçe veya başka sosyal politikalarla, çocuk bakımında bulunan kuruluş sayısında azalma, sabitlenme olacaktır ya da bu merkezlerin sayısında artış olsa dahi ilgilendikleri çocuk sayısında azalma ile çocuklar kendilerini daha iyi ifade edip, gelişimlerini tamamlayacaklardır.

Anka çocuk destek programı

Anka Çocuk Destek Programı'yla çocukların suça sürüklenmeleri, suç mağduru olmaları ve sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya bulunmaları nedeni ile yaşadıkları travmaların etkilerinin en aza indirilmesi amaçlanan bu çocuklarımızın; düşünen, kendini geliştiren, kendine ve başaracağına inanan, yaşam becerisini zenginleştiren, entelektüel kapasitesini geliştiren, refah ve mutluluk içinde yaşam kalitesini arttıran çocuklar olmaları hedeflenmektedir (ASPB, 2016: 86).

Çocuk Destek Merkezleri; çocukların suça sürüklenmesi, suçtan mağdur olması, sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması, ihmale veya istismara uğraması gibi sebeplerle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; her türlü desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı merkezlerdir(ASPB, 2016: 87).

Çocuk Destek Merkezlerinin sayısı, 2016 yılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının İstatistikî verilerine göre 68'dir ve bakılan çocuk sayısı 1463'tür(Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Çocuk Destek Merkezlerinde bulunan çocukların eğitim ve öğretim sistemi içerisinde örgün eğitime devam etmesinin riskli olduğu durumlarda eğitim tedbiri kapsamında merkezlerin içinde oluşturulan sınıflarda bireyselleştirilmiş eğitim alması için il milli eğitim müdürlüğü ile işbirliği yapılmaktadır. Merkezde bulunan çocukların eğitim ve öğretimine yönelik olarak tüm ihtiyaçları karşılanmaktadır. Çocukların burs, kredi, harç ve öğrenci yurtlarından yararlanmaları sağlanmakta ve öğrenimleri süresince izlenerek gereksinimleri karşılanmaktadır. Bununla birlikte kuruluşa gelirken eğitim sisteminin dışında kalmış olan çocukların da eğitimlerini tamamlamaları için çocukların açık ilköğretim, açık lise gibi eğitim sistemi içinde yer almaları sağlanmakta ve yine tüm eğitim imkânları bu çocuklar için de sunulmaktadır(ASPB, 2016: 87). Çocuk Destek Merkezlerinde bulunan çocukların eğitim hakkından maddi ve manevi yararlanmalarını destekleyen sistem ile çocukların toplumdan kopmadan, kendilerini geliştirmeleri devam etmektedir. Eğitim ile çocukların okuyup meslek edinmelerinde imkânlar sağlanmış olmaktadır.

3. BÖLÜM

DİYARBAKIR’DA ÇOCUK İSTİSMARI: ORTAOKULLARDA YÜRÜTÜLEN ALAN ÇALIŞMASININ SONUÇLARI

3.1. Gereç ve Yöntem

3.1.1. Çalışma Grubu

Araştırmadaki çalışma grubu, Diyarbakır ilinde okuyan 401 kişiden oluşan, 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin duygusal-sözel, fiziksel ve ekonomik istismar ile ihmal durumunu “Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Tarama Formu 3 (ÇİTA-T 3)” ile ölçme amaçlanarak oluşturulmuştur.

3.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni ve örneklemini, Diyarbakır il sınırları içerisinde yer alan 6., 7. ve 8. sınıflarda okuyan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemini belirlemek için gerekli resmi yazışmalar yapıp izinler alınmış olup, Diyarbakır Valilik Oluru ile “Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Tarama Formu 3 (ÇİTA-T 3)” Diyarbakır’daki ortaokullarda, okul müdürü, rehberlik birimi ve psikolojik danışman olarak kendimin de bizzat uygulamaya dâhil olması ile uygulanmıştır.

3.1.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında; literatür bilgileri doğrultusunda geliştirilen ortaokul öğrencilerinin sosyo-demografik bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu (EK 1) ile ortaokul öğrencilerinin istismar ve ihmal konusundaki görüşlerini içeren, 41 sorudan oluşan Likert tipi “Çocuk istismarı Tanılama Anketi – Tarama Formu 3” (EK 2) kullanılmıştır. Ancak sahadaki kısıtlayıcı sebeplerle yapı geçerliliği olan anketten cinsel istismar maddeleri çıkarılmış olup, anketteki madde sayısı 31 olmuştur.

3.1.4. Veri Toplama Araçları

3.1.4.1. Kişisel bilgi formu

Ortaokul öğrencilerine ad-soyad belirtmeden, kişisel bilgi formunun içeriğinde yer alan maddeleri doldurmaları istenilmiştir. Kişisel bilgi formu, çocuk istismarında etken olabileceği düşünülen faktörler göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Çalışmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, katılımcının cinsiyeti, kardeş sayısı ve ailesinin gelir düzeyiyle ilgili bilgileri içeren sorular yer almaktadır.

3.1.4.2. Çocuk istismarı tanılama anketi - formu 3 (ÇİTA T 3)

Çocuk İstismarı Tanılama Anketi-Tarama Formu, 2004 yılında Prof. Dr. Gökhan ORAL ve Uzman Psikolog Aslı ATAMER tarafından geliştirilmiştir. Kaynakçamda da gösterdiğim ve ekte yer alan Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Tarama Formu 3 Uzman Psikolog Aslı ATAMER ve Prof. Dr. Gökhan ORAL referans gösterilerek, anketin eğitim hizmetlerinde kullanılabileceği çeşitli kaynaklarda yer almaktadır.

Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Tarama Formu 3, çocuk istismarı ve ihmalinin beş türünü, tanılamak amacıyla geliştirilmiştir ve 41 maddeden oluşmaktadır. Çocuk İstismarı Tanılama Anketi duygusal istismar (1-6. sorular), cinsel istismar (7-16. sorular), fiziksel istismar (17-25. sorular), ihmal (26-36. sorular) ve ekonomik istismar (37-41. sorular) boyutlarını ölçmektedir. Ankette her madde için hiçbir zaman(0), zaman zaman(1), her zaman(3) sözcüklerinden oluşan 3 dereceli yanıt seçenekleri mevcuttur.

Ancak cinsel istismar maddeleri çıkarıldığı için anketteki madde sayısı 31 maddeye düşmüştür. Uygulanan Çocuk İstismarı Tanılama Anketi; duygusal istismar (1-6. sorular), fiziksel istismar (7-15. sorular), ihmal (16-26) ve ekonomik istismar (27-31. sorular) boyutlarını ölçmektedir. Ankette her madde için hiçbir zaman(0), zaman zaman(1), her zaman(3) sözcüklerinden oluşan 3 dereceli yanıt seçenekleri mevcuttur.

FORM 3'ün yapı geçerliliği her bir alt-ölçek için şu şekildedir:

- Duygusal istismar alt-ölçeği: % 72.
- Fiziksel istismar alt-ölçeği: % 77

- Cinsel istismar alt-ölçeği: % 72
- İhmal alt ölçeği: % 72
- Ekonomik sömürü alt-ölçeği: % 74

FORM 3'ün güvenirliği,

- Cronbach's α = .82
- İki-yarım Güvenirliği = .86 olarak tespit edilmiştir.

ÇİTA-T 3, faktör yapısı yoluyla yapı geçerliliği; yarım-test yolu ve iç-tutarlılık katsayısı yoluyla güvenirliği incelenmiş, 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri düzeyinde geçerli ve güvenilir bir ölçektir(<http://slideplayer.biz.tr/slide/9022927/>).

3.1.5. Çalışmanın Etik Yönü

Araştırma, Etik Kurul Onayı(EK 3) ve çalışmanın yapılacağı resmi kuruluşlardan resmi izin (EK 4) alındıktan sonra yapılmıştır. Araştırma örneklemini oluşturacak 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerine kendilerinden ne beklediği açıklanarak isteklilik, gönüllülük ilkesi ışığında araştırmaya katılmaları için bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Okul müdürlerinin bilgisi doğrultusunda, rehberlik birimi, öğretmenlerin eşliğinde ve kendim psikolojik danışman olarak araştırmaya katılarak, öğrencilerin çalışmaya katılma ya da katılmamaya karar vermede özgür oldukları, katılmalarının herhangi bir noktasında sonlandırabilecekleri, bilgi vermeyi reddetmeye saygı gösterileceği güvencesi verilmiştir.

Kendilerinden alınan bireysel bilgilerin araştırmanın dışında kullanılmayacağı ya da bilgilere başkalarının ulaşmasına izin verilmeyeceği konusunda güvence verilerek, amacın bireyleri tek tek değerlendirmek değil, genel bir değerlendirme yapmak olduğu bu nedenle isim yazdırılmadan, verilen yanıtların gizli kalınması açıklanarak “sadakat-gizlilik” ilkesine bağlı kalınmıştır.

3.1.6. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan araçlar, Diyarbakır ilinde öğrencilere dağıtılarak uygulanmış ve geri toplanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler daha sonra bilgisayar ortamına aktarılarak, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.00 programıyla analiz edilmiştir. Toplanan veriler üzerinde “*cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve kardeş sayısı*” değişkenlerine göre öğrencilerin fiziksel istismar, ekonomik istismar, sözel/duygusal istismar ve ihmal hakkındaki durumlarını belirlemek, dolayısıyla kategorik ifadelerden oluşan değişkenler arasındaki farklılığı belirlemek için chi-square (ki-kare) testi kullanılmıştır. Araştırmada manidarlık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır ($p < 0,05$ & $p > 0,05$).

3.2. Bulgular

Bu bölümde, anketin 401 katılımcı üzerinde uygulanması, ankette 31 sorunun ve bazı soruların alt maddelerinin de bulunmasına bağlı olarak fazla sayıda çizelgeler ortaya çıkmıştır. 3. Bölüm çizelgelerinden, çizelge 1-7 arası cinsiyet ile anket maddelerinin arasındaki ilişki, çizelge 8-25 arası kardeş sayısı ile anket maddeleri arasındaki ilişki, çizelge 26-51 arası gelir düzeyi ile anket maddeleri arasındaki ilişkilerin değerlendirmeleri bulunmaktadır.

3.2.1. Verilen Cevapların Dağılımı

SPSS 22.00 programından yapılan analizlere göre “Çizelge 1-7” arası cinsiyet ile Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Tarama Formu 3, soru maddeleri arasındaki anlamlı farklılıkları içermektedir.

Çizelge 3.1. Cinsiyet ile fiziksel istismar (annem-babam beni tokatlar) arasında ilişki

		Anne Babanın, Çocuğunu Tokatlama Düzeyi			Toplam	
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman		
Cinsiyet	Kız	n	197	27	2	226
		%	87,2%	11,9%	0,9%	100,0%
	Erkek	n	130	34	5	169
		%	76,9%	20,1%	3,0%	100,0%
Toplam	n	327	61	7	395	
	%	82,8%	15,4%	1,8%	100,0%	

Pearson kıkare değeri: 0,021

Yapılan ki-kare testinde $p=0,021<0,05$ bulunarak, cinsiyet ile fiziksel istismar (annem-babam beni tokatlar – 9. soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile fiziksel istismar (annem-babam beni tokatlar) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda % 87,2 hiç şiddet görmeyen, %11,9 en az bir kez şiddet gören ve %0,9 sürekli şiddet gören gözlemlendi. Erkek çocuklarda ise %76,9 hiç şiddet görmeyen, %20,1 en az bir kez şiddet gören ve %3 sürekli şiddet gören gözlemlendi.

Hiç şiddet görmeyenlerin oranı erkek çocuklarda daha az ($76,9<87,2$) iken sürekli şiddet görenlerin oranı erkek çocuklarda daha fazla ($3>0,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla anne-baba şiddetine maruz kaldığı söylenebilir. Budurumun pek çok nedeni olabilir, erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha fazla olumsuz davranışlarının olması ve bu durumda ebeveynleri tarafından tokatlanması ile fiziksel istismar mağduru olabilirler. Erkek çocuklarının saldırganlık eğiliminin fazla olması durumunda kız çocuklarının da daha duygusal, hassas yapıda olması durumunda ebeveynlerin erkek çocuklarına şiddet uygulama ihtimaller artabilmektedir.

Çizelge 3.2. Cinsiyet ile ihmal (ailem zayıf not alsam dahi umursamaz) arasında ilişki

		Ailenin Not Konusunda Çocuğunu Umursama Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Cinsiyet	Kız n	41	24	160	225
	%	18,2%	10,7%	71,1%	100,0%
	Erkek n	49	26	90	165
	%	29,7%	15,8%	54,5%	100,0%
Toplam	n	90	50	250	390
	%	23,1%	12,8%	64,1%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p=0,003<0,05$ bulunarak, cinsiyet ile ihmal (ailem zayıf not alsam dahi umursamaz-17.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile ihmal (ailem zayıf not alsam dahi umursamaz) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda %18,2 notları hiç umursanmayan, %10,7 zaman zaman umursanmayan ve %71,1 sürekli umursanan gözlemlendi. Erkek çocuklarda ise %29,7 notları hiç umursanmayan, %15,8 zaman zaman umursanmayan ve %54,5 sürekli umursanan gözlemlendi.

Hiç umursanmayanların oranı erkek çocuklarda daha fazla ($29,7<18,2$) iken sürekli umursananların oranı kız çocuklarda daha fazla ($71,1>54,5$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında erkek çocukların notları aileleri tarafından kız çocuklara oranla daha az umursandığı söylenebilir.

Budurumun pek çok nedeni olabilir. Toplumumuzda kız çocuklarının eğitimi hakkındaki duyarlılık arttıkça, kız çocuklarını okutmada teşvik amaçlı sosyal politikalar üretildikçe kız çocuklarının okulda aldığı eğitime daha çok önem verilmeye başlanabilmektedir.

Çizelge 3.3. Cinsiyet ile ihmal (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında ilişki

			Anne-Babanın Çocuklarının Eve Geliş Saatlerini Önemseme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Cinsiyet	Kız	N	40	21	165	226
		%	17,7%	9,3%	73,0%	100,0%
	Erkek	N	41	24	99	164
		%	25,0%	14,6%	60,4%	100,0%
Toplam	N	107	33	252	392	
	%	27,3%	8,4%	64,3%	100,0%	

Pearson kıkare değeri : 0,030

Yapılan ki-kare testinde $p=0,03<0,05$ bulunarak, cinsiyet ile ihmal (annem-babam eve geç gelsem de fark etmezler-20.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile ihmal (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda %17,7 eve geç gelse de fark edilmeyen, %9,3 zaman zaman fark edilmeyen ve %73 sürekli fark edilen gözlendi. Erkek çocuklarda ise %25 eve geç gelse de fark edilmeyen, %14,6 zaman zaman fark edilmeyen ve %60,4 sürekli fark edilen gözlendi.

Hiç fark edilmeyenlerin oranı erkek çocuklarda daha fazla ($25 > 17,7$) iken sürekli fark edilenlerin oranı kız çocuklarda daha fazla ($73 > 60,4$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında kız çocukların eve geç gelmelerinin aileleri tarafından erkek çocuklara oranla daha fazla önemsendiği söylenebilir.

Ülkemizdeki ve bölgedeki gelenek göreneklerin de etkisi ile kız çocuklarının eve gelme saatlerine aileleri tarafından daha fazla duyarlılık olabilmektedir.

Çizelge 3.4. Cinsiyet ile ihmal (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında ilişki

		Çocuğun Evde Sevildiğini Hissetme Düzeyi			Toplam	
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman		
Cinsiyet	Kız	n	17	44	164	225
		%	7,6%	19,6%	72,9%	100,0%
	Erkek	n	25	36	105	166
		%	15,1%	21,7%	63,3%	100,0%
Toplam		n	42	80	269	391
		%	10,7%	20,5%	68,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,039

Yapılan ki-kare testinde $p=0,039 < 0,05$ bulunarak, cinsiyet ile ihmal (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum-22.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile ihmal (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda %7,6 sevildiğini hiç hissetmeyen, %19,6 zaman zaman hisseden ve %72,9 sürekli hisseden gözlemlendi. Erkek çocuklarda ise %15,1 sevildiğini hiç hissetmeyen, %21,7 zaman zaman hisseden ve %63,3 sürekli hisseden gözlemlendi.

Hiç sevildiğini hissetmeyenlerin oranı erkek çocuklarda daha fazla ($15,1 > 7,6$) iken sürekli hissedenlerin oranı kız çocuklarda daha fazla ($72,9 > 63,3$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kız çocukların evde sevildiklerini erkek çocuklara oranla daha fazla hissettikleri söylenebilir.

Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha fazla sevildiklerini hissetmelerinin birçok nedeni olabilir, kızların psikolojik olarak daha duygusal yapıda olmaları ve ebeveynleri ile daha sıcak, samimi ilişkiler geliştirmeleri ve ebeveynlerinin sevgisini daha çok hissetmelerini sağlayabilmektedir.

Çizelge 3.5. Cinsiyet ile ihmal (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında ilişki

		Aile İçinde Önemsenme Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Cinsiyet	n	22	34	166	222
	Kız				
	%	9,9%	15,3%	74,8%	100,0%
	n	17	42	108	167
Erkek					
	%	10,2%	25,1%	64,7%	100,0%
Toplam	n	39	76	274	389
	%	10,0%	19,5%	70,4%	100,0%

Pearson kare değeri: 0,047

Yapılan ki-kare testinde $p=0,047 < 0,05$ bulunarak, cinsiyet ile ihmal (ailem için önemli olduğumu hissediyorum-24.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile ihmal (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda %9,9 aile için önemli olduğunu hiç hissetmeyen, %15,3 zaman zaman hisseden ve %74,8 sürekli hisseden gözlemlendi. Erkek çocuklarda ise %10,2 aile için önemli

olduğunu hiç hissetmeyen, %25,1 zaman zaman hisseden ve %64,7 sürekli hisseden gözlemlendi.

Hiç önemli olduğunu hissetmeyenlerin oranı erkek çocuklarda daha fazla (10,2>9,9) iken sürekli hissedenlerin oranı kız çocuklarda daha fazla (74,8>64,7) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kız çocukların evde önemli olduklarını erkek çocuklara oranla daha fazla hissettikleri söylenebilir.

Kız çocuklarının evde daha çok sevildiklerini hissetmeleri ve bunun da yansıması olarak erkek çocuklarına oranla daha çok önemsendiklerini düşünebilirler.

Çizelge 3.6. Cinsiyet ile ekonomik istismar (zaman zaman karnımı doyurmak, ihtiyaçlarımı karşılamak için çalışmam gerekir) arasında ilişki

		İhtiyaçlarını Karşılama İçin Çocuğun Çalışma Düzeyi			Toplam	
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman		
Cinsiyet	Kız	N	185	25	11	221
		%	83,7%	11,3%	5,0%	100,0%
	Erkek	N	116	38	13	167
		%	69,5%	22,8%	7,8%	100,0%
Toplam		N	301	63	24	388
		%	77,6%	16,2%	6,2%	100,0%

Pearson kare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p=0,003<0,05$ bulunarak, cinsiyet ile ekonomik istismar (zaman zaman karnımı doyurmak, ihtiyaçlarımı karşılamak için çalışmam gerekir-27.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile ekonomik istismar (zaman zaman karnımı doyurmak, ihtiyaçlarımı karşılamak için çalışmam gerekir) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda %83,7 çalışma zorunluluğu olmayan, %11,3 zaman zaman olan ve %5 sürekli olan gözlemlendi. Erkek çocuklarda ise %69,5 çalışma zorunluluğu olmayan, %22,8 zaman zaman olan ve %7,8 sürekli olan gözlemlendi.

Hiç çalışma zorunluluğu olmayanların oranı kız çocuklarda daha fazla (83,7>69,5) iken sürekli olanların oranı erkek çocuklarda daha fazla (7,8>5) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla çalışma zorunluluğu olduğu söylenebilir.

Erkek çocukların kız çocuklarına oranla ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma düzeylerinin yüksek olmasında pek çok sebep olabilir, ülkemizde kız çocuklarının genel olarak ev işlerinde, erkek çocuklarının ise dışarıdaki işlerde çalışması, çalıştırılması söz konusu olabilmektedir. Erkek çocukların dışarı işlerinde çalışması, bunun karşılığı para alması ve ihtiyaçlarını karşılaması söz konusu olabilmektedir.

Çizelge 3.7. Cinsiyet ile ekonomik istismar (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım) arasında ilişki

			Okul Dışındaki Zamanlarda Çocuğun Çalışma Düzeyi			Toplam
			hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman	
Cinsiyet	Kız	n	188	24	10	222
		%	84,7%	10,8%	4,5%	100,0%
	Erkek	n	111	44	12	167
		%	66,5%	26,3%	7,2%	100,0%
Toplam	n		299	68	22	389
	%		76,9%	17,5%	5,7%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,000

Yapılan ki-kare testinde $p=0,000<0,05$ bulunarak, cinsiyet ile ekonomik istismar (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım-28.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile ekonomik istismar (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım) arasında anlamlı fark vardır.

Kız çocuklarda %84,7 boş vakitlerinde hiç çalışmayan, %10,8 zaman zaman çalışan ve %4,5 sürekli çalışan gözlendi. Erkek çocuklarda ise %66,5 boş vakitlerinde hiç çalışmayan, %26,3 zaman zaman çalışan ve %7,2 sürekli çalışan gözlendi.

Boş zamanlarında hiç çalışmayanların kız çocuklarda daha fazla ($84,7 < 66,5$) iken sürekli çalışanların oranı erkek çocuklarda daha fazla ($7,2 > 4,5$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla boş zamanlarında çalıştıkları söylenebilir.

Okul dışı, boş zamanlarda çalışan erkek çocukları tarlada mevsimlik işçi veya sanayide, kalfa çırak ve benzeri işlerde çalışarak aile ekonomisine destek olabilmektedir. Çocuk işçiliğine ülkemizde kanunlarla sınırlamalar getirilerek, çocuk hakları güvence altına alınmıştır.

SPSS 22.00 programından yapılan analizlere göre “çizelge 8-25” arası kardeş sayısı ile Çocuk İstismarı Tanılama Anketi - Tarama Formu 3, soru maddeleri arasındaki anlamlı farklılıkları içermektedir.

Çizelge 3.8. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında ilişki

		Çocukların Sözel İstismara Uğrama Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1 N	1	1	0	2
	%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	2 n	13	2	1	16
	%	81,3%	12,5%	6,3%	100,0%
	3 n	42	10	0	52
	%	80,8%	19,2%	0,0%	100,0%
4 n		71	8	1	80
	%	88,8%	10,0%	1,3%	100,0%
5+ n		215	17	1	233
	%	92,3%	7,3%	0,4%	100,0%
Toplam n		342	38	3	383
%		89,3%	9,9%	0,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,023

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,023 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi-1/b.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %77,8 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmadıkları (seni döverim, evden atarım denilmesi), %22,2 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %89,9 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmadıkları (seni döverim, evden atarım denilmesi), %10,1 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların (seni döverim, evden atarım denilmesi) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($89,9 > 77,8$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($22,2 > 10,1$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından duygusal istismara maruz kaldıkları (seni döverim, evden atarım denilmesi) söylenebilir.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından duygusal istismara maruz kalmalarının pek çok sebebi olabilir. Kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların genel olarak anneleri çalışan anneler olabilmektedir. Çalışan anne tüm gün iş stresi gibi olumsuz durumlarla karşılaşabilmektedir ve eve geldiğinde bunun yansıması olarak çocuk ve çocuklarına seni döverim, evden atarım gibi olumsuz cümleler kullanabilmektedir. Çocuğuna kullandığı her olumsuz kelime ile çocuk psikolojik olarak olumsuz etkilenebilmekte ve çocukta kaygı bozuklukları, davranış bozuklukları gibi durumların oluşması söz konusu olabilmektedir.

Çizelge 3.9. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder) arasında ilişki

		Anne Babanın, Çocuğun Yanında Birbirlerine Sözel Şiddet Uygulama Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1 N	1	1	0	2
	%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	2 N	14	1	1	16
	%	87,5%	6,3%	6,3%	100,0%
	3 N	41	10	1	52
	%	78,8%	19,2%	1,9%	100,0%
4 N		66	13	1	80
	%	82,5%	16,3%	1,3%	100,0%
5+ N		214	17	2	233
	%	91,8%	7,3%	0,9%	100,0%
Toplam	N	336	42	5	383
	%	87,7%	11,0%	1,3%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,039

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,039 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder-2.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %83,3 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmadıkları (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder), %16,7 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %87,9 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmadıkları (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder), %12,1 her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($87,9 > 83,3$) iken her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($16,7 > 12,1$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından duygusal istismara maruz kaldıkları (annem babam benim önümde birbirlerine küfür eder) söylenebilir.

Bu durumun pek çok sebebi olabilir. Kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocukların anneleri genel olarak çalışmayan, evde çocuklarının bakım, ihtiyaçları ve ev işleri için zaman geçiren anneler olabilmektedir. Evde olan kadınların eşleri işten geldikten sonra eşini karşılama psikolojisi ile kardeş sayısı 3'ten az olan ve genelde annesi çalışan çocukların annelerinin babaları ile akşamları iletişime geçme biçimleri aynı olamayabilmektedir. Çalışan kadının dışarıdaki iş, ev işleri ve karşılaşabileceği daha bir çok faktörün etkisi ile kaygı, stres düzeylerinde artış olabilmektedir. Bu gibi nedenlerle kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların, anne ve babaları arasında küfürlü konuşma gibi durumlara tanık olabilmektedirler.

Çizelge 3.10. Kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğunu Karanlık Yere Kapatma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	N	2	0		2
		%	100,0%	0,0%		100,0%
	2	N	15	1		16
		%	93,8%	6,3%		100,0%
	3	N	45	7		52
		%	86,5%	13,5%		100,0%
	4	N	72	8		80
		%	90,0%	10,0%		100,0%
5+	N	228	5		233	
	%	97,9%	2,1%		100,0%	
Toplam			362	21		383
			94,5%	5,5%		100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,039

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,039 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır-4.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %94,4 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır), %5,6 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %94,5 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır), %5,5 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($94,5 > 94,4$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($5,6 > 5,5$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından duygusal istismara maruz kaldıkları (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi yerlere kapatır) söylenebilir.

Çocuklarının davranışlarında olumsuzluk gözlemleyen bazı anne babalar çocuklarını zaman zaman karanlık alanlara kapatarak onlara verdikleri ceza ile aslında çocuklarının davranışlarını değiştirmeyi amaçlayabilmektedirler. Ancak çocuklarına verdikleri bu ceza ile çocuklarını travmaya sevk edebilmektedirler. Anne babaların uyuşturucu madde, alkol kullanımı veya psikolojik rahatsızlıkları olması durumlarında çocuklarına olumsuz davranışlar sergileyip, çocuklarını duygusal istismara maruz bırakabilmektedirler. Duygusal istismarın sonuçları olarak, çocukta kekemelik, tırnak yeme, alt ıslatma ve benzeri pek çok olumsuz sonuç oluşabilmektedir.

Çizelge 3.11. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) arasında ilişki

			Anne Babanın Fiziksel Şiddet Uygulama Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n	2	0	0	2
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2	n	13	2	1	16
		%	81,3%	12,5%	6,3%	100,0%
	3	n	41	9	1	51
		%	80,4%	17,6%	2,0%	100,0%
	4	n	72	8	0	80
		%	90,0%	10,0%	0,0%	100,0%
	5+	n	220	12	1	233
		%	94,4%	5,2%	0,4%	100,0%
Toplam		n	348	31	3	382
		%	91,1%	8,1%	0,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,019

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,019 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi, 7/a. soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %83,3 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi), %16,7 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %91,5 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi), %8,5 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla

olan çocuklarda daha fazla (91,5>83,3) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla (16,7>8,5) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kaldıkları (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) söylenebilir.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda bu durumun fazla olmasında pek çok sebep olabilir. İlk düşünülen, kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocukların fiziksel istismara daha çok maruz kalması beklenebilmektedir. Ancak kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların anneleri genel olarak çalıştığı için annelerin tahammül düzeyleri, stres ve kaygı düzeyleri de iş stresi ile artabilmektedir. Artan bu stres, kaygı gibi durumların sonucunda evde çocuklarına olumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler. Anne baba faktöründe, ebeveynlerin ruh sağlığı, geçmiş yaşantıları, çocukluklarında bu tarz kötü muameleye maruz kalmaları ve bunu içselleştirmeleri ile çocuklarına yansıtıyor olabilirler.

Çizelge 3.32. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti) arasında ilişki

			Anne Babanın Fiziksel Şiddet Uygulayıp, Çevredekilerin Dikkatini Çekme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n %	2 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%
	2	n %	13 86,7%	2 13,3%	0 0,0%	15 100,0%
	3	n %	38 74,5%	12 23,5%	1 2,0%	51 100,0%
	4	n %	71 88,8%	8 10,0%	1 1,3%	80 100,0%
	5+	n %	214 92,2%	18 7,8%	0 0,0%	232 100,0%
Toplam		n %	338 88,9%	40 10,5%	2 0,5%	380 100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,045

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,045 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti, 7/b. soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %88,2 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti), %11,8 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %89 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti), %11 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($89 > 88,2$) iken her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($11,8 > 11$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kaldıkları (annem babam beni o kadar kötü dövdü ki öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti) söylenebilir.

Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarla ilgili ülkemizde bu durum başta Anayasa gibi Kanunlarla güvence altına alınmıştır. Ayrıca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sosyal politikaları ile çocuklar koruma altına alınabilmektedir.

Çizelge 3.13. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuklarını Yakma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n %	2 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%
	2	n %	15 93,8%	1 6,3%	0 0,0%	16 100,0%
	3	n %	42 82,4%	8 15,7%	1 2,0%	51 100,0%
	4	n %	75 93,8%	5 6,3%	0 0,0%	80 100,0%
	5+	n %	228 97,9%	5 2,1%	0 0,0%	233 100,0%
Toplam		n %	362 94,8%	19 5,0%	1 0,3%	382 100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,003 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı, 8.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %94,4 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı), %5,6 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %94,8 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı), %5,2 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($94,8 > 94,4$) iken zaman zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($5,6 > 5,2$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kaldıkları (annem babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı) söylenebilir.

6. 7. ve 8. sınıflarımız kanunlara göre çocuk olarak adlandırdığımız ve gelişim döneminde olan bireylerimizdir. Bir çocuk, yaptığı davranışın hatalı olduğu ile ilgili yaş seviyesine uygun görüşmelerin yapılması daha doğru olacak iken, fiziksel istismara maruz kalması olumsuz bir durumdur. Bu durumun da bir çok sebebi olabilir, bu eylemi yapan kişinin psikolojik olarak sağlıklı olmayışı veya yanlışlıkla – kasti davranışın olmadan yapılması söz konusu olabilir. Zaten fiziksel istismar kaza dışı yaralanmalar olarak nitelendirilmektedir.

Çizelge 3.44. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) arasında ilişki

			Anne Babanın Yumruk-Tekme Atma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n	2	0	0	2
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2	n	14	2	0	16
		%	87,5%	12,5%	0,0%	100,0%
	3	n	40	10	1	51
		%	78,4%	19,6%	2,0%	100,0%
	4	n	73	7	0	80
		%	91,3%	8,8%	0,0%	100,0%
	5+	n	222	10	1	233
		%	95,3%	4,3%	0,4%	100,0%
Toplam		n	351	29	2	382
		%	91,9%	7,6%	0,5%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,023

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,023 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler, 11.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %88,9 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni yumruklar veya tekmeler), %11,1 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %92 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (annem babam beni yumruklar veya tekmeler), %8 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla (92>88,9) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla (11,1>8) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kaldıkları (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) söylenebilir.

Çizelge 3.55. Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) arasında ilişki

			Ailede Kendini Koruması Gereken Kişi/Kişilerin Olma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n	2	0	0	2
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2	n	13	2	1	16
		%	81,3%	12,5%	6,3%	100,0%
	3	n	39	11	2	52
		%	75,0%	21,2%	3,8%	100,0%
	4	n	65	13	1	79
		%	82,3%	16,5%	1,3%	100,0%
	5+	n	215	11	6	232
		%	92,7%	4,7%	2,6%	100,0%
Toplam		n	334	37	10	381
		%	87,7%	9,7%	2,6%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,008

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,008 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var-13.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %83,3 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var), %16,7 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %87,9 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmadıkları (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var), %12,1 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($87,9 > 83,3$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($16,7 > 12,1$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kaldıkları (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) söylenebilir.

Çocukların fiziksel istismara uğrama durumlarında bu durumdan kurtulmak için benzeri davranışlarda bulunması söz konusu olabilmektedir.

Çizelge 3.66. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz) arasında ilişki

			Anne Babanın, Okula Gitmeyi Önemseme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n %	2 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%
	2	n %	7 43,8%	2 12,5%	7 43,8%	16 100,0%
	3	n %	18 34,6%	10 19,2%	24 46,2%	52 100,0%
	4	n %	24 30,4%	8 10,1%	47 59,5%	79 100,0%
	5+	n %	70 30,6%	10 4,4%	149 65,1%	229 100,0%
Toplam			121 32,0%	30 7,9%	227 60,1%	378 100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,006

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,006 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz, 16.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %38,9 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz), %61,1 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %61,1 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz), %38,9 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($61,1 > 38,9$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($61,1 > 38,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı, gitmememi umursamaz) söylenebilir.

Anne babaların çocukları ile iletişime geçmeleri, okula gitme düzeylerini önemsemeleri, çocukluk dönemi psikolojisi açısından değer verildiğini hissetme bakımından önemlidir. Ebeveynlerin çocuklarını ihmal etmeden takip etmesi gerekmektedir. Ancak pek çok sebeplerle anne babanın çocuklarını ihmal etme durumu oluşabilmektedir.

Çizelge 3.77. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz) arasında ilişki

			Anne Babanın Notları Önemseme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	N	1	0	1	2
		%	50,0%	0,0%	50,0%	100,0%
	2	N	5	1	10	16
		%	31,3%	6,3%	62,5%	100,0%
	3	N	21	11	20	52
		%	40,4%	21,2%	38,5%	100,0%
	4	N	17	9	52	78
		%	21,8%	11,5%	66,7%	100,0%
	5+	N	44	25	159	228
		%	19,3%	11,0%	69,7%	100,0%
Toplam		N	88	46	242	376
		%	23,4%	12,2%	64,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,01

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,01 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz, 17.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %61,1 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz), %38,9 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %64,5 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz), %35,5 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($64,5 > 61,1$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($38,9 > 35,5$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (zayıf notlar alsam da ailem umursamaz) söylenebilir.

Çizelge 3.18. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuklarının Eve Geliş Saatlerini Önemseme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n %	2 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%
	2	n %	3 18,8%	5 31,3%	8 50,0%	16 100,0%
	3	n %	17 32,7%	12 23,1%	23 44,2%	52 100,0%
	4	n %	12 15,2%	11 13,9%	56 70,9%	79 100,0%
	5+	n %	46 20,3%	14 6,2%	167 73,6%	227 100,0%
Toplam		n %	80 21,3%	42 11,2%	254 67,6%	376 100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,000

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,000 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler, 20.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %44,4 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler), %55,6 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %68,7 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler), %31,3 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($68,7 > 44,4$) iken

zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla (55,6>31,3) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) söylenebilir.

Anne babaların çocuklarına değer verdiklerini göstermesi ve gün içerisinde neler yaptıklarını sormaları ile eve geldiklerini takip etmeleri oldukça önemlidir. Kardeş sayısı 3 ve daha az olanlarda ihmale maruz kalma durumu daha fazla söz konusu olabilmektedir, budurumda çocukların dışarıda bekleyen tehlikelerle karşılaşma ihtimalleri artmaktadır.

Çizelge 3.198. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında ilişki

			Çocukların Ailede Sevildiğini Hissetme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	N	1	1	0	2
		%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	2	N	1	8	7	16
		%	6,3%	50,0%	43,8%	100,0%
	3	N	10	13	29	52
		%	19,2%	25,0%	55,8%	100,0%
	4	N	9	15	56	80
		%	11,3%	18,8%	70,0%	100,0%
	5+	N	19	39	169	227
		%	8,4%	17,2%	74,4%	100,0%
Toplam		N	40	76	261	377
		%	10,6%	20,2%	69,2%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,004

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,004 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum, 22.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %38,9 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum), %61,1 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %70,8 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum), %29,2 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($70,8 > 38,9$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($61,1 > 29,2$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) söylenebilir.

Kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklar, kardeşlerinin fazla olaması ile beraber ailesinde kendilerini daha değerli hissedip, daha çok sevildiklerini hissedebilmektedirler. Ebeveynlerle kaliteli zaman geçirmek ve/veya kardeşlerin kendilerine en yakın olanı ile kaliteli zaman geçirmesi, sevgi cümleleri kurmaları çocuğun evde sevildiğini hissetmesini sağlayabilmektedir.

Çizelge 3.20. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var) arasında ilişki

			Çocuğun, Kendisine Güvendiğini Düşündüğü Aile Bireylerinin Olma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	N	2	0	0	2
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2	n	2	5	9	16
		%	12,5%	31,3%	56,3%	100,0%
	3	n	10	13	29	52
		%	19,2%	25,0%	55,8%	100,0%
	4	n	6	18	55	79
		%	7,6%	22,8%	69,6%	100,0%
	5+	n	15	35	178	228
		%	6,6%	15,4%	78,1%	100,0%
Toplam		n	35	71	271	377
		%	9,3%	18,8%	71,9%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,004

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,004 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var, 23.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %50 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (ailemde bana güvenen birileri var), %50 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %73 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (ailemde bana güvenen birileri var), %27 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (ailemde bana güvenen birileri var) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($73 > 50$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($50 > 27$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (ailemde bana güvenen birileri var) söylenebilir.

Ailede kardeş sayısı çoğaldıkça, çocuk kendisini daha çok güvende hissedebilmektedir. 3 ve daha fazlası kardeşin olması, çocuğun yakın ilişkiler geliştirebileceği, güvenebileceği aile üyesinde artışı sağlamış olmaktadır.

Çizelge 3.91. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında ilişki

		Aile İçinde Önemsenme Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	N	1	0	2
		%	50,0%	0,0%	100,0%
	2	N	4	9	16
		%	18,8%	56,3%	100,0%
	3	N	12	28	51
		%	23,5%	54,9%	100,0%
	4	N	19	57	79
		%	24,1%	72,2%	100,0%
	5+	N	36	173	227
		%	15,9%	76,2%	100,0%
Toplam		N	72	267	375
		%	19,2%	71,2%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,002

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,002 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum, 24.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %50 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (ailem için önemli olduğumu hissediyorum), %50 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %72,3 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (ailem için önemli olduğumu hissediyorum), %27,7 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($72,3 > 50$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($50 > 27,7$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) söylenebilir.

Aile içinde önemli olduğunu hissetme duygusu kardeş sayısı 3 ve daha fazlasında çocuğu olumlu yönde etkilemektedir. Kardeş seçeneğinin çok olması çocuğun ebeveyn dışında da başka bireyler tarafından önemsenme, değerli hissetme duygusunu geliştirmektedir.

Çizelge 3.102. Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan birileri vardır) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuklarını Koruma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	N	1	0	1	2
		%	50,0%	0,0%	50,0%	100,0%
	2	n	3	4	9	16
		%	18,8%	25,0%	56,3%	100,0%
	3	n	8	12	31	51
		%	15,7%	23,5%	60,8%	100,0%
	4	n	5	15	59	79
		%	6,3%	19,0%	74,7%	100,0%
	5+	n	18	26	184	228
		%	7,9%	11,4%	80,7%	100,0%
Toplam		n	35	57	284	376
		%	9,3%	15,2%	75,5%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,002

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,002 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan birileri vardır, 25.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan birileri vardır) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %55,6 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (ailemde beni koruyan birileri vardır), %44,4 zaman zaman ve her zaman

maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %76,5 hiçbir zaman ihmale maruz kalmadıkları (ailemde beni koruyan birileri vardır), %23,5 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların (ailemde beni koruyan birileri vardır) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($76,5 > 55,6$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($44,4 > 23,5$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ihmale maruz kaldıkları (ailemde beni koruyan birileri vardır) söylenebilir.

Kardeş sayısı 3 ve fazlası oldukça çocuk için kendisini koruyan birilerinin olma ihtimali de yükselmektedir. Aile içerisinde aile bireylerinin biz duygusunu taşımaları ve birbirlerine güvenle bağlanmaları çocukların psikolojilerini ve gelişimlerini olumlu yönde etkiler.

Çizelge 3.113. Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında ilişki

		Anne Babanın Çocuklarını Çalıştırma Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	n	1	0	2
		%	50,0%	0,0%	100,0%
	2	n	13	3	16
		%	81,3%	0,0%	100,0%
	3	n	37	12	51
		%	72,5%	23,5%	100,0%
	4	n	70	9	79
		%	88,6%	11,4%	100,0%
	5+	n	203	20	226
		%	89,8%	8,8%	100,0%
Toplam		n	324	45	374
		%	86,6%	12,0%	100,0%

Pearson kare değeri: 0,04

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,04 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor, 29.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %77,8 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmadıkları (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor), %22,2 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %87,1 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmadıkları (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor), %12,9 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($87,1 > 77,8$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($22,2 > 12,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kaldıkları (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) söylenebilir.

Budurumun pek çok sebebi olabilir, kardeş sayısı 3'ten az olanların ekonomik istismara uğramasında ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri, ebeveynlerin çocuklarına karşı tutum ve davranışları gibi sebepler olabilir.

Çizelge 3.124. Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır) arasında ilişki

		Aile Üyelerinin Çalışan Çocuğun Parasını Alma Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	1	1	0	2
	n				
	%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	2	11	5	0	16
	n				
Kardeş Sayısı	2	68,8%	31,3%	0,0%	100,0%
	n				
	%				
	3	35	13	3	51
	n				
Kardeş Sayısı	3	68,6%	25,5%	5,9%	100,0%
	n				
	%				
	4	68	8	3	79
	n				
Kardeş Sayısı	4	86,1%	10,1%	3,8%	100,0%
	n				
	%				
	5+	203	18	7	228
	n				
Toplam	5+	89,0%	7,9%	3,1%	100,0%
	%				
Toplam	n	318	45	13	376
	%	84,6%	12,0%	3,5%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,003 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır, 30.soru) arasında anlamlı bir fa farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma maruz kalma (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %66,7 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmadıkları (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır), %33,3 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %85,5 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmadıkları (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır), %14,5 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla ($85,5 > 66,7$) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla ($33,3 > 14,5$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kaldıkları (bir işte çalıştırıldığında, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır) söylenebilir.

Ekonomik istismara uğrayan çocuklar, işte çalışıp kazandıkları parayı ailesinden birilerine vermek zorunda kalabilmektedirler. Ekonomik istismarda çocuk zaten çalışmaya yönlendirilmekte ve kazandığı para elinden alınması söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle tartıcı çocuk, mendil satan, cam silen çocuk ile karşılaşıldığında, bu çocuklara duyguların devreye girip para verilmesi ve çocuktan o paranın başkası tarafından alınması söz konusu olduğu için, çalışan çocuklara para verilmesi ne kadar doğrudur, tartışma konusudur. Genel olarak sorun çocukların kazandıkları paralara ulaşabilmek için, ebeveynleri tarafından çalışmaya sevk edilmesidir.

Çizelge 3.135. Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) arasında ilişki

		Çocuğun Para Karşılığı Ağır Şartlarda Çalışma Düzeyi			Toplam
		Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Kardeş Sayısı	1	2	0	0	2
	n				
	%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2	13	3	0	16
	%	81,3%	18,8%	0,0%	100,0%
3	n	39	11	1	51
	%	76,5%	21,6%	2,0%	100,0%
4	n	70	8	1	79
	%	88,6%	10,1%	1,3%	100,0%
5+	n	216	9	3	228
	%	94,7%	3,9%	1,3%	100,0%
Toplam		340	31	5	376
		90,4%	8,2%	1,3%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,007

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,007 < 0,05$ bulunarak, kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar, 31.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı ile ekonomik istismara maruz kalma maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) arasında anlamlı bir fark vardır.

Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda yaklaşık olarak %83,3 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmadıkları (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar), %16,7 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi. 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda ise yaklaşık olarak %90,8 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmadıkları (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar), %9,2 zaman zaman ve her zaman maruz kaldıkları gözlemlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) oranı kardeş sayısı 3 ve 3'ten fazla olan çocuklarda daha fazla (90,8>83,3) iken zaman zaman ve her zaman maruz kalanların oranı 3'ten az olan çocuklarda daha fazla (16,7>9,2) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kaldıkları (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) söylenebilir.

Ekonomik istismara uğrayan çocuk para karşılığı ağır şartlarda çalıştırılması hem biyolojik hem de psikolojik gelişimi için olumsuzdur.

SPSS 22.00 programından yapılan analizlere göre “çizelge 26-51” arası gelir düzeyi ile Çocuk İstismarı Tanılama Anketi - Tarama Formu 3, soru maddeleri arasındaki anlamlı farklılıkları içermektedir.

Çizelge 3.146. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (gerizekalı, aptal denilmesi) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğuna Gerizekalı, Aptal Söyleme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	51	8	1	60
		%	85,0%	13,3%	1,7%	100,0%
	Ortaaltı	N	35	19	3	57
		%	61,4%	33,3%	5,3%	100,0%
	Orta	N	175	27	2	204
		%	85,8%	13,2%	1,0%	100,0%
	Ortaüstü	N	27	7	0	34
		%	79,4%	20,6%	0,0%	100,0%
	Yüksek	N	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		N	297	61	6	364
		%	81,6%	16,8%	1,6%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,004

Yapılan ki-kare testinde $p=0,004<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (gerizekalı, aptal denilmesi, 1/a. soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (gerizekalı, aptal denilmesi) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 73,5 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 26,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 85,4 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 14,6 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($85,4>73,5$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($26,5>14,6$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Ailesinin gelir düzeyi düşük ve ortaaltı olan çocukların, sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olduğu için ebeveynlerin iş araması veya ağır şartlarda düşük ücretlerde çalışması gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Ebeveynler stres ve kaygı gibi olumsuz ruh sağlığı ile karşılaştıklarında, budurumun yansıması olarak çocuklarına olumsuz cümleler kurabilmektedirler.

Çizelge 3.157. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğuna Seni Döverim, Evden Atarım Söyleme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	56	5	0	61
		%	91,8%	8,2%	0,0%	100,0%
	Ortaaltı	n	41	14	2	57
		%	71,9%	24,6%	3,5%	100,0%
	Orta	n	192	12	1	205
		%	93,7%	5,9%	0,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	28	6	0	34
		%	82,4%	17,6%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	326	37	3	366
		%	89,1%	10,1%	0,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,001

Yapılan ki-kare testinde $p=0,001<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi, 1/b. soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni döverim, evden atarım denilmesi) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 82,2 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 17,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 92,3 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 7,7 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($92,3>82,2$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($17,8>7,7$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Ebeveynlerin sosyo ekonomik düzeylerinin ortaaltı ve düşük olması, ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için yoğun ve ağır şartlarda çalışılması veya işsiz kalınması gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu ve başka nedenlerle de ebeveynler çocuklarına olumsuz cümleler kurabilmekte ve duygusal istismar oluşabilmektedir

Çizelge 3.2816. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum denilmesi) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğuna, Seni Sevmiyorum, Nefret Ediyorum Söyleme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	56	5	0	61
		%	91,8%	8,2%	0,0%	100,0%
	Ortaaltı	n	43	10	3	56
		%	76,8%	17,9%	5,4%	100,0%
	Orta	n	189	16	0	205
		%	92,2%	7,8%	0,0%	100,0%
	Ortaüstü	n	31	3	0	34
		%	91,2%	8,8%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	328	34	3	365
		%	89,9%	9,3%	0,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p=0,003<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum denilmesi, 1/f.soru) arasında anlamlı bir far farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum denilmesi) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 84,6 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 15,4 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 92,3 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 7,7 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($92,3 > 84,6$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($15,4 > 7,7$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Gelir düzeyinin düşüklüğü ve ihtiyaçların tam olarak karşılanamaması gibi pek çok sebepten ebeveynlerin ruh sağlıklarının olumsuz etkilenmesi ve çocukları ile olumsuz iletişim kurma durumları söz konusu olabilmektedir.

Çizelge 3.29. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür ederler) arasında ilişki

			Anne Babanın Birbirlerine Küfretme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	52	8	1	61
		%	85,2%	13,1%	1,6%	100,0%
	Ortaaltı	N	43	10	4	57
		%	75,4%	17,5%	7,0%	100,0%
	Orta	N	188	17	0	205
		%	91,7%	8,3%	0,0%	100,0%
	Ortaüstü	N	29	5	0	34
		%	85,3%	14,7%	0,0%	100,0%
Yüksek	N	9	0	0	9	
	%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
Toplam		N	321	40	5	366
		%	87,7%	10,9%	1,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p=0,003<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür ederler, 2.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine küfür ederler) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 80,5 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 19,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 91,1 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 8,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($91,1>80,5$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($19,5>8,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Anne babanın çocuklarının yanında küfür ederek konuşmaları çocuklarının psikolojik olarak o davranışı içselleştirmesi ve ileride kendi çocuklarının yanında benzeri davranışları yapmalarına sevk edebilmektedir.

Çizelge 3.170. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine vururlar, birbirlerini itip kakarlar) arasında ilişki

			Anne Babanın Birbirlerine Vurma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	56	4	1	61
		%	91,8%	6,6%	1,6%	100,0%
	Ortaaltı	n	42	14	1	57
		%	73,7%	24,6%	1,8%	100,0%
	Orta	n	185	19	0	204
		%	90,7%	9,3%	0,0%	100,0%
	Ortaüstü	n	30	4	0	34
		%	88,2%	11,8%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	322	41	2	365
		%	88,2%	11,2%	0,5%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,023

Yapılan ki-kare testinde $p=0,023<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine vururlar, birbirlerini itip kakarlar, 3.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam benim önümde birbirlerine vururlar, birbirlerini itip kakarlar) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 83,1 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 16,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 90,7 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 9,3 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($90,7>83,1$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($16,9>9,3$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Gelir düzeyi düşük ve ortaaltı olan çocukların, ebeveynlerinin aralarındaki çatışma durumlarına şahit olmaları onların

Çizelge 3.181. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi bir yerlere kapatırlar) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğunu Karanlık Yere Kapatma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	61	0		61
		%	100,0%	0,0%		100,0%
	Ortaaltı	n	49	8		57
		%	86,0%	14,0%		100,0%
	Orta	n	195	10		205
		%	95,1%	4,9%		100,0%
	Ortaüstü	n	32	2		34
		%	94,1%	5,9%		100,0%
	Yüksek	n	9	0		9
		%	100,0%	0,0%		100,0%
Toplam		n	346	20		366
		%	94,5%	5,5%		100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,015

Yapılan ki-kare testinde $p=0,015<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi bir yerlere kapatırlar, 4.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (annem babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi bir yerlere kapatırlar) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 93,2 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 6,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 95,2 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 4,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($95,2 > 93,2$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($6,8 > 4,8$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Gelir düzeyi düşük ve ortaaltı olan çocukların, aileleri tarafından kapalı yerlere kapatılması durumunda çocuğun travma yaşama ihtimali yükselmektedir. Çocuk için cezalandırma veya ne amaçla olursa olsun bir yere kapatma davranışı çocuk psikolojisini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu ve benzeri davranışların en az düzeye indirilmesi için çeşitli kurum ve kuruluşların “ebeveynlerin çocuk ile iletişim” konulu eğitim seminerlerinin çoğaltılmasında fayda olacaktır.

Çizelge 3.192. Gelir düzeyi ile duygusal istismar (ailemde bana bağırıp çağıran biri var) arasında ilişki

			Ailede Bağırın Kişinin Olma Düzeyi			Toplam
			hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	43	14	4	61
		%	70,5%	23,0%	6,6%	100,0%
	Ortaaltı	n	30	21	5	56
		%	53,6%	37,5%	8,9%	100,0%
	Orta	n	144	54	5	203
		%	70,9%	26,6%	2,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	18	15	1	34
		%	52,9%	44,1%	2,9%	100,0%
	Yüksek	n	8	0	1	9
		%	88,9%	0,0%	11,1%	100,0%
Toplam		n	243	104	16	363
		%	66,9%	28,7%	4,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,023

Yapılan ki-kare testinde $p=0,023 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile duygusal istismar (ailemde bana bağırıp çağıran biri var, 5.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile duygusal istismar (ailemde bana bağırp çağırın biri var) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 62,4 hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayan, % 37,6 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 69,1 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 30,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman duygusal istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($69,1 > 62,4$) iken zaman zaman ve her zaman duygusal istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($37,6 > 30,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Ailenin sosyo ekonomik düzeyi ortaaltı ve düşük seviyelerde oldukça, anne babanın çocuk ile iletişimde bağırma düzeylerinde yükselme olabilmektedir. Budurumun da bir çok sebebi olabilir, anne babanın yaşadığı gerginlikler, sürekli iş arama koşulları veya Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde yer alan maddeleri gerçekleştirememesi ve kendini gerçekleştirme olarak adlandırılan, kişinin psikolojik olarak rahatlamasını sağladığı, zevk almasını sağlayan kurslar gibi etkinliklere yazılması gibi durumların gerçekleşmemesi, ebeveynlerin yaşadıkları gerginliklerle çocuklarına bağırarak konuşma durumları oluşabilmektedir.

Çizelge 3.33. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemden birisi beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) arasında ilişki

			Aileden Birisinin Fiziksel Şiddet Uygulaması Sonucu, Yaraların Uzun Süre Kalma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	58	1	2	61
		%	95,1%	1,6%	3,3%	100,0%
	Ortaaltı	n	44	11	1	56
		%	78,6%	19,6%	1,8%	100,0%
	Orta	n	189	16	0	205
		%	92,2%	7,8%	0,0%	100,0%
	Ortaüstü	n	31	3	0	34
		%	91,2%	8,8%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	331	31	3	365
		%	90,7%	8,5%	0,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,008

Yapılan ki-kare testinde $p=0,008<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemden birisi beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi, 7/a. soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemden birisi beni o kadar kötü dövdü ki çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 87,2 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 12,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 92,3 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 7,7 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($92,3>87,2$) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($12,8>7,7$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Sosyo ekonomik düzeyi ortaaltı ve düşük ailelerde çocuklarına duygusal istismar dışında, fiziksel olarak da zarar verebilmektedirler. Fiziksel istismar ile beraber duygusal istismarda eşzamanlı gözlemlenebilir.

Çizelge 3.204. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni tokatlar) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğuna Tokat Atma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	54	5	1	60
		%	90,0%	8,3%	1,7%	100,0%
	Ortaaltı	n	38	14	4	56
		%	67,9%	25,0%	7,1%	100,0%
	Orta	n	173	31	1	205
		%	84,4%	15,1%	0,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	26	7	1	34
		%	76,5%	20,6%	2,9%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	300	57	7	364
		%	82,4%	15,7%	1,9%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,01

Yapılan ki-kare testinde $p=0,01<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni tokatlar, 9.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni tokatlar) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 79,3 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 20,7 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 83,9 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 16,1 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (83,9>79,3) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (20,7>16,1) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 3.215. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni arada sırada cezalandırmak için çimdikler, saçımı çeker veya itekler) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğun Saçını Çekme, Çimdikleme, İtme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	54	5	2	61
		%	88,5%	8,2%	3,3%	100,0%
	Ortaaltı	n	40	15	1	56
		%	71,4%	26,8%	1,8%	100,0%
	Orta	n	182	22	1	205
		%	88,8%	10,7%	0,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	32	2	0	34
		%	94,1%	5,9%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	317	44	4	365
		%	86,8%	12,1%	1,1%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,013

Yapılan ki-kare testinde $p=0,013<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni arada sırada cezalandırmak için çimdikler, saçımı çeker veya itekler, 10.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni arada sırada cezalandırmak için çimdikler, saçımı çeker veya itekler) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 80,3 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 19,7 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü

ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 89,9 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 10,1 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (89,9>80,3) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (19,7>10,1) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çocukların hatalı davranışları olduğunda veya anne babanın ruh sağlıkları iyi olmadığında çocukları ile iletişimde onları çimdikleme gibi fiziksel zarar verici davranışları olabilmektedir. Bu tarz davranışlar çocukların, hem psikolojik hem de fizyolojik zarar görmelerine sevk edebilmektedir.

Çizelge 3.226. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuklarını Yumruklama, Tekmeleme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	57	2	2	61
		%	93,4%	3,3%	3,3%	100,0%
	Ortaaltı	n	45	11	0	56
		%	80,4%	19,6%	0,0%	100,0%
	Orta	n	193	12	0	205
		%	94,1%	5,9%	0,0%	100,0%
	Ortaüstü	n	31	3	0	34
		%	91,2%	8,8%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	335	28	2	365
		%	91,8%	7,7%	0,5%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,002

Yapılan ki-kare testinde $p=0,002<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler, 11.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam beni yumruklar veya tekmeler) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 87,2 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 12,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 94 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 6 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($94>87,2$) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($12,8>6$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 3.237. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam bana kızınca terlikle, sopayla veya başka bir şeyle vurur) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğuna Sopa vb. Aletlerle Vurma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	53	6	2	61
		%	86,9%	9,8%	3,3%	100,0%
	Ortaaltı	n	40	16	0	56
		%	71,4%	28,6%	0,0%	100,0%
	Orta	n	186	17	2	205
		%	90,7%	8,3%	1,0%	100,0%
	Ortaüstü	n	31	3	0	34
		%	91,2%	8,8%	0,0%	100,0%
	yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam	n	319	42	4	365	
	%	87,4%	11,5%	1,1%	100,0%	

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p=0,003<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam bana kızınca terlikle, sopayla veya başka bir şeyle vurur, 12.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (annem babam bana kızınca terlikle, sopayla veya başka bir şeyle vurur) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 79,5 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 20,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 91,1 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 8,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($91,1>79,5$) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($20,5>8,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Budurumun pek çok sebebi olabilir. Sosyo ekonomik düzeyi düşük ortaaltı olan ailelerin eğitim durumları da göz önünde bulundurularak yaptığı davranışlar değerlendirilebilir. Okul bitirmemiş, nitelikli işgücüne sahip olmayan ebeveynler, çocukları ile iletişime geçerken eğitim bilgilerinin eksikliğinden de kaynaklı olarak veya kendi çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin davranışlarından öğrendiklerinin de etkisi ile olumsuz davranışlar sergileyebilirler.

Çizelge 3.38. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) arasında ilişki

			Çocuğun, Ailede Vurarak ya da Kaçarak Korunmak Zorunda Olma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	56	1	4	61
		%	91,8%	1,6%	6,6%	100,0%
	Ortaaltı	n	43	11	3	57
		%	75,4%	19,3%	5,3%	100,0%
	Orta	n	184	17	3	204
		%	90,2%	8,3%	1,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	27	7	0	34
		%	79,4%	20,6%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	319	36	10	365
		%	87,4%	9,9%	2,7%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,003

Yapılan ki-kare testinde $p=0,003<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var, 13.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 83,9 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 16,1 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 89,1 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 10,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($89,1>83,9$) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($16,1>10,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Fiziksel istismara maruz kalan çocuk kendisini korumak için o davranışların benzerini sergileyerek, yaşadığı durumdan kurtulma çabasına girebilir.

Çizelge 3.3924. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (kemer, sopa, oklava veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırılma) arasında ilişki

			Çocuğun Kemer, Sopa vb. Aletlerle Vurularak Cezalandırılma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	55	5	1	61
		%	90,2%	8,2%	1,6%	100,0%
	Ortaaltı	n	43	11	3	57
		%	75,4%	19,3%	5,3%	100,0%
	Orta	n	188	15	1	204
		%	92,2%	7,4%	0,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	29	5	0	34
		%	85,3%	14,7%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	324	36	5	365
		%	88,8%	9,9%	1,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,021

Yapılan ki-kare testinde $p=0,021<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (kemer, sopa, oklava veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırılma, 14.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (kemer, sopa, oklava veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırılma) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 83,1 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 16,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 91,5 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 8,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($91,5>83,1$) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($16,9>8,5$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çocuğa yönelik fiziksel istismar aletli ve aletsiz saldırılar şeklinde olabilmektedir. Aletli saldırılardan biri olan kemer, oklava vb. araçlarla dövme kişinin kasti bir şekilde maruz kalması söz konusudur. Gelişim dönemi içerisindeki çocuğa fizyolojik zarar vermek onun psikolojik olarak da travma yaşamasına sebebiyet verebilir.

Çizelge 3.250. Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemdeki kişiler beni itip kakar) arasında ilişki

			Ailedeki Kişilerin Çocuğu İtip Kakma Düzeyleri			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	52	7	2	61
		%	85,2%	11,5%	3,3%	100,0%
	Ortaaltı	n	41	13	3	57
		%	71,9%	22,8%	5,3%	100,0%
	Orta	n	178	22	1	201
		%	88,6%	10,9%	0,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	25	9	0	34
		%	73,5%	26,5%	0,0%	100,0%
	Yüksek	n	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		n	305	51	6	362
		%	84,3%	14,1%	1,7%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,011

Yapılan ki-kare testinde $p=0,011<0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemdeki kişiler beni itip kakar, 15.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile fiziksel istismar (ailemdeki kişiler beni itip kakar) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 78,8 hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayan, % 21,2 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 86,9 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 13,1 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman fiziksel istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (86,9>78,8) iken zaman zaman ve her zaman fiziksel istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (21,2>13,1) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyinde olan ailelerin çocukları, evde yaşayan bireyler tarafından itip kakılması kendini güvende hissetmemesine sebebiyet verebilir. Budurumda çocuk kendini mutsuz ve duygusal açıdan da çökkün hissetmesine sebebiyet verebilir.

Çizelge 3.261. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı veya gitmememi umursamaz) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuğun Okula Gitmesini Önemseme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	20	1	39	60
		%	33,3%	1,7%	65,0%	100,0%
	Ortaaltı	n	16	10	31	57
		%	28,1%	17,5%	54,4%	100,0%
	Orta	n	69	12	120	201
		%	34,3%	6,0%	59,7%	100,0%
	Ortaüstü	n	11	6	17	34
		%	32,4%	17,6%	50,0%	100,0%
Yüksek	n	5	0	4	9	
	%	55,6%	0,0%	44,4%	100,0%	
Toplam		n	121	29	211	361
		%	33,5%	8,0%	58,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,019

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,019 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı veya gitmememi umursamaz, 16.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam okulu kırmamı, kaçmamı veya gitmememi umursamaz) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 59,8 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 40,2 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 57,8 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 42,2 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($59,8 > 57,8$) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($42,2 > 40,2$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocukların ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Budurumun pek çok sebebi olabilir. Düşük ve ortaaltı gelir düzeyine sahip olan ailelerde, anne baba çocuklarının okuyup iyi bir iş sahibi olmalarını çok fazla isteyebilmektedir ve bu nedenle çocuklarının okula devamı konusunda daha çok desteklenilmesi söz konusu olabilmektedir.

Çizelge 3.272. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında ilişki

			Anne Babanın Çocuklarının Eve Geç Gelmesini Fark Etme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	16	1	43	60
		%	26,7%	1,7%	71,7%	100,0%
	Ortaaltı	n	14	11	30	55
		%	25,5%	20,0%	54,5%	100,0%
	Orta	n	36	21	145	202
		%	17,8%	10,4%	71,8%	100,0%
	Ortaüstü	n	8	7	18	33
		%	24,2%	21,2%	54,5%	100,0%
	Yüksek	n	4	1	4	9
		%	44,4%	11,1%	44,4%	100,0%
Toplam		n	78	41	240	359
		%	21,7%	11,4%	66,9%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,011

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,011 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler, 20.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (annem babam eve geç gelsem de fark etmezler) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 63,5 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 36,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 68,4 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 31,6 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($68,4 > 63,5$) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($36,5 > 31,6$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 3.283. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (üzüldüğümde, sıkıldığımda, ağladığımda ailemde benimle ilgilenen birileri olur) arasında ilişki

			Üzüldüğünde, Ailede Çocukla İlgilenen Birilerinin Olma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	5	7	48	60
		%	8,3%	11,7%	80,0%	100,0%
	Ortaaltı	n	14	13	30	57
		%	24,6%	22,8%	52,6%	100,0%
	Orta	n	21	45	136	202
		%	10,4%	22,3%	67,3%	100,0%
	Ortaüstü	n	11	12	11	34
		%	32,4%	35,3%	32,4%	100,0%
	Yüksek	n	3	0	6	9
		%	33,3%	0,0%	66,7%	100,0%
Toplam		n	54	77	231	362
		%	14,9%	21,3%	63,8%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,000

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,000 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (üzüldüğümde, sıkıldığımda, ağladığımda ailemde benimle ilgilenen birileri olur, 21.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (üzüldüğümde, sıkıldığımda, ağladığımda ailemde benimle ilgilenen birileri olur) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 66,7 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 33,3 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 62,4 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 37,6 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($66,7 > 62,4$) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($37,6 > 33,3$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocukların ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocukların ağladıklarında, üzüldüklerinde yanlarında birilerinin olmaması çocukların kendilerini değersiz hissetmelerine sevk edebilir ve çocukların yalnızlaşması ve olumsuz davranışlarda bulunmasına sebebiyet verebilir.

Çizelge 3.294. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında ilişki

			Çocuğun, Yaşadığı Evde Sevildiğini Hissetme Düzeyi			Toplam	
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman		
Gelir Düzeyi	Düşük	n	6	13	40	59	
		%	10,2%	22,0%	67,8%	100,0%	
	Ortaaltı	n	8	20	29	57	
		%	14,0%	35,1%	50,9%	100,0%	
	Orta	n	17	30	154	201	
		%	8,5%	14,9%	76,6%	100,0%	
	Ortaüstü	n	8	12	14	34	
		%	23,5%	35,3%	41,2%	100,0%	
	Yüksek	n	1	0	8	9	
		%	11,1%	0,0%	88,9%	100,0%	
Toplam			n	40	75	245	360
			%	11,1%	20,8%	68,1%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,000

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,000 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum, 22.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 59,5 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 40,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 72,1 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 27,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (72,1>59,5) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (40,5>27,9) görülmüştür.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Budurumun pek çok nedeni olabilir. Düşük ve ortaaltı gelir düzeyine sahip olan ailelerin çocukları sevildiklerini daha çok hissetmeleri aileleri tarafından sevgi duygusunu hissetmelerini sağlar. Ancak bu çocukların fiziksel istismara uğrama oranları da daha yüksek çıkmıştır. Budurum anne babaların çocuklarına karşı tutarsız davranışları olabildiğini veya çocuklar sevgi ve fiziksel istismarı bağlantılı düşünmeyi duygusal anlamda beni dövse de seven bir ailem var gibi düşünebilirler.

Çizelge 3.305. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var) arasında ilişki

			Çocuğun, Ailede Kendisine Güvenen Birilerinin Olduğunu Düşünme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	3	10	47	60
		%	5,0%	16,7%	78,3%	100,0%
	Ortaaltı	N	10	16	31	57
		%	17,5%	28,1%	54,4%	100,0%
	Orta	N	14	33	153	200
		%	7,0%	16,5%	76,5%	100,0%
	Ortaüstü	N	6	9	19	34
		%	17,6%	26,5%	55,9%	100,0%
	Yüksek	N	1	0	8	9
		%	11,1%	0,0%	88,9%	100,0%
Toplam		N	34	68	258	360
		%	9,4%	18,9%	71,7%	100,0%

Pearson kare değeri: 0,011

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,011 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var, 23.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde bana güvenen birileri var) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 66,7 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 33,3 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 74,1 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 25,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($74,1 > 66,7$) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($33,3 > 25,9$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Aile de güven duygusu öncelikle çocukların psikolojik olarak daha çok rahatlamasını sağlar. Ailede kendini güvende hissetmeyen çocuğun gelişimi de sağlıklı olmayabilir.

Çizelge 3.316. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında ilişki

			Çocuğun Ailesi Tarafından Önemli Olduğunu Hissetme Düzeyi			Toplam	
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman		
Gelir Düzeyi	Düşük	n	4	9	46	59	
		%	6,8%	15,3%	78,0%	100,0%	
	Ortaaltı	n	8	18	30	56	
		%	14,3%	32,1%	53,6%	100,0%	
	Orta	n	14	35	151	200	
		%	7,0%	17,5%	75,5%	100,0%	
	Ortaüstü	n	9	8	17	34	
		%	26,5%	23,5%	50,0%	100,0%	
	Yüksek	n	0	1	8	9	
		%	0,0%	11,1%	88,9%	100,0%	
Toplam			n	35	71	252	358
			%	9,8%	19,8%	70,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,001

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,001 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum, 24.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailem için önemli olduğumu hissediyorum) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 66,1 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 33,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 72,4 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 27,6 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($72,4 > 66,1$) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($33,9 > 27,6$) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Çocuğa değer verilmesi ve bu değerin gösterilmesi çocuğun mutluluğu ve ruh sağlığı için gereklidir. Sosyo ekonomi düzeyi ortaaltı ve düşük olan ebeveynler sürekli çalışmak durumunda kalmaları veya ekonomi yetersizliğinden psikolojilerinin sağlıklı olmaması, çocuklarına da verdikleri değeri göstermeyi engelleyebilir.

Çizelge 3.4732. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan kollayan birileri vardır) arasında ilişki

			Çocuğun Kendini, Ailede Güvende Hissetme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	3	6	50	59
		%	5,1%	10,2%	84,7%	100,0%
	Ortaaltı	n	7	13	36	56
		%	12,5%	23,2%	64,3%	100,0%
	Orta	n	17	28	156	201
		%	8,5%	13,9%	77,6%	100,0%
	Ortaüstü	n	7	10	17	34
		%	20,6%	29,4%	50,0%	100,0%
	Yüksek	n	0	0	9	9
		%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Toplam		n	34	57	268	359
		%	9,5%	15,9%	74,7%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,006

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,006 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan kollayan birileri vardır, 25.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ihmale maruz kalma (ailemde beni koruyan kollayan birileri vardır) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 74,8 hiçbir zaman ihmale maruz kalmayan, % 25,2 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 74,6 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 25,4 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman ihmale maruz kalmayanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($74,8 > 74,6$) iken zaman zaman ve her zaman ihmale maruz kalanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($25,4 > 25,2$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocukların ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kaldığı söylenebilir.

Ekonomik düzeyi ortaaltı ve düşük olan ebeveynler sürekli çalışma, evde tam zaman geçirememesi ve eve geldikten sonraki süreçte de çocuklarını koruyup kollayıcı davranışlarda bulunmaları söz konusu olabilmektedir. Budurumda gelir düzeyi ortaaltı ve düşük olan ailelerde “ailemde beni koruyan kollayan birileri var” ihmal maddesinin yaşanmasında düşüş oluşmaktadır.

Çizelge 3.48. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (zaman zaman karnını doyurmak, ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma gereksinimi) arasında ilişki

			Çocuğun Çalışmak Zorunda Olma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	n	47	7	5	59
		%	79,7%	11,9%	8,5%	100,0%
	Ortaaltı	n	36	20	0	56
		%	64,3%	35,7%	0,0%	100,0%
	Orta	n	157	27	15	199
		%	78,9%	13,6%	7,5%	100,0%
	Ortaüstü	n	28	5	1	34
		%	82,4%	14,7%	2,9%	100,0%
	Yüksek	n	7	1	1	9
		%	77,8%	11,1%	11,1%	100,0%
Toplam		n	275	60	22	357
		%	77,0%	16,8%	6,2%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,007

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,007 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (zaman zaman karnını doyurmak, ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma gereksinimi, 27.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (zaman zaman karnını doyurmak, ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma gereksinimi) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 72,2 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayan, % 27,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 79,3 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 20,7 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (79,3>72,2) iken zaman zaman ve her zaman ekonomik istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (27,8>20,7) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ekonomik istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların ekonomik durum yetersizliğinden daha çok çalışmak zorunda kalabilecekleri beklenen bir durumdur. Ancak bu konuda ülkemizde sosyal politikalar üretilerek, aileler çocuk bakımı için maddi olarak desteklenilmektedir. Çocukların çalışması yerine eğitim alması ve yaş grubu hangi davranışı gerektiriyorsa onu yapması daha sağlıklı olacaktır.

Çizelge 3.4933. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım) arasında ilişki

			Okul Dışı Zamanlarda Çocuğun Çalışma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	45	8	6	59
		%	76,3%	13,6%	10,2%	100,0%
	Ortaaltı	N	31	24	1	56
		%	55,4%	42,9%	1,8%	100,0%
	Orta	N	159	28	13	200
		%	79,5%	14,0%	6,5%	100,0%
	Ortaüstü	N	29	5	0	34
		%	85,3%	14,7%	0,0%	100,0%
	Yüksek	N	6	1	2	9
		%	66,7%	11,1%	22,2%	100,0%
Toplam		N	270	66	22	358
		%	75,4%	18,4%	6,1%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,000

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,000 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım, 28.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 66,1 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayan, % 33,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 79,8 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 20,2 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlemlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (79,8>66,1) iken zaman zaman ve her zaman ekonomik istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla (33,9>20,2) gözlemlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ekonomik istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların ekonomik durum yetersizliğinden, ailelerine maddi açıdan daha çok destek olmak ve evlerini ekonomik olarak rahatlatmak için, tatillerde para karşılığı çalışma oranlarında daha yükseklik söz konusu olabilmektedir.

Çizelge 3.340. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında ilişki

			Aileden Birileri Çocuğun Çalışmasını İsteme Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	57	0	2	59
		%	96,6%	0,0%	3,4%	100,0%
	Ortaaltı	N	39	17	0	56
		%	69,6%	30,4%	0,0%	100,0%
	Orta	N	177	20	2	199
		%	88,9%	10,1%	1,0%	100,0%
	Ortaüstü	N	27	7	0	34
		%	79,4%	20,6%	0,0%	100,0%
	Yüksek	N	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam	N	309	44	4	357	
	%	86,6%	12,3%	1,1%	100,0%	

Pearson kıkare değeri: 0,000

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,000 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 83,5 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayan, % 16,5 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 88 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 12 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($88 > 83,5$) iken zaman zaman ve her zaman ekonomik istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($16,5 > 12$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ekonomik istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Ekonomik açıdan desteğe ihtiyaç duyan aileler çocuklarının eğitim hakkını engelleyerek, çocuğunu çalışma yaşantısına yönlendirmesi sağlıklı bir davranış değildir. Bu konuda ülkemizde zorunlu eğitim öğretim yılı 12 yıl olarak planlanarak çocukların devam durumları takip edilmektedir. Ancak gene de ekonomik açıdan istismara uğrayan çocuklar olabilmektedir.

Çizelge 3.51. Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) arasında ilişki

			Çocuğun Para Karşılığı Ağır Şartlarda Çalışma Düzeyi			Toplam
			Hiçbir Zaman	Zaman Zaman	Her Zaman	
Gelir Düzeyi	Düşük	N	55	2	2	59
		%	93,2%	3,4%	3,4%	100,0%
	Ortaaltı	N	44	11	1	56
		%	78,6%	19,6%	1,8%	100,0%
	Orta	N	188	11	2	201
		%	93,5%	5,5%	1,0%	100,0%
	Ortaüstü	N	28	6	0	34
		%	82,4%	17,6%	0,0%	100,0%
	Yüksek	N	9	0	0	9
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		N	324	30	5	359
		%	90,3%	8,4%	1,4%	100,0%

Pearson kıkare değeri: 0,008

Yapılan ki-kare testinde $p = 0,008 < 0,05$ bulunarak, gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar, 31.soru) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Gelir düzeyi ile ailesi tarafından ekonomik istismara maruz kalma (bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar) arasında anlamlı fark vardır.

Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocuklarda % 86,1 hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayan, % 13,9 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi. Orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda ise % 92,2 hiçbir zaman maruz kalmayan, % 7,8 zaman zaman ve her zaman maruz kalan gözlendi.

Hiçbir zaman ekonomik istismara maruz kalmayanların oranı orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($92,2 > 86,1$) iken zaman zaman ve her zaman ekonomik istismara maruz kalanların oranı ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocuklarda daha fazla ($13,9 > 7,8$) gözlendi.

Genel olarak bakıldığında ortaaltı ve düşük gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla ekonomik istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Gelir düzeyi düşük ve ortaaltı olan çocukların, aileleri tarafından çalıştırılması, güçlerinin yetmediği işlere yönlendirilme oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çocukların ev ekonomisine katkı sağlamak için çalışmasında, ağır şartlar olması durumunda, ülkemizde kanunlarla düzenlemeler yapılarak çocuk işçiliği kanunlarla güvence altına alınmıştır. Uygulamada da takip edilmesi ve kanunların belirlediği sınırlar dışında çocukların çalıştırılmasının önüne geçilmeye çalışabilir.

3.3. Genel Değerlendirme

Araştırmada 6 adet duygusal istismar, 9 adet fiziksel istismar, 11 adet ihmale maruz kalma, 5 adet ekonomik istismar soruları olmak üzere toplam 31 adet soru ile 401 öğrenciye anket uygulanmıştır.

SPSS programı kullanılarak elde edilmiş verilerden Pearson kıkare değeri (p) 0,05'ten küçük olanlar (anlamlı bir fark vardır) değerlendirmeye esas alınmıştır.

Birinci analiz cinsiyet göz önüne alınarak yapılmış olup;

- Erkek çocuklar kız çocuklardan daha fazla fiziksel istismar ile karşılaşmaktadırlar. Bu durumun çeşitli nedenleri olabilir. Yapılan bir çalışma, 14 yaş üstündeki erkek çocukların % 62'sinin, araya girip, annelerini korumaya çalışırken yaralandığını ortaya koymuştur(Polat, 2007: 41). Erkek çocukların başta duygusal istismar olarak başlayıp sonradan fiziksel istismara dönüşen bu olumsuz durumla karşılaşması ile beraber bu durumu benimseyip, yetişkinlik dönemlerinde kendi çocuklarına da benzeri davranış sergilemeleri ile karşılaşılabilir.
- Erkek çocuklar kız çocuklardan daha fazla ihmale maruz kalmaktadırlar. Örneğin; erkek çocuklarının notları aileleri tarafından kız çocuklara oranla daha az umursandığı ve kız çocuklarının eve geç gelmelerinin aileleri tarafından erkek çocuklara oranla daha fazla önemsendiği söylenebilir. Toplumumuzdaki gelenek göreneklerin, kültürün etkisi ile kız çocuklarının ev dışında tehlike ile karşı karşıya

olmarında daha savunmasız olacağı düşüncesi ile eve giriş çıkış saatleri konusunda daha duyarlı aile yapımız vardır. Çocuk ihmalinde, çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, giyim, barınma, tıbbi bakım ve gözetime yönelik temel ihtiyaçlar ile duygusal ihtiyaçları karşılamaması veya gerekli ilgiyi göstermemesi şeklinde tanımlanmaktadır(Şirin ve Yenibaş, 2007: 40). Yapılan araştırma neticesinde erkek çocukların aileleri tarafından duygusal anlamda, ilgi, sevgi, umursanma, önemsenme bakımından kız çocuklarına göre daha çok ihmale uğradıkları söylenebilir.

- Erkek çocuklar kız çocuklardan daha fazla ekonomik istismar ile karşı karşıya gelmektedirler. Çocuk İşgücü Anketi 2016 sonuçlarına göre; cinsiyete göre çocukların işgücüne katılımında farklılıklar vardır. Erkek çocuklarda işgücüne katılma oranı 2016 yılında %27,8'dir, kız çocuklarında ise bu oran %13,4'tür(Türkiye İstatistik Kurumu, 2016). Erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha fazla çalışma zorunluluğu olduğu ve boş zamanlarında daha çok çalıştıkları söylenebilir. Erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha çok çalışması durumu TÜİK verilerinde de benzeri şekildedir.

İkinci analiz kardeş sayısı gözetilerek yapılmış olup;

- Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklar, 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara uğramaktadırlar. Bilimsel araştırma sonuçları derlenerek bu istismar türünün çocuk ve gençler üzerindeki etkilerinin; alt ıslatma, parmak emme, dışkı kaçırma, yeme bozuklukları, yalan söyleme ve çalma, bağımlılık, başarısızlık, duygusal açıdan tutarsızlık ve uyumsuzluk, organik temeli olmayan büyüme bozukluğu, depresyon, güvensizlik, içe dönüklük, intihar, saldırganlık, cinayet, olumsuz benlik kavramı ve düşük benlik saygısı, dış kontrol odaklı olma, her şeye boyun eğme, uyku bozuklukları, mantıksız istekler olduğu görülebilmektedir(Erol, 2007: 24). Çocukların duygusal istismara maruz kalmaları ile çocukta yaşam boy sürecek travmatik durumların oluşması söz konusu olabilir. Çocukların aileleri veya bakmakla yükümlü olan kişiler tarafından sözel veya davranışsal açıdan psikolojik baskı altında kalmalarına yönelik durumlar duygusal istismarı oluşturur. Duygusal istismarın sonucunda çocuklarda davranış bozuklukları; kekeleme, alt ıslatma, parmak emme, tırnak yeme vb. sorunlar ortaya

çıkabilmektedir. Bu ve benzeri durumların oluşması kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklarda ihtimalin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklar, 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismar ile karşılaşmaktadırlar. Yapılan araştırmalar tüm dünyada çocukların ev, okul, çalışma ortamı gibi bulundukları tüm ortamlarda şiddete uğradıklarını göstermektedir (UNICEF, Türkiye'de Çocukların Durumu Raporu, 2011: 59). Çocukların kendini koruma ve bakımında başkasından desteğe ihtiyacı olduğu için, çocukların ailelerinin başta olmak üzere tüm insanların bu dezavantajlı gruba karşı iletişimlerinde, çocuk psikolojisini düşünerek hareket etmelerinde fayda vardır. Geleceğimizin çocukları, toplumların ilerlemesi için oldukça önemlidir. Çocukların gelişim dönemlerinin hem psikolojik hem de fiziksel olarak sağlıklı geçirmeleri oldukça önemlidir. Sağlıklı ruh ve fiziksel sağlığı olan birey, yaptığı işi en verimli şekilde yapmış olur ve bu durum da ülkesinin daha çok gelişmesini sağlar. Fiziksel istismar kardeş sayısı arttıkça uğrama durumunun azaldığı tespit edilmiştir. Fiziksel istismar düşünülen olgularda öykü, fizik muayene bulguları ve tetkikler ile birlikte en iyi tanı ve bilgi kaynağıdır. Fizik bulguların yeterince belirgin olmadığı durumlarda yalnızca alınan öykü ve çocuğu getiren kişilerin davranışları aydınlatıcı olmaktadır. Öykünün kayıt edilmesi ileri dönemlerde hukuki delil olarak da kullanılabileceğinden çok önemlidir (Yalçın, 2011: 17).
- Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklar, 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kalmaktadırlar. Toplumumuzda kardeş sayısının arttıkça çocuk ihmali oranı artar gibi olumsuz bir bakış açısı yerine, SPSS analizlerinden elde edilen sonuçlara göre genel olarak kardeş sayısı 3'ten az olduğunda çocukların ihmal edilme düzeylerinde artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumda çocuk ihmali konusunda toplumun genel bakış açısının tam tersi bir durum olduğu söylenebilir. Diğer anket maddelerinde de yer alan kardeş sayısı arttıkça ihmale maruz kalma düzeyinde azalma olduğu söylenebilir. Toplumdaki algı, kardeş sayısı arttıkça ihmalin artması şeklinde olsa da durumun tam tersi olduğu görülmektedir. Ayrıca, ailelerin çocuklarını özellikle sevgi, aidiyet duygusunda ihmal etmemeleri çok önemlidir. Çocuklara söylenilen olumsuz kelimeler, çocuğun zihin dünyasında olumsuz şemalar oluşturur ve çocukta daha çok örselenme oluşabilir.
- Kardeş sayısı 3'ten az olan çocuklar, 3 ve 3'ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ekonomik istismar ile karşı karşıya gelmektedirler. Çocukların çalıştırılmalarını gerektiren nedenlerin başında, yoksulluk ve eğitimsizlik

gelmektedir. Çalışan çocukların, kendi yaşlıları oynayıp, eğlenip, güven içinde öğrenimlerini sürdürürlerken, bu çocuklar ekmek parası kazanma savaşı içinde, çocukluklarını yaşamadan olgunlaşırlar. Böylece daha erken yaşlarda suça yönelme olasılığı artmakta, çalışan çocuklar kesimi büyük bir suçlu grubunu oluşturmaktadır(Yavuzer, 1996: 238). Bu riskli durumla kardeş sayısı 3'ten az olan çocukların karşılaşma ihtimalinin yüksek olduğundan söz edilebilir.

Üçüncü analiz ise gelir düzeyi esas alınarak yapılmış olup;

- Gelir düzeyi ortaaltı ve düşük olan çocuklar, gelir düzeyi orta, ortaüstü ve yüksek olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara uğramaktadırlar. Çocuk İstismarı Tanılama anketi – Form 3'te yer alan gelir düzeyi ve duygusal istismar maddelerinde de çoğunlukla düşük, ortaaltı gelir düzeyine sahip olan çocukların, orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir. Duygusal istismarda sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanlarda olumsuz etkilenme söz konusudur. Ayrıca duygusal örselenme bağımsız olarak görülebileceği gibi çoğunlukla fiziksel örselenme ile birlikte görülür. Duygusal olarak örselenmiş çocuklar her zaman fiziksel olarak da örselenmiş değildir. Bununla birlikte fiziksel ve cinsel olarak örselenen çocuklar her zaman duygusal olarak da örselenirler. Fiziksel ve cinsel istismarın somut hasarı, izleri yok olduktan sonra da duygusal istismarın izleri devam eder(Şirin ve Yenibaş, 2007: 26). Duygusal olarak istismar edilen çocuklarda, fiziksel ve cinsel istismara uğramış olma durumları da olabilir. Aslında istismar çeşitleri ayrı ayrı olabileceği gibi birbirleri ile de bağlantılı olabilir. Gelir düzeyi düşük ve ortaaltı olan çocukların, aileleri tarafında sözel olarak olumsuz cümlelerle karşılaşması veya, sevgi yönünden ailelerinden gerekli ilgi ve desteği görememeleri durumları söz konusu olabilir. Tüm bunlar çocuklarda özgüven eksikliği, depresif duygu durum gibi olumsuzluklara sevk edebilir.
- Gelir düzeyi ortaaltı ve düşük olan çocuklar, gelir düzeyi orta, ortaüstü ve yüksek olan çocuklara oranla daha fazla fiziksel istismar ile karşılaşmaktadırlar. Fiziksel istismar, ana babanın sırf kendi bencil duygularının etkisi altında kalarak çocuğu sürekli dövmesi, ona acı vermesi olarak tanımlanır. Bu tür ana babalar, çocuğun gelişimiyle ilgili herhangi bir amaç taşımazlar, çocuk kendilerine rahatsızlık vermediği sürece çocuğun varlığının farkında değildirler(Yalçın, 2011: 13).

Fiziksel istismara maruz kalan çocukların ortaaltı ve düşük düzeyde olması durumunun, devlet veya başka kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanan ya da uygulanması planlanan sosyal politikalarda dikkate alınmasında fayda vardır.

- Gelir düzeyi ortaaltı ve düşük olan çocuklar, gelir düzeyi orta, ortaüstü ve yüksek olan çocuklara oranla daha fazla ihmale maruz kalmaktadırlar. Anketteki diğer gelir düzeyi ve ihmal maddeleri incelendiğinde, gelir düzeyi düşük veya ortaaltı olan çocukların ailesi tarafından, bakılamaması veya ihtiyaçlarının karşılanmaması durumu söz konusu olabilir. İhmale maruz kalan, fizyolojik ihtiyaçları başta olmak üzere ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar için çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanan sosyal politikalar bulunmaktadır.
- Gelir düzeyi ortaaltı ve düşük olan çocuklar, gelir düzeyi orta, ortaüstü ve yüksek olan çocuklara oranla daha fazla ekonomik istismar ile karşı karşıya gelmektedirler. Sosyo-ekonomik düzeyin düşük olması çocukların aileleri tarafından daha fazla ihmal edilmesine sebebiyet verebilir. Bu nedenle gelir düzeyi düşük olan ailelerin çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sosyo-ekonomik olarak desteklenmesinde fayda vardır.

Çocuğa karşı olan uygulanabilecek bütün istismar çeşitleri ile çocuğun ihmal edilmesi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de toplumun her kesiminde çocukların sağlıklı fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimine zarar vermekte, çocuklarda ruhsal ve davranışsal bozukluklara sebebiyet verebilmekte, hayatlarında onarılması çok güç kalıcı etkiler bırakabilmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu konuda sosyal politikalar uygulanmaktadır, önleyici çalışmalar yapılmaktadır. Önleyici çalışmalarda birçok kurum ve kuruluş tarafından yapılmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı gibi birçok bakanlıklar tarafından ve sivil toplum kuruluşları, çeşitli kurum-kuruluşlar tarafından çocuk istismarını önleyici ve olay oluştuktan sonraki aşamada yapılması gerekenlerle ilgili sosyal politikalar uygulanmaktadır.

Çocuklara yönelik cinsel istismar ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada sosyal sorundur. Bu sorun, kız çocukları ve genç kadınların yanı sıra erkek çocuklarını ve genç erkekleri de etkilemektedir. Cinsel istismar travması ile çocuklar çocukluklarını yaşayamamakta ve yaşamlarında uzun döneme yayılan ciddi ve olumsuz izler bırakabilmektedir. Ailelerin parçalanmalarına, töre cinayetlerine neden olabilmektedir. Çocuklara yönelik sözel veya

dokunsal cinsel istismar asla kabul edilemezdir ve istismarın ortadan kaldırılması ilgili birçok kamu kurum kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içinde çalışmasını gerektirmektedir. Ayrıca cinsel istismar, fiziksel istismar, ekonomik istismar, duygusal istismar veya ihmal durumlarında çocukların ve ailelerinin travmatik durumu atlatabilmesi için psikolojik destek almalarında fayda vardır. Bu konuda Sağlık veya Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi kurumların bünyesinde psikolog, psikolojik danışman veya sosyal hizmet uzmanı ile ailelere destekler sunulmaktadır.

Çocuklara, kendilerini cinsel istismardan korumaya yönelik başta aileler olmak üzere, okullarda, valilik, kaymakamlık bünyesinde yerlerde veya sivil toplum kuruluşlarının düzenlemesi ile “mahremiyet eğitimi” verilmelidir. Çocuklara iyi ve kötü dokunma anlatılarak, özel bölgelerini nasıl koruyabilecekleri ve riskleri önceden fark ederek ne tür önlemler alabileceklerine ilişkin farkındalık kazandırmaları sağlanmalıdır. Ailelerinde bu konuda bilinçli davranmalarına yönelik çalışmalar yapılması oldukça önemlidir. Bu amaçla sosyal politikalar üretilmektedir.

Çocuklar internet aracılığı ile de sosyal medya hesaplarından veya sohbet siteleri ile risk altındalar. İnternette oyun, müzik, çizgi film veya başka türden bir siteye girmeden önce sitenin güvenilirliğinin araştırılması da önemlidir. İnternet esnasından çocuklar tanımadıkları kişilerle iletişim kurduklarında mahrem içerikli sözler, görüntülerle karşılaşma riskleri vardır. Bu durumda çocukların internet aracılığı ile de cinsel veya duygusal istismara uğrama riski vardır. Bu konuda sohbet odalarında kişisel bilgilerinizi, telefon ve adreslerini çocuklar paylaşmamalıdır. İnternette tanıştıkları kişilerle buluşmamalıdır. Ailelerin evde güvenli internet kullanmaları ve çocuklarını bu konularda uyarlamaları oldukça önemlidir. Ayrıca ailelerin çocuklarına hayır demeyi öğretmesi de gerekmektedir. Çocuklar kendilerine yapılmasını istemedikleri durumda karşı taraftaki kişiye kendilerini ifade edip, hayır diyebilmelidirler.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çocuklar kendilerini güvende hissedecek şekilde en çok rahat edecekleri yeri ailelerinin yanı olarak tercih ederler. Ancak buna rağmen, çocuğun istismarı olgularında da en çok risk altında oldukları yerde aileleridir. Özellikle annelerinin çocuklarını büyütürken ya da problem çözme aşamalarında sıklıkla fiziksel ya da duygusal istismar-ihmal davranışı uyguladıkları bilinmektedir. Ailelerin bu durumlarına dışarıdan çok fazla müdahale gelmez. Çocukluk döneminde fiziksel, sözel istismar davranışlarına maruz kalan bir birey gelecekte de sorun çözme tekniği olarak öğrendiği şiddet davranışlarını kullanma ihtimali olabilmektedir.

Ekonomik istismara maruz kalan sokak çocukları, çocuk işçiler ailesinin bütçesine katkıda bulunmak amacıyla sokakta dilencilik, mendil satma veya cam silme gibi çeşitli şekillerde çalışmaktadır. Sokakta çalışan çocuklar kendi aralarında farklı farklı başlıklara ayrılabilir. Okuldan arta kalan zamanda çalışarak aile bütçelerine ek gelir sağlayanlar olduğu gibi bütün bir aileyi geçindirmek durumunda olanlar da bulunmaktadır. Aile içi şiddet, cinsel/fiziksel istismar gibi nedenler çocukların sokağa yönelmesine sebebiyet verebilmektedir. Çocuklar dayak veya cinsel istismardan kaçmak için sokakta yaşamayı tercih edebilmektedir ve sokağın getirdiği tehlikelere, madde bağımlılığı ile her türlü istismara maruz kalabilmektedirler.

Çocukların duygusal istismara maruz kalma durumunda, çocukların psikolojik gelişmesinin duraklamasına neden olacak sözel istismar veya çocuğun gelişimini zedeleyen, çocuklarda kaygıya, davranış bozukluklarına sebebiyet veren olumsuz tavırları içerir. Duygusal istismar veya psikolojik zedelenme diğer tüm istismar biçimlerini altında toplayabilir. Fiziksel, cinsel, ekonomik istismar veya ihmal durumları ortadan kalksa bile bu yaşanmışlıklar çocuk üzerinde olumsuz psikoloji biçiminde duygusal istismar olarak devam edebilir. Olumsuz yaşanmışlıkları hemen ortadan kaldıramayan çocuk, bilinçaltına itebilir ve budurum çocuğun yetişkinliğinde davranışlarında bozukluklara sebebiyet verebilir. Örneğin, bir dönem fiziksel istismara maruz kalan bir çocuk bu durumu içselleştirip yetişkinliğinde kendi çocuklarına fiziksel istismar uygulayabilir. Bununla birlikte duygusal istismarın çocuk üzerindeki etkisi hemen ortadan kalkmayabilir, diğer istismar çeşitlerine göre de daha uzun süreli olabilir.

İstismara ve ihmale uğrayan çocuklarda genel olarak saldırganlık, sinirlilik, gergin olma, içe kapanma, özgüven eksikliği, aileden uzaklaşma, bağımlı kişilik geliştirme, değersizlik duyguları geliştirme, depresif belirtiler gösterme, uyumsuz davranışlarda bulunma, dikkat eksikliği, odaklanma sorunu yaşama gibi durumlar ortaya çıkabilir.

Türkiye’de çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı konusunda kesin rakamlar bulunmamaktadır. Toplumdaki gelenek göreneklerin etkisi, toplum baskısı gibi birçok nedenden kaynaklı çocuk istismarı konusunda emniyet veya adli birimlere yansımaya vakalar bulunabilmektedir. Ailelerin kendi aralarında sorunu çözmesi, konunun başkasına yansımaması için gizli tutulması veya çocuğun korkarak bu durumu kimse ile paylaşmaması söz konusu olabilir. Türkiye İstatistik Kurumu verileri resmi kurumlara yansıyan istatistikleri sunmaktadır. Ailelerin bu konuda bilinçlenip olayı, Çocuk Şube Müdürlüğü, Çocuk İzlem Merkezi, okul rehber öğretmeni veya Adliye gibi resmi birimlere taşınması gerekmektedir. Fiziksel, duygusal ya da cinsel istismarın yaygınlığını belirlemek, özellikle kapalı toplumlarda çok mümkün olmamaktadır. Yaygınlığı konusunda kesin bilgiler elde etmekten daha da önemlisi, çocukların istismar durumlarda ne yapmaları gerektiği (çılgılık atıp ortamdan uzaklaşma, güvendiği kişiye söyleme gibi), yaşadıkları istismara ilişkin neler hissedebilecekleri ile ilgili bilgiler verilmelidir. Çocuk istismarı konusunda dünyada ve toplumumuzdaki duyarlılık ile bilinçlenmenin artması ile oranın azalması beklenilebilir. Ancak toplumdaki töre cinayetleri veya toplumdan dışlanma korkusu gibi durumlarda kişiler bu durumu ortaya çıkarmadan kapatmaya çalışabilirler.

Çocuklar toplumun dezavantajlı en masum kısmını oluşturmakla birlikte, yaşanan olumsuz durumlardan en çok yine kendileri etkilenmektedir. Çocuğun anne babasını anlayacağından ziyade anne babanın çocuğunu anlayabileceği yaklaşımla çocuklara bakılmalı ve onların her türlü psikolojik ve biyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi için uğraş verilmelidir. Eğer ailede ihmal veya istismar edilen çocuk var ise, devletin yaptırım olarak adalet mekanizması ile korunma altına alınması gereken çocuklar için sosyal politikaların sürekli üretilmesi gerekmektedir ve ülkemizde mağdur-korunma altına alınması gereken çocuk olduğunda devletin yurtları, sevgi evleri, çocuk destek merkezleri gibi çocukların durumuna göre bakım ve rehabilitasyon merkezleri bulunmaktadır. Ayrıca her türlü istismarı önlemek için öncelikle bilinçli ailelerin çoğalması ve bilinçli toplumun oluşmasına ihtiyaç vardır. Toplumuz bilinçlendikçe çocuk istismarı ile ilgili durumlar daha

çok günyüzüne çıkabilecektir ve ayıp olarak nitelendirilen çocuğun cinsel istismarı konusunda daha çok bilinçli bir toplum olmuş olunacaktır.

Tarihsel olarak bakıldığında geçmişte çocuk istismarını değerlendirmenin odak noktasını anne babanın aktardıkları veya çocuğun cinsel, fiziksel istismar ve ihmaliindeki delil niteliğindeki biyolojik kanıtlar oluşturmaktadır. Günümüzde ise faktörlerle beraber anne babanın ruh sağlığı, çocukların psikolojisi ve davranışlarındaki bozukluklar da değerlendirilmeye başlanmıştır. Cinsel istismar sonrasında çocuklarda yürüyüş bozukluklarının oluşması veya cinsel istismar sonrası ortaya çıkabilecek halüsinasyon görme gibi ruh sağlığı sorunları ile karşılaşılabilir. Birçok faktör bir bütün içinde değerlendirilebilir. Önemli olan çocukların istismar konusunda bilinçlendirilmesi, yapabileceklerinin öğretilmesi ve devlet tarafından uygulanan sosyal politikalarla çocuk istismarının önüne geçilebilmesidir.

Genel olarak söylenebilir ki; Türkiye’de çocukların korunmasına ilişkin ilk kamusal müdahaleler 20. yüzyıl başında savaş gibi olağandışı koşullarda ortaya çıkan savaş yetimlerini korumaya yönelik olarak başlamıştır. Bu koşullarda ortaya çıkan Himaye-i Etfal Cemiyeti 1980’li yılların başına kadar bir sivil örgüt olarak çocuk koruma faaliyetlerinin merkezinde yer almıştır. Savaş hâlleri dışındaki ilk devlet bakım kurumları ise kentlere kitlesel göçün ilk dalgasının yaşandığı 1950 yılından itibaren Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları tarafından oluşturulmaya başlanmıştır. 1982 yılında ise her iki kanal birleştirilerek tek kamu kurumu olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) kurulmuştur. SHÇEK çocuk koruma hizmetleri yanında diğer kamusal sosyal hizmetleri de şemsiyesi altında sosyal hizmetlere sosyal yardımlar da eklenerek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kurulmuştur(Altuntaş, 2016: 22).

Toplumumuzda çocuğa verilen önem noktasında kültürel değerlerimizin, gelenek-göreneklerimiz, yapılan bilimsel çalışmalarda daha fazla yer alması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca çocuk alanında çalışan her personelin hizmet içi eğitim programlarında, seminerlerde “Çocuk Hakları, Çocukla İletişim, Çocuk İstismarının Önlenmesi, Mahremiyet Eğitimi(İyi dokunma – Kötü dokunma)” gibi eğitimlerin yer almasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de çocuk istismarı konusunda genel ve özel detaylandırma ile ilgili bilgiler tezimde yer almış olup, Diyarbakır ilinde fiziksel, ekonomik, duygusal istismar ve ihmale uğrayan ortaokula giden çocuklara Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form-3 uygulanarak, çocukların istismar ve ihmal durumu SPSS 22.00 Programında Pearson Ki-Kare değerine göre sonuçlar analiz edilmiş olup, $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Çocukların “Kişisel Bilgi Formu”nda yer alan cinsiyeti, sosyo-ekonomik durumu ve kardeş sayıları, Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form-3’e göre istismar ve ihmal maddeleri $p < 0,05$ ’e göre anlamlı farklılık olup olmadığı değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre kız çocuklarının erkek çocuklarına göre ihmal edilme oranlarının daha düşük olduğu söylenebilir. Bu durumun pek çok nedeni olabilir. Toplumumuzdaki gelenek göreneklerimizce kız çocuklarının, erkek çocuklarına göre daha çok korunması ve ihmal edilmemesi gerektiği bakış açısının olması ile kızların erkeklere göre ebeveynleri tarafından ihmale uğrama düzeylerinde düşüş söz konusu olabilir. Ayrıca; kardeş sayısı 3’ten az olan çocukların 3 ve 3’ten fazla olan çocuklara oranla daha fazla ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kaldıkları söylenebilir. Bu durumun pek çok sebebi olabilir. Kardeş sayısı 3’ten az olan çocukların annelerinin işte çalışma durumları daha yüksek olabilmektedir. Çalışan kadın çok çocuklu değil bir iki çocuklu olabilmekte ve iş stresi, yorgunluk gibi bir çok faktörün etkisi ile de çocuklarına tahammül konusunda zorluklar yaşayıp, çocuk veya çocuklarına fiziksel istismar uygulama ihtimalleri artabilmektedir. Düşük ve ortaaltı gelir düzeyi olan çocukların orta, ortaüstü ve yüksek gelir düzeyi olan çocuklara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir. Ebeveynlerin sosyo ekonomik düzeylerinin ortaaltı ve düşük olması, ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için yoğun ve ağır şartlarda çalışılması veya işsiz kalınması gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu ve başka nedenlerle de ebeveynler çocuklarına olumsuz cümleler kurabilmekte ve duygusal istismar oluşabilmektedir. Genel olarak bakıldığında, fiziksel, duygusal, ekonomik istismar ve ihmal, çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre çeşitli sonuçları ve analizleri tezimde yer almıştır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O., Yüksel, H. ve Yüksel, M. (2015). “Dünyada Ve Türkiye’de Sosyal Politika Temelinde Dezavantajlı Bir Grup Olarak Çocuk İşçiler Realitesi”. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Ocak(6), 29.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2011). *Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası, 41.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). *Uluslararası Aile ve Sosyal Politikalar Zirvesi, Bildiriler*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 9.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). *Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2014 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 50,51.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016). *Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 72-73, 86-87.
- Akbiyık, N., ve Görücü, İ.(2010). “Türkiye’de Mevsimlik Tarım İşçiliği: Sorunları Ve Çözüm Önerileri”. *Hikmet Yurdu, Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (3)5, 213.
- Aksaray, G., Eşsizoglu, A., Fidan, T., Güleç, G., Kaptanoğlu, C., ve Yazıcıoğlu, Y. (2013). *Aile Psikolojisi Ve Eğitimi*. (1.Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 73.
- Albayrak, E. T., ve Birinci, M. (2017). “Sosyal Devlet Modelleri: Sosyal Demokrat Model, İsveç- Norveç Örneği”. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 76-79,83-90.
- Albayrak, H. (1998). “Himaye-i Etfal Cemiyeti”. *Tarih ve Toplum Dergisi*, 9(52), 462.
- Altan, Ö. Z. (2007). *Sosyal Politika Dersleri*. (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İİBF Yayınları, , 2006.ALTAN, 60-61.
- Altuntaş, B. (2016). *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Politika*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 22-23.
- Ayral, F. (2010). *Çocukların Cinsel İstismarı Suçu ve Bu Suçla Mücadele*. (1. Baskı). İstanbul: Yalın Yayıncılık, 13-35, 89-117.
- Bahar, A., Bahar, G., ve Savaş H. (2009). “Çocuk İstismarı ve İhmali: Bir Gözden Geçirme”. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 56,57.
- Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu. (2010). *Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması, Özet Rapor*. Türkiye: T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, 7, 22-30.
- Bekçi, B. (2006). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Aile İçi Çocuk İstismarı ve Öfke Tetikleyicileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 10-39.

- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF). (2011). *Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu*, Türkiye: UNICEF, 59.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF).(2013). *Çocuğa Karşı Şiddeti İzleme Göstergeleri Kılavuzu*. Ankara: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, 11-13.
- Bulut, S. (2007). “ Çocuk Cinsel İstismarı Hakkında Bir Derleme”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 141-144.
- Cummings, M. E., Davies, T. P.(2014). *Çocuklar ve Evlilik Çatışması-Aile Tartışması ve Çözümünün Etkisi*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 38-42.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2006). *Çocuk İşçiliğine Hayır, Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zaman Bağlı Politika Ve Program Çerçevesi*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 7, 19-31.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2014). *Ulusal İstihdam Stratejisi (2014–2023), İstihdam Sosyal Koruma İlişkisinin Güçlendirilmesi Eksenli Raporu*. Ankara: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 5.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2017). *Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı*. Ankara: Ayrıntı Basımevi, 18-20, 41.
- Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi. (2012). *Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması*. İstanbul: Genç Hayat Yayınları, 23.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1963). *Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl) 1963 – 1967*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı, 423.
- Duyar, İ., ve Özener, B. (2003). *Çocuk İşçiler, Çarpık Gelişen Bedenler*. (1. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi, 21-22.
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2011). *Çocuk Polisi Temel Eğitimi Kursiyer El Kitabı*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü, 83-90, 135.
- Ennew, J. (1998). *Sokak Çocukları ve Çalışan Çocukları Planlama İçin Bir Rehber*. (1.Baskı). Ankara: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu,14-15.
- Erol, D. (2007). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Çocuklardaki Fiziksel İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalıkları(Eskişehir İl Örneği)*, Yüksek Lisans Tez Özü, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 24-26.
- Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Kadın Platformu. (2012). *Uluslararası Aile Konferansı – II, Aile ve Şiddet Tebliğler*. İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, 286-290.
- Geçer, O. (2005). “Türk Toplumunda Sokak Çocuklarına Ait Çeşitli Adlandırmalar”. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 16(1),118-121.
- Gören, S., ve Tıraşçı Y. (2007). “Çocuk İstismarı ve İhmali”. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1),70.

- Güneş, A. (2016). *Nezakat ve Zarafet İçin Mahremiyet Eğitimi*. (39. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları, 79-94.
- Gürer, C., Hançerli, S., Öner, C. M, ve Sevinç, B. (2011). *Suçta Sürüklenen Ve Mağdur Çocuklar*. Ankara: SABEV Yayınları, 25.
- Güven, S. (1995). *Sosyal Politikanın Temelleri*. (3. Baskı). Bursa: Ezgi Kitapevi, 11.
- Hermans, S., ve Cansevdi, H. (2001). *İktisadi Kalkınma Vakfı* (6. Baskı). İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, 36.
- I. İstanbul Çocuk Kurultayı. (2001). *I. İstanbul Çocuk Kurultayı Kararlar Kitabı*. İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, 508.
- I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi. (2011). *Çocuk Hakları Açısından Çocuk İstismarı ve İhmali - Anne Baba ve Öğretmenler İçin El Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 118-119.
- İnternet: Resmi Gazete. (Temmuz, 2005).Çocuk Koruma Kanunu, Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050715-1.htm> adresinden 22 Ocak 2018’de alınmıştır.
- İnternet: “İnternet İzleme Vakfı’nın 2016 Raporu”. (2016, Nisan). Web: <https://www.dw.com/tr/en-fazla-%C3%A7ocuk-istismar%C4%B1-sitesi-avrupada/a-38275711> adresinden 10 Ocak 2017’de alınmıştır.
- İnternet: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2016). İstatistikî Veriler, Web: <https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/istatistikler>, adresinden 10 Ocak 2018’de alınmıştır.
- İnternet: Anadolu Ajansı. (Şubat, 2018). “Dünya Sağlık Örgütü 2017 Yılı Raporu”. Web: <http://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyanin-ortak-sorunu-cocuk-istismari-352329.html> adresinden 05 Nisan 2018 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Atamer, A., ve Oral, G. (2004). Çocuk İstismarı Tanılama Anketi – Form 3, Web: <https://slideplayer.biz.tr/slide/9022927/> adresinden 10 Şubat 2017’de alınmıştır.
- İnternet: Avrupa Birliği Bakanlığı. (Haziran, 2017). Avrupa 2020 Akıllı, Sürdürülebilir Ve Kapsayıcı Büyüme Stratejisine İlişkin Bilgi Notu, Web: <https://www.ab.gov.tr/siteimages/resimler/Avrupa%202020%20Stratejisi.pdf> adresinden 3 Şubat 2018’de alınmıştır.
- İnternet: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi. (Kasım, 1959). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi, Web: http://www.kdkcocuk.gov.tr/anasayfa/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Bildirisi.pdf adresinden 3 Şubat 2018’de alınmıştır.
- İnternet: Çetinkaya, B., Yılmaz, T. (Şubat, 2018). “Dünya Sağlık Örgütü’nün 2017’ de yayımladığı ‘Çocuklara Yönelik Kötü Muamele’ Başlıklı Rapor”. Web: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/dunyanin-ortak-sorunu-cocuk-istismari/1071819> adresinden 05 Nisan 2018 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Havana Kuralları. (Aralık, 1990). Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları), Web: http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uakararlar/ozgurlugundenyoksunbırakilmis.pdf adresinden 03 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: International Labour Organization. “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Uluslararası Programı”. Web: <http://ilo.org/ipecc/programme/lang--en/index.htm> adresinden 15 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Aralık, 2004). Ceza Muhakemesi Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf> adresinden 03 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Ekim, 2004). Türk Ceza Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> adresinden 3 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Eylül, 2001). Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği, Web: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24539_0.html adresinden 5 Kasım 2017’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Haziran, 2003). İş Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf> adresinden 4 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Kasım, 2001). Türk Medeni Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> adresinden 3 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Kasım, 2001). Türk Medeni Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> adresinden 3 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Mayıs, 1930). Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf> adresinden 4 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Mayıs, 1983). Sosyal Hizmetler Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf> adresinden 10 Ekim 2017’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Mayıs, 1983). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, Web: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/132.html> adresinden 10 Ekim 2017’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Mayıs, 1983). Sosyal Hizmetler Kanunu, Web: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/132.html> adresinden 03 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Mevzuat Bilgi Sistemi. (Temmuz, 2005). Çocuk Koruma Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> adresinden 03 Şubat 2018’de alınmıştır.

İnternet: Progress Programı. (2018). Progress Programı, Web: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=327> adresinden 3 Şubat 2018'de alınmıştır.

İnternet: Resmi Gazete. (Ekim, 2012). Çocuk İzlem Merkezi Genelgesi, Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121004.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121004.htm> adresinden 11 Ocak 2017'de alınmıştır.

İnternet: Resmi Gazete. (Eylül, 2011). Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110910-4.htm> adresinden 22 Ocak 2018'de alınmıştır.

İnternet: Resmi Gazete. (Kasım, 1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Web: http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17863_1.pdf adresinden 3 Şubat 2018'de alınmıştır.

İnternet: Resmi Gazete. (Mart, 2012). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm> adresinden 4 Şubat 2018'de alınmıştır.

İnternet: Riyad ilkeleri. (Aralık, 1990). Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri), Web: http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uakararlar/cocuksuclulugunu_onlenmesi.pdf adresinden 03 Şubat 2018'de alınmıştır.

İnternet: Türkiye İstatistik Kurumu. (Nisan, 2016). Adalet İstatistikleri 2016. Web: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070 adresinden 31 Ocak 2018'de alınmıştır.

İnternet: Türkiye İstatistik Kurumu. (Nisan, 2017). Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları 2016, Web: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24645> adresinden 13 Temmuz 2018'de alınmıştır.

İnternet: Türkiye İstatistik Kurumu. (Nisan, 2018). İstatistiklerle Çocuk 2017. Web: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27596> adresinden 13 Temmuz 2018'de alınmıştır.

İnternet: Uluslararası Çalışma Örgütü. (Haziran, 1998). 138 sayılı Çalışma Yaşamında Asgari Yaş Sözleşmesi, Web: http://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377287/lang--tr/index.htm adresinden 3 Şubat 2018'de alınmıştır.

İnternet: Uluslararası Çalışma Örgütü. (Ocak, 2001). 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi, Web: http://www.ilo.org/ankara/about-us/WCMS_372880/lang--tr/index.htm adresinden 3 Şubat 2018'de alınmıştır.

İnternet: Zevkliler, A. (t.y.), Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun, Web: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/335/3405.pdf> adresinden 3 Şubat 2018'de alınmıştır.

- İşeri, E. (2006). *Duygusal İstismar, Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım*. (1. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 31.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı, 41.
- Karaman, B., ve Özçalık, M. (2007). “Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü”. *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi*, 14(1), 33.
- Karatepe, S., ve Işıkcı, Y. M. (2016). “Türkiye’de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Analizi”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 81,82.
- Kocaer, Ü. (2006). *Hekimlerin Ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı Ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 37
- Kontaş, M. (1998). “Türkiye’de Çocuk Politikası”, *Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Kitabı*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı Yayını, 7.
- Koray, M. (2012). *Sosyal Politika*. (4. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları, 22-25.
- Kurşun, A., ve Rakıcı, C. (2016). “Sosyal Refah Devletinin Tarihi Süreci ve Günümüz Bazı Refah Devletlerinin Değerlendirilmesi”. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 2(2),145,148.
- Kurt, L. S. (2016). “Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler Ve Türkiye Uygulaması”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36),107-110, 122.
- Kutsal, E. (2004). *Fiziksel Çocuk İstismarının Sosyodemografik Özellikleri Ve Milner Çocuk İstismarı Potansiyeli Ölçeğinin Türkiye Geçerliliği*, Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara, 3.
- Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (2009). *Türkiye’de Ensest Sorununu Anlamak – Özet Rapor*, Ankara: Damla Yayıncılık, 14-23, 61-62.
- Oğuşgil, A. (2009). “Avrupa Birliği Sosyal Politikası Kapsamındaki Risk Gruplarına Polis Desteği: İstanbul Şükrü Balcı Polis Meslek Yüksekokulu Örneği”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 80.
- Ovayolu, N., Serindağ, S., ve Uçan, Ö. (2007). “Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri”. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4),15-18.
- Öntaş, C. Ö. (2008). “Çocuk Adalet Sistemi ve Çocuk Polis İlişkisi”. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 19(2), 28-29.
- Ören, K. (2013). *Sosyal Politika*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1, 27-32.
- Özcan, T. (2006). “Osmanlı Toplumunda Yetimler”. *Sosyal Politikalar Dergisi*, 4(1), 82.

- Özkan, S. (2006). “Türkiye’de Darüleytamların Gelişimi ve Niğde Darüleytamı”. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 216.
- Paslı, F. (2017). “ Cinsel İstismara Uğrayan Çocukların Ekolojik Sistem Yaklaşımı Açısından İncelenmesi”. *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 40.
- Pişi, D. (2013). *İstismar ve İhmale Uğrayan Çocukların Psiko-Sosyal Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 7-8, 30-35.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. (1. Baskı). İstanbul: Der Yayınları, 23.
- Polat, O. (2006). *Aile İçi Cinsel Tecavüz, Encest*. (1. Baskı). İstanbul: Nokta Kitap, 37-39, 196.
- Polat, O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 17-63, 93-94, 143-157, 189-193, 230-235, 250-253, 334, 371-374.
- Polat, O. (2015). *Şiddet*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi, 154-169, 192-214.
- Sanderson, C. (2010). *Anne Baba ve Öğretmenler İçin Çocuğun Cinsel Eğitimi Ve Tacizden Korunma Rehberi*. (1. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık, 165-167, 290-292, 358.
- Sözen, Ş. M. (2014). *9-17 Yaş Grubunda Cinsel İstismar Olgularının Adli Süreçte Yaşadıkları Örselenmenin Değerlendirilmesi Ve Çözüm Önerileri*, Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul, 15-16.
- Şirin, A., ve Yenibaş, R. (2007). *Ailede Çocuğun İstismarı ve Umutsuzluk*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Basımevi, 10, 23-26, 38-57, 61, 353.
- Taşçı, F. (2017). *Türkiye’de Sosyal Politika ve Dönüşüm: Zihniyet, Aktörler, Uygulamalar*. (1. Baskı). Ankara: Seta Yayınları, 29.
- Tat, D. (2016). “Avrupa Birliği Aday Ülkelerinde Çocuk İşçiliği: Çocuk İşçiliğini Önleme Politikaları Önerileri”. *Birey Ve Toplum Dergisi*, 6(1), 117.
- Tezcan, M. (2003). *Türkiye’de Töre (Namus) Cinayetleri (Sosyo-Kültürel Antropolojik Yaklaşım)*. (1. Baskı). Ankara: Naturel Yayıncılık, 22.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. (1. Baskı). Ankara: Phoenix Yayınevi, 4-65, 95-97, 252-265.
- Topçu, S. (2009). *Silinmeyen İzler, Çocuk, Genç Ve Engellilerin İstismar ve İhmali*. (1.Baskı). Ankara: Phoenix Yayınevi, 41-42, 93-94.
- Tuğrul, C. A. (2010). *Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, Encest İlişkiler*. (1. Baskı). Ankara: Ütopyağrafik Yayınları, 21-22.
- Tuncer, B. (2018). *Anne Babalar İçin Cinsel İstismar Rehberi*. İstanbul: Altınbaş Üniversitesi, 11-13.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2010). *Kayıp Çocuklar Başta Olmak Üzere Çocukların Mağdur Olduğu Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi, 148.
- Ummanel, A. (2017). “Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti Yayınlarından Bir Kartpostalın Çocuk Hakları Bağlamında İncelenmesi”. *İlköğretim Online Dergisi*, 6(1), 246-247.
- Vatandaş, S. (2014). “Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Türk Kökenli Çocuklar”. *Bilge Strateji Dergisi*, 6(10), 137-140.
- Weilburger, S. L. (2009). *Baba Sakın Bize Vurma, Çocuk ve Aile İçi Şiddet*. (1.Baskı). İstanbul: Ekinoks Yayıncılık, 17-19, 90-93.
- Yalçın, N. (2011). *Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Projesi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 13-23.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve Suç*. (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi, 238.
- Yavuzer, H. (2012). *Ana-Baba ve Çocuk*. (23. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi, 57.
- Yay, S. (2014). “Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet”. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3(1), 149,159.
- Yazıcı, E. (2010,6-9 Aralık). *İktisadi Gelişmenin Kültürel Dinamikleri*. "Sosyal-Kültürel-Siyasal-Ekonomik-Dinsel Açıdan Türkiye’de Değişim Sempozyumu (Prof. Dr. Erol Güngör’ün Anısına) Sempozyumunda sunuldu. Ankara, 308.
- Yiğit, R. (2005). “Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest”. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 97.
- Yozgat, F. (2007). *Sosyal Politika*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık, 1.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Uygulanan bu kişisel bilgi formu, bireyleri tek tek değerlendirmek için değil, genel bir değerlendirme yapmak için hazırlandığından isminizi yazmanız gerekli değildir. Vereceğiniz yanıtlar gizli kalacaktır. Formun sonuçları bir araştırmada kullanılacaktır. Bu nedenle soruları atlamadan yanıtlamanız rica olunur.

Teşekkürler

1. Yaşınız:.....**2. Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek****3. Sizce ailenizin gelir düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?**☐ Düşük gelir düzeyi☐ Orta☐ Ortanın altı☐ Ortanın üstü☐ Yüksek gelir düzeyi**4. Kaç kardeşsiniz?**☐ Tek çocuğum☐ İki kardeşiz☐ Üç kardeşiz☐ Dört kardeşiz☐ 5 ve daha fazla kardeşiz

EK-2. Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

ÇİTA T FORM 3 (6., 7., VE 8. SINIFLAR İÇİN)

OKUL : _____
 DOĞUM YILI : _____ CİNSİYETİ: ☐ KIZ
☐ ERKEK

“Şimdi sana bazı ailelerde, bazı çocukların yaşadığı bazı olayları tek tek okuyacağım. Her birisini senin de yaşayıp yaşamadığını bana söylemeni istiyorum. Böyle bir şeyi hiç yaşamadıysan “hiç”, arada sırada oluyorsa “zaman zaman”, çok defalar başına geldiyse veya her zaman yaşadığın bir şeyse “her zaman” diye cevap vermeni istiyorum. Sadece doğruları söylemen gerekiyor. Sana sorduğum soruların cevaplarını ben biliyorum, sadece sen biliyorsun. Sormak istediğin bir şey var mı?.....Hazırsan başlayalım.”

1. Annem-babam bana şu sözleri söylediler:

-“geri zekâlı, aptal” gibi aşağılayıcı sözler

0 1 2
☐ _____ ☐ _____ ☐
 hiçbir zaman zaman zaman her zaman

- “seni döverim, evden atarım”

0 1 2
☐ _____ ☐ _____ ☐
 hiçbir zaman zaman zaman her zaman

-“bodruma / kömürlüğe / karanlık bir yere kapatırım”

0 1 2
☐ _____ ☐ _____ ☐
 hiçbir zaman zaman zaman her zaman

- “canını yakarım, kemiklerini kırarım, öldürürüm”

0 1 2
☐ _____ ☐ _____ ☐
 hiçbir zaman zaman zaman her zaman

- “hiç doğmasaydın”

0 1 2
☐ _____ ☐ _____ ☐
 hiçbir zaman zaman zaman her zaman

EK-2. (devam) Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

- “seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum” gibi kırıcı, üzücü sözler

0	1	2
☐	☐	☐
hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman

2. Annem-babam benim önümde birbirlerine küfür ederler.

0	1	2
☐	☐	☐
hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman

3. Annem-babam benim önümde birbirlerine vururlar, birbirlerini itip kakarlar.

0	1	2
☐	☐	☐
hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman

4. Annem-babam beni bodrum, kömürlük, karanlık oda gibi bir yerlere kapatırlar.

0	1	2
☐	☐	☐
hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman

5. Ailemde bana bağırıp-çağırın biri var.

0	1	2
☐	☐	☐
hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman

6. Kardeşlerimi dövülürken ya da onlara vurulurken gördüm. ☐ Kardeşim yok.

0	1	2
☐	☐	☐
hiçbir zaman	zaman zaman	her zaman

EK-2. (devam) Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

7. Ailemden birisi beni o kadar kötü dövdü ki;

- çürüklerin ve yaraların izi uzun süre geçmedi

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

- öğretmenimin veya komşuların, tanıdıkların dikkatini çekti.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

- doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kaldım

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

- bir yerlerim kırıldı.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

8. Annem-babam beni kaynar suyla veya kızgın bir şeyle yaktı.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

9. Annem-babam beni tokatlar.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

EK-2. (devam) Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

10. Annem-babam beni arada sırada cezalandırmak için çimdikler, saçımı çeker, veya itekler.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

11. Annem-babam beni yumruklar veya tekmeler.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

12. Annem-babam bana kızınca terlikle, sopayla veya başka bir şeyle vurur.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

13. Ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda olduğum birileri var.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

14. Kemer, sopa, oklava veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırılırım.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

15. Ailemdeki kişiler beni itip-kakar.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

EK-2. (devam) Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

16. Annem-babam okulu kırmamı (kaçmamı, gitmememi) umursamaz.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

umursamaz umursamaz umursar

17. Zayıf notlar alsam da ailem umursamaz.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

umursamaz umursamaz umursar

18. Giyecek temiz çamaşır-kıyafet bulamadığımdan üstüm-başım kirlidir.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

19. Annem-babam içki veya sigara bulmama veya kullanmama karışmaz.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

karışmaz karışmaz karışır

20. Annem-babam eve geç gelsem de fark etmezler.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

fark etmezler fark etmezler fark ederler

21. Üzüldüğümde, sıkıldığımda, ağladığımda ailemde benimle ilgilenen birisi olur.

0 1 2

☐ ☐ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

EK-2. (devam) Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

22. Yaşadığım evde sevildiğimi hissediyorum.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

23. Ailemde bana güvenen birileri var.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

24. Ailem için önemli olduğumu hissediyorum.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

25. Ailemde beni koruyan kollayan birileri vardır.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

26. Annem-babam diğer kardeşlerime benden daha fazla ilgi gösterir. ☐ Kardeşim yok.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

27. Zaman zaman karnımı doyurmak, ihtiyaçlarımı karşılamak için çalışmam gerekir.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

EK-2. (devam) Çocuk İstismarı Tanılama Anketi Form 3

28. Okul dışındaki zamanlarımda ve tatillerde para karşılığı çalışırım.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

29. Ailemden birileri, benim okula gitmek yerine, çalışarak eve para getirmemi istiyor.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

30. Bir işte çalıştırıldığımda, bana verilmesi gereken parayı ailemden birisi alır.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

31. Bana para karşılığı çok zor, gücümün yetmediği işler yaptırıyorlar.

0 1 2

☐ _____ ☐ _____ ☐

hiçbir zaman zaman zaman her zaman

EK-3. Etik Kurul İzni**Gazi Ü. Evrak Tarih ve Sayısı: 28/12/2017-E.50135**

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 27968600-302.99-
 Konu : Etik Komisyon Onayı Hk.

Sayın İNCİ AYDIN
Medya Mah. 99. Sk.
Ömer Faruk 3 Sitesi B. Blok No:3
Kayapınar- DİYARBAKIR

Gazi Üniversitesi Etik Komisyonunun göndermiş olduğu yazının bir sureti ekte sunulmuştur.
 Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Mine İŞLER
Enstitü Sekreteri V.

Evrakı Doğrulamak İçin: <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr>

Emniyet Mahallesi Muammer Bostancı Cad. No:4 B Blok Kat:5 06500 Beşevler -
 ANKARA - TÜRKİYE
 Tel:0 (312) 216 17 14-15 Faks:0 (312) 215 07 00
 e-Posta :sbe@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://sbe.gazi.edu.tr

Pin: 65802

Bilgi için :Mustafa Bostan
 Bilgisayar İşletmeni
 Telefon No:03122161721

belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3. (devam) Etik Kurul İzni

Gazi Ü. Evrak Tarih ve Sayısı: 21/12/2017-E.181655

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 17/10/2017 tarihli ve 27968600-302.99- 147355 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Sosyal Yapı ve Sosyal Çalışma Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi İnci AYDIN'ın, Doç.Dr.Erdinç YAZICI'nın danışmanlığında yürüttüğü "*Türkiye'de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 19.12.2017 tarih ve 10 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Alper CEYLAN
Komisyon Başkanı

Araştırma Kod No: 2017-487

Ek:1 Liste

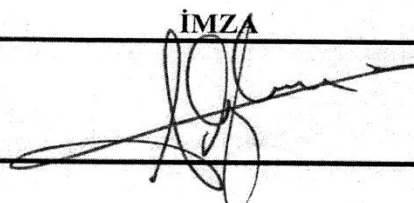
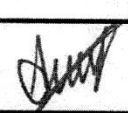
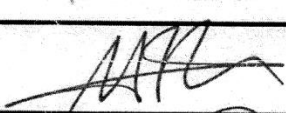
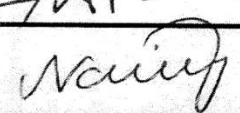
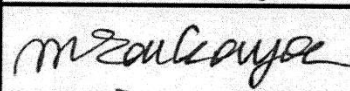
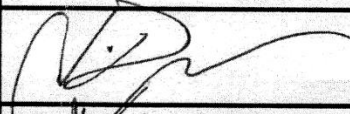
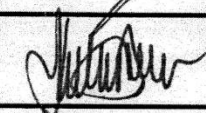
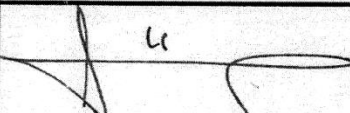
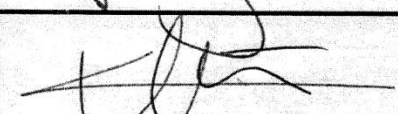
Ankara
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Ayfer Çekmez
Genel Evrak Sorumlusu
Telefon No:202 18 07

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3. (devam) Etik Kurul İzni

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 19/12/2017		TOPLANTI SAYISI : 10	
ADI-SOYADI		İMZA	
Prof.Dr.Alper CEYLAN BAŞKAN			
Prof.Dr.Mustafa N.İLHAN BAŞKAN YRD.		KATILAMADI	
Prof.Dr.Mehmet KÜÇÜKKURT		KATILAMADI	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ			
Prof.Dr.Rahmi ÜNAL		KATILAMADI	
Prof.Dr.Mehmet Sayım KARACAN			
Prof.Dr.Naciye YILDIZ			
Prof.Dr.Mustafa SARIKAYA			
Prof.Dr.İbrahim DOĞAN			
Prof.Dr.C. Haluk BODUR			
Prof.Dr.Mustafa İLBAŞ		KATILAMADI	
Prof.Dr.Füsün DEMİREL			
Doç.Dr.Nihan KAFA			

EK-4. Valilik Oluru

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/02/2018-E.8443

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü**

Sayı : 27968600-302.99-
Konu : Anket

Sayın İnci AYDIN
Medya Mah. 99. Sk.
Ömer Faruk 3 Sitesi B. Blok. No:3
Kayapınar/DİYARBAKIR

İlgi : 12/02/2018 tarihli ve 17311665-044- 25605 sayılı yazı.

Diyarbakır Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgi yazısı ve ekleri ilişikte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi rica ederim.

**e-imzalıdır
Mine İŞLER
Enstitü Sekreteri V.**

Evrakı Doğrulamak İçin: <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr>

Emniyet Mahallesi, Abant Sokak No:10/2 E Blok, Kat:7 06500 Yenimahalle / ANKARA

Tel:0 312 202 83 00-03 Faks:

e-Posta: she@gazi.edu.tr , İnternet Adresi : <http://she.gazi.edu.tr>

Pin: 95612

Bilgi için :Mustafa Bostan

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No:03122161721

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-4. (devam) Valilik Oluru

Evrak Tarih ve Sayısı: 12/02/2018-E.25605

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı**

Sayı : 17311665-044-

Konu : Anketler

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 06/02/2018 tarihli ve 181655 sayılı yazı.

Diyarbakır Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgi yazısı ve ekleri konusu nedeniyle ilişikte gönderilmektedir.
Bilgilerinize arz ederim.

**e-imzalıdır
M. Dilaver YAR
Daire Başkanı**

Ek:İlgi yazı ve ekleri (2 sayfa)

EK-4. (devam) Valilik Oluru

**T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 30769799/605.01-E.2514107
Konu : Araştırma İzni

06/02/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarih ve 12607291 sayılı 2017/25 Nolu Genelgesi
b) Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu 21.12.2017 tarih ve 181655 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sosyal Yapı ve Sosyal Çalışma Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi İnci AYDIN'ın "**Türkiye'de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği**" konulu araştırma çalışması için İlimiz Dört Merkez İlçesine bağlı Ortaokul öğrencilerine yönelik çalışma yapmak istediği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir. Çalışmanın uygulanmasında sakınca olmadığına dair Yenışehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün 15.01.2018 tarih ve 1019558 sayılı yazısı ekte sunulmuştur.

Söz konusu araştırma çalışmasının Okul Müdürlerinin gözetiminde ve sorumluluğunda gönüllülük esasına bağlı olarak, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hasan ASLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
06/02/2018

Tolga TOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü - Eski Eğitim Fakültesi Binası
Şehitlik Yenışehir/DİYARBAKIR
Elektronik Ağ: diyarbakir.meb.gov.tr
e-posta: istatistik21@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Bahar KÖMÜRCÜ/Memur
Tel: (0 412) 322 22 35
Faks: (0 412) 322 22 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8198-27df-39a4-b770-bf78 kodu ile teyit edilebilir.

EK-4. (devam) Valilik Oluru

T.C.

DİYARBAKIR VALİLİĞİ

İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Araştırma Ve Değerlendirme Formu

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi İnci AYDIN
Kurum / Üniversitesi	Gazi Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sosyal Yapı ve Sosyal Çalışma Bilim Dalı
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İlimiz Dört Merkez İlçelerine bağlı Ortaokul Öğrencilerine Yönelik
Araştırma Konusu	"Türkiye'de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği"
Kurum / Üniversitesi onayı	
Araştırma /Proje / Ödev / Tez Önerisi	Tez Önerisi
Veri Toplama Araçları	Araştırma
Görüş İstenilecek Birim / Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2017/25 tarihli ve 3616 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve uygulama Genelgesi. Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede, araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup araştırmanın 2017-2018 eğitim öğretim yılını aksatmayacak şekilde yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oy birliği
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi;
.....	
.....	

KOMİSYON/.../2018

Komisyon Başkanı

Ramazan TEKDEMİR

Üye

Pınar UÇAK

Üye

Turan KAÇAR

Üye

Ercan DENİZ

EK-4. (devam) Valilik Oluru

Evrak Tarih ve Sayısı: 09/02/2018-E.8839

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799/605.01-E.2535191

06.02.2018

Konu: Araştırma İzni

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
ANKARA

İlgi : 21.12.2017 tarih ve 181655 sayılı yazınız.

Üniversitenizin Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sosyal Yapı ve Sosyal Çalışma Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi İnci AYDIN'ın "Türkiye'de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği" adlı araştırma çalışması Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz tarafından incelenmiş olup, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı içinde İlimiz Dört Merkez İlçesine bağlı Ortaokul öğrencilerine yönelik yapılacak bilimsel çalışmalarının, gönüllülük esası gözönünde bulundurularak ve eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yapılmasının uygun görüldüğü ile ilgili, Valilik Makamından alınan 06.02.2018 tarih ve 2514107 sayılı onay örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet BULUT
Müdür a.
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

EKİ:

- 1- Onay Yazısı (1 Sayfa)
- 2- Araştırma-Değerlendirme Formu (1 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza

Tarih: 06.02.2018

Orhan YAMAN
Memur

Mehmet Akif ERSOY Cad. Yenişehir/DİYARBAKIR
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: istatistik21@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Bahar KÖMÜRCÜ- Memur
Tel: (0 412) 322 22 35
Faks: (0 412) 322 22 48

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Aydın İnci
Uyruğu : TC
Doğum tarihi ve yeri : 16/01/1991 Yenimahalle
Medeni hali : Evli
Telefon : 05074410883
e-mail : aydinninci@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Gazi Sosyal Yapı ve Sosyal Çalışma	Devam ediyor
Lisans	Gazi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	06/06/2011
Lise	Ankara Batıkent Lisesi	2007

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
Lisans		

Yabancı Dil

.....

Yayınlar

.....

Hobiler

.....

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

